

ព្រះ
ច្បាប់បិណ្ឌបាលី

និង

សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

សុត្តន្តបិណ្ឌ

បង្ហាញនិកាយ មូលបណ្ណាសក
ទុតិយភាគ

២១

បោះពុម្ពលើកទី២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ឆ.ស ២៥០៤

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកស្ថាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកជប៉ុន។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកនេះ ចាប់ពីភាគ១ ដល់ ភាគ៥០
គឺជារបស់ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ិច ទ័ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រធីតា,
ធ្វើជូនលោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុត-សាន់ឯក ។ និងទុកក្នុង
គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

កែសម្រួលតាមកុំព្យូទ័រ តម្រូវឧបករណ៍អានអេឡិចត្រូនិច
ដោយខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ ស្រុង-បាន់ណា។

www.5000-years.org

ព្រះ
ព្រះបិតាជនបាល

និង

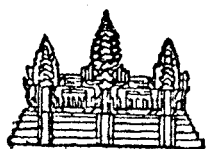
សេចក្តីប្រាប់ការសាងសង់

ស្ថានបិតា

បង្កើតនិកាយ បួនបណ្ណាសក

ទុតិយភាគ

២១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៤

បោះពុម្ពលើកទី ២

សុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសក

ទុតិយភាគ

២១

ព. ស. ២៥០៤

ឧបម្ពិគោ

បឋមំ កកបបមសត្តំ

(១) ឯវុច្ឆេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កត្តា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តេន ទោ បន សមយេន អាយស្មា
មោលិយដក្កនោ ភិក្ខុនីហិ សន្និ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ
វិហារតិ ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ អាយស្មា មោលិយដក្កនោ
ភិក្ខុនីហិ សន្និ វិហារតិ ។ សចេ កោចិ ភិក្ខុ
អាយស្មតោ មោលិយដក្កនស្ស សម្មទា តាសំ
ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសតិ តេនាយស្មា មោលិយ-
ដក្កនោ កុបិតោ អនត្តមនោ អធិការណម្បិ ក-
រោតិ ។ សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ តាសំ ភិក្ខុនីនំ
សម្មទា អាយស្មតោ មោលិយដក្កនស្ស អវណ្ណំ
ភាសតិ តេន ភិក្ខុនីយោ កុបិតា អនត្តមនា
អធិការណម្បិ ករោន្តិ ។ ឯវំ សំសដ្ឋោ អាយស្មា
មោលិយដក្កនោ ភិក្ខុនីហិ សន្និ វិហារតិ ។

ឧបម្ពវិគ្គ

កកប្បបមសូត្រ ទី ១

[១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។
ក៏សម័យនោះឯង ព្រះមោលីយផគុន មានអាយុ នៅច្រឡូកច្រឡំជាមួយ
នឹងពួកភិក្ខុនី ហួសវេលា ។ ព្រះមោលីយផគុន មានអាយុ តែង
នៅច្រឡូកច្រឡំជាមួយនឹងពួកភិក្ខុនីយ៉ាងនេះ ។ បើមានភិក្ខុណាមួយ
ពោលទោសពួកភិក្ខុនីទាំងនោះ ក៏ដំបំពោះមុខព្រះមោលីយផគុន មាន
អាយុ មោលីយផគុន មានអាយុ ក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិករណ៍
ដោយហេតុនោះផង ។ បើមានភិក្ខុណាមួយពោលទោសព្រះមោលីយ-
ផគុន មានអាយុ ក៏ដំបំពោះមុខពួកភិក្ខុនីទាំងនោះ ពួកភិក្ខុនីក៏ខឹងអាក់
អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិករណ៍ដោយហេតុនោះផង ។ ព្រះមោលីយ-
ផគុនមានអាយុ តែងនៅច្រឡូកច្រឡំ ដោយពួកភិក្ខុនី យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អថ ខោ អត្ថាតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កម្ម
 ធុបសង្កម្មតា ភគវន្តំ អភិវាទេតា ឯកមន្តំ ជិសី-
 ទិ ។ ឯកមន្តំ ជិសីដ្ឋោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ
 ឯតទរោច អាយស្មា កន្តេ មោលីយដក្កោ ភិក្ខុជីហិ
 សន្និ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហារតិ ឯវំ សំសដ្ឋោ
 កន្តេ អាយស្មា មោលីយដក្កោ ភិក្ខុជីហិ សន្និ
 វិហារតិ សចេ កោចិ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មោលីយ-
 ដក្កនស្ស សម្មា តាសំ ភិក្ខុជីនំ អវល្លំ ភាសតិ
 តេនាយស្មា មោលីយដក្កោ កុប្រតោ អនត្តមោ
 អជីករណម្បំ ករោតិ សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ
 តាសំ ភិក្ខុជីនំ សម្មា អាយស្មតោ មោលីយដក្ក-
 នស្ស អវល្លំ ភាសតិ តេន តា ភិក្ខុជីយោ កុប្រតា
 អនត្តមោ អជីករណម្បំ ករោតិ ឯវំ សំសដ្ឋោ កន្តេ
 អាយស្មា មោលីយដក្កោ ភិក្ខុជីហិ សន្និ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

គ្រានោះ មានភិក្ខុ ១រូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំ ព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សម
 គួរ ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះ
 មានបុណ្យដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មោលិយផគុន មានអាយុ
 នៅច្រឡកច្រឡំជាមួយនឹងពួកភិក្ខុន៍ ហួសវេលា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មោលិយផគុនមានអាយុ តែងនៅច្រឡកច្រឡំ ជាមួយនឹងពួកភិក្ខុន៍
 យ៉ាងនេះ បើមានភិក្ខុណាមួយពោលទោសភិក្ខុន៍ទាំងនោះ ក្នុងទីចំពោះ
 មុខមោលិយផគុន មានអាយុ មោលិយផគុន មានអាយុ ក៏ខឹងអាក់
 អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិករណ៍ដោយហេតុនោះផង បើមានភិក្ខុណាមួយ
 ពោលទោសមោលិយផគុន មានអាយុ ក្នុងទីចំពោះមុខភិក្ខុន៍ទាំងនោះ
 ភិក្ខុន៍ទាំងអម្បាលនោះ ក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិករណ៍ដោយ
 ហេតុនោះផង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មោលិយផគុនមានអាយុ តែង
 នៅច្រឡកច្រឡំជាមួយនឹងពួកភិក្ខុន៍ យ៉ាងនេះឯង ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស កក្កដបសុត្តន្ត វិក្កទីសំសង្កា

[២] អថខោ កក្កវា អញ្ញាតំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ
 ឯហិ ភិក្ខុំ ភិក្ខុ មម វេទនេន មោលិយដក្កនំ ភិក្ខុ
 អាមន្តេហិ សត្តា តំ អារុសោ មោលិយដក្កន អា-
 មន្តេតីតិ ។ ឯវមន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ កក្កវតោ
 បដិស្សត្វា យេនាយស្មា មោលិយដក្កនោ តេនុប-
 សង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មោលិយដក្កនំ
 ឯតនោវេច សត្តា តំ អារុសោ មោលិយដក្កន
 អាមន្តេតីតិ ។ ឯវមារុសោតិ ខោ អាយស្មា មោ-
 លិយដក្កនោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា យេន កក្កវា
 តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា កក្កវន្តំ អភិវនេត្វា
 ឯកមន្តំ ឯសីទំ ។ ឯកមន្តំ ឯសីទំ ខោ
 អាយស្មន្តំ មោលិយដក្កនំ កក្កវា ឯតនោវេច សង្ក-
 កេវ ភិក្ខុ ដក្កន ភិក្ខុនីហិ សង្កំ អតិវេលំ សិ-
 សដ្ឋោ វិហារសិ ឯវំ សំសដ្ឋោ ភិក្ខុ^(១) ដក្កន ភិក្ខុ-
 នីហិ សង្កំ វិហារសិ សចេ កោចិ ភិក្ខុ តុយ្ហិ
 សម្មា តាសំ ភិក្ខុនីនំ អវណំ កាសតិ តេន
 ភិក្ខុ កុបតោ អនត្តមនោ អធិការណាម្បិ កក្កវេសិ

ឧបម្ពវត្ថុ កកចូលមន្យត្រ ការនៅប្រឡូកប្រឡំនឹងភិក្ខុ

(២) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុ ១ រូប
 មកថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរអ្នកមកអោយ អ្នកចូរទៅហៅមោលីយផ្កុនភិក្ខុតាម
 ពាក្យគថាគតថា ម្ចាស់អាវុសោមោលីយផ្កុន ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់
 ហៅអ្នក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះពុទ្ធជីវិត នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះ
 ករុណាព្រះអង្គ ហើយក៏ចូលទៅរកមោលីយផ្កុនមានអាយុ លុះចូល
 ទៅដល់ហើយ បាននិយាយពាក្យនេះ នឹងព្រះមោលីយផ្កុនមានអាយុ
 ថា ម្ចាស់អាវុសោមោលីយផ្កុន ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ហៅលោក ។
 ព្រះមោលីយផ្កុន មានអាយុ ទទួលពាក្យភិក្ខុនោះថា អើអាវុសោ ហើយ
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះមោលីយផ្កុន
 មានអាយុអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគ មានពុទ្ធ-
 គម្រាសនេះថា ម្ចាស់ផ្កុន បានឮថា អ្នកនៅប្រឡូកប្រឡំជាមួយនឹងពួក
 ភិក្ខុនីហួសវេលា ពិតមែនឬ ម្ចាស់ផ្កុន អ្នកនៅប្រឡូកប្រឡំជាមួយនឹង
 ពួកភិក្ខុនីយ៉ាងនេះ បើមានភិក្ខុណាមួយពោលទោសពួកភិក្ខុនីនោះក្នុងទីចំ-
 គោះមុខអ្នកៗ ក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិករណ៍ដោយហេតុនោះផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបដ្ឋានសកំ

សចេ បន កោចិ ភិក្ខុនីនំ^(១) សម្មទា តុយំ អវណ្ណំ
 ភាសតិ តេន តា ភិក្ខុនិយោ កុបិតា អនត្តមនា អធ្ា-
 ការណាម្យិ ករោន្តិ ឯវំ សំសដ្ឋោ កិរត្វំ ដក្កន ភិក្ខុនីហិ
 សទ្ធិ វិហារសីតិ ។ ឯវំ កន្តេ ។ ននុ ត្វំ ដក្កន កុល-
 បុត្តោ សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោតិ ។
 ឯវំ កន្តេ ។ ន ខោ តេ ឯតំ ដក្កន បដិវ្យំ កុល-
 បុត្តស្ស សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតស្ស យំ
 ត្វំ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិ អតិវេលំ សំសដ្ឋោ វិហារយ្យាសិ ។
 តស្មាតិហ ដក្កន តវ ចេចិ កោចិ សម្មទា តាសំ
 ភិក្ខុនីនំ អវណ្ណំ ភាសេយ្យ តត្រាចិ ត្វំ ដក្កន យេ
 កេហសិតា នន្ទា យេ កេហសិតា វិតក្កា តេ បដ-
 ហេយ្យាសិ តត្រាចិ^(២) ដក្កន ឯវំ សិក្ខុតត្វំ ន
 ចេវ មេ ចិត្តំ វិបវិណាតំ ភវិស្សតិ ន ច ចាចិកំ
 វាចំ ជិច្ឆាវេស្សមិ ហិតានុកម្មី ច វិហារិស្សមិ

១ ឧ. ម. សចេ បន កោចិ ភិក្ខុ តាសំ ភិក្ខុនីនំ ។ ២ ឧ. ប. តត្រាចិ តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ពុំនោះសាត បើមានភិក្ខុណាមួយ ពោលទោសអ្នក ក្នុងទីចំពោះ
មុខពួកភិក្ខុនី ។ នោះក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ថែមទាំងធ្វើអធិការណ៍ ដោយ
ហេតុនោះផង ម្នាលផត្តន បានឮថាអ្នកតែងនៅច្រឡំក្រឡំជាមួយ
នឹងពួកភិក្ខុនីយ៉ាងនេះឬ ។ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលផត្តន ចុះក្រែង
អ្នកជាកុលបុត្រចេញចាកផ្ទះ ចូលមកកាន់ផ្ទះដោយសទ្ធាឬ ។ ព្រះ
ករុណាព្រះអង្គ ។ ម្នាលផត្តន អ្នកនៅច្រឡំក្រឡំជាមួយនឹងពួកភិក្ខុនី
ហួសវេលា ដោយអំពើណា អំពើនេះមិនសមគួរដល់អ្នក ដែលជាកុល-
បុត្រចេញចាកផ្ទះ ចូលមកកាន់ផ្ទះដោយសទ្ធាឡើយ ។ ម្នាលផត្តន
ព្រោះហេតុនោះ បើប្រសិនជាមានភិក្ខុណាមួយ ពោលទោសពួកភិក្ខុនី
នោះ ចំពោះមុខអ្នក ម្នាលផត្តន ឆន្ទៈណា ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ច-
កាមគុណ វិតក្កៈណា ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ចកាមគុណ អ្នកគប្បី
លះបង់ឆន្ទៈនឹងវិតក្កៈទាំងនោះ ក្នុងការពោលទោសនោះចេញ ម្នាល
ផត្តន មួយទៀត ក្នុងការពោលទោសនោះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា
ចិត្តរបស់អាត្មាអញ នឹងមិនប្រែប្រួលផង អាត្មាអញនឹងមិនបញ្ចេញវាចា
អាក្រក់ផង អាត្មាអញនឹងជាអ្នកមានសេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយប្រយោជន៍

ឧបម្ពវគ្គស្ស កកក្ខបមសុត្តេ វិក្កុដិសំសដ្ឋិតា

មេត្តចិត្តោ ន ទោសន្តរោតិ ឯវញ្ញំ តេ ដក្កន សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ ដក្កន ភវ ចេហិ កោចិ សម្មទា តាសំ ភិក្ខុនិមំ ចាណិណា បហារំ នទេយ្យ លេខ្ខនា បហារំ នទេយ្យ នឈ្លាន បហារំ នទេយ្យ សត្តន បហារំ នទេយ្យ តត្រាចិ ភំ ដក្កន យេ ភេហសិតា ធម្មា យេ ភេហសិតា វិតក្កា តេ បជ-
 ហេយ្យាសិ តត្រាចិ តេ ដក្កន ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបវណាតំ ភវិស្សតិ ន ច ចាចិកំ វាចំ និច្ចា-
 វេស្សាមិ ហិតានុកម្មី ច វិហារិស្សាមិ មេត្តចិត្តោ ន ទោសន្តរោតិ ឯវញ្ញំ តេ ដក្កន សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មា-
 តិហ ដក្កន ភវ ចេហិ កោចិ សម្មទា អវណ្ណំ ភា-
 សេយ្យ តត្រាចិ ភំ ដក្កន យេ ភេហសិតា ធម្មា យេ ភេហសិតា វិតក្កា តេ បជហេយ្យាសិ តត្រាចិ
 តេ ដក្កន ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន ចេវ មេ ចិត្តំ វិបវ-
 ណាតំ ភវិស្សតិ ន ច ចាចិកំ វាចំ និច្ចាវេស្សាមិ

ឧបសគ្គ កកព្វបឋមសូត្រ ការព្រហ្មក្រម្យនឹងកិច្ចន័យ

ជាអ្នកមានមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង ម្នាលផ្គុន អ្នកត្រូវសិក្សា
យ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលផ្គុន ព្រោះហេតុនោះ បើប្រសិនជាមានកិក្ខណា
មួយ ឲ្យនូវការប្រហារដោយដៃ ឲ្យនូវការប្រហារដោយដុំដី ឲ្យនូវការ
ប្រហារដោយដំបង ឲ្យនូវការប្រហារដោយគ្រឿងសស្រ្តាដល់ពួកភិក្ខុ
នោះ ក្នុងទីចំពោះមុខអ្នក ម្នាលផ្គុន ឆន្ទៈណា ដែលអាស្រ័យ
នូវផ្ទះគឺបញ្ចកាមគុណ វិតក្កៈណា ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ចកាមគុណ
អ្នកគប្បីលះបង់នូវឆន្ទៈនឹងវិតក្កៈទាំងនោះ ក្នុងការឲ្យនូវប្រហារនោះចេញ
ម្នាលផ្គុន មួយទៀត ក្នុងការឲ្យនូវប្រហារនោះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
នេះថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញនឹងមិនប្រែប្រួលផង អាត្មាអញនឹងមិនបញ្ចេញ
វាចាអាក្រក់ផង អាត្មាអញនឹងជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ជាអ្នក
មានមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង ម្នាលផ្គុន អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះ
ចុះ ។ ម្នាលផ្គុន ព្រោះហេតុនោះបើប្រសិនជាមានកិក្ខណាមួយពោល
ទោសចំពោះមុខអ្នក ម្នាលផ្គុន ឆន្ទៈណា ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ច-
កាមគុណ វិតក្កៈណាដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ចកាមគុណ អ្នកគប្បីលះ
បង់នូវឆន្ទៈនឹងវិតក្កៈទាំងនោះ ក្នុងការពោលទោសនោះចេញ ម្នាលផ្គុន
មួយទៀត ក្នុងការពោលទោសនោះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់
អាត្មាអញនឹងមិនប្រែប្រួលផង អាត្មាអញនឹងមិនបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ហិតានុកម្មី ច វិហរិស្សមិ មេត្តចិត្តោ ន ទោ.
 សន្តរោតិ ឯវញ្ញំ តេ ដក្កន សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ
 ដក្កន តវ ចេហិ កោចិ ចានិទា បហារំ ននេយ្យ
 លេខុទា បហារំ ននេយ្យ នណ្ឌន បហារំ ននេយ្យ
 សន្តន បហារំ ននេយ្យ តត្រាថិ ត្វំ ដក្កន យេ
 គេហសិតា ធម្មា យេ គេហសិតា វិតក្កា តេ
 បដហេយ្យាសិ តត្រាថិ តេ ដក្កន ឯវំ សិក្ខិតតំ ន
 ចេវ មេ ចិត្តំ វិបរណាតំ ភវិស្សតិ ន ច ចាថកំ
 វាចំ ធិត្តាវេស្សមិ ហិតានុកម្មី ច វិហរិស្សមិ
 មេត្តចិត្តោ ន ទោសន្តរោតិ ឯវញ្ញំ តេ ដក្កន
 សិក្ខិតតំ ។

[ក] អថខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាវាធយិ-
 សុ វត មេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឯកំ សមយំ ចិត្តំ ។ ឥនា-
 ហំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អហំ ខោ ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អាត្មាអញនឹងជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ជាអ្នកមានចិត្តមេត្តា មិន
 មានទោសចិត្តផង ម្នាលផត្តន អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាល
 ផត្តន ព្រោះហេតុនោះ បើប្រសិនជាមានភិក្ខុណាមួយ ឲ្យឲ្យការប្រហារ
 ដោយដៃ ឲ្យឲ្យការប្រហារដោយដុំដី ឲ្យឲ្យការប្រហារដោយដំបង ឲ្យ
 ឲ្យការប្រហារដោយគ្រឿសស្រួច ចំពោះអ្នក ម្នាលផត្តន ឆន្ទណា ដែល
 អាស្រ័យនូវផ្ទះគឺបញ្ចកាមគុណ វិតក្កៈណា ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺបញ្ច-
 កាមគុណ អ្នកគប្បីលះបង់ឆន្ទៈនឹងវិតក្កៈទាំងនោះ ក្នុងការឲ្យឲ្យប្រហារ
 នោះចេញ ម្នាលផត្តន មួយទៀតក្នុងការឲ្យឲ្យប្រហារនោះ អ្នកត្រូវសិក្សា
 យ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញនឹងមិនប្រែប្រួលផង អាត្មាអញនឹងមិន
 បញ្ចេញវារៈអាត្រក៍ផង ជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ មានចិត្ត
 មេត្តា មិនមានទោសចិត្តផង ម្នាលផត្តន អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(៣) លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទៅនឹង
 ភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុបានញ៉ាំងចិត្តថាគត
 ឲ្យត្រេកអរ ក្នុងសម័យមួយហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគត
 បានប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគត

ឧបម្ពវត្តស្ស កកប្បមសុត្តេ ឯកាសនកោដនី

ឯកាសនកោដនី កុញ្ញាមិ ឯកាសនកោដនី ខោ
អហំ ភិក្ខុវេ កុញ្ញាមា នោ អប្បពាធនត្វា សញ្ញានាមិ
អប្បតត្តត្វា លហុដ្ឋានត្វា ពលត្វា ដាសុវិហារត្វា ។
ឯថ តុម្ហេមិ ភិក្ខុវេ ឯកាសនកោដនី កុញ្ញថ ឯកា-
សនកោដនី ខោ ភិក្ខុវេ តុម្ហេមិ កុញ្ញាមា នោ អប្បពា-
ធនត្វា សញ្ញានិស្សថ អប្បតត្តត្វា លហុដ្ឋានត្វា
ពលត្វា ដាសុវិហារត្វាតិ ។ ន មេ ភិក្ខុវេ តេសុ
ភិក្ខុសុ អនុសាសនំ កករណីយា អហោសិ សតុប្បា-
នកករណីយមេ^(១) ភិក្ខុវេ តេសុ ភិក្ខុសុ អហោសិ ។
សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ សុភ្លមិយំ ចាតុម្ពហាបថេ អាជញ្ញ-
រថោ សុទន្តោ^(២) យុត្តោ អស្ស បិតោ ឱទស្តបតោនោ
តមេនំ ឧក្ខោយោត្តាចរិយោ អស្សនម្ពសារថិ អភិវហិត្វា

១ ឧ. ម. ឯត្ថន្តរេ មេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. សុវត្តោតិ ន ទិស្សតិ ។

ឧបម្ពវិធី ពាក្យបណ្តឹងសុំព្រះ ការបរិភោគភោជនតែក្នុងអាសនៈមួយ

ធានីភោជនតែក្នុងអាសនៈមួយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលគឺជាគតតាម
 ភោជនតែក្នុងអាសនៈមួយ គឺជាគត ក៏បានប្រសព្វនូវការមិនមានអាពាធ
 ផង មិនមានពេគផង ក្រោកទៅមកបានរហ័សរហួនផង កំឡាំង
 កាយផង ការនៅជាសុខសប្បាយផង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរមកអោយ អ្នកទាំងឡាយចូរបរិភោគភោជនតែក្នុងអាសនៈ
 មួយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ បរិភោគភោជនក្នុង
 អាសនៈមួយ អ្នកទាំងឡាយ នឹងបានប្រសព្វនូវការមិនមានអាពាធផង
 មិនមានពេគផង ក្រោកទៅមកបានរហ័សរហួនផង កំឡាំងកាយផង
 ការនៅជាសុខសប្បាយផង មិនខាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជា-
 គតមិនបានធ្វើនូវការប្រៀនប្រដៅភិក្ខុទាំងនោះទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 គឺជាគតត្រាន់តែជាស៊ីស្មារតីភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ប៉ុណ្ណោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ដូចជាវេទមិសេនអាជានេយ្យ មានទាំងសេនដែលគេបង្ខំក
 ល្អហើយ មានជន្ទញ្ចប្រុងប្រៀប ទឹមបញ្ចក្កទុកត្រង់ផ្លូវធំបែកជា ៤
 មានផែនដីដ៏រាបស្មើ បង្ខំកទូន្មាន គ្រួសកបង្ហាត់ បានឡើងជិះរថនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វាមេន ហេតុន រស្មីយោ កហេត្វា នក្ខណោន ហេតុន
 បតោនំ កហេត្វា យេនិច្ឆកំ យនិច្ឆកំ សារយ្យបិ
 បទ្ធាសារយ្យបិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ន មេ
 តេសុ ភិក្ខុសុ អនុសាសនំ ករណីយា អហោសិ
 សតុប្បនករណីយមេវ ភិក្ខុវេ តេសុ ភិក្ខុសុ អ-
 ហោសិ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ តុម្រេបិ^(១) អកុសលំ
 បដិហថ កុសលេសុ ធម្មេសុ អាយោគំ ករោថ ឯវញ្ច
 តុម្រេបិ ឥមស្មី ធម្មនិយេ វុឡី វុឡី វេបុលំ អា-
 បជ្ជិស្សថ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ តាមស្ស វា និគមស្ស
 វា អវិទូវេ មហន្តំ សាលវនំ តញ្ចស្ស ឯលណ្ហោហិ ស-
 ញ្ញន្តំ តស្ស កោចិនេវ បុរិសោ ឧបជ្ជេយ្យ អត្តកាមោ
 ហិតកាមោ យោគក្ខេមកាមោ សោ យា តា សាល-
 លជ្ជិយោ កុដិលា ឌីជសារណីយោ^(២) តា តច្ឆត្វា

១ ឧ. បិសោ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ឧបិហរណីយោ ។ ម. ឧបិហរណីយោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កាន់ខ្សែបរដោយដៃធ្វេង កាន់ជន្មញ្ញដោយដៃស្តាំ បរទៅមុខខ្លះ បរវិល
ត្រឡប់មកយក្រោយខ្លះ តម្រង់ទៅកេងកងដែលខ្លួនប្រាថ្នា នឹងដំណើរដែល
ខ្លួនប្រាថ្នា សេចក្តីនេះមានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
គឺថា គតមិនគួរធ្វើនូវការប្រៀនប្រដៅភិក្ខុទាំងឡាយនោះទេ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ គឺថា គតគួរធ្វើតែត្រឹមការដាស់ស្មារតីភិក្ខុទាំងឡាយនោះប៉ុណ្ណោះ
មានទុបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នក
ទាំងឡាយចូរលះអកុសលចេញ ចូរធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាមក្នុងកុសលធម៌
ទាំងឡាយ ព្រោះថា កាលបើអ្នកទាំងឡាយបានធ្វើយ៉ាងនេះ នឹងបានដល់
នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ដូចជាព្រៃឈើធំនៅជិតស្រុកឬនិគម ព្រៃឈើនោះសឹងតែដេរ-
ដាសដោយវល្លិ៍ឯលព្វៈ^(១) បុរសណាមួយប្រាថ្នានូវសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នា
នូវប្រយោជន៍ ប្រាថ្នានូវសេចក្តីក្រេមក្សាន្ត ចាកគ្រឿងរូបវត្ថុដល់ព្រៃ
ឈើនោះ បុរសនោះឆ្កាត់កូនឈើដែលរៀបៗ មានទុដ្ឋារសផែនដីជ្រុកជ្រាប

១ អដ្ឋិកថា ថា បានដល់វល្លិ៍ដែលប្រឡូកដើមឈើ តំរូវរឹតឲ្យវិនាស ។

ឧបស្សន្ទសូត្រ ពាក្យបទសុត្តន្ត ភិក្ខុបទ្បន្ត

តហំន្ទា នីហរេយ្យ អន្តោវទំ សុសោធិតំ(១) វិសោ-
 ជេយ្យ យា បទ តា សាលលដ្ឋិយោ ឧដុកា សុជា-
 តា(២) សម្មា បរិហរេយ្យ ឯវត្តា តំ ភិក្ខុវេ សាលវទំ
 អបរេន សមយេន វុឌ្ឍី វិវុឌ្ឍី វេបុល្លំ អាបជ្ជេយ្យ
 ឯវច្ឆេវ ខោ ភិក្ខុវេ តុម្ហេចិ អកុសលំ បជហេ
 កុសលេសុ ធម្មេសុ អាយោកំ ករោម ឯវត្តា
 តុម្ហេចិ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍី វិវុឌ្ឍី វេបុល្លំ អា-
 បជ្ជេ(៣) ។

(២) ភិក្ខុបទ្បន្តំ ភិក្ខុវេ ឥមស្មយេវ សាវត្ថយា
 វេទេហិកា ឆាម គហបតានិ អហោសិ ។ វេទេ-
 ហិកាយ ភិក្ខុវេ គហបតានិយា ឯវំ កល្យាណោ
 កត្តិសន្តោ អព្ពកតោ សោវតា វេទេហិកា គហបតានិ

១ ឧ. ម. សុវិសោធិតំ ។ ២ ឧ. ម. ឯត្ថន្តរេ ភាពិ ឃាហេ វិស្សតិ ។ ៣ ឧ. ម.
 អាបជ្ជិស្សចិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ កកចូលមស្សត្រ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ

ទៅដល់ ហើយនាំយកចេញទៅខាងក្រៅ ជម្រះទីខាងក្នុងព្រៃឲ្យស្អាត
 បាត រួចថែរក្សាកូនឈើដែលដុះឡើងត្រង់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏
 កាលបើបុរសនោះ បានធ្វើយ៉ាងនេះ ព្រៃឈើនោះឯង មុខជានឹងដល់
 នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយ ក្នុងសម័យខាងក្រោយមកពុំខាន
 សេចក្តីនេះ មានឧបមាហាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង
 ឡាយចូលរះបង់អកុសលចេញ ចូរធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាមក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងឡាយ ព្រោះថា កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ធ្វើយ៉ាងនេះ នឹងដល់
 នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះពុំខាន មាន
 ឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ។

(២) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកហើយថា មានគហ-
 បតានីម្នាក់ឈ្មោះនាងវេទេហិកា នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កិត្តិសព្ទដ៏ពីរោះ របស់នាងវេទេហិកាគហបតានីល្បីខ្លះខាយ
 សុសសាយទៅយ៉ាងនេះថា នាងវេទេហិកាគហបតានី ជាស្រ្តីស្អាត នាង

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចល្ហសកំ

និវាតា វេទេហិកា ភហបតានី ឧបសន្តា វេ-
 ទេហិកា ភហបតានីតិ ។ វេទេហិកាយ ខោ
 បន ភិក្ខុវេ ភហបតានីយា កាឡិ ឆាម ឆាសី
 អហោសិ ធន្ទា អនលសា សុសិវិហិតកម្មន្តា ។
 អថខោ ភិក្ខុវេ កាឡិយា ឆាសីយា ឯតទហោសិ
 មយ្ហំ ខោ អយ្យាយ ឯវំ កល្យាណោ គិត្តសន្នោ
 អត្តត្ថោ សោវតា វេទេហិកា ភហបតានី និវាតា
 វេទេហិកា ភហបតានី ឧបសន្តា វេទេហិកា ភ-
 ហបតានីតិ តិទ្ធខោ មេ អយ្យា សន្និយេវ នុ ខោ
 អជ្ឈតំ កោបិ ន ចាតុករោតិ ឧទាហុ អសន្និ
 ឧទាហុ មយ្ហំមេតេ^(១) កម្មន្តា សុសិវិហិតា យេន
 មេ អយ្យា សន្និយេវ អជ្ឈតំ កោបិ ន ចាតុករោតិ
 នោ អសន្និ យន្តនាហំ អយ្ហំ វិមិសេយ្យន្តិ ។
 អថខោ ភិក្ខុវេ កាឡិ ឆាសី និវា ឧដ្ឋាសិ ។
 អថខោ ភិក្ខុវេ វេទេហិកា ភហបតានី កាឡិ
 ឆាសី ឯតទរោច ហោ ជេ កាឡិតិ ។

១ ឧ. មយ្ហេវេតេ ។ ម. មយ្ហេមេវេតេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វេទេហិកាគហបតានី ជាស្រ្តីសភាពរាបទាប នាងវេទេហិកាគហបតានី
 ជាស្រ្តីស្រគត់ស្រគំ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯនាងវេទេហិកាគហបតានី
 មានទាសី ១ នាក់ ឈ្មោះកាឡី ជាស្រ្តីឈ្ងាសវៃ មិនខ្ជិលច្រអូស ជាអ្នក
 ចាត់ចែងការងារល្អ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង នាងកាឡីទាសី
 មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា នាងម្ចាស់របស់អាត្មាអញ មានកិត្តិសព្ទដ៏ពិ-
 ពេល្យ័ខ្ជរខ្ជាយសុសសាយទៅយ៉ាងនេះថា នាងវេទេហិកាគហបតានី ជា
 ស្រ្តីស្អាត នាងវេទេហិកាគហបតានី ជាស្រ្តីសភាពរាបទាប នាងវេទេហិ-
 កាគហបតានី ជាស្រ្តីស្រគត់ស្រគំដូច្នេះ ចុះអ្នកស្រីជាម្ចាស់អញ មាន
 កំហឹងខាងក្នុងដែរ តែមិនធ្វើឲ្យប្រាកដឬ ឬមិនមានកំហឹងខាងក្នុងទេ ឬក៏
 ដោយសារការងារទាំងនេះ ដែលអញបានចាត់ចែងត្រឹមត្រូវ បានជាអ្នក
 ស្រីជាម្ចាស់អញមិនបញ្ចេញកំហឹងខាងក្នុងដែលមានដែរ មិនមែនជាមិន
 មានទេ បើដូច្នោះ មានតែអញឈ្លងអ្នកស្រ្តីជាម្ចាស់លងមើល ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ នាងកាឡីទាសីក្រោកឡើង (ពីដំណេក) ក្នុង
 វេលាថ្ងៃព្រឹក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងពេលនោះ នាងវេទេហិកាគ-
 ហបតានី បាននិយាយនឹងនាងកាឡីទាសីដូច្នេះថា នែមេកាឡី ។

ឧបសគ្គស្ស កក្កដបមសុត្តេ ភូតបុព្វវន្ត

កី អយ្យតិ ។ កី ជេ ទិវា ឧដ្ឋាសីតិ ។ ន ខ្យាយ្យ
 កក្កដាតិ^(១) ។ នោ វត វេ កក្កដា ចាបទាសិ^(២) ទិវា
 ឧដ្ឋាសីតិ កុបិតា អនត្តមនា ភក្កដិមកាសិ^(៣) ។
 អថខោ ភិក្ខុវេ កាឡិយា ទាសិយា ឯតទហោសិ
 សន្តិយេវ^(៤) មេ អយ្យា អដ្ឋត្ថំ កោបំ ន ចាតុកកោតិ
 នោ អសន្តំ មហ្មំបេតេ កម្មន្តា សុសិវិហិតា យេន
 មេ អយ្យា សន្តិយេវ អដ្ឋត្ថំ កោបំ ន ចាតុក-
 កោតិ នោ អសន្តំ យន្តនាហំ ភិយ្យេសោ មត្តាយ
 អយ្យំ វីមិសេយ្យន្តំ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ កាឡិ ទាសិ
 ទិវាតវិយេវ^(៥) ឧដ្ឋាសិ ។ អថខោ ភិក្ខុវេ វេទេ-
 ហិតា ភហបតាដិ កាឡិ ទាសិ ឯតទហេច
 ហោ ជេ កាឡិតិ ។ កី អយ្យតិ ។ កី
 ជេ ទិវា ឧដ្ឋាសីតិ ។ ន ខ្យាយ្យ កក្កដាតិ ។

១ ឧ. ន ខោ អយ្យ កក្កដា ។ ២ ឧ. ម. បាបិ ទាសិ ។ ៣ បាមនភក្កដិ អកាសិ ។
 ៤ ឧ. សន្តិយេវ ខោ ។ ៥ ឧ. ទិវាតវិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ កកចូបមសូត្រ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ

នាងកាឡីទាសឆ្លើយតបថា អ្នកស្រ្តីមានប្រសាសន៍ថាម៉េច ។ ចុះហង់
 ម្តេចក៏ក្រោកទាល់តែថ្ងៃម្ល៉េះ។ គ្មានអ្វីទេអ្នកស្រី ។ នាងវេទេហិកាគហបតានី
 ក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ធ្វើមុខក្រញូស្រដីថា យើមេចោរទាសគំរក់ បើមិន
 មានអ្វីទេ ម្តេចក៏ហង់ឯងក្រោកទាល់តែថ្ងៃម្ល៉េះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំ-
 ដាប់នោះ កាឡីទាសមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អ្នកស្រ្តីជាម្ចាស់អញ
 មានកំហឹងខាងក្នុងដែរ តែមិនធ្វើឲ្យប្រាកដ មិនមែនជាមិនមានទេ ដោយ
 សារការងារទាំងនេះ⁺ អាត្មាអញបានចាត់ចែងត្រឹមត្រូវ បានជាអ្នកស្រ្តីជា
 ម្ចាស់អញ មិនបញ្ចេញកំហឹងខាងក្នុងដែលមានដែរ មិនមែនជាមិនមានទេ
 បើដូច្នោះគួរតែអញល្បងមើលម្ចាស់អញ ឲ្យលើសជាងនេះទៅទៀត ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ នាងកាឡីទាសក្រោកឡើង (ពីដំណេក)
 រំពឹងតែទាល់ថ្ងៃជាងមុនទៅទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេលានោះ
 នាងវេទេហិកាគហបតានី បាននិយាយនឹងនាងកាឡីទាសដូច្នេះថា នែ
 មេកាឡី ។ កាឡីទាសឆ្លើយតបថា អ្នកស្រ្តីមានប្រសាសន៍ថាម៉េច ។
 ចុះហង់ ម្តេចក៏ក្រោកទាល់ថ្ងៃម្ល៉េះ។ គ្មានអ្វីទេ អ្នកស្រី ។ នាងវេទេហិ-

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឆោ វត វេ កិត្តិ ចាបនាសិ ទិវា ឧដ្ឋាសីតិ
 កុបិតា អនត្តមនា អនត្តមនវចំ និច្ឆារេតិ(១) ។
 អថឆោ ភិក្ខុវេ កាឡិយា នាសិយា ឯតទហោសិ
 សន្និយេវ មេ អយ្យា អជ្ឈន្តំ កោបិ ន ចាតុក-
 រោតិ ឆោ អសន្នំ មយ្ហិបេតេ កម្មន្តា សុសិវិហិតា
 យេន មេ អយ្យា សន្និយេវ អជ្ឈន្តំ កោបិ ន
 ចាតុករោតិ ឆោ អសន្នំ យន្ធាហំ ភិយ្យោសោ
 មត្តាយ អយ្យំ វីមិសេយ្យន្តិ ។ អថឆោ ភិក្ខុវេ
 កាឡិ នាសិ ទិវាតរិយេវ ឧដ្ឋាសិ ។ អថឆោ
 ភិក្ខុវេ វេទេហិតា គហបតានី កាឡិ នាសិ
 ឯតទរោច ហោ ជេ កាឡិតិ ។ កី អយ្យេតិ ។
 កី ជេ ទិវាតរិ ឧដ្ឋាសីតិ ។ ន ឡយ្យេ
 កិត្តិតិ ។ ឆោ វត វេ កិត្តិ ចាបនាសិ ទិវាតរិ
 ឧដ្ឋាសីតិ កុបិតា អនត្តមនា អត្តឡិស្វរិ គហេត្វា
 សីសេ បហារំ អនាសិ សីសំ តេ ភិទ្ធិស្សាមីតិ(២) ។

១ ឧ. និព្វេសិ ។ ២ ឧ. សីសំ វេ ភិទ្ធិ ។ ម. សីសំ ទ្រេតា ភិទ្ធិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កាគហបតានី ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ក៏បញ្ចេញវាចា ដោយសេចក្តីអាក់អន់
ចិត្តថា យើមេចោរទាសីគំរក់ បើមិនមានអ្វីទេ ម្តេចក៏ហង់ក្រោកទាល់
ថ្ងៃម្ល៉េះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះ កាឡិទាសីមានសេចក្តី
ត្រិះរិះដូច្នេះថា អ្នកស្រ្តីជាម្ចាស់អញមានកំហឹងខាងក្នុងដែរ តែមិនធ្វើឲ្យ
ប្រាកដ មិនមែនជាមិនមានទេ ដោយសារការងារទាំងនេះ ដែលអញ
បានចាត់ចែងគ្រឹមត្រូវ បានជាអ្នកស្រ្តីជាម្ចាស់អញ មិនបញ្ចេញកំហឹង
ខាងក្នុង មិនមែនជាមិនមានទេ បើដូច្នោះគួរតែអញល្បងមើលអ្នកស្រ្តី
ជាម្ចាស់ឲ្យលើសជាងនេះទៅទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ
កាឡិទាសីក្រោកឡើង (ព័ជ្ជណេក) រើរិតតែទាល់ថ្ងៃជាងមុនទៅទៀត ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ នាងវេទេហិកាគហបតានី បាន
និយាយនឹងកាឡិទាសីដូច្នេះថា នែមេកាឡិ ។ កាឡិទាសីឆ្លើយតបថា អ្នក
ស្រ្តីមានប្រសាសន៍ថាម៉េច ។ ចុះហង់ម្តេចក៏ក្រោកទាល់ថ្ងៃម្ល៉េះ ។ គ្មានអ្វីទេ
អ្នកស្រ្តី ។ នាងវេទេហិកាគហបតានីខឹងអាក់អន់ចិត្ត និយាយថា យើមេ
ចោរទាសីគំរក់ បើមិនមានអ្វីទេ ម្តេចក៏ហង់ក្រោកទាល់ថ្ងៃម្ល៉េះ ថាហើយ
ក៏ចាប់រនុកទ្វារយាវសំពង់ចំក្បាលថា អញនឹងវាយបំបែកក្បាលហង់ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស កកប្បមសុត្តេ ភូតបុព្វវត្ថុ

អថោ ភិក្ខុវេ កាឡី ទាសី ភិក្ខុន ឥសេន លា-
ហិតេន កឡុន្តេន បដិវស្សកាដិ ឧជ្ឈាបេសិ បស្ស-
ថយ្យេ សោវតាយ កម្មំ បស្សថយ្យេ និវតាយ កម្មំ
បស្សថយ្យេ ឧបសន្តាយ កម្មំ កដំ ហិ នាម
ឯកទាសិយា^(១) និវ ឧជ្ឈាសីតិ កុចិតា អនត្តមនា
អកុឡស្វចី កហេត្វា សីសេ បហារំ នស្សតិ សីសិ
តេ ភិក្ខុស្សមីតិ^(២) ។ អថោ ភិក្ខុវេ វេទេហិតាយ
កហបតានិយា អបវេន សមយេន ឯវំ ចាបកោ
កិតិសន្នោ អពុត្តចំ ចល្លា វេទេហិតា កហបតានិ
អនិវតា វេទេហិតា កហបតានិ អនុបសន្តា
វេទេហិតា កហបតានិ ។ ឯវមេវ ោ ភិក្ខុវេ
វេទេកថោ ភិក្ខុ តាវវេសោវតសោវតោ ហោតិ និវ-
តនិវតោ ហោតិ ឧបសន្តសន្តោ ហោតិ យាវ ន អម-
នាចា វចនបថា ផុសន្តិ យតោ ច ោ^(៣) ភិក្ខុវេ

១ ឧ. ម. ឯកទាសិយា ។ ២ ឧ. ម. សីសេ វេ ភិក្ខុស្សមីតិ ។ ៣ ម. ហេ-
សន្តោ នត្ថិ ។

ឧប្បវត្ត ពកកូបមសូត្រ រឿងដែលធ្លាប់មានមកហើយ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង នាងកាឡិទាសី បែកក្បាលហូរឈាម
 រហាម ក៏ពេលទោសប្រាប់ស្រីអ្នកស្និទ្ធស្នាលជិតខាងថា អ្នកស្រីជា
 ម្ចាស់ ចូរមើលអំពើរបស់ស្រីដែលស្លូតចុះ អ្នកស្រីជាម្ចាស់ ចូរមើលអំពើ
 របស់ស្រីដែលសភាពរាបទាបចុះ អ្នកស្រីជាម្ចាស់ ចូរមើលអំពើរបស់
 ស្រីស្រគត់ស្រគំចុះ មិនសមបើអ្នកស្រីជាម្ចាស់ (នៃខ្ញុំ) ខឹងអាក់អន់ចិត្តនឹង
 ទាសីម្នាក់ថា ហង់ឯងក្រោក (ពីដំណេក) ទាល់ថ្ងៃ ហើយចាប់រុករានយាវ
 សំពត់ចំក្បាលថា អញនឹងវាយបំបែកក្បាលហង់ដូច្នេះសោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ គ្រានោះ នាងវេទេហិកាគហបតានី ក៏មានកិត្តិសព្ទដ៏អាក្រក់
 ល្បីខ្លះខាយសុសសាយក្នុងសម័យខាងក្រោយមកយ៉ាងនេះថា នាងវេទេ-
 ហិកាគហបតានី ជាស្រីកាច នាងវេទេហិកាគហបតានី ជាស្រីមិនសភាព
 រាបទាប នាងវេទេហិកាគហបតានី ជាស្រីមិនស្រគត់ស្រគំ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ជាអ្នកស្លូតណាស់ ជា
 អ្នកសភាពរាបទាបណាស់ ជាអ្នកស្រគត់ស្រគំណាស់ ត្រាតែគន្លងពាក្យ
 មិនជាទីគាប់ចិត្តមិនទាន់មកប៉ះពាល់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណាបើ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ភិក្ខុំ អមនាថា វចនបថា ដុសន្តិ អថខោ ភិក្ខុវេ
 សោវតោតិ វេទិតញោ និវតោតិ វេទិតញោ ឧប-
 សន្តោតិ វេទិតញោ ។ នាហន្តិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សុវចោតិ វនាមិ យោ ចីវរិបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលា-
 នប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការហេតុ សុវចោ ហោតិ សោវ-
 ចស្សនំ អាបជ្ជតិ តិ ស្ស ហេតុ តញ្ញា^(១) សោ ភិក្ខុវេ
 ចីវរិបិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការិ
 អលកមាណោ ន សុវចោ ហោតិ ន សោវចស្សនំ
 អាបជ្ជតិ ។ យោ ច ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ធម្មិយេវ
 សក្ករោន្តោ ធម្មំ កុករោន្តោ ធម្មំ អបចាយមាណោ^(២)
 សុវចោ ហោតិ សោវចស្សនំ អាបជ្ជតិ តមហំ
 សុវចោតិ វនាមិ ។ តស្មាតិហា ភិក្ខុវេ ធម្មិយេវ
 សក្ករោន្តោ ធម្មំ កុករោន្តោ ធម្មំ អបចាយមាណោ
 សុវចា ភិស្សម សោវចស្សនំ អាបជ្ជិស្សហាតិ
 ឯវញ្ញំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតំ ។

១ ឧ. ម. តំ ហំ ។ ២ ម. ធម្មិយេវ សក្ករោន្តោ ធម្មិយេវ កុករោន្តោ ធម្មិយេវ
 មាទេន្តោ ឬជេន្តោ អបចាយមាណោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

គន្លងពាក្យមិនគាប់ចិត្តមកប៉ះពាល់ភិក្ខុហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 នោះ ទើបគេដឹងថាជាអ្នកស្ងួត ថាជាអ្នកសភាពរាបទាប ថាជាអ្នកស្រ-
 គត់ស្រគំ ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណា ជាអ្នក
 ប្រដៅងាយ ដល់នូវភាពជាអ្នកប្រដៅងាយ ព្រោះតែចំវែ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ គឺលានប្បច្ចយភេសជ្ជៈបរិក្ខារ តថាគតមិនបានហៅភិក្ខុនោះថា
 ជាអ្នកប្រដៅងាយឡើយ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះ
 ថា ភិក្ខុនោះ កាលបើមិនបានចំវែ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គឺលានប្បច្ចយ-
 ភេសជ្ជៈបរិក្ខារ ក៏មិនមែនជាអ្នកប្រដៅងាយ មិនដល់នូវភាពជាអ្នកប្រដៅ
 ងាយឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែភិក្ខុណាមួយ ធ្វើសក្ការៈ
 ចំពោះធម៌ ធ្វើសេចក្តីគោរពធម៌ ប្រព្រឹត្តកោតក្រែងធម៌មែន ទើបពេញ
 ជាអ្នកប្រដៅងាយ ដល់នូវភាពជាអ្នកប្រដៅងាយ តថាគតហៅភិក្ខុនោះ
 ថាជាអ្នកប្រដៅងាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ពួកភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ ត្រូវគិតគ្នាថា យើងទាំងឡាយ កាលធ្វើសក្ការៈចំពោះ
 ធម៌ ធ្វើសេចក្តីគោរពធម៌ ប្រព្រឹត្តកោតក្រែងធម៌ នឹងជាអ្នកប្រដៅងាយ
 ដល់នូវភាពជាអ្នកប្រដៅងាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បី
 សិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

ឧបទ្វីបស្នូ កក្កដាបុណ្យ បញ្ច វិចារិក

(៥) បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ វិចារិក យេហិ វេ
 បរេ វិចារិក វិចារិក កាលេន វា អកាលេន វា
 ភូតេន វា អភូតេន វា សុត្តេន វា ឧត្តេន
 វា អត្តសញ្ញតេន វា អនត្តសញ្ញតេន វា មេត្ត-
 ចិត្តា វា ឧត្តចិត្តា វា ។ កាលេន វា ភិក្ខុវេ
 បរេ វិចារិក វិចារិក អកាលេន វា ភូតេន វា
 ភិក្ខុវេ បរេ វិចារិក វិចារិក អភូតេន វា សុត្តេ-
 ន វា ភិក្ខុវេ បរេ វិចារិក វិចារិក ឧត្តេន
 វា អត្តសញ្ញតេន វា ភិក្ខុវេ បរេ វិចារិក វិចារិក
 អនត្តសញ្ញតេន វា មេត្តចិត្តា វា ភិក្ខុវេ បរេ វិចារិក
 វិចារិក ឧត្តចិត្តា វា ។ តត្រាចិ វេ^(១) ភិក្ខុវេ

ឧបម្ពវត្ថុ កក្កដាបុណ្យព្រះ គន្ធនៃពាក្យ៥ ប្រការ

(៥) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយចំពោះអ្នកទាំងឡាយ គប្បីនិយាយដោយគន្ធនៃពាក្យទាំងឡាយណា គន្ធនៃពាក្យទាំងឡាយនេះមាន ៥ ប្រការគឺ និយាយក្នុងកាលគួរប្តូរមិនគួរ ១ និយាយដោយពាក្យពិតប្តូរមិនពិត ១ និយាយដោយពាក្យល្អប្តូរអាក្រក់ ១ និយាយដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ ប្តូរមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ១ និយាយដោយពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត ឬទោសចិត្ត ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយក្នុងកាលគួរប្តូរមិនគួរខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យពិត ឬពាក្យមិនពិតខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យល្អ ឬពាក្យអាក្រក់ខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ ឬមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត ឬក្រកបដោយទោសចិត្តខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឯវំ សិក្ខិតតំ ន ចេវ នោ ចិត្តំ វិចារណានំ កវិស្សតិ
 ន ច នាមិកំ វាចំ និច្ឆារេស្សាម ហិតានុកម្មី
 ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា ន នោសន្តរា តញ្ច
 បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ដវត្វា វិហរិស្សាម
 តនារម្មណញ្ច សព្វាវុទ្ធី លោកិំ មេត្តាសហគតេន
 ចេតសា វិបុលេន មហត្ថតេន អប្បមាលោន
 អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ដវត្វា វិហរិស្សាមាតិ ឯវត្តា
 វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតតំ ។

(៦) សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ
 កុទ្ធាលបិដកំ អាទាយ សោ ឯវំ វេនេយ្យ អហំ
 ឥមំ មហាបវរី អប្បវរី កវិស្សាមិតិ ។ សោ តត្រ
 តត្រ ខនេយ្យ តត្រ តត្រ វិកីរេយ្យ តត្រ តត្រ
 ឌីដ្ឋកេយ្យ តត្រ តត្រ ឌីមុត្តេយ្យ អប្បវរី កវិសី
 អប្បវរី កវិសីតិ ។ តំ កី មញ្ញាម ភិក្ខុវេ អបិ នុ
 សោ បុរិសោ ឥមំ មហាបវរី អប្បវរី កវេយ្យាតិ ។
 នោ ហេតុំ កន្ថេ តំ កិស្ស ហេតុ អយញ្ញំ កន្ថេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលចណ្ឌសកៈ

គប្បីសិក្សាក្នុងគន្លងនៃពាក្យនោះយ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់យើងនឹងមិនប្រែប្រួលផង យើងនឹងមិនបញ្ចេញវាចាក្រក់ផង នឹងជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ នឹងជាអ្នកមានមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង នឹងជាអ្នកមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់បុគ្គលនោះផង នឹងជាអ្នកមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ជាចិត្តធំទូលាយ ដល់នូវសភាពធំ ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍របស់មេត្តាចិត្តនោះផង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសកាន់ចបនឹងល្អើងរមក បុរសនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា អញនឹងធ្វើផែនដីធំនេះ ឲ្យមិនមែនជាផែនដី ។ បុរសនោះ ដឹកដីត្រង់ទីនោះៗ បាចសាចទៅក្នុងទីនោះ ។ ស្ដោះទឹកមាត់ទៅក្នុងទីនោះ ។ បន្ទោបង់នូវម្សត្រក្នុងទីនោះ ។ ដោយគិតថា ទីនេះមិនមែនជាផែនដី ទីនេះមិនមែនជាផែនដី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្ដីនោះថាដូចម្ដេច បុរសនោះអាចនឹងធ្វើផែនដីធំនេះ ឲ្យមិនមែនជាផែនដីបានឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនោះធ្វើមិនបានទេ ព្រោះហេតុអ្វី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថា

ឧបម្មវិធីស្ស កកក្កិច្ចមសុត្តេ បញ្ចវគ្គបថា

មហាបវរី កក្កិច្ច អប្បមេយ្យា សា ន សុត្តន្ត
 អប្បវរី^(១) កក្កិច្ច យាវទេវ ច បទ សោ បុរិសោ
 កិលមជ្ជស្ស វិយាតស្ស ភាគី អស្សតិ ។ ឯវមេវ
 ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ចមេ វចនបថា យេហិ វេ បរេ
 វទមាណ វទេយ្យំ កាលេន វា អកាលេន វា
 ភូតេន វា អភូតេន វា សល្លោន វា ឝវុសេន វា
 អត្ថសញ្ញិតេន វា អនត្ថសញ្ញិតេន វា មេត្តចិត្តា
 វា ទោសន្តរា វា ។ កាលេន វា ភិក្ខុវេ បរេ
 វទមាណ វទេយ្យំ អកាលេន វា ភូតេន វា ភិក្ខុវេ
 បរេ វទមាណ វទេយ្យំ អភូតេន វា សល្លោន
 វា ភិក្ខុវេ បរេ វទមាណ វទេយ្យំ ឝវុសេន វា
 អត្ថសញ្ញិតេន វា ភិក្ខុវេ បរេ វទមាណ វទេយ្យំ

ឧបម្ពវដ្ត កកចូបមស្សត្រ គន្លងនៃពាក្យ ៥ ប្រការ

ផែនដីធំនេះ ជ្រាលជ្រៅរកប្រមាណមិនបាន ផែនដីធំនោះ មិនងាយ
នឹងធ្វើឲ្យទៅជាមិនមែនផែនដីបានឡើយ ក៏ឯបុរសនោះ គ្រាន់តែបាន
ចំណែកសេចក្តីលំបាកកាយ នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះឯងហើយ ដំណើរនោះដូចគ្នានឹងពួក
ជនដទៃ កាលនិយាយ ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ គប្បីនិយាយដោយ
គន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយណា គន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយនេះ មាន ៥
ប្រការគឺ និយាយក្នុងកាលគួរប្តូរមិនគួរ ១ និយាយដោយពាក្យពិតឬមិន
ពិត ១ និយាយដោយពាក្យល្អឬពាក្យអាក្រក់ ១ និយាយដោយពាក្យ
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ឬមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ១ និយាយដោយ
ពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្តឬប្រកបដោយទោសចិត្ត ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយ ក្នុងកាលគួរប្តូរកាល
មិនគួរខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយ
ដោយពាក្យពិត ឬពាក្យមិនពិតខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ
កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យល្អឬពាក្យអាក្រក់ខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អនត្ថសញ្ញាតេន វា មេត្តចិត្តា វា ភិក្ខុវេ បរេ
 វេទមាណា វេទេយ្យំ ទោសន្តរា វា ។ តត្រាបិ វេ^(១)
 ភិក្ខុវេ ឯវំ សិក្ខិតតំ ធន ចេវ ទោ ចិត្តំ វិហរណា-
 តំ ករិស្សាតិ ធន ច ចាបិតំ វាចំ ជំន្រាវស្សាម
 ហិតានុកម្មី ច វិហរិស្សាម មេត្តចិត្តា ធន ទោសន្តរា
 តញ្ច បុគ្គលំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ជវិត្វា
 វិហរិស្សាម តទារម្មណញ្ច សញ្ញវន្តំ លោកំ បវេ-
 រិសមេន ចេតសា វិបុលេន មហាគតេន អប្បមាលោន
 អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ជវិត្វា វិហរិស្សាមាតិ ឯវញ្ញ
 វេ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតតំ ។

(៧) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ អាតច្ឆេយ្យ លាទំ
 វា ហលិទ្ធិំ វា ជីលំ វា មញ្ជេដ្ឋំ វា អាទាយ សោ ឯវំ
 វេទេយ្យ អហំ ឥមស្មី អាត្មាសេ រូបាធិ លិខិស្សាមិ
 រូបចាតុការិ^(២) ករិស្សាមិ ។ តំ កី មញ្ញថ ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ប្រយោជន៍ ឬមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក
 ជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត
 ឬប្រកបដោយទោសចិត្តខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បី
 សិក្សាក្នុងគន្លងនៃពាក្យទាំងនោះ យ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់យើងនឹងមិន
 ប្រែប្រួលផង យើងនឹងមិនបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ផង នឹងជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ដោយប្រយោជន៍ នឹងជាអ្នកមានមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង នឹងមាន
 ចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់បុគ្គលនោះផង នឹងជាអ្នកមានចិត្ត
 ស្មើដោយផែនដី ជាចិត្តធំឲ្យលាយ ដល់នូវសភាពធំ ប្រមាណមិនបាន
 មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ហើយផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់
 ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍របស់មេត្តាចិត្តនោះផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង
 ឡាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសយកទឹកល័ង្កី ទឹករមៀត
 ក្តី វត្ថុមានពណ៌ខៀវក្តី ពណ៌ហង្សបាទក្តី ដើរមក បុរសនោះនិយាយ
 យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងគូររូបទាំងឡាយ ធ្វើឲ្យមានរូបភាពប្រាកដ
 ឡើងក្នុងអាកាសនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់

ឧបសគ្គស្នូ ពក្ខណៈមនុស្ស អាគារសេ រូបលេខរូបមា

អបិ នុ សោ បុរិសោ ឥមស្មី អាគារសេ រូបាធិ^(១)

លំខេយ្យ រូបចាតុការំ កកេយ្យតិ ។ ឆោ ហេតំ

កន្តេ តំ កិស្ស ហេតុ អយញ្ញំ កន្តេ អាគារសោ

អរូបំ អនិទស្សនោ តត្ថ ន សុករំ រូបំ លិខិតំ

រូបចាតុការំ កាំតុំ យាវនេវ ច បន សោ បុរិសោ

កិលមថស្ស វិយាតស្ស ភាគី អស្សាតិ ។ ឯវមេវ

ចោ ភិក្ខុវេ បញ្ចមេ វនេនបថា យេហិ វេ បវេ

វនេមាធា វនេយ្យំ កាលេន វា អកាលេន វា

។ បេ ។ តទាវម្មណញ្ច សញ្ញាវន្តំ លោកំ អាគារស-

សមេន ចេតសា វិបុលេន មហាគ្គតេន អប្បមាលោន

អវេវេន អព្យាបដ្ឋេន ជវិត្វា វិហរិស្សាមាតិ ឯវញ្ញំ

វេ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតតំ ។

ឧបទ្វីប ពកចូបមន្តស្រ លេចក្តីប្រៀបដោយការត្រូវរូបក្នុងអាកាស

សេចក្តីនោះថា ដូចច្នេះ បុរសនោះ អាចត្រូវរូបទាំងឡាយ ធ្វើឲ្យមានរូប
 ភាព ប្រាកដឡើងក្នុងអាកាសនេះបានឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ហេតុនោះធ្វើមិនបានទេ ព្រោះហេតុដូចម្តេច បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ព្រោះថាអាកាសនេះមិនមានរូប មិនជាទីឃើញរូប មិនងាយនឹងត្រូវរូប
 មិនងាយនឹងធ្វើរូបភាពឲ្យមានប្រាកដ ក្នុងអាកាសនេះបានឡើយ ក៏ដ
 បុរសនោះ គ្រាន់តែបានចំណែកសេចក្តីលំបាកកាយ នឹងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ចិត្តប៉ុណ្ណោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះមែនហើយ សេចក្តី
 នោះដូចគ្នានឹងពួកជនដទៃ កាលនិយាយចំពោះអ្នកទាំងឡាយ គប្បី
 និយាយដោយគន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយណា គន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយ
 នេះ មាន៥ ប្រការ គឺ និយាយក្នុងកាលគួរ ឬកាលមិនគួរ ១ ។ បេ ។
 ជាអ្នកមានចិត្តស្មើដោយអាកាស ជាចិត្តធំទូលាយ ដល់នូវសភាពធំ
 ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វ
 លោកទាំងអស់ ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍របស់មេត្តាចិត្តនោះផង ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

(៨) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ
 អាទិភ័ន្តំ តិណ្ហាភ័ន្តំ អាទាយ សោ ឯវំ វទេយ្យ អហំ
 ឥមាយ អាទិត្តាយ តិណ្ហាក្កាយ កង្គំ នទី សន្តា-
 បេស្សាមិ សម្មវិតាបេស្សាមីតិ ។ តំ ភី មញ្ញេ ភិក្ខុវេ
 អបិ នុ សោ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណ្ហាក្កាយ កង្គំ
 នទី សន្តាបេយ្យ សម្មវិតាបេយ្យាតិ ។ ឆោ ហេតិ
 កន្តេ តំ ភីស្ស ហេតុ កង្គា ហិ កន្តេ នទី កម្មីវា
 អប្បមេយ្យា សា ន សុករា អាទិត្តាយ តិណ្ហាក្កាយ
 សន្តាបេតុំ សម្មវិតាបេតុំ យាវទេវេ ច បន សោ
 បុរិសោ តិលមមស្ស វិយាតស្ស ភាគី អស្សាតិ ។
 ឯវមេវេចា ភិក្ខុវេ បញ្ចមេ វចនបថា យេហិ វេ បរេ
 វទេនាវា វទេយ្យំ កាលេន វា អកាលេន វា ។ បេ ។
 តទាវម្ពណាញ សញ្ញាវន្តំ លោកី កង្គាសមេន ចេតសា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

(៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសកាន់គប់ភ្លើង ដែលឆេះ
 រន្ទាលដើរមក បុរសនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងកំដៅទន្ទេ
 គង្គាឲ្យក្តៅសព្វ ដោយគប់ស្មៅដែលឆេះរន្ទាលនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច បុរសនោះអាច
 កំដៅទន្ទេគង្គាឲ្យក្តៅសព្វ ដោយគប់ស្មៅដែលឆេះរន្ទាល បានឬទេ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនេះ ធ្វើមិនបានទេ ព្រោះហេតុដូចម្តេច
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាទន្ទេគង្គាមានជម្រៅរាប់មិនបាន^(១) ទន្ទេ
 គង្គានោះ បុគ្គលមិនងាយនឹងកំដៅឲ្យក្តៅសព្វ ដោយគប់ស្មៅដែលឆេះ
 រន្ទាលបានឡើយ ក៏ឯបុរសនោះគ្រាន់តែបានចំណែកសេចក្តីលំបាកកាយ
 នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
 នេះ មានទុបមាដូចម្តេច មានទុបមេយ្យដូចពួកជនដទៃ កាលនិយាយ
 ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ គប្បីនិយាយដោយគន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយណា
 គន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយនេះមាន ៥ ប្រការ គឺ និយាយក្នុងកាលគួរ ឬ
 កាលមិនគួរ ១ ។ បេ ។ នឹងជាអ្នកមានចិត្តស្មើដោយទន្ទេគង្គា ជាចិត្ត

១ ជម្រៅរបស់ទន្ទេគង្គានេះប្រាស ១ ពាក្យខ្លះ កន្លះយោជន៍ខ្លះ ឯបណ្តោយចំនួន
 ប្រាំរយយោជន៍ ។ អង្គកថា ។

ឧបម្មវិគ្គល្យ កក្កដមសុត្តេ វិជ្ជារកស្តម

វិប្បលេន មហត្ថតេន អប្បមាលោន អវេរេន អព្យាបដ្ឋេ-
ន ជវិត្វា វិហរិស្សមាតិ វេញ្ញំ វេ ភិក្ខុវេ សិក្ខុតតំ។

(៧) សេយ្យថាថិ ភិក្ខុវេ វិជ្ជារកស្តំ^(៦) មទ្គិតា
សុមទ្គិតា សុបរិមទ្គិតា មុទុក្កំ ត្វលំដី ធិន្ទសស្សរា
ធិន្ទបត្តរា អថ បុរិសោ អាគន្ធយ្យ កដ្ឋំ វា កមលំ
វា អាធាយ សោ វិវេនេយ្យ អហំ ឥមំ វិជ្ជារកស្តំ
មទ្គិតំ សុមទ្គិតំ សុបរិមទ្គិតំ មុទុក្កំ ត្វលំដី ធិន្ទ-
សស្សរំ ធិន្ទបត្តរំ កដ្ឋេន វា កមលេន វា សរសរំ
ករិស្សមិ ករកំ ករិស្សមីតិ ។ តំ កី មពាថ
ភិក្ខុវេ អថ នុ សោ បុរិសោ ឥមំ វិជ្ជារកស្តំ
មទ្គិតំ សុមទ្គិតំ សុបរិមទ្គិតំ មុទុក្កំ ត្វលំដី ធិន្ទសស្សរំ
ធិន្ទបត្តរំ កដ្ឋេន វា កមលេន វា សរសរំ
ករេយ្យ ករកំ ករេយ្យាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ

៦ ឧ. ម. វិជ្ជារកស្តំ ។

ឧបម្ពវត្ថុ កកក្កដាសូត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយសំពៀតស្បែកខ្លាត្រី

ធំទូលាយដល់នូវសភាពធំ ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យា-
បាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍របស់មេត្តាចិត្ត
នោះផង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំពៀតស្បែកខ្លាត្រី ដែល
បុគ្គលដ៏ប្របាច់ សម្លាប់ឲ្យទន់ ដូចជាសំឡី មិនមានសំឡេងស្រួយ មិន
មានសំឡេងណែន បើបុរសកាន់យកឈើឬអំបែងក្បឿងដើរមក បុរស
នោះនិយាយយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងយកឈើឬអំបែងក្បឿង (នេះ)
ទៅគោះសំពៀតស្បែកខ្លាត្រី ដែលបុគ្គលដ៏ប្របាច់ សម្លាប់ឲ្យទន់ ដូច
ជាសំឡី មិនមានសំឡេងស្រួយ មិនមានសំឡេងណែននេះ ធ្វើឲ្យមាន
សំឡេងស្រួយ ឲ្យមានសំឡេងណែនឡើងវិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច បុរសនោះ អាចយក
កំណាត់ឈើឬអំបែងក្បឿង ទៅគោះសំពៀតស្បែកខ្លាត្រី ដែលបុគ្គល
ដ៏ប្របាច់សម្លាប់ឲ្យទន់ ដូចជាសំឡី មិនមានសំឡេងស្រួយ មិនមាន
សំឡេងណែននេះ ធ្វើឲ្យមានសំឡេងស្រួយ ឲ្យមានសំឡេងណែន
ឡើងវិញបានឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនេះ ធ្វើមិនបានទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ កឹស្សំ ហេតុ អយញ្ញំ^(១) កន្តេ វិន្យាវកស្ថា មទ្គិតា
 សុមទ្គិតា សុបរិមទ្គិតា មុនុកា ត្វលំដំ ឆិទ្គសស្សរា
 ឆិទ្គបត្តរា សា ន សុត្តរា កក្កដេន វា កាវលេន
 វា សាសារំ កាតុំ ករកំ កាតុំ យាវនេវ ច បន
 បុរិសោ^(២) កិលមថស្សំ វិយាតស្សំ កាតី អស្សាតិ ។
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ បត្តមេ វចនបថា យេហិ វេ បរេ
 វទមាធា វិទេយ្យំ កាលេន វា អកាលេន វា ភូតេន
 វា អភូតេន វា សល្លោន វា ជុវសេន វា អត្ថសញ្ញិតេ-
 ន វា អនត្ថសញ្ញិតេន វា មេត្តចិត្តា វា ខោសន្តរា វា ។
 កាលេន វា ភិក្ខុវេ បរេ វទមាធា វិទេយ្យំ អកាលេន
 វា ភូតេន វា ភិក្ខុវេ បរេ វទមាធា វិទេយ្យំ អភូតេន វា

១ ឧ. អសុ ហិ ។ ម. អមុ ហិ ។ ។ ២ ឧ. ម. សោ បុរិសោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ អូសបណ្ណាសកៈ

ព្រោះហេតុដូចម្តេច បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាសំពៀត្យៃស្បែកខ្វាត្រី
នេះដែលបុគ្គលដ៏ប្របាច់ សម្លាប់ឲ្យទន់ ដូចជាសំឡី មិនមានសំឡេង
ស្រួយ មិនមានសំឡេងណែន សំពៀត្យៃស្បែកខ្វាត្រីនោះ បុគ្គលមិនងាយ
នឹងគោះឲ្យមានសំឡេងស្រួយ ឲ្យមានសំឡេងណែន ដោយឈើឬអំបែង
ភ្លៀងបានឡើយ ក៏ដូចបុរសនោះ គ្រាន់តែបានចំណែកសេចក្តីលំបាកកាយ
នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ
មានទុបមាដូចម្តេច មានទុបមេយ្យដូចពួកជនដទៃ កាលនិយាយចំពោះ
អ្នកទាំងឡាយ គប្បីនិយាយដោយគន្លងនៃពាក្យទាំងឡាយណា គន្លងនៃ
ពាក្យទាំងឡាយនេះ មាន ៥ ប្រការគឺ និយាយក្នុងកាលគួរប្តូរកាលមិន
គួរ ១ និយាយដោយពាក្យពិតឬពាក្យមិនពិត ១ និយាយដោយពាក្យល្អឬ
ពាក្យអាក្រក់ ១ និយាយដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ឬមិនប្រកប
ដោយប្រយោជន៍ ១ និយាយដោយពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្តឬប្រកប
ដោយទោសចិត្ត ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ
គប្បីនិយាយក្នុងកាលគួរប្តូរកាលមិនគួរខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជន
ដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យពិត ឬពាក្យមិនពិតខ្លះ

ឧបម្ពវគ្គស្ស ភក្ខបធម្មសុត្តេ វិទ្យារកស្តបមា

សណ្តែង វា ភិក្ខុវេ បរេ វេទមាណា វេទយ្យំ ដុស្សេន
 វា អនុសញ្ញាតេន វា ភិក្ខុវេ បរេ វេទមាណា វេទយ្យំ
 អនុសញ្ញាតេន វា មេត្តចិត្តា វា ភិក្ខុវេ បរេ វេទមា-
 នា វេទយ្យំ ទោសន្តរា វា ។ តត្រាចិ វេ ភិក្ខុវេ ឃីរិ
 សិក្ខិតតំ ន ចេវ ទោ ចិត្តំ វិហរិណាតិ ភវិស្សាតិ ន
 ច ទាចិត្តំ វាចិ ធិប្បាវេស្សម ហិតានុកម្មី ច
 វិហរិស្សម មេត្តចិត្តា ន ទោសន្តរា តញ្ច វុត្តលី
 មេត្តាសហគតេន ចេតសា ដរិត្វា វិហរិស្សម តទា-
 វម្ពណាញ សញ្ញាវន្តំ លោកំ វិទ្យារកស្តសមេន ចេត-
 សា វិបុលេន មហាគតេន អប្បមាលោន អវេរេន
 អព្យបដ្ឋេន ដរិត្វា វិហរិស្សមាតិ ឃីរិត្វា វេ ភិក្ខុវេ
 សិក្ខិតតំ ។

ឧបច្ចវត្ត កកចូចមសូត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយសំពៅតស្បែកខ្វាត្រី

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ គប្បីនិយាយដោយ
 ពាក្យល្អ ឬពាក្យអាក្រក់ខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិ-
 យាយ គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ ឬមិនប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកជនដទៃ កាលនិយាយ
 គប្បីនិយាយដោយពាក្យប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត ឬប្រកបដោយទោសចិត្ត
 ខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាក្នុងគន្លងនៃ
 ពាក្យទាំងឡាយនោះយ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់យើងនឹងមិនបានប្រែប្រួលផង
 យើងនឹងមិនបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ផង នឹងជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍
 ជាអ្នកប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង នឹងជាអ្នកមានចិត្ត-
 ប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់បុគ្គលនោះផង នឹងជាអ្នកមានចិត្តស្មើ
 ដោយសំពៅតស្បែកខ្វាត្រី ជាចិត្តធំទូលាយ ដល់នូវសភាពធំ មិនមាន
 ប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំង
 អស់ ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ របស់មេត្តាចិត្តនោះផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

[១០] ឧកតោ និណ្ឌាកេនបិ ចេ^(១) ភិក្ខុវេ
 កកចេន ចោរោ វេចរកា^(២) អង្គមង្គានិ ឱកន្តេយ្យំ
 តត្រាបិ យោ មនោ បទ្ទុសេយ្យ ន មេ សោ តេន
 សាសនករោ ។ តត្រាបិ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតំ ន
 ចេវ នោ ចិត្តំ វិហរិណាតំ ភវិស្សតិ ន ច ចាបិកំ
 វាចំ និច្ឆាវេស្សាម ហិតានុកម្មី ច វិហរិស្សាម
 មេត្តចិត្តា ន នោសន្តរា តញ្ច បុត្តលំ មេត្តាស-
 ហាគតេន ចេតសា ដវិត្វា វិហរិស្សាម តទារម្មណញ្ច
 សញ្ញវុទ្ធិំ លោកំ មេត្តាសហាគតេន ចេតសា វិបុលេន
 មហាគតេន អប្បមាលោន អវេវេន អព្យាបជ្ឈេន ដវិត្វា
 វិហរិស្សាមាតិ ឯវត្តំ វោ ភិក្ខុវេ សិក្ខិតំ ។

[១១] ឥមញ្ច តុម្ភេ ភិក្ខុវេ កកច្ចបមំ ឱវាទំ
 អភិក្ខុណំ មនសិករេយ្យាច បស្សថ នោ តុម្ភេ
 ភិក្ខុវេ តញ្ច វេនបបិ អណ្ណំ វា ជ្ជលំ វា យំ

១ ឧ. ម. ឧកតោ និណ្ឌាកេន ចេបិ ។ ២ ឧ. ម. ឧចរកា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្កៈ

[១០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកចោរ ដែលប្រព្រឹត្តិអាក្រក់
 នាំគ្នា អារអវៈត្ថបធន់របស់អ្នកទាំងឡាយ ដោយរណារដែលមានផងទាំង
 សងខាង ភិក្ខុណាមួយ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រឡូត្តចំពោះចោរទាំងអម្បាលនោះ
 ភិក្ខុនោះមិនឈ្មោះថាជាអ្នកធ្វើតាមសាសនារបស់តថាគត ដោយការមិន
 អត់សង្កត់នោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សា
 ក្នុងការបៀតបៀនរបស់ចោរនោះថា ចិត្តរបស់យើង នឹងមិនប្រែប្រួលផង
 យើងនឹងមិនបញ្ចេញវារា អាក្រក់ផង នឹងជាអ្នកអនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍
 នឹងជាអ្នកមានមេត្តាចិត្ត មិនមានទោសចិត្តផង នឹងជាអ្នកមានចិត្តប្រកប
 ដោយមេត្តាផ្សាយទៅកាន់បុគ្គលនោះផង នឹងជាអ្នកមានចិត្តប្រកបដោយ
 មេត្តា ជាចិត្តធំទូលាយ ដល់នូវសភាពធំ ប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ
 មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍
 របស់មេត្តាចិត្តនោះផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សា
 យ៉ាងនេះចុះ ។

[១១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ចំពោះទុក្ខដែលប្រៀបដោយរណារនេះឯង ឲ្យរឿយៗ ចុះ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយមិនឃើញគន្លងនៃពាក្យតូចបំផុតនោះ ដែល

ឧបម្ពវត្ថុស្ស កកចូបមសុត្តេ កកចូបមោវាទមសិកោ

តុម្ហេ នាធិវាសេយ្យថាតិ ។ បោ បោតិ កន្តេតិ ។
 តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ សមំ កកចូបមំ ឱវាទំ អ-
 ភិក្ខុណំ មនសិករោច តំ វោ ភវិស្សតិ ធិយរត្តំ
 ហិតាយ សុខាយាតិ ។ សទមរោច ភកវា អត្ថមនា
 តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទនំ ។

កកចូបមសុត្តំ បឋមំ វិជ្ជិតំ ។

ឧបម្ពវដ្ត ពកចូបមស្សត្រ ការធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្តចំពោះខាងដែលប្រៀបដោយរណារ

នាំឲ្យអ្នកទាំងឡាយអត់សង្កត់ មិនបានទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
យើងខ្ញុំមិនឃើញគន្លងពាក្យនោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុ
នោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្ត ចំពោះទុក្ខដែលប្រៀបដោយ
រណារនេះឯង ឲ្យរឿយ ។ ចុះ ការធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្តនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់អ្នកទាំងឡាយ អស់កាល
ជាយូរអង្វែង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ
ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះកាសិត របស់
ព្រះមានបុណ្យ ។

ចប់ ពកចូបមស្សត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ អលក្ខប្បមសុត្តំ

[១២] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ កកវា
សាវត្ថយំ វិហាវតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អារា-
មេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អវិជ្ជស្ស នាម
ភិក្ខុនោ កន្ធកាធិប្បព្វស្ស^(១) ឯវ្រប់ំ ចាបតំ ទិដ្ឋិតតំ
ឧប្បន្នំ ហោតិ តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ
អាជាណមិ យថា យេមេ អន្តរាយតា ធម្មា វត្ថា
កកវតា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយាតិ ។
អស្មោសំ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ អវិជ្ជស្ស តិវ
នាម ភិក្ខុនោ កន្ធកាធិប្បព្វស្ស ឯវ្រប់ំ ចាបតំ ទិដ្ឋិតតំ
ឧប្បន្នំ តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាណមិ យថា
យេមេ អន្តរាយតា ធម្មា វត្ថា កកវតា តេ បដិសេ-
វតោ នាលំ អន្តរាយាយាតិ ។ អថខោ តេ ភិក្ខុ

១. ឧ. ធម្មពាធិប្បព្វស្ស ។ ម. ធម្មពាធិប្បព្វស្ស ។

អលកទូបមសូត្រ ទី២

(១២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុឈ្មោះអរិដ្ឋ មានបុព្វបុរសជាអ្នក
សម្លាប់គ្នាត^(១) មានទិដ្ឋិអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះកើតឡើងថា អាត្មា
អញដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ធម៌
ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវ
សេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់
បុគ្គលអ្នកសេពទេ ។ ពួកភិក្ខុច្រើនរូបបានឮដំណឹងថា អរិដ្ឋភិក្ខុមាន
បុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាត មានទិដ្ឋិអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះ កើត
ឡើងថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំ-
ដែងហើយ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំ-
ដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវ
សេចក្តីអន្តរាយដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះក៏

• ពាក្យថា បុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាតនេះ បានសេចក្តីថា ជាពួកសេចក្តីព្រួយបារម្ភលម្អិតសម្លាប់គ្នា។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលក្ខម្ពមសុត្តេ អវិជ្ជកិច្ចវត្ថុ

យេន អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្លង់ដិប្បតោ តេនុបសង្កម្ពីសុ
 ឧបសង្កម្ពីតា អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្លង់ដិប្បតំ ឯតទេវេកុំ
 សង្ខំ តិវរ តេ អារុសោ អវិជ្ជំ ឯវុចំ ហាបតំ
 ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ
 អាជាតាមិ យថា យេមេ អន្តរាយតោ ធម្មា វុត្តា
 ភក្កវតា តេ បដិសេវតោ ជាលំ អន្តរាយាយាតិ ។
 ឯវំ ព្យា ចោ អហំ អារុសោ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ
 អាជាតាមិ យថា យេមេ អន្តរាយតោ ធម្មា វុត្តា
 ភក្កវតា តេ បដិសេវតោ ជាលំ អន្តរាយាយាតិ ។
 អថចោ តេ ភិក្ខុ អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្លង់ដិប្បតំ ឯតស្មា
 ហាបតា ទិដ្ឋិតតា វិវេចនុកាមា សមនុយុត្តាង្គិ
 សមនុត្តាហង្គិ សមនុកាសង្គិ មា ហេវំ អារុសោ
 អវិជ្ជំ អវត មា ភក្កវតំ អក្កាចិត្ត^(១) ន ហិ សាធុ
 ភក្កវតោ អត្តក្ខានំ ន ហិ ភក្កវតំ ឯវំ វទេយ្យ

១ ឧ. ម. អត្តបិក្ខុ ។

ឧបម្ពវត្ថុ អស្ចារ្យបុរាណ រឿងអវិជ្ជាភិក្ខុ

ចូលទៅរកអវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាតនោះ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ បានសួរដំណើរនេះ នឹងអវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាថា
 ម្ចាស់ការសោអវិជ្ជា បានឮថាអ្នកមានទិដ្ឋិអាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះកើត
 ឡើងថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ
 ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវ
 សេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនគួរធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់បុគ្គល
 អ្នកសេពទេ មែនឬ ។ ម្ចាស់ការសោទាំងឡាយ ឱ្យដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយ
 នោះ មិនគួរធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ យ៉ាងហ្នឹងមែន ។
 គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះមានប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើអវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នក
 សម្លាប់គ្នា ឲ្យបែរទៅទិដ្ឋិអាក្រក់នោះ ក៏សាកសួរដេញដោល សួររក
 ហេតុថា នៃការសោអវិជ្ជា អ្នកកុំពោលយ៉ាងហ្នឹងឡើយ អ្នកកុំ
 ពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ
 មិនល្អទេ ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់យ៉ាងហ្នឹងឡើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អនេកបរិយាយេន ហារិសោ^(១) អវិជ្ជា អន្តរាយត្តា
 ធម្មា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ
 អន្តរាយាយ អប្បស្សាទា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា
 ពហុទុក្ខា ពហុចាយាសា អាទីនវេ ឯត្ថ ភិយ្យោ
 អដ្ឋកត្តល្អបមា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា ពហុទុក្ខា
 ពហុចាយាសា អាទីនវេ ឯត្ថ ភិយ្យោ មំសបេស្សបមា
 តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។ តិណ្ហក្ខបមា តាមា វត្ថុតា
 ភក្កវត្ថា... ។ អដ្ឋារកាស្សបមា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។
 សុបិនក្ខបមា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។ យាចិត្តក្ខប-
 មា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។ វុក្ខដល្អបមា តាមា
 វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។ អសិស្សបមា តាមា វត្ថុតា ភក្ក-
 វត្ថា .. ។ សត្តិស្សល្អបមា តាមា វត្ថុតា ភក្កវត្ថា... ។

១ ឧ. អនេកបរិយាយេន ហារិសោ ។ ម. អនេកបរិយាយៈតារិសោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

នៃអាវុសាអវិជ្ជា ធម៌ទាំងឡាយតែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដែលព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ
អាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពពិតមែន ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីសុខតិច មានទុក្ខ
ច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនោះមាន
ច្រើន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានឧបមា
ដូចរាងឆ្អឹង មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុង
កាមទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃលែង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង
ថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចដុំសាច់... ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចគប់ស្មៅ... ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់សំដែងថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចរណ្តៅរងើកភ្លើង... ។
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចការយល់
សុប្តិ...។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា កាមទាំងឡាយមានឧបមា
ដូចរបស់ខ្ចីគេ...។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា កាមទាំងឡាយ
មានឧបមាដូចផ្ទៃឈើ... ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា កាម
ទាំងឡាយមានឧបមាដូចកាំបិតនឹងជ្រញ់... ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចលំពែងនឹងដៃកស្រួច... ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស អលក្ខបមសុត្តេ អវិជ្ជិកុវុត្ត

សប្បស្សបមា កាមា វត្ថា ភក្កវត្ថា ពហុទុក្ខា ពហុ-
 ចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថំ ភិយ្យេតិ ។ ឯវម្ពំ ខោ
 អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្ធកាធិបុត្រោ តេហំ ភិក្ខុហំ សមនុ-
 យុត្តាយមាណោ សមនុត្តាយមាណោ សមនុត្តាសិយ-
 មាណោ តនេវ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ថាមសា បរាមសា^(១)
 អភិធិវិស្ស វេហរតិ ឯវំ ឡា ខោ អហំ អារុសោ
 ភក្កវត្ថា ធម្មំ នេសិតំ អាជាធាមិ យថា យេមេ
 អន្តរាយិកា ធម្មា វត្ថា ភក្កវត្ថា តេ តេ បដិសេវតោ
 ធាលំ អន្តរាយាយាតិ ។

(១៣) យតោ ខោ តេ ភិក្ខុ ធាសត្តិសុ អវិជ្ជិ
 ភិក្ខុ កន្ធកាធិបុត្រំ ឯត្ថស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេ-
 ចេត្តិ អថ តេ ភិក្ខុ^(២) យេន ភក្កវត្ថា តេនុប-
 សន្តមីសុ ឧបសន្តមិត្ថា ភក្កវត្ថំ អភិវាទេត្ថា ឯតមន្តំ
 ឯសីទីសុ ។ ឯតមន្តំ ឯសីទីនា ខោ តេ ភិក្ខុ

១ បរាមស្មាតិបិ ធាហេ ។ ២ ឧ. តេ ភិក្ខុ ១ ទិស្សតិ ។

ឧបម្ពរត្ត អលធនុបមសូត្រ រឿងករិដ្ឋកិកុ

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចក្បាល
 ពស់ មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តច្រើន ទោសក្នុងកាម
 ទាំងឡាយនោះ មានច្រើនក្រៃលែង ។ អរិដ្ឋកិកុមានបុព្វបុរសជាអ្នក
 សម្លាប់ត្នាត ទុកជាកិកុទាំងឡាយនោះសាកសួរដេញដោលសួររកហេតុ
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏នៅតែនិយាយប្រកាន់រឿងព្រោះកំឡាំងនៃទិដ្ឋិ ព្រោះ
 ការស្តាប់អង្គុយដោយទិដ្ឋិថា ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយយ៉ាងនេះឯង ធម៌ទាំងឡាយណា ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំង
 ឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ ។

(១៣) កិកុទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើកិកុឈ្មោះអរិដ្ឋ មានបុព្វ-
 បុរសជាអ្នកសម្លាប់ត្នាត ឲ្យបែរចាកទិដ្ឋិអាត្មាក៏នុ៎ះបាន ក្នុងកាលណា
 កិកុទាំងឡាយនោះ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងកាលនោះ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ កិកុទាំងឡាយនោះលុះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយក៏

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ភក្កវន្តំ ឯតទេវោច្ឆំ អវិជ្ជស្ស នាម កន្លែ ភិក្ខុ-
 នោ កន្ធកាចិបុព្វស្ស ឯវរុបំ ចាបកំ ទិដ្ឋកតំ
 ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ
 យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភក្កវតា តេ
 បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយាតំ អស្សម្ហា ខោ
 មយំ កន្លែ អវិជ្ជស្ស កិវ នាម ភិក្ខុនោ កន្ធកា-
 ចិបុព្វស្ស ឯវរុបំ ចាបកំ ទិដ្ឋកតំ ឧប្បន្នំ តថាហំ
 ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា យេមេ
 អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភក្កវតា តេ បដិសេវតោ
 នាលំ អន្តរាយាយាតំ អថ ខោ មយំ កន្លែ
 យេន អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្ធកាចិបុព្វោ តេនុបសង្កមម្ហា
 ឧបសង្កមម្ហា អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធកាចិបុព្វំ ឯតទេវោច្ឆម្ហា
 សច្ចំ កិវ តេ អារុសោ អវិជ្ជ ឯវរុបំ ចាបកំ ទិដ្ឋកតំ
 ឧប្បន្នំ តថាហំ ភក្កវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ក្រាបទូលសេចក្តីនោះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ភិក្ខុឈ្មោះអរិដ្ឋ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាត មានទិដ្ឋិអាក្រក់មានស-
 ភាពយ៉ាងនេះកើតឡើងថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិន
 អាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 យើងខ្ញុំទាំងឡាយ បានឮដំណឹងថា ភិក្ខុឈ្មោះអរិដ្ឋ មានបុព្វបុរសជា
 អ្នកសម្លាប់គ្នាត មានទិដ្ឋិអាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះកើតឡើងថា អាត្មា
 អញដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ធម៌ទាំង
 ឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តី
 អន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះមិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នក
 សេពទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះឯង យើងខ្ញុំទាំងឡាយក៏ចូល
 ទៅរកអរិដ្ឋភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាត លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
 បានសួរដំណើរនោះនឹងអរិដ្ឋភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាតថា ម្ចាស់
 អាវុសាអរិដ្ឋ បានឮថាអ្នកមានទិដ្ឋិអាក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះកើតឡើង
 ថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលក្ខបមសុត្តេ អវិជ្ជិច្ចារោចនំ

យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភកវតា
 តេ បដិសេវតោ ឆាលំ អន្តរាយាយាតំ ឯវំ វុត្តេ^(១)
 អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្ធាវិច្ឆុញ្ច អម្មេ ឯតទេវេច ឯវំ
 ព្យា ខោ អហំ អារុសោ ភកវតា ធម្មំ ទេ-
 សិតំ អាជាធម៌ យថា យេមេ អន្តរាយិកា
 ធម្មា វុត្តា ភកវតា តេ បដិសេវតោ ឆាលំ អន្តរ-
 ាយាយាតំ អថខោ មយំ កន្តេ អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធា-
 វិច្ឆុំ ឯតស្មា ចាបកា ទិដ្ឋិតតា វិវេចតុកាមា
 សមនុយុត្តិមា សមនុត្ថាហិមា សមនុកាសិមា មា
 ហេវិ^(២) អារុសោ អវិជ្ជ អវេច មា ភកវតំ អញ្ញាចិត្ត
 ន ហិ សាធុ ភកវតោ អញ្ញាត្ថាជំ ន ហិ ភកវ
 ឯវំ វេទេយ្យ អនេកបរិយាយេន អារុសោ អវិជ្ជ
 អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភកវតា អលញ្ច បន តេ

ឧបទ្វីប អស្ចារ្យបង្កើត ការប្រាបបង្កើតទូលអំពីទិដ្ឋិរបស់អវិជ្ជាភិក្ខុ

ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវ
សេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់
បុគ្គលអ្នកសេពទេ មែនឬ កាលដែលយើងខ្ញុំទាំងឡាយ ស្អប់យ៉ាងនេះ
ហើយ អវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់តាត ក៏និយាយមកនឹងយើងខ្ញុំ
ទាំងឡាយវិញដូច្នេះថា នៃអារុស្សាទាំងឡាយ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែល
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ យ៉ាងនេះឯង ធម៌ទាំងឡាយណា
ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌
ទាំងឡាយ នោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ត្រាហ្នឹងឯង យើងខ្ញុំទាំងឡាយមានប្រាថ្នានឹងធ្វើ
អវិជ្ជាភិក្ខុ ឲ្យបែរចាកទិដ្ឋិអាក្រក់នេះ ទើបយើងខ្ញុំទាំងឡាយសាកសួរដេញ
ដោលសួររកហេតុថា ម្ចាស់អារុស្សាអវិជ្ជា អ្នកកុំពោលយ៉ាងហ្នឹង អ្នក
កុំពោលបង្គាប់នូវព្រះមានព្រះភាគឡើយ ការពោលបង្គាប់ព្រះមានព្រះ
ភាគមិនល្អទេ ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគ មិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ នៃ
អារុស្សាអវិជ្ជា ធម៌ទាំងឡាយ តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

បដិសេវតោ អន្តរាយាយ អប្បស្សនា កាមា វុត្តា
 កកវតា ពហុទុក្ខា ពហូចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ
 ភិយ្យោ អដ្ឋកង្ខ័ល្យបមា កាមា វុត្តា កកវតា
 ពហុទុក្ខា ពហូចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យោ
 ។ បេ។ សប្បសិរ្សបមា កាមា វុត្តា កកវតា ពហុទុក្ខា
 ពហូចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យោតិ ឯវម្បំ ខោ
 កន្លេ អរិដ្ឋោ ភិក្ខុ កន្លង់ធិបុត្រោ អម្រេហំ សមនុយុត្តិ-
 យមាធា សមនុត្ថាហិយមាធា សមនុកាសិយមា-
 ធា តទេវ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ថាមសា បរាមសា
 អភិធិវិស្សំ វេហាវតិ ឯវំ ព្យា ខោ អហំ អាវុសោ
 កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាជាមិ យថា យេមេ
 អន្តរាយកា ធម្មា វុត្តា កកវតា តេ បដិសេវតោ
 ណាលំ អន្តរាយាយាតិ យតោ ខោ មយំ កន្លេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពពិតមែន ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីសុខតិច មាន
 ទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ
 នេះ មានច្រើនក្រៃពេក ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាម
 ទាំងឡាយ មានឧបមាដូចរាងឆ្អឹង មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃពេក ។ បេ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូច
 ក្បាលពស់ មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុង
 កាមទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃពេក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អរិដ្ឋកិក្ខុ
 មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់ត្នាត ទុកជាយើងខ្ញុំទាំងឡាយសាកសួរដេញ
 ដោលសួររកហេតុ ក៏នៅតែនិយាយប្រកាន់រឹងព្រោះកំឡាំងនៃទិដ្ឋិ ព្រោះ
 ការស្តាប់អង្គុលដោយទិដ្ឋិថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវ
 ធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ យ៉ាងនេះឯង ធម៌ទាំង
 ឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា តែងធ្វើ
 នូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់
 បុគ្គលអ្នកសេពទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះតែយើងខ្ញុំទាំងឡាយ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលក្ខបមសុត្តេ អវិជ្ជិកំ អាមន្តាបនំ

នាសត្តិហា អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធាវិជ្ជបុព្វំ ឯតស្មា ចាបកា
 ធិដ្ឋិតតា វិវេចនំ អថ មយំ ឯតមន្តំ កកវតោ
 អាហោចេមាតិ ។

(១៤) អថទោ កកវា អញ្ញាតំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ
 ឯហំ តំ ភិក្ខុ មម វេចនេន អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធាវិ-
 ជ្ជបុព្វំ អាមន្តេហិ សត្តា តំ អាវុសោ អវិជ្ជ អាមន្តេតីតិ ។
 ឯវំ កន្តេតិ ទោ សោ ភិក្ខុ កកវតោ បដិស្សត្វា យេន
 អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្ធាវិជ្ជបុព្វោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា
 អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធាវិជ្ជបុព្វំ ឯតទោច សត្តា តំ អាវុសោ
 អវិជ្ជ អាមន្តេតីតិ ។ ឯវាវុសោតិ ទោ អវិជ្ជា ភិក្ខុ
 កន្ធាវិជ្ជបុព្វោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សត្វា យេន
 កកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវន្តំ អភិវា-
 ទេត្វា ឯតមន្តំ ឯសីទិ ។ ឯតមន្តំ ឯសីន្តំ
 ទោ អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធាវិជ្ជបុព្វំ កកវា ឯតទោច

ឧបម្ពវត្ត អលកទុបមសូត្រ ការទ្រង់ឲ្យត្រាស់ហៅអវិជ្ជាភិក្ខុ

មិនអាចធ្វើភិក្ខុឈ្មោះអវិជ្ជា មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់ត្នាត ឲ្យបែរចាក
ទិដ្ឋភាពក្រកន្ត្រះ⁺ បានជាយើងខ្ញុំទាំងឡាយ សូមក្រាបបង្គំចូលហេតុន្ត្រះ⁺
ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។

[១២] គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុ ១ រូប
ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរអ្នកមកអោយ អ្នកចូរទៅហៅអវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជា
អ្នកសម្លាប់ត្នាត តាមពាក្យតថាគតថា ម្ចាស់អាវុសោអវិជ្ជា ព្រះសាស្តា
ទ្រង់ត្រាស់ហៅលោក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះពុទ្ធជីវិតា នៃព្រះមានព្រះ
ភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ហើយក៏ចូលទៅរកអវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជា
អ្នកសម្លាប់ត្នាត លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយនឹងអវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វ-
បុរសជាអ្នកសម្លាប់ត្នាតដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោអវិជ្ជា ព្រះសាស្តាទ្រង់
ត្រាស់ហៅលោក ។ អវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់ត្នាត ក៏
ទទួលពាក្យភិក្ខុនោះថា អើអាវុសោ ហើយក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះ
ភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះអវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរស ជាអ្នកសម្លាប់ត្នាត អង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរដូច្នេះថា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស អូលបណ្ណសកំ

សុទ្ធិ តិវ តេ អវិជ្ជ ឯវិជ្ជា ចាបតំ ទិដ្ឋិតំ ឧប្បន្នំ
 តថាហំ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា
 យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភកវតា តេ បដិ-
 សេវតោ ឆាលំ អន្តរាយាយាតិ ។ ឯវិ ព្យា ខោ
 អហំ កន្តេ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ
 យថា យេមេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភកវតា តេ
 បដិសេវតោ ឆាលំ អន្តរាយាយាតិ ។ កស្ស ខោ
 ធាម ភំ មោយបុរិស មយា ឯវិ ធម្មំ ទេសិតំ
 អាជាធាមិ ។ ននុ មយា មោយបុរិស អនេ-
 កបរិយាយេន អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា អលញ្ច
 បន តេ បដិសេវតោ អន្តរាយាយ អប្បស្សនា
 កាមា វុត្តា មយា តហុទុក្ខា តហុចាយាសា អាជី-
 នវេ ឯវិ ភិយ្យេ អដ្ឋិកម្មល្អបមា កាមា វុត្តា
 មយា... ។ មិសមេស្សបមា កាមា វុត្តា មយា...។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលអរិដ្ឋ បានឮថាអ្នកមានទិដ្ឋភាពក្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះកើតឡើងថា ភាគអញដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចនឹងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ ដូច្នេះមែនឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ យ៉ាងនេះឯង ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់បុគ្គលអ្នកសេពទេ ។ នែមោឃបុរស អ្នកដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលតថាគតសំដែងហើយ យ៉ាងនេះ អំពីសំណាក់អ្នកណា ។ ម្នាលមោឃបុរស ធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ តថាគតសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយ ក៏ឯធម៌ទាំងឡាយនោះ អាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេពដោយពិត តថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានសេចក្តីស្មោះត្រង់ មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនេះ មានប្រើនក្រពេក តថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូចរាងឆ្អឹង...។ តថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូចដុំសាច់...។

ឧបម្ពវគ្គប្ប អលក្ខមមសុត្តេ អវិជ្ជាភិក្ខុធម្មោ

តិណ្ហក្ខបមា កាមា វត្ថា មយា . . . ។ អវិជ្ជាភិក្ខុ-
 ស្វបមា កាមា វត្ថា មយា . . . ។ សុបិណ្ឌក្ខបមា
 កាមា វត្ថា មយា . . . ។ យាចិត្តក្ខបមា កាមា វត្ថា
 មយា . . . ។ វត្ថុដល្យបមា កាមា វត្ថា មយា . . ។
 អសិស្សបមា កាមា វត្ថា មយា . . . ។ សត្តិស្វ-
 ល្យបមា កាមា វត្ថា មយា . . . ។ សប្បសិរ្សបមា
 កាមា វត្ថា មយា ពហុទុក្ខា ពហុទាយាសា
 អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យោ អថ ច បន(១) មោយបុរិស
 អត្តនា ទុក្ខហិតេន អម្ពេ ចេវ អត្តាចិត្តសិ អត្តា-
 នញ្ច ខនសិ ពហុញ្ច អប្បញ្ញំ បសវសិ តញ្ញំ
 តេ មោយបុរិស ភវិស្សតិ ជីយវត្ថំ អហិតាយ
 ទុក្ខាយាតិ ។ អថចោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ភ្នំ វិស្សតិ ។

ឧបម្ពវត្ត អលតទូបមន្តព្រ ការទ្រង់ពិរៀលអវិជ្ជាភិក្ខុ

គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានទុបមាដូចគប់ស្មៅ... ។ គថា-
 គតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូចរណ្តៅរងើកភ្លើង... ។
 គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានទុបមាដូចការយល់សប្តិ .. ។
 គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានទុបមាដូចរបស់ដែលខ្ចីគេ . ។
 គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានទុបមាដូចផ្ទៃឈើ.. ។ គថា-
 គតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូចកាំបិតនឹងជ្រញ់... ។
 គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូចលំពែងនឹងដែក
 ស្រួច... ។ គថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានទុបមាដូច
 ក្បាលពស់ មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាម
 ទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃពេក នៃមោឃបុរស កាលបើហេតុមាន
 ទំនងយ៉ាងនេះ អ្នកឈ្មោះថាពោលបង្គាប់គថាគតផង ឈ្មោះថាគាស់
 រំលើងនូវខ្លួនឯងផង ឈ្មោះថាទទួលនូវបាបដ៏ច្រើនផង ព្រោះអំពើ
 ដែលខ្លួនប្រកាន់អាក្រក់ ម្នាលមោឃបុរស ព្រោះថា អំពើអាក្រក់
 នោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុកដល់អ្នក
 អស់កាលយូរអង្វែង ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សួរភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស អូលបណ្ណសកំ

តំ កី មញ្ញាវេ ភិក្ខុវេ អបិណាយំ អរិដ្ឋា ភិក្ខុ

កន្ធកាជិបុត្រោ ឧស្ម័កតោបិ ឥមស្មី ធម្មវិនយេតិ ។

កិញ្ចំ^(១) សិយា កន្តេ លោ ហេតំ កន្តេតិ ។

ឯវំ វុត្តេ អរិដ្ឋា ភិក្ខុ កន្ធកាជិបុត្រោ តុណ្ហិកុតោ

មជ្ជកុតោ បត្តកុតោ អនោមុខោ បដ្ឋាយន្តោ

អប្បដិកាណោ ធិសីទិ ។

(១៥) អថខោ កកវា អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធកាជិបុត្រំ តុណ្ហិ-

កុតំ មជ្ជកុតំ បត្តកុតំ អនោមុខំ បដ្ឋាយន្តំ អប្បដិកា-

ណំ វិនិច្ឆ័យ អវិជ្ជំ ភិក្ខុំ កន្ធកាជិបុត្រំ ឯតទរោច បញ្ញា-

យិស្សសិ ខោត្វំ មោយបុរិស ឯតទសកេន ទាបកេន

ទិដ្ឋតតេន ឥធាហំ ភិក្ខុ បដិប្បច្ឆិស្សាមីតិ ។ អថខោ កកវា

សុត្តន្តបដិក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទ្ទានុកថៈ

ទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់ហេតុនោះថា
 ដូចម្តេច អវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាតនេះ ឈ្មោះថាមាន
 ចំហាយកំដៅភ្លើងគឺញាណ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ បានខ្វះដែរឬ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចំហាយកំដៅភ្លើងនោះនឹងមានដូចម្តេចបាន បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ចំហាយកំដៅភ្លើងនោះមិនមានឡើយ ។ កាលដែលពួកភិក្ខុ
 ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះហើយ អវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជា
 អ្នកសម្លាប់គ្នា ក៏អង្គុយនៅស្ងៀម អៀនខ្មាស ដាក់កសំយុងចុះ ទុន
 មុខចុះ សញ្ចប់សញ្ញាណ មិនភ្លៀវភ្លា ។

(១៥) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា អវិជ្ជាភិក្ខុ
 មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នា អង្គុយនៅស្ងៀម អៀនខ្មាស ដាក់ក
 សំយុងចុះ ទុនមុខចុះ សញ្ចប់សញ្ញាណមិនភ្លៀវភ្លាហើយ មានព្រះបន្ទូលទៅ
 នឹងអវិជ្ជាភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នាដូច្នេះថា ម្ចាស់មោឃបុរស
 អ្នកនឹងប្រាកដ ដោយទិដ្ឋិអាក្រក់ ជារបស់ខ្លួននេះ តែតថាគតនឹងសាក
 សួរភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងសេចក្តីនេះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ

ឧបម្ពវគ្គស្ស អលក្ខមមសុត្តេ អវិជ្ជាភិក្ខុគរហា

ភិក្ខុ អាមន្តេសិ តុម្រេមិ មេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ធម្មំ ទេ-

សិទ្ធិ អាជាធាថ យថាយំ អវិជ្ជា ភិក្ខុ កន្ធាវចិ-

បុព្វា អត្តនា ទុក្ខហិតេន អម្មេ តេវ អញ្ញាភិក្ខុតិ

អត្តនញ្ច ខនតិ ពហុញ្ច អប្បញ្ញំ បសវតីតិ ។

នោ ហេតិ កន្តេ អនេកបរិយាយេន ហិ នោ កន្តេ

អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា ភកវតា អលញ្ច បន តេ

បដិសេវតា អន្តរាយាយ អប្បស្សនា កាមា វុត្តា

ភកវតា ពហុទុក្ខា ពហុចាយាសា អាទីនវេ ឯត្ថ

ភិយ្យេ អដ្ឋិកម្ពុល្លបមា កាមា វុត្តា ភកវតា ព-

ហុទុក្ខា ពហុចាយាសា អាទីនវេ ឯត្ថ ភិយ្យេ

។ បេ ។ សប្បស្សបមា កាមា វុត្តា ភកវតា

ឧបម្ពវត្ថុ អលទទូបមសុត្រ ការទ្រង់ពិដៀលអវិជ្ជាភក្ត្រ

ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អវិជ្ជាភិក្ខុមានបុព្វបុរស
 ជាអ្នកសម្លាប់ត្នាតនេះ ពោលបង្កាច់តថាគតផង ដឹកតាស់រំលើងនូវ
 ខ្លួនឯងផង ទទួលនូវបាបដ៏ច្រើនផង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនកាន់យក
 អាគ្រក់ ដោយប្រការណា ព្រោះអ្នកទាំងឡាយដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែល
 តថាគតសំដែងហើយ ដោយប្រការដូច្នោះដែរឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន យើងខ្ញុំទាំងឡាយ មិនបានដឹងច្បាស់នូវធម៌នេះទេ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំ-
 ដែងហើយដល់យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ដោយអនេកបរិយាយ ធម៌ទាំងឡាយ
 នោះ អាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់បុគ្គលអ្នកសេចក្តីតមែន ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានសេចក្តីសុខតិច មាន
 ទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ
 នេះមានច្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ
 មានឧបមាដូចរាងឆ្អឹង មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន
 ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃលែង ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់សំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយ មានឧបមាដូចក្បាលពស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស អូលបណ្ណសកំ

ពហុទុក្ខា ពហូចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យេតិ ។
 សាធ្ា^(១) ខោ មេ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯវំ ធម្មំ នេសិតិ
 អាជានាថ អនេកបរិយាយេន ហំ វេ ភិក្ខុវេ អន្តរាយិ-
 កា ធម្មា វុត្តា មយា អលញ្ច បន តេ បដិសេវតោ
 អន្តរាយាយ អប្បស្សនា កាមា វុត្តា មយា ពហុ-
 ទុក្ខា ពហូចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យេ អដ្ឋិ-
 កត្ត្វល្យបមា កាមា វុត្តា មយា ពហុទុក្ខា ពហុ-
 ចាយាសា អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យេ ។ បេ ។ សប្បសិ-
 រូបមា កាមា វុត្តា មយា ពហុទុក្ខា ពហូចាយាសា
 អាទីនេវេ ឯត្ថ ភិយ្យេ អថ ច បនាយំ អវិជ្ជា ភិក្ខុ
 កន្ធកំធិប្បញ្ញោ អត្តនា ទុក្ខហិតេន អម្មេ លេវ អញ្ញាចិត្តតិ
 អត្តនញ្ច ខនតិ ពហុញ្ច អប្បញ្ញំ បសវតិ តញ្ច

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ
នេះមានច្រើនក្រៃពេក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយដឹងច្បាស់
នូវធម៌ដែលគេថាគតសំដែងហើយ យ៉ាងនេះប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយព្រោះថាធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ គេថាគតសំដែងហើយ ដល់អ្នក
ទាំងឡាយដោយអនេកបរិយាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ អាចធ្វើនូវសេចក្តី
អន្តរាយដល់បុគ្គលអ្នកសេពពិតមែន គេថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំង
ឡាយមានសេចក្តីស្មុគស្មាញច្រើន មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន
ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនេះមានច្រើនក្រៃពេក គេថាគតសំដែងហើយថា
កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចកង្កែប មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយនេះ មានច្រើនក្រៃពេក ។ បើ
គេថាគតសំដែងហើយថា កាមទាំងឡាយមានឧបមាដូចក្បាលពស់ មាន
ទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ
នេះ មានច្រើនក្រៃពេក កាលបើហេតុមានទំនងយ៉ាងនេះ អវិជ្ជា-
ភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់គ្នានេះ ឈ្មោះថាពោលបណ្តឹងគេថាគត
ផង ឈ្មោះថាគាស់រំលើងនូវខ្លួនឯងផង តែងទទួលនូវបាបដ៏ច្រើនផង
ព្រោះអំពើដែលខ្លួនប្រកាន់កាត្រក់ ព្រោះថាអំពើនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ

ឧបម្ពវត្តស្ស អលក្ខមសុត្តេ ទុត្តហិកា ធម្មា
 តស្ស មោយបុរិស ភវិស្សតិ ជ័យរត្តំ អហិតាយ

ទុក្ខាយ ។ សោ វត ភិក្ខុវេ អញ្ញត្រេ កាមេហិ

អញ្ញត្រ កាមសញ្ញាយ អញ្ញត្រ កាមវិតក្កេហិ

កាមេ បដិសេវិស្សតតិ នេតំ ហំនំ វិជ្ជតិ ។

(១៦) ឥធិ ភិក្ខុវេ ឯកច្ចេ មោយបុរិសា ធម្មិ

ចរិយាបុណ្ណំ សុត្តំ តេយ្យំ វេយ្យាករណំ តាបំ ឧទានំ

ឧបម្ពវត្ថុ អលតទូបមសូត្រ ធម៌ទាំងឡាយដែលមោឃបុរសរៀនមិនល្អ
 ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ជាទុក្ខ ដល់មោឃបុរសនោះ អស់កាលយូរ
 អវ្យាធិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិដ្ឋភិក្ខុនោះ វៀរវែលធិចាកកាមទាំង
 ឡាយ វៀរវែលធិចាកសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងកាមទាំងឡាយ វៀរវែលធិ
 ចាកកាមវិតក្កៈទាំងឡាយហើយ ត្រឡប់សេពានូវកាមទាំងឡាយវិញ នេះ
 មិនមែនជាឋានៈឡើយ ។

(១៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ មានមោឃបុរស

ពួកខ្លះ រៀនធម៌គឺ សូត្រៈ^(១) គេយ្យៈ^(២) វេយ្យាករណៈ^(៣) គាថា^(៤) ទូទាន^(៥)

១ បានខាងឧកកោវិរក្ខ ធិក្ខុវិរក្ខ នឹងភិក្ខុវិរក្ខ នឹងនិទ្ទេសតីបទរាជនៈរបស់ឧកកោ-
 វិរក្ខនោះ នឹងខន្តៈទាំង ២២ មានបញ្ញាខន្តៈជាដើម នឹងបរិវារៈ នឹងមង្គលសូត្រ រតនសូត្រ
 តាជ្ឈកសូត្រ គុរុជ្ឈកសូត្រ ដែលមានក្នុងធម្មវស្ថុនិយម នឹងសូត្រដទៃ ។ ដែលជាពាក្យរបស់
 ព្រះតថាគត ។ ២ បានខាងសូត្រទាំងអស់ដែលមានជាថា នឹងសគាថាវិទ្យាទាំងអស់ក្នុងសំយុត្ត-
 និកាយ ។ ៣ បានខាងអភិធម្មបិដកទាំងអស់នឹងសូត្រដែលគ្មានតថា នឹងពុទ្ធវិចនៈឯទៀត ។
 ដែលមិនបានសង្គ្រោះដោយអង្គ ៨ ។ ៤ បានខាងធម្មបទ ថេរីតថា ថេរីតថា នឹងតថា
 សុទ្ធមិនបាទឈ្មោះថាសូត្រ ក្នុងធម្មវស្ថុនិយម ។ ៥ បានខាងព្រះសូត្រទាំង ៨២ ប្រកប
 ដោយតថាដែលសម្រេចមកអំពីសោមនស្សញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អត្តនិព្វិ វេទនំ តេ តំ ធម្មំ

បរិយាប្បណាត្តា តេសំ ធម្មានំ បញ្ចាយ អត្តំ ន ឧបប-

វិត្តានំ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ចាយ អត្តំ អនុបបវិត្តានំ

ន ជិដ្ឋានំ ឧបន្តំ តេ ឧចារម្ពានិសំសា ចេវ ធម្មំ បរិ-

យាប្បណាត្តំ ឥតិវុត្តប្បមោក្ខានិសំសា ច យស្សត្ថាយ^(១)

ធម្មំ បរិយាប្បណាត្តំ តញ្ចស្ស អត្តំ ជាទុក្ខានំ តេសំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ អូសបណ្ណសកៈ

ឥតិវុត្តកៈ^(១) ជាតកៈ^(២) អព្ពតធម្មៈ^(៣) វេទល្វៈ^(៤) លុះមោឃបុរសទាំងនោះ

បានរៀនធម៌នោះហើយ ក៏មិនបានពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងឡាយ

នោះ ដោយប្រាជ្ញា ធម៌ទាំងនោះ ដែលមោឃបុរសទាំងនោះមិនបាន

ពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញាហើយ ក៏មិនប្រាកដច្បាស់ក្នុងចិត្ត មោ-

ឃបុរសទាំងនោះ រៀនធម៌ដោយមានបំណងតែខាងលើកទោសគេផង

ដោយមានបំណងតែខាងដោះស្រាយវេទៈដូច្នេះដូច្នោះផង កុលបុត្រទាំង

ឡាយ រៀនធម៌ដើម្បីប្រយោជន៍ណា^(៥) ពួកមោឃបុរសនោះ មិន

បាននូវប្រយោជន៍នោះ របស់ធម៌នោះឡើយ ធម៌ទាំងឡាយនោះដែល

១ បានខាងព្រះសូត្រទាំង ១១០ សូត្រ មានពាក្យថា វុត្តមិទំ ភគវិចិត្ត ឥន្ទ្រេជាដើម ។
២ បានខាងជាតក ៥៥០ មានអបណ្ណជាតកជាដើម ។ ៣ បានខាងសូត្រទាំងអស់ដែល
សំដែងអំពីសេចក្តីអស្ចារ្យ មានពាក្យថា ចត្តាហេមេ ភិក្ខុវេ អច្ឆរិយា អព្ពតធម្មា អាទន្តឥន្ទ្រេ
ជាដើម។ ៤ បានខាងសូត្រទាំងឡាយមានចូលវេទល្វសូត្រ មហាវេទល្វសូត្រ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ
សក្កបប្បញ្ញសូត្រ សង្ខារាធិនីយសូត្រ នឹងមហាបុណ្ណមសូត្រជាដើម នឹងសូត្រទាំងពួង
ដែលអ្នកសួរបានសេចក្តីច្រកអរហើយចេះតែសួរតប ទៅ ។ ៥ សំដៅយកមន្តសិល ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលកទ្ធពមសុត្តេ ទុក្ខហិតា ធម្មា

តេ ធម្មា ទុក្ខហិតា ទីយវត្ថំ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 សំវត្ថន្តំ តំ កក្កស្ស ហេតុ ទុក្ខហិតតា ភិក្ខុវេ ធម្មានំ ។
 សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ អលកទ្ធន្តតោ អលកទ្ធុ
 កវេសី អលកទ្ធពរិយេសនំ ចរមាធា សោ បស្សេយ្យ
 មហាន្តំ អលកទ្ធុ តមេនំ កោតេ វា ធម្មដ្ឋេ វា
 កល្លោយ្យ តស្ស សោ អលកទ្ធា បដិជីវត្តតា ហេតុ
 វា ពាហាយ វា អញ្ញាតវស្មី វា អង្គព្រួញដ្ឋេ ខំសេយ្យ
 សោ តតោនិទានំ មរណំ វា និក្ខុច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា
 ទុក្ខំ តំ កក្កស្ស ហេតុ ទុក្ខហិតតា ភិក្ខុវេ អលកទ្ធស្ស
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ឥនេកច្ឆេ មោយបុរិសា ធម្ម
 បរិយាប្បណិន្តំ សុត្ថំ កេយ្យំ វេយ្យាករណំ តាបិ
 ឧទានំ ឥតិវត្ថកំ ជាតកំ អព្ភតធម្មំ វេទន្តំ
 តេ តំ ធម្មំ បរិយាប្បណិតា តេសំ ធម្មានំ
 បញ្ញាយ អត្ថំ ន ឧបបរិក្ខន្តំ តេសំ តេ ធម្មា
 បញ្ញាយ អត្ថំ អនុបបរិក្ខតំ ន និជ្ឈានំ ឧមន្តំ
 តេ ឧទារម្ហានិសំសា ចេវ ធម្មំ បរិយាប្បណិន្តំ

ឧប្បវត្ត អសក្ខមសូត្រ ធម៌ទាំងឡាយដែលពួកមោឃបុរសរៀនមិនល្អ

មោឃបុរសទាំងនោះ រៀនមិនល្អហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខអស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាធម៌ទាំងឡាយ មោឃបុរសទាំងនោះរៀនមិនល្អហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយពស់វែក ស្វែងរកពស់វែក ក៏ត្រេចទៅស្វែងរកពស់វែក បុរសនោះបានឃើញពស់វែក ១ យ៉ាងធំ ហើយក៏ចាប់ពស់វែកនោះត្រង់ខ្លួន ឬកន្ទុយ ពស់វែកនោះក៏ងាកមកចឹកបុរសនោះ ត្រង់វែងដើមវែងឬអយវៈ តូចធំណាមួយ បុរសនោះក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខជិតតែនឹងស្លាប់ មានពស់វែកនោះជាហេតុ ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាពស់វែក បុរសនោះចាប់មិនស្រួល ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានមោឃបុរសពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ រៀនធម៌ គឺ សុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ទូទានៈ ឥត្តវត្ថុកៈ ជាតកៈ អព្ពត្តធម្មៈ វេទល្លៈ លុះមោឃបុរសទាំងនោះរៀនធម៌នោះហើយ មិនបានពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញា ធម៌ទាំងឡាយនោះដែលមោឃបុរសទាំងនោះមិនបានពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញាហើយ ក៏មិនប្រាកដច្បាស់ក្នុងចិត្ត មោឃបុរសទាំងនោះ រៀនធម៌ដោយមានបំណងតែខាង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា ច យស្សត្ថាយ ធម្មំ
 បរិយាប្បណន្តំ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុកោន្តំ តេសំ តេ
 ធម្មា ទុក្ខហិតា នីយរត្ថំ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 សំវត្ថន្តំ តំ កាស្ស ហេតុ ទុក្ខហិតត្ថា ភិក្ខុវេ
 ធម្មានំ ។

(១៧) ឥធម បទ ភិក្ខុវេ ឯកថ្វេ កុលបុត្តា ធម្មំ
 បរិយាប្បណន្តំ សុត្ថំ កេយ្យំ វេយ្យាករណំ តានំ ឧទានំ
 ឥត្ថុត្ថកំ ជាតកំ អព្ភតធម្មំ វេទល្យំ តេ តំ ធម្មំ
 បរិយាប្បណន្តា តេសំ ធម្មានំ បញ្ចាយ អត្ថំ ឧបប-
 រិក្ខន្តំ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ចាយ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតំ
 និជ្ឈានំ ឧមន្តំ តេ ន ចេវ ឧទារម្ពានិសំសា ធម្មំ
 បរិយាប្បណន្តំ ន ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសា ច យស្ស-
 ត្ថាយ ធម្មំ បរិយាប្បណន្តំ តញ្ចស្ស អត្ថំ អនុកោន្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ អូលបណ្ណសកៈ

លើកទោសគេផង ដោយមានបំណងតែខាងដោះស្រាយនូវវាទៈ ដូច្នេះ
 ដូច្នេះផង កុលបុត្រទាំងឡាយរៀនធម៌ ដើម្បីប្រយោជន៍ណា ពួក
 មោឃបុរសនោះក៏មិនបាននូវប្រយោជន៍នោះ របស់ធម៌នោះឡើយ ធម៌
 ទាំងឡាយនោះ ដែលមោឃបុរសទាំងនោះរៀនមិនល្អហើយ ក៏ប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខអស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរ
 នោះព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាធម៌ទាំងឡាយ ដែល
 មោឃបុរស រៀនមិនល្អហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ មានកុលបុត្រ
 ពួកខ្លះរៀនធម៌ គឺ សុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ទទានៈ ឥតិវុត្តកៈ
 ជាតកៈ អពុត្តធម្មៈ វេទល្លៈ កុលបុត្រទាំងនោះ លុះរៀនធម៌នោះហើយ
 ក៏ពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងឡាយនោះដោយប្រាជ្ញា ធម៌ទាំងនោះ
 លុះកុលបុត្រទាំងនោះពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញាហើយ ក៏ប្រាកដ
 ច្បាស់ក្នុងចិត្ត កុលបុត្រទាំងនោះមិនមែនរៀនធម៌ ដោយមានបំណងតែ
 ខាងលើកទោសគេផង មិនមែនរៀនធម៌ដោយមានបំណងតែខាងដោះ
 ស្រាយវាទៈដូច្នេះដូច្នេះផង កុលបុត្រឯទៀតរៀនធម៌ ដើម្បីប្រយោជន៍
 ណា កុលបុត្រទាំងនោះ ក៏បាននូវប្រយោជន៍នោះ របស់ធម៌នោះ

ឧបម្ពវិទូស្ស អលកទ្ធិបមសុត្តេ សុតបិដក ធម្មា

តេសំ តេ ធម្មា សុតបិដក ធម្មវន្តំ ហិតាយ
 សុខាយ សិវត្តន្តំ តំ តិស្ស ហេតុ សុតបិដកត្តា
 ភិក្ខុវេ ធម្មានំ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ
 អលកទ្ធិត្ថកោ អលកទ្ធិកវេសី អលកទ្ធិបរិយេសនំ
 ចរមាដោ សោ បស្សេយ្យ មហាន្តំ អលកទ្ធិ តមេនំ
 អជបទេន ធន្លោន សុនិក្ខហិតំ និក្ខល្លោយ្យ អជប-
 ទេន ធន្លោន សុនិក្ខហិតំ និក្ខហេត្វា ភីវាយំ សុតបិដក
 កល្លោយ្យ កិញ្ចាបិ សោ ភិក្ខុវេ អលកទ្ធា តស្ស
 បុរិសស្ស ហត្ថំ វា ពាហំ វា អពាតរំ វា អង្គប្បវត្តនំ
 កោតេហិ បលិវេជេយ្យ អថទោ សោ លេ តតោនិ-
 ទានំ មរណំ វា និក្ខច្ឆេយ្យ មរណមត្ថំ វា ទុក្ខំ
 តំ តិស្ស ហេតុ សុតបិដកត្តា ភិក្ខុវេ អលកទ្ធិស្ស
 ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ វេជកក្ខេ កុលបុត្តា ធម្មំ
 បរិយាប្បណន្តំ សុត្ថំ តេយ្យំ វេយ្យាករណំ តាមិ

ឧបទ្វីប អស្ចារ្យបុរសសូត្រ ធម៌កាំងឡាយដែលកុលបុត្ររៀនល្អ

ធម៌ទាំងនោះដែលកុលបុត្រពួកនោះរៀនល្អហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខអស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរនោះព្រោះ
 ហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែធម៌ទាំងឡាយដែលកុលបុត្រ
 ទាំងនោះ បានរៀនដោយល្អ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នក
 ត្រូវការដោយពស់វែក ស្វែងរកពស់វែក គ្រេចទៅស្វែងរកពស់វែក
 បុរសនោះបានឃើញពស់វែក ១ យ៉ាងធំ ក៏សង្កត់ពស់វែកនោះដោយ
 ដំបងដូចជាជើងពពែ ដោយស្រួលច្បាស់ លុះសង្កត់ដោយដំបងដូចជា
 ជើងពពែ យ៉ាងស្រួលហើយ ក៏ចាប់ត្រង់កយ៉ាងមាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពស់វែកនោះរុំព័ទ្ធដែប្តូរដើមដៃប្តូរអវយវៈតូចធំណាមួយនៃបុរសនោះ ដោយ
 រុំព័ទ្ធទាំងឡាយក៏មែនហើយ តែបើទុកជាដូច្នោះ បុរសនោះក៏មិនដល់នូវ
 សេចក្តីស្លាប់ ឬសេចក្តីទុក្ខដ៏តន្តឹងស្លាប់ មានពស់វែកនោះជាហេតុទេ
 ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាពស់វែក
 បុរសនោះចាប់ត្រូវទំនង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ មាន
 កុលបុត្រពួកខ្លះ រៀនធម៌ គឺ សុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឧទានំ ឥតិវុត្តតំ ជាតតំ អត្តតន្តំ វេទល្លំ តេ
 តំ ធម្មំ បរិយាប្បណ័ត្តា តេសំ ធម្មានំ បញ្ចាយ
 អត្តំ ឧបបរិក្ខន្តំ តេសំ តេ ធម្មា បញ្ចាយ អត្តំ
 ឧបបរិក្ខតំ និជ្ឈានំ ឧមន្តំ តេ ន ចេវ ឧបា-
 រម្មានិសំសា ធម្មំ បរិយាប្បណ័ត្តំ ន ឥតិវុត្តប្ប-
 មោក្ខានិសំសា ច យស្សត្ថាយ ធម្មំ បរិយា-
 ប្បណ័ត្តំ តញ្ញស្ស អត្តំ អនុកោន្តំ តេសំ តេ ធម្មា
 សុគហិតា ធិយត្តំ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តំ តំ
 តិស្ស ហេតុ សុគហិតតា ភិក្ខុវេ ធម្មានំ ។
 តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ យស្ស មេ ភាសិតស្ស អត្តំ
 អាជានេយ្យាថ តថា នំ ជានេយ្យាថ យស្ស ច
 បន មេ ភាសិតស្ស អត្តំ ន អាជានេយ្យាថ អហំ
 វោ តត្ថេវ^(១) បដិប្បច្ឆិតតោ យេ វា បនស្ស វិយត្តា
 ភិក្ខុ កុល្លបមិ វោ ភិក្ខុវេ ធម្មំ ទេសិស្សាមិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ទុទានៈ តតិវត្ថុកៈ ជាតកៈ អព្វតធម្មៈ វេទល្វៈ កុលបុត្រទាំងនោះ លុះបាន
 រៀនធម៌នោះហើយ ក៏ពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញា
 ធម៌ទាំងនោះ លុះកុលបុត្រពួកនោះបានពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញា
 ក៏ប្រាកដច្បាស់ក្នុងចិត្ត កុលបុត្រទាំងនោះមិនមែនរៀនធម៌ ដោយមាន
 បំណងតែខាងលើកទោសគេផង មិនមែនរៀនធម៌ ដោយមានបំណង
 តែខាងដោះស្រាយវេទៈដូច្នេះដូច្នោះផង កុលបុត្រឯទៀតរៀនធម៌ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ណា កុលបុត្រទាំងនោះ ក៏បាននូវប្រយោជន៍នោះរបស់ធម៌នោះ
 ធម៌ទាំងឡាយនោះដែលកុលបុត្រទាំងនោះរៀនល្អហើយ រមែងប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខអស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរ
 នោះត្រូវព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែធម៌ទាំងឡាយ
 ដែលកុលបុត្រទាំងនោះរៀនដោយល្អ យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយអាចដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីនៃ
 ភាសិតណា របស់តថាគត គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនៃភាសិតនោះយ៉ាងនោះ
 ចុះ មួយវិញទៀត អ្នកទាំងឡាយមិនអាចដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីនៃភាសិត
 ណា របស់តថាគត អ្នកទាំងឡាយគប្បីសាកសួរតថាគតក្នុងអត្ថនៃភាសិត
 នោះចុះ ឬក៏គប្បីសួរចំពោះភិក្ខុណាដែលល្ងាសវៃចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ តថាគតនឹងសំដែងធម៌ មានទុបមាដូចក្បួន ដល់អ្នកទាំងឡាយ

ឧបម្ពវិគ្គហ្ម អលក្ខមមលុក្ខេ កុល្យបមា ធម្មទេសនា

ឧត្តរណាត្តាយ នោ កហណាត្តាយ តំ សុណាថ
សាធុតំ មនសិករោថ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ កន្លេតិ
ចោ តេ ភិក្ខុ កតវតោ បច្ចុស្សោសី ។

[១៨] កតវា ឯតទរោថ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុវេ
បុរិសោ អន្តាធមគុប្បដិបន្នោ សោ បស្សេយ្យ មហន្តិ
ឧទកណ្ណំ ឡិមតិវំ^(១) សាសន្តិ សប្បដិកយំ ចារិម-
តិវំ ខេមំ អប្បដិកយំ ន ចាស្ស នាវា សន្តារណី ឧត្តរសេ-
តុ វា អចារា ចារិ កមនាយ តស្ស ឯវមស្ស អយំ ចោ
មហា ឧទកណ្ណរោ ឡិមតិវំ^(២) សាសន្តិ សប្បដិកយំ
ចារិមតិវំ ខេមំ អប្បដិកយំ នត្ថិ ច នាវា សន្តា-
រណី ឧត្តរសេតុ វា អចារា ចារិ កមនាយ យន្តចាហិ
តិណកជ្ជសាមាបលាសំ សង្កឡិតា កុល្យំ ពង្សិតា

១ ឧ. ឡិមតិវំ ។ ម. ឡិម តិវំ ។ ២ ឧ. ឡិមតា តិវំ ។ ម. ឡិម ច តិវំ ។

ឧបម្ពវិញ្ញាណក្ខន្ធមួយស្បែក ធម្មទេសនាមានឧបមាដោយក្បួន

ដើម្បីឲ្យរលាស់ខ្លួនចេញ មិនមែនដើម្បីឲ្យនៅប្រកាន់ឡើយ អ្នកទាំង
ឡាយចូរច្របូងស្តាប់នូវសេចក្តីនោះ ចូរខំយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យប្រពៃ គឺថាគត
នឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

[១៨] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
ឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកដើរផ្លូវឆ្ងាយ បុរសនោះឃើញ នូវអន្ទង់ទឹក
ដ៏ធំ មានត្រើយខាងអាយប្រកបដោយសេចក្តីរន្សៀស ប្រកបដោយ
ភ័យ មានត្រើយខាងនាយដ៏ក្រម ប្រាសចាកភ័យ តែថាទូក ក្បួន
ឬស្ពានសម្រាប់ឆ្លងពីត្រើយអាយទៅត្រើយនាយ នៃបុរសនោះមិនមាន
ឡើយ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អន្ទង់ទឹកដ៏ធំនេះ
មានត្រើយខាងអាយប្រកបដោយសេចក្តីរន្សៀសនឹងភ័យ មានត្រើយខាង
នាយដ៏ក្រម ប្រាសចាកភ័យ ទូក ក្បួនឬស្ពានសម្រាប់ឆ្លងពីត្រើយខាង
អាយទៅត្រើយខាងនាយក៏គ្មាន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញប្រមូល
ស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ នឹងចំបើង យកមកចងធ្វើជាក្បួន ហើយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តំ កុល្លំ ធិស្សយ ហត្ថេហំ ច ចានេហំ ច
 វាយមមាធា សោត្តនា ចារំ ឧត្តរេយ្យន្តំ ។ អថ-
 ខោ សោ ភិក្ខុវេ បុរិសោ តំណាគដ្ឋសាខាបលាសំ
 សង្កត្តិតា កុល្លំ ឆន្ទិតា តំ កុល្លំ ធិស្សយ ហត្ថេហំ
 ច ចានេហំ ច វាយមមាធា សោត្តនា ចារំ ឧត្ត-
 រេយ្យ តស្ស ឧត្តិណ្ឌស្ស ចារកតស្ស^(១) ឯវមស្ស
 តហុកាវោ ខោ មេ អយំ កុល្លោ ឥមាហំ កុល្លំ
 ធិស្សយ ហត្ថេហំ ច ចានេហំ ច វាយមមាធា
 សោត្តនា ចារំ ឧត្តិណ្ឌោ យដ្ឋនាហំ ឥមំ កុល្លំ
 សីសេ វា អាហេបេត្វា ខន្ធេ វា បទ្ហាហេបេត្វា^(២)
 យេនកាមំ បក្កមេយ្យន្តំ ។ តំ កី មញ្ញេ ភិក្ខុវេ
 អថ ធុ សោ បុរិសោ ឯវីការី តស្មី កុល្លេ កិច្ច-
 ការី អស្សាតិ ។ នោ ហេតំ គន្ធន ។ កថីការី
 ច សោ ភិក្ខុវេ បុរិសោ តស្មី កុល្លេ កិច្ចការី
 អស្ស ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ តស្ស បុរិសស្ស ចារកតស្ស^(៣)
 ឯវមស្ស តហុកាវោ ខោ មេ អយំ កុល្លោ

១ ឧ. តស្ស ចិណ្ឌស្ស ចារំ គតស្ស ។ ម. តស្ស បុរិសស្ស ចិណ្ឌស្ស ចារំ គតស្ស ។

២ ឧ. ខត្តាបេត្វា ។ ៣ ឧ. ម. ចិណ្ឌស្ស ចារំ គតស្ស ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្ការៈ

អាស្រ័យនូវក្បួននោះ ព្យាយាមដោយដៃនឹងជើង ឆ្លងទៅកាន់ត្រើយ
 ខាងនាយដោយស្មស្តីបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង
 បុរសនោះក៏ប្រមូលស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ នឹងចំបើង មកចងជា
 ក្បួន ហើយបានអាស្រ័យក្បួននោះ ព្យាយាមដោយដៃនឹងជើង ឆ្លងទៅ
 កាន់ត្រើយខាងនាយបានដោយស្មស្តី កាលបុរសនោះឆ្លងទៅដល់ត្រើយ
 ខាងនាយហើយ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ក្បួននេះមានឧបការៈ
 ច្រើនដល់អាត្មាអញ ។ បានអាស្រ័យក្បួននេះ ព្យាយាមដោយដៃនឹងជើង
 ឆ្លងមកដល់ត្រើយដោយស្មស្តីបាន បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញលើកក្បួន
 នេះទូលលើក្បាលឬលើនឹងក ដើរចេញទៅកាន់ទីគួរតាមប្រាថ្នា ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច បុរសនោះ
 ធ្វើយ៉ាងនេះ បានឈ្នះថាជាអ្នកធ្វើសេចក្តីសមគួរដល់ក្បួននោះឬទេ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនោះមិនមែនដូច្នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះបុរសនោះ ធ្វើដូចម្តេច ទើបបានឈ្នះថាធ្វើសេចក្តីសមគួរដល់ក្បួន
 នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរសនោះឆ្លងដល់ត្រើយនាយក្នុងទីឯនោះ
 គួរតែត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ក្បួននេះមានឧបការៈច្រើន ដល់អាត្មាអញ ។

ឧបម្ពវន្តស្ស អហត្តមសុត្តេ ធ ទិដ្ឋជ្ជាថានំ

ឥមាហំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហំ ភ ចាទេហំ
 ច វាយមមាធា សោត្តនា ចារំ ឧត្តណ្ណោ យទ្ធ-
 ណាហំ ឥមំ កុល្លំ បលេ វា ឧស្សបេត្វា^(១) ឧទ-
 កេ វា ឱប័ណាបេត្វា យេនកាមំ បក្កមេយ្យន្តិ ។
 ឃរំការី ខោ សោ ភិក្ខុវេ បុរិសោ តស្មី កុល្លេ
 កិច្ចការី អស្ស ។ ឃរំមេវ ខោ ភិក្ខុវេ កុល្លូបមោ
 មយា ធម្មោ ទេសិតោ និគ្គរណាត្វាយ ធា ភហ-
 ណាត្វាយ កុល្លូបមំ វេ ភិក្ខុវេ ធម្មំ ទេសិតំ^(២)
 អាជាធន្តេហិ ធម្មាបិ វេ បហាត្វា បកេវ អធម្មា ។

(១៧) ធម៌មាណិ ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋជ្ជាថានំ ។ កតមាណិ
 ធ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុត្តជ្ជនោ អរិយានំ
 អនិស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោរិទោ អរិយធម្មេ អរិដ្ឋិតោ

១ ឧ. ឧស្សទេត្វា ។ ម. ឧស្សរេត្វា ។ ២ ឧ. ធម្មំ ទេសិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

ឧបម្ពត្ត អលធម្មបទសូត្រ ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិ មាន ៦ យ៉ាង

បានកាស្រ័យនូវក្បួននេះហើយ ព្យាយាមដោយដែនដីជើង ឆ្លងមក
 ដល់ត្រើយនាយបានដោយស្មស័ក បើដូច្នោះមានតែភាគអញ្ញាលើកក្បួន
 នេះ ដាក់លើគោក ឬពន្លឺចក្កន៍ទឹក ហើយដើរចេញទៅកាន់ទីគួរតាម
 ប្រាថ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរសនោះ ដែលធ្វើយ៉ាងនេះបាន
 ឈ្មោះថាជាអ្នកធ្វើសេចក្តីសមគួរដល់ក្បួននោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធម៌មានទុបមាដូចជាក្បួន ដែលតថាគតសំដែងហើយ ដើម្បីឱ្យរលាស់
 ខ្លួនចេញ មិនមែនដើម្បីឱ្យនៅប្រកាន់ឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ មានទុបមាដូចក្បួន ដែល
 តថាគតសំដែងហើយ គប្បីលះបង់ធម៌^(១) ទាំងឡាយចេញ នឹងចាំបាច់
 ពេលទៅថ្មីដល់អកុសលធម៌ ។

(១៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុជាទីតាំង នៃទិដ្ឋិទាំងឡាយ
 នេះ មាន ៦ ។ ហេតុជាទីតាំង នៃទិដ្ឋិទាំង ៦ តើដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញ
 នូវពួកអរិយបុគ្គល មិនល្អាសក្នុងអរិយធម៌ មិនសិក្សាក្នុងអរិយធម៌

១ អង្គកថា ថា បានដល់ សមចៈនឹងរឹបស្សនា ។ ដែលព្រះសាស្តាឱ្យលះនោះ គឺឱ្យ
 លះធម្មាភិក្ខុសមចៈ នឹងរឹបស្សនានោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សម្មាសាសនំ អនិស្សវី សម្មាសធម្មស្ស អកោវិទោ
 សម្មាសធម្ម អវិជ្ជតោ ភូមិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ វេទនំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ
 សញ្ញំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ
 សមនុបស្សតិ សង្ខារេ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ យម្បំទំ ទិដ្ឋិ
 សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បតំ បរិយេសិតំ អនុវិចិតំ
 មនសា តម្បិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមនុបស្សតិ យម្បំទំ ទិដ្ឋិជ្ជានំ សោ លោកោ
 សោ អត្តា សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ និព្វោ ចុរោ សស្ស-
 តោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមី តថេវ វស្សាមីតិ
 តម្បិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សម-
 នុបស្សតិ ។ សុត្តន្ត ច ខោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សាវកោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាលកៈ

មិនឃើញនូវពួកសប្បុរស មិនឃើញសក្កសីសប្បុរសធម៌ មិនសិក្សាក្នុង
 សប្បុរសធម៌ ពិចារណាឃើញនូវរូបថា ន្ទៈរបស់អាត្មាអញ ន្ទៈជា
 អាត្មាអញ ន្ទៈជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញដូច្នេះ ១ ពិចារណាឃើញនូវវេទនាថា
 ន្ទៈរបស់អាត្មាអញ ន្ទៈជាអាត្មាអញ ន្ទៈជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញដូច្នេះ ១
 ពិចារណាឃើញនូវសញ្ញាថា ន្ទៈរបស់អាត្មាអញ ន្ទៈជាអាត្មាអញ ន្ទៈជា
 ខ្លួនរបស់អាត្មាអញដូច្នេះ ១ ពិចារណាឃើញនូវសង្ខារទាំងឡាយថា ន្ទៈ
 របស់អាត្មាអញ ន្ទៈជាអាត្មាអញ ន្ទៈជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញដូច្នេះ ១
 ការម្នាក់ណាដែលបានឃើញបានឮ បានពាល់ត្រូវ បានដឹងច្បាស់ មក
 ដល់ បានស្វែងរក បានពិចារណារឿយ ។ ក៏ពិចារណាឃើញការម្នាក់
 នោះថា ន្ទៈរបស់អាត្មាអញ ន្ទៈជាអាត្មាអញ ន្ទៈជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ
 ដូច្នេះ ១ ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិណាថា នោះជាសត្វលោក នោះជាខ្លួន
 អាត្មាអញ អាត្មាអញនោះទៅកាន់បរលោកនឹងជាអ្នកទៀងទាត់ បិតថេរ
 មិនប្រែប្រួល បិតនៅដូចជាសស្សត្រីវត្ថុ^(១) ដូច្នោះឯង ក៏ពិចារណាឃើញ
 ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិនោះថា ន្ទៈរបស់អាត្មាអញ ន្ទៈជាអាត្មាអញ ន្ទៈជា
 ខ្លួនរបស់អាត្មាអញដូច្នេះ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កដែលចេះដឹង

១ អន្តរាហ្ម ថា បានដល់ភ្នំសំនេរ ផែនដី នឹងមហាសមុទ្រជាដើម ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលកទ្ធពមសុត្តេ ធំ ទំនៀងភាគី

អរិយាធំ ទស្សនី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម

សុវិន័តោ សម្បវិសាធំ ទស្សនី សម្បវិសធម្មស្ស

កោវិទោ សម្បវិសធម្ម សុវិន័តោ រូបំ នេតំ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ វេទនំ

នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សម-

នុបស្សតិ សត្វា នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេ-

សោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ សង្ខារេ នេតំ មម នេ-

សោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ យម្បិទំ

ទិដ្ឋិ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បតំ បរិយេសិតំ អនុវចិតំ

មនសា តម្បី នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតិ សមនុបស្សតិ យម្បិទំ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ សោ លោកោ

ឧបស្សន្ទ អលក្ខន្ធមេស្សត្រ ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិ មាន ៦ យ៉ាង

បានឃើញពួកអរិយៈ ជាអ្នកល្ងាសក្នុងអរិយធម៌ បានសិក្សាដោយ
 ប្រពៃក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញពួកសប្បុរស ជាអ្នកល្ងាសក្នុងសប្បុរសធម៌ បានសិក្សាដោយប្រពៃក្នុងសប្បុរសធម៌ ពិចារណាឃើញនូវរូប
 ថា ⁺នុ៎មិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាអាត្មាអញ ⁺នុ៎មិន
 មែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ពិចារណាឃើញនូវវេទនាថា ⁺នុ៎មិនមែនជា
 របស់អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាអាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មា
 អញ ពិចារណាឃើញនូវសញ្ញាថា ⁺នុ៎មិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ⁺នុ៎
 មិនមែនជា អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ពិចារណាឃើញ
 នូវសង្ខារទាំងឡាយថា ⁺នុ៎មិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជា
 អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ការម្នាក់ណាដែលបាន
 ឃើញ បានឮ បានពាល់ត្រូវ បានដឹងច្បាស់ បានដល់ បានស្វែងរក
 បានពិចារណារឿយ ៗ ដោយចិត្ត ក៏ពិចារណាឃើញនូវអារម្មណ៍នោះថា
⁺នុ៎មិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាអាត្មាអញ ⁺នុ៎មិនមែនជាខ្លួន
 របស់អាត្មាអញ ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិណា ថា នោះជាសត្វលោក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សោ អត្តា សោ បេត្វ ភវិស្សមី និច្ចោ ធុរោ
 សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមី តថេវ
 វេស្សមីតិ តម្បី នេតិ មម នេសោហមស្មី ន មេសោ
 អត្តាតិ សមនុបស្សតិ សោ ឃី សមនុបស្សនោ
 អសតិ ន បរិតស្សតិ ។

[២០] ឃី វុត្ត អនាគតោ ភិក្ខុ ភក្កវន្តំ ឯតទរោច

សិយា នុ ខោ កន្តេ ពហិទ្ធា អសតិ បរិតស្សនាតិ ។

សិយា ភិក្ខុតិ ភក្កវ អរោច វេទ ភិក្ខុ ឯតច្ចស្ស

ឃី ហោតិ អហុ វត មេ តំ វត មេ នត្ថិ

សិយា វត មេ តំ វតាហំ ន លកាមីតិ សោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសភៈ

នោះជាខ្លួន អាត្មាអញនោះទៅក្នុងបរលោក នឹងជាបុគ្គលទៀងទាត់
 បិតថេរមិនប្រែប្រួល បិតនៅដូចជាសស្សត្រីតែដូច្នោះឯង ក៏ពិចារណា
 ឃើញនូវហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិនោះថា ⁺និមិត្តមិនមែនជាបេសអាត្មាអញ ⁺និមិត្ត
 មិនមែនជាអាត្មាអញ ⁺និមិត្តមិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ អរិយសាវ័កនោះ
 កាលពិចារណាឃើញច្បាស់យ៉ាងនេះ កាលបើវត្ថុនោះមិនមាន គឺថា
 វិនាសទៅ ក៏មិនតក់ស្លុតឡើយ ។

(៥០) លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ មាន
 ភិក្ខុ ១ រូប បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន បើបរិក្ខារខាងក្រៅមិនមាន គឺថាវិនាសទៅ សេចក្តីតក់ស្លុត
 មានឬទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តបថា ម្ចាស់ភិក្ខុ មាន ហើយទ្រង់
 ត្រាស់តទៅទៀតថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ មានសេចក្តី
 គ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ទ្រព្យរបស់អាត្មាអញមានហើយ តែឥឡូវ ទ្រព្យ
 របស់អាត្មាអញនោះ ត្រឡប់ទៅជាគ្មានវិញ ^(១) ទ្រព្យណា ដែលអាត្មា
 អញគួរបាន ឥឡូវអាត្មាអញ មិនបានទ្រព្យនោះឡើយ បុគ្គលនោះ

១ ខូចខាតទៅដោយស្តេចរឹបដាន់ ចោរលួច ភ្លើងឆេះ រំលោភ ឬអស់ទៅដោយប្រើ
 ប្រាស់ ។ អន្តិកា ។

ឧបម្ពវដ្តស្ស អលក្ខន្ធមេសុត្តេ បរិកស្សនាគាថា

សោចតិ តិលមតិ បរិទេវតិ ឧវត្តាធឿ កណ្ឌតិ សម្មោហំ
 អាបជ្ជតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ ពហិទ្ធា អសតិ បរិតស្សនា
 ហោតីតិ ។ សិយា បន កន្តេ ពហិទ្ធា អសតិ អបរិ-
 តស្សនាតិ ។ សិយា ភិក្ខុតិ កកវា អរោច ឥធន
 ភិក្ខុ ឯកក្ខស្ស ធន ឯវំ ហោតិ អហុ វត មេ តំ វត
 មេ ធនំ សិយា វត មេ តំ វតាហំ ធន លកា.
 មីតិ សោ ធន សោចតិ ធន តិលមតិ ធន បរិទេវតិ
 ឧវត្តាធឿ កណ្ឌតិ ធន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ ឯវំ ខោ
 ភិក្ខុ ពហិទ្ធា អសតិ អបរិតស្សនា ហោតីតិ ។
 សិយា នុ ខោ កន្តេ អជ្ឈតំ អសតិ បរិ-
 តស្សនាតិ ។ សិយា ភិក្ខុតិ កកវា អរោច
 ឥធន ភិក្ខុ ឯកក្ខស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ

ឧបម្ពវត្ថុ សលតទូបមសូត្រ ពោលអំពីសេចក្តីតក់ស្លុត

ក៏សោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង កន្ទក់កន្ទេញ ដល់
 នូវសេចក្តីវង្វេងភ្លេច ម្នាលភិក្ខុ កាលបើបរិការខាងក្រៅមិនមានហើយ
 សេចក្តីតក់ស្លុត វែមនឹងមាន យ៉ាងនេះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះ
 កាលបើបរិការខាងក្រៅ មិនមានហើយ សេចក្តីមិនតក់ស្លុតមានដែរ
 ឬទេ ។ ព្រះមានភាគទ្រង់តបថា ម្នាលភិក្ខុ មាន ហើយទ្រង់ត្រាស់
 តទៅទៀតថា ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ មិនមាន
 សេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា ទ្រព្យរបស់អាត្មាអញមានហើយ តែឥឡូវ
 ទ្រព្យរបស់អាត្មាអញនោះ ត្រឡប់ទៅជាគ្មានវិញ ទ្រព្យណា ដែល
 អាត្មាអញគួរបាន ឥឡូវអាត្មាអញមិនបានទ្រព្យនោះឡើយ បុគ្គលនោះ
 មិនសោកសៅ មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង កន្ទក់កន្ទេញ
 មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងភ្លេច ម្នាលភិក្ខុ កាលបើបរិការខាងក្រៅមិនមាន
 ហើយ សេចក្តីមិនតក់ស្លុត វែមនឹងមាន យ៉ាងនេះ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ចុះកាលបើវត្ថុខាងក្នុងមិនមានហើយ សេចក្តីតក់ស្លុត មានឬ
 ទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តបថា ម្នាលភិក្ខុ មាន ហើយទ្រង់ត្រាស់
 តទៅទៀតថា ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ មានសេចក្តីយល់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស អូលបណ្ណាសកំ

សោ លោកោ សោ អត្តា សោ បេច្ច ភវិស្សាមិ
 ធិត្វោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោ សស្សតិ-
 សមំ តថេវ វេស្សាមីតិ សោ សុណាតិ តថាគតស្ស
 វា តថាគតស្សវត្ថស្ស វា សព្វេសំ ទិដ្ឋិដ្ឋានាទិដ្ឋានបរិ-
 យុដ្ឋានាភិទិវេសានុសយាទំ សមុក្សាតាយ សព្វសង្ខា-
 រសមថាយ សព្វបដិច្ចដិទិស្សត្តាយ តត្ថាត្តយាយ
 វិរាតាយ និរោធាយ និព្វានាយ ធម៌ំ ទេសេន្តស្ស ។
 តស្សវិ(១) ហោតិ ឧត្តិដ្ឋិស្សាមិ នាមស្ស វិនស្សិ-
 ស្សាមិ នាមស្ស នស្ស នាម ភវិស្សាមីតិ
 សោ សោចតិ តិលមតិ បរិទេវតិ ឧវត្តាឡី កក្កតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសកៈ

ឃើញយ៉ាងនេះថា នោះជាសត្វលោក នោះជាខ្លួន អាត្មាអញនោះ
 ទៅក្នុងបរលោក នឹងជាបុគ្គលទៀងទាត់បិតថេរ មិនប្រែប្រួល បិតនៅ
 បីដូចជាសស្សត្រីតដូច្នោះឯង បុគ្គលនោះរមែងស្តាប់ពាក្យរបស់គាត់
 ក្តី របស់សាវ័កនៃគាត់ក្តី ដែលសំដែងធម៌ដើម្បីគាស់រំលើងនូវទិដ្ឋិនឹង
 ហេតុនៃទិដ្ឋិ^(១) នឹងទីតាំងអាស្រ័យនៃទិដ្ឋិ នឹងសេចក្តីគ្របសង្កត់នៃទិដ្ឋិនឹង
 អនុស័យដែលតាំងនៅមាំក្នុងសន្តាន ដើម្បីរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួង ដើម្បី
 លះបង់នូវឧបធិ^(២) ទាំងពួង ដើម្បីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដើម្បីប្រាសចាករាគៈ
 ដើម្បីលេចនៃកងទុក្ខ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងសូន្យទៅ មិនកើតទៀតឡើយ អាត្មាអញនឹង
 វិនាសទៅ មិនកើតទៀតឡើយ អាត្មាអញមុខជានឹងមិនកើតទៀតឡើយ
 បុគ្គលនោះ ក៏សោកសៅ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រឹង កន្ទក់កន្ទេញ

១ ហេតុនៃទិដ្ឋិមាន ៨ គឺ ១ អវិជ្ជា ២ តណ្ហា ៣ វិភង្គៈ (សេចក្តីត្រិះរិះ) ៤ អយោធិណមេសិកា (ការធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្តដោយខុសទំនង) ៥ ធាបមិត្ត (មិត្តអាត្រា) ៦ ចរតោ-
 យោសៈ សំឡេងឆ្លងក្នុងអំពីសំណាក់ជនដទៃ ៧ ២ ឧបធិមាន ៤ គឺ ១ ឧបធិ ១ កិលេសូ-
 បធិ ២ អភិសង្ខារបធិ ៣ បរិក្ខារឧបធិ ៤ អន្ធិបា ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស អលក្ខបមសុត្តេ បរិគល្យតាថា

សម្មាហំ អាបជ្ជតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ អជ្ឈតិ អសតិ

បរិតស្សនា ហោតីតិ ។ សិយា បទ កន្លេ អជ្ឈតិ

អសតិ អបរិតស្សនាតិ ។ សិយា ភិក្ខុតិ កកវា

អរោច ឥធ ភិក្ខុ ឯកត្ថស្ស ន ឯវំ ទិដ្ឋិ

ហោតិ សោ លោកោ សោ អត្តា សោ បេច្ច

ភរិស្សមិ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ អរិបរិណាមធម្មោ

សស្សតិសមី តថេវ វស្សមីតិ សោ សុណាតិ តថា-

កតស្ស វា តថាកតស្សវកស្ស វា សព្វេសំ ទិដ្ឋិដ្ឋា-

នាទិដ្ឋានិបរិយុដ្ឋានាភិទេវសានុសយាទំ សមុត្តាតាយ

សព្វសង្ខារសមថាយ សព្វបទិច្ឆដិទិស្សតាយ តណ្ហាត្ត-

យាយ វិរាតាយ និរោជាយ និព្វានាយ ធម្មំ ទេ-

សេន្តស្ស ។ តស្ស ន ឯវំ ហោតិ ឧច្ឆិដ្ឋស្សមិ

ឧបម្ពវត្ថុ អលក្ខណ្ឌសូត្រ ពោលអំពីសេចក្តីតក់ស្លុត

ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងក្លែង ម្នាលភិក្ខុ កាលបើវត្ថុខាងក្នុងមិនមានហើយ
 សេចក្តីតក់ស្លុត រមែងមានយ៉ាងនេះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះកាល
 បើវត្ថុខាងក្នុងមិនមានហើយ សេចក្តីមិនតក់ស្លុត គប្បីមានដែរឬទេ ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តបថា ម្នាលភិក្ខុ មាន ហើយទ្រង់ត្រាស់តទៅ
 ទៀតថា ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ មិនមានសេចក្តីយល់
 ឃើញយ៉ាងនេះថា នោះជាសត្វលោក នោះជាខ្លួន អាត្មាអញនោះ
 ទៅក្នុងបរលោក នឹងជាបុគ្គលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល បិតនៅ
 បីដូចជាសស្ត្រត្រីត្រូវបោះឯង បុគ្គលនោះរមែងស្តាប់ពាក្យរបស់គាត់ក្តី
 សាក្សីនៃគាត់ក្តី ដែលសំដែងធម៌ ដើម្បីគាស់រំលើងនូវទិដ្ឋិ នឹងហេតុ
 នៃទិដ្ឋិ នឹងទីតាំងអាស្រ័យនៃទិដ្ឋិ នឹងសេចក្តីគ្របសង្កត់នៃទិដ្ឋិ នឹង
 អនុស្សយដែលតាំងនៅមាំក្នុងសន្តាន ដើម្បីរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួង ដើម្បី
 លះបង់នូវឧបធិទាំងពួង ដើម្បីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដើម្បីប្រាសចាកកត្តាៈ
 ដើម្បីរលត់នៃកងទុក្ខ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះមិនមានសេចក្តី
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងសូន្យទៅ មិនកើតទៀតឡើយ អាត្មា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចល្ហាសកំ

នាមស្ស វិនិច្ឆ័យស្ស មិន នាមស្ស នស្ស នាម ករិស្សាមីតិ
សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តា-
ធឿ កន្ទតិ ន សម្មាហំ អាបជ្ជតិ វរំ ខោ ភិក្ខុ
អជ្ឈតិ អសតិ អបរិតស្សនា ហោតិ ។

(២០) តិ^(១) ភិក្ខុវេ បរិត្តហំ បរិត្តល្ហោយ្យាថ យ្យាស្ស
បរិត្តហោ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ អរិបរិណាមធម្មោ
សស្សតិសមំ តថេវ តិដ្ឋេយ្យ បស្សថ នោ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ
តំ បរិត្តហំ យ្យាស្ស បរិត្តហោ និទ្ទោ ធុរោ សស្សតោ
អរិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ តិដ្ឋេយ្យតិ ។
នោ ហោតិ កន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុវេ អហម្សំ ខោ តំ ភិក្ខុវេ
បរិត្តហំ ន សមទុបប្បាមិ យ្យាស្ស បរិត្តហោ និទ្ទោ
ធុរោ សស្សតោ អរិបរិណាមធម្មោ សស្សតិសមំ តថេវ
តិដ្ឋេយ្យ ។ តិ^(២) ភិក្ខុវេ អត្តវាទុចាទានំ ឧចាទិ-
យេថ យស្ស^(៣) អត្តវាទុចាទានំ ឧចាទិយតោ ន
ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សនា យាសា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខុលបណ្ណាសកៈ

អញ្ជើញនឹងវិនាសទៅ មិនកើតទៀតឡើយ ភាគអញ្ញមុខជានឹងមិនកើត
ទៀតឡើយ បុគ្គលនោះមិនសោកសៅ មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិន
គក់ទ្រូង កន្ទក់កន្ទេញ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងក្លែង ម្នាលភិក្ខុ កាល
បើវត្ថុខាងក្នុងមិនមានហើយ សេចក្តីមិនគក់ស្លុត វេមន៍មានយ៉ាងនេះ ។

(២១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្រព្យរបស់ណា ដែលទៀងទាត់ បិត
ថេរមិនប្រែប្រួល បិតនៅដូចជាសស្សតិវត្ថុដូច្នោះឯង អ្នកទាំងឡាយ
គប្បីគន់មើលនូវទ្រព្យរបស់នោះចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្រព្យរបស់
ណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល បិតនៅដូចជាសស្សតិ-
វត្ថុដូច្នោះឯង តើអ្នកទាំងឡាយឃើញនូវទ្រព្យរបស់នោះទេ ។ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំព្រះអង្គមិនឃើញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ត្រូវហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្រព្យរបស់ណាដែលទៀងទាត់ បិតថេរ
មិនប្រែប្រួល បិតនៅដូចជាសស្សតិវត្ថុដូច្នោះឯង សូម្បី តថាគត
ក៏មិនឃើញនូវទ្រព្យរបស់នោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេច-
ក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិន
គប្បីកើតដល់បុគ្គលអ្នកប្រកាន់ នូវអត្តវេទុបាទានណា^(១) អ្នកទាំងឡាយ
ប្រកាន់ នូវអត្តវេទុបាទាននោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី

១ វាទៈនឹងសេចក្តីប្រកាន់ថាខ្លួននូវចេះ ។ អន្តិកថា ។

ឧបម្ព័ត្តស្ស អលតទ្ធកមស្សត្ថេ អន្តរាទុបាទាទិដ្ឋិតិស្សយំ

បស្សៈ ឆោ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ តំ អត្តវាទុច្ចាទានំ យស្ស
 អត្តវាទុច្ចាទានំ ទុច្ចាទិយតោ ន ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោក-
 បរិនេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសាតិ ។ ឆោ ហេតិ
 ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុវេ អហម្មំ ទោ តំ ភិក្ខុវេ
 អត្តវាទុច្ចាទានំ ន សមនុបស្សាមិ យស្ស អត្តវា-
 ទុច្ចាទានំ ទុច្ចាទិយតោ ន ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោក-
 បរិនេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសា ។ តំ ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋិ-
 និស្សយំ និស្សយេថ យស្ស ទិដ្ឋិនិស្សយំ
 និស្សយតោ ន ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោកបរិនេវទុក្ខនោ-
 មនស្សចាយាសា បស្សៈ ឆោ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ តំ
 ទិដ្ឋិនិស្សយំ យស្ស ទិដ្ឋិនិស្សយំ និស្សយតោ
 ន ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោកបរិនេវទុក្ខនោមនស្សចាយា-
 សាតិ ។ ឆោ ហេតិ ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុវេ

ឧបម្ពវគ្គ អលង្ករូបមន្តព្រ អត្ថវិវាទាននិងទិដ្ឋិនិស្ស័យ

សោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនគប្បី
 កើតឡើង ដល់បុគ្គលអ្នកប្រកាន់នូវអត្ថវាទុបាទានណា អ្នកទាំងឡាយបាន
 ឃើញនូវអត្ថវាទុបាទាននោះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនឃើញនូវអត្ថវាទុបាទាននោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រូវហើយ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនគប្បីកើតឡើងដល់បុគ្គលអ្នកប្រកាន់នូវអត្ថវាទុបា-
 ទានណា សូម្បីតថាគតក៏មិនឃើញ នូវអត្ថវាទុបាទាននោះដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនគប្បីកើតឡើងដល់បុគ្គលអាស្រ័យនូវទិដ្ឋិនិស្ស័យ
 ណា អ្នកទាំងឡាយអាស្រ័យ នូវទិដ្ឋិនិស្ស័យនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
 ចិត្ត មិនគប្បីកើតឡើងដល់បុគ្គលអាស្រ័យនូវទិដ្ឋិនិស្ស័យណា អ្នកទាំង
 ឡាយឃើញនូវទិដ្ឋិនិស្ស័យនោះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំ
 ព្រះអង្គមិនឃើញ នូវទិដ្ឋិនិស្ស័យនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

អហម្មំ ខេ តំ ភិក្ខុវេ ទិដ្ឋនិស្សយំ ន សម.

នុបស្សមិ យស្ស ទិដ្ឋនិស្សយំ និស្សយតោ ន

ឧប្បជ្ឈេយ្យំ សោកបរិទេវនុត្តរោមនស្សទាយាសា ។

(២២) អត្ថនំ វា ភិក្ខុវេ សតិ អត្ថនិយំ មេតិ

អស្សាតិ ។ ឃំ កន្លេ ។ អត្ថនិយេ វា ភិក្ខុវេ

សតិ អត្តា មេតិ អស្សាតិ ។ ឃំ កន្លេ ។ អត្ថនិ

ច ភិក្ខុវេ អត្ថនិយេ ច សច្ចតោ ជេតតោ អនុប-

លត្តិយមាធនេ^(១) យម្មំទំ ទិដ្ឋដ្ឋានំ សោ លោកោ

សោ អត្តា សោ មេត្ត ភវិស្សមិ និទ្ទោ ធុរោ

សស្សតោ អវិបរិណាមជម្មោ សស្សាតិសមំ តថេវ

វេស្សាមីតិ ននាយំ ភិក្ខុវេ កេវលោ បរិបូរោ

ពាលជម្ពោតិ ។ តិញ្ចំ នោ សិយា កន្លេ កេវ-

លោ ហិ^(២) កន្លេ^(៣) បរិបូរោ ពាលជម្ពោតិ ។

១ ឧ. ម. អនុបលត្តមាធនេ ។ ២-៣ ឧ. អយំ បាលី នត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ត្រូវហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោ-
មនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនគប្បីកើតឡើងដល់បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវទិដ្ឋិនិស្ស័យណា សូម្បីតថាគតក៏មិនឃើញនូវទិដ្ឋិនិស្ស័យនោះដែរ ។

(២២) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើខ្លួនមានហើយ សេចក្តីត្រិះ
រិះថា នេះជាបរិការរបស់ខ្លួនអញដូច្នេះ មានឬទេ ។ ព្រះករុណា ព្រះ
អង្គ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបរិការរបស់ខ្លួនមានហើយ សេចក្តី
ត្រិះរិះថា នេះជាខ្លួនរបស់អញដូច្នេះ មានដែរឬទេ ។ ព្រះករុណា ព្រះ
អង្គ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើខ្លួនក្តី បរិការរបស់ខ្លួនក្តី ដែល
បុគ្គលមិនបាន ដោយពិត ដោយបិតថេរ ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិណា
ថា នោះជាសត្វលោក នោះជាខ្លួន អាត្មាអញនោះទៅក្នុងបរលោក
នឹងជាបុគ្គលទៀងទាត់ បិតថេរ មិនប្រែប្រួល នឹងបិតនៅដូចជា
សស្សត្រីត្រូវដោះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ជាពាលធម៌បរិបូណ៌
ទាំងអស់ មានពិត ឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ថ្វីក៏មិនមាន
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាលធម៌មានបរិបូណ៌ទាំងអស់ ពិតមែន ។

ឧបសគ្គស្នា អលង្ការបឋមសុត្តេ ភិក្ខុនំ បដិច្ចក្ខ

នំ កី មញ្ញាជ ភិក្ខុវេ រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។

អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា នំ សុខំ

វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិ-

ណាមធម្មំ កល្យំ ទុ នំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម

ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ

កន្លេ ។ នំ កី មញ្ញាជ ភិក្ខុវេ វេទនា ។ បេ ។

សញ្ញា... សង្ខារ... វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។

អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា នំ សុខំ

វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ

វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុ នំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ

មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ

ហេតិ កន្លេ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ យដ្ឋិតា រូបំ

ឧបម្ពវិគ្គ អលក្ខន្ធមមលូត្រ ការទ្រង់សាកល្បងចំពោះភិក្ខុ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច រូប
 ជាធម្មជាតិទៀង ឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
 របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ដែលជាទុក្ខ មានសភាពប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងពិចារណាយើងឱ្យរួចរាល់នោះថា ⁺នេះរបស់អាត្មាអញ
⁺នេះជាអាត្មាអញ ⁺នេះជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ដូច្នេះឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ហេតុនោះមិនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច វេទនា ។ រូប ។ សញ្ញា...
 សង្ខារទាំងឡាយ . វិញ្ញាណជារបស់ទៀង ឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ
 ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង
 ដែលជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងពិចារណាយើងឱ្យរួចរាល់
 របស់នេះថា ⁺នេះរបស់អាត្មាអញ ⁺នេះជាអាត្មាអញ ⁺នេះជាខ្លួនរបស់អាត្មា
 អញ ដូច្នេះឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុនេះមិនគួរនឹងយល់ឃើញ
 ដូច្នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ រូបណាខ្លះមួយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អតីតាធាតុតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈនំ វា តហិទ្ធា វា ឌីឡារិតំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ៌តំ វា យំ ទូរេ
 សន្តិកេ វា សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ
 ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទដ្ឋត្វំ ។ យាកាចិ វេទនា ។ មេ ។ យាកាចិ
 សញ្ញា... យេកេចិ សង្ខារ... យន្តិញ្ចំ វិញ្ញាណំ អតីតា-
 ធាតុតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈនំ វា តហិទ្ធា វា ឌីឡារិតំ
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណ៌តំ វា យំ ទូរេ
 សន្តិកេ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោ-
 ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋត្វំ ។

(២៣) ឯវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវគោ
 រូបស្មីបិ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបិ និព្វិន្ទតិ សញ្ញាយបិ
 និព្វិន្ទតិ សង្ខារេសុបិ និព្វិន្ទតិ វិញ្ញាណស្មីបិ^(១)
 និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិវដ្តតិ វិវាតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី

១ ឧ. បញ្ចសុ ហិទេសុ បិបត្ថោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ជាអតីត ជាអនាគត ជាបច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងឬខាងក្រៅ គ្រោតគ្រោតឬល្អិត
 ថោកទាបឬឧត្តម រូបណាដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយឬក្នុងទីជិត អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីឃើញរូបទាំងអស់⁺នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ល្អ តាមសេចក្តីពិត យ៉ាង
 នេះថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អាត្មាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអាត្មាអញ ⁺ន្ទៈមិន
 មែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ។ វេទនាណា នីមួយៗ បេ ។ សញ្ញាណា
 នីមួយ... សង្ខារទាំងឡាយណា នីមួយ...វិញ្ញាណណា នីមួយ ជាអតីត
 ជាអនាគត ជាបច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងឬខាងក្រៅ គ្រោតគ្រោតឬល្អិត ថោក
 ទាបឬឧត្តម វិញ្ញាណណា ដែលមានក្នុងទីឆ្ងាយឬក្នុងទីជិត អ្នកទាំង
 ឡាយ គប្បីឃើញនូវវិញ្ញាណទាំងអស់⁺នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ល្អ តាម
 សេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អាត្មាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជា
 អាត្មាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ។

(២៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាល
 បើបានឃើញយ៉ាងនេះហើយ ក៏នឿយណាយក្នុងរូបផង នឿយណាយ
 ក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុងសញ្ញាផង នឿយណាយក្នុងសង្ខារផង
 នឿយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើនឿយណាយហើយ ក៏លែង
 ត្រេកអរ កាលបើលែងត្រេកអរហើយ ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ កាលបើចិត្តផុត

ឧបម្ពវត្ថុស្ស អលក្ខម្ពមសុត្តេ ឧត្តមមលិយោ អាទិពោ

វិមុត្តមិត្ត^(១) ញាណំ ហោតិ ជីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្ម-

ចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរិ ឥត្តត្តា យាតិ បដាបាតិតិ។

អយំ វុដ្ឋតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧត្តិត្តបលិយោ ឥតិបិ

សង្ខីណាបរិក្ខោ^(២) ឥតិបិ អព្វធឿសិកោ ឥតិបិ

និរត្តធឿ ឥតិបិ អរិយោ បន្ទន្ទដោ បន្ទភារោ វិសិ-

យុតោ ឥតិបិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧត្តិត្តប-

លិយោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា

បហំនា ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្មលា តាលាវត្ថុកតា អនភា-

វុដ្ឋតា អាយតី អនុប្បនដឡា វរិ ទោ ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ ឧត្តិត្តបលិយោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ សង្ខីណាបរិក្ខោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុវេ

១ ម. វិមុត្តិតិ ។ ២ សង្ខីណាបរិក្ខោធិ ។

ឧបម្ពវត្ត អលក្ខបមសូត្រ ភិក្ខុជាអ្នកមានសន្ទុះទ្វារកង់លើកឡើងហើយជាដើម

ស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹងថា អាត្មាអញផុតស្រឡះហើយដូច្នេះ ក៏កើត
 មានឡើង ហើយដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មា
 អញបាននៅរួចហើយ កិច្ចដែលគួរធ្វើ អាត្មាអញបានធ្វើហើយ កិច្ចដទៃ
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គាត់គិតហៅថា អ្នកមានសន្ទុះទ្វារកង់^(១) លើក
 ឡើងហើយផង មានគូរលុបរំលាយហើយផង មានសសរគោលដក
 ឡើងហើយផង មិនមានសន្ទុះទ្វារផង ជាអរិយៈមានទង់ជ័យ ដាក់ចុះ
 ហើយ មានការដាក់ចុះហើយ ប្រាសចាកមានផង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានសន្ទុះទ្វារកង់លើកឡើង តើដោយប្រការ
 ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ បានលះ
 បង់នូវអវិជ្ជា ទាំងបានកាត់ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើឲ្យដូចជាដើមឆ្នោតកំបុត
 ក ធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ឲ្យលែងកើតទៅខាងមុខទៀត ជាធម្មតា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានសន្ទុះទ្វារកង់ លើកឡើងហើយ
 ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានគូ
 រំលុបរំលាយនោះ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

១ សន្ទុះទ្វារកង់ឬសន្ទុះទ្វារជើងគុលដែលធ្វើសម្រាប់សូត្រចេញពីលើបិទបើកទ្វារស្រុក ទ្វារ
 នគរធំ ។ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស បូលបណ្ណសកំ

ភិក្ខុនោ ទោនោត្តរិកោ ជាតិសង្ខារោ បហំនោ

ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្បលា តាលាវត្ថុកតោ អនភាវ័យតោ

អាយតី អនុប្បាទធម្មា ឯវំ ទោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

សង្កាយាបរិក្ខោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

អត្តទ្យេសិកោ ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ

តណ្ហា បហំនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្បលា តាលាវត្ថុកតោ

អនភាវ័យតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មា ឯវំ ទោ ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ អត្តទ្យេសិកោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ ធិរត្តទ្យោ ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ

បញ្ចារម្ភាភិយានំ សញ្ញាជនានំ បហំនានំ ហោនំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានលះបង់នូវជាតិសង្ខារ^(១) ជាសភាវៈឲ្យនូវភពថ្មី
 ទាំងបានកាត់ផ្តាច់បូសគល់ ធ្វើឲ្យដូចជាដើមឆ្នោតកំបុតក ធ្វើឲ្យលែង
 មានបែបភាព ឲ្យលែងកើតតទៅខាងមុខទៀត ជាធម្មតា ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានគូរលុបរំលាយហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ
 ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ជាអ្នកមានសសរគោលដកឡើង
 ហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនា
 នេះ បានលះបង់នូវតណ្ហា ទាំងបានកាត់ផ្តាច់បូសគល់ ធ្វើឲ្យដូចជា
 ដើមឆ្នោតកំបុតក ធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ឲ្យលែងកើតតទៅខាងមុខ
 ទៀត ជាធម្មតា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានសសរគោល
 ដកឡើងហើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ជាអ្នកមិនមានសន្ទុះទ្វារ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានលះបង់នូវសញ្ញាជនៈដាច់ណែកខាង

១បានដល់អភិសង្ខារ ឯកម្មជាបច្ច័យក្នុងភពថ្មី តាមទំនងដែលញ៉ាំងសត្វឲ្យកើតឲ្យប្រេប
 រង្គាត់ទៅក្នុងជាតិទាំងឡាយ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស អលង្ករមមសុត្តេ ចតុស្សប្បញ្ញត្តិ

ឧច្ឆិទ្ទម្ភលាង តាលាវត្ថុកតាង អនភាវ័យតាង អាយតី
អនុប្បាទធម្មាង ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឯវត្ថុឡោ
ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរិយោ បន្ទទ្ធជោ
បន្ទភារោ វិសំយុត្តោ ហោតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
អស្មិមាទោ បហំនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ទម្ភលា តាលាវត្ថុ-
កតោ អនភាវ័យតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មោ ឯវំ
ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អរិយោ បន្ទទ្ធជោ បន្ទភារោ
វិសំយុត្តោ ហោតិ ។

(២២) ឯវំ វិមុត្តចិត្តំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ សុសង្កា
នេវ សម្រាញា សបដាបតិកា អន្ធម្ភសង្កា^(១) ជាតិ-
កច្ឆន្តិ ឥទំ ឯសង្កតំ តថាគតស្ស វិញ្ញាណង្គំ តំ
កតិស្ស ហេតុ ធិដ្ឋេវាហំ ភិក្ខុវេ ធម្មេ តថាគតំ
អនុប្បាជ្ជាតិ^(២) អនាមិ ។ ឯវិវាទំ ខោ មំ ភិក្ខុវេ

១. ឧ. អ. ឧបម្ពវគ្គស្ស ១. ២. អនុប្បាជ្ជាតិ ។ អនុប្បាជ្ជាតិ ។

ឧបម្ពវគ្គ អលតទូបមមសូត្រ ការបញ្ញត្តិសច្ចៈ ៤

ក្រោម ៥ ទាំងបានកាត់ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើឲ្យដូចជាដើមឆ្នោតកំបុតក
 លែងមានបែបភាព ឲ្យលែងកើតតទៅខាងមុខទៀត ជាធម្មតា ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ជាអ្នកមិនមានសន្ទុះទ្វារ ដោយប្រការដូច្នេះ
 ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ជាអរិយៈមានទង់ជ័យដាក់ចុះ
 ហើយ មានការដាក់ចុះហើយ ប្រាសចាកមានៈ តើដោយប្រការ
 ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ បានលះ
 បង់ នូវអស្មិមានៈ ទាំងបានកាត់ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើឲ្យដូចជាដើមឆ្នោត
 កំបុតក ឲ្យលែងមានបែបភាព ឲ្យលែងកើតតទៅខាងមុខទៀតជាធម្មតា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ជាអរិយៈមានទង់ជ័យដាក់ចុះហើយ មាន
 ការដាក់ចុះហើយ ប្រាសចាកមានៈ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(២២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកទេវតា ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រ ព្រះ
 ព្រហ្ម នឹងបដាបតិទេវរាជ នាំគ្នាតាមស្វែងរកភិក្ខុ ដែលមានចិត្តរួចស្រ-
 ឡះយ៉ាងនេះ ក៏មិនបានប្រទះថា វិញ្ញាណរបស់សត្វអាស្រ័យហើយនូវ
 អារម្មណ៍នេះ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
 ពោលនូវសត្វថាមិនមានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តែមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឯវេមក្កាយំ ឯកេ សមណាប្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា
 មុសា អក្ខតេន អញ្ញាចិត្តន្តំ វេនយិកោ សមណោ
 តោតមោ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិហាសំ វិករំ
 បញ្ញាបេត្តតិ ។ យថា ចាហំ ភិក្ខុវេ ន យថា
 ចាហំ ន វនាមិ តថា មំ តេ កោលោ សមណ.
 ប្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា មុសា អក្ខតេន អញ្ញាចិត្តន្តំ
 វេនយិកោ សមណោ តោតមោ សតោ សត្តស្ស
 ឧច្ឆេទំ វិហាសំ វិករំ បញ្ញាបេត្តតិ ។ មុទ្ធ ចាហំ
 ភិក្ខុវេ ឯតវហំ ច ទុក្ខញ្ចវេ បញ្ញាបេមិ ទុក្ខស្ស
 ច និរោធំ ។ តត្រ ចេ ភិក្ខុវេ បវេ តថាភតំ អក្កោសន្តិ
 បរិកាសន្តិ រោសេន្តិ វិហោសេន្តិ យដ្ឋេន្តិ^(១) តត្រ ភិក្ខុវេ

១ ឧ វិហោសេន្តិ យដ្ឋេន្តិ បទ្យយំ វ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលចណ្ឌសកៈ

សមណព្រាហ្មណ៍មួយពួក បានពោលបង្ហាត់ថាគតដែលមានវេទៈយ៉ាង
 នេះ ដែលបានពោលយ៉ាងនេះ ដោយពាក្យមិនទៀង ដោយពាក្យទេទេ
 ដោយពាក្យកុហក ដោយពាក្យមិនពិត ដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតម
 ជាអ្នកបំផ្លាញសត្វ តែងបញ្ចាត់នូវសេចក្តីដាច់ស្វ័យ នូវសេចក្តីវិនាស
 សេចក្តីមិនកើតទៀត របស់សត្វដែលមាននៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតមិនបានពោល ដោយប្រការណាផង ដោយប្រការណាផង
 សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើននោះ ពោលបង្ហាត់ថាគតដោយប្រការដូច្នោះៗ
 ដោយពាក្យមិនទៀង ដោយពាក្យទេទេ ដោយពាក្យកុហក ដោយពាក្យ
 មិនពិត ដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកបំផ្លាញសត្វ តែង
 បញ្ចាត់នូវសេចក្តីដាច់ស្វ័យ នូវសេចក្តីវិនាស នូវសេចក្តីមិនកើតទៀត របស់
 សត្វដែលមាននៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលពីដើមក្តី ក្នុង
 កាលឥឡូវក្តី តថាគតតែងបញ្ចាត់នូវទុក្ខ^(១) ផង នូវសេចក្តីរលត់នៃទុក្ខ^(២)
 ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកជនដទៃ ដេរ គម្រាម ប្រទូស
 បៀតបៀន ធ្វើបាបតថាគតក្នុងការប្រកាសសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ម្នាលភិក្ខុ

១ ពាក្យថា ទុក្ខ នេះ សង្គ្រោះយកសមុទ័យចូលផង ។ ២ ពាក្យថា រលត់នៃទុក្ខ នេះ
 សង្គ្រោះយកមគ្គចូលផង ។

ឧបម្មវគ្គស្ស អលក្ខបមសុត្តេ ចតុស្កង្គញ្ញត្តិ

តថាគតស្ស ន ហោតិ អាយាតោ ន អប្បច្ចយោ
 ន ចេតសោ អនភិន្និ^(១) ។ តត្រ ចេ ភិក្ខុវេ
 បវេ តថាគតំ សក្ការោន្តិ កុក្ការោន្តិ មារោន្តិ បូជេន្តិ
 តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតស្ស ន ហោតិ អានន្ទោ ន
 សោមនស្សំ ន ចេតសោ ឧត្ថិលាវិតត្តំ ។ តត្រ ចេ
 ភិក្ខុវេ បវេ តថាគតំ សក្ការោន្តិ កុក្ការោន្តិ មារោន្តិ
 បូជេន្តិ តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតស្ស ឃំ ហោតិ យំ
 ចោ ឥទំ បុព្វេ បរិញ្ញាតំ តត្ថ មេ ឃរុចា កាវ
 ករិយន្តិតិ ។

[២៥] តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ តុម្កេ ចេចិ បវេ
 អក្កោសេយ្យំ បរិភាសេយ្យំ រោសេយ្យំ វិហោសេយ្យំ
 យន្តេយ្យំ^(២) តត្រ តុម្កេហិ ន អាយាតោ ន
 អប្បច្ចយោ ន ចេតសោ អនភិន្និ ករណីយា ។

១ ឧ. ម. អនភិវទ្ធំ ។ ២ ឧ. ម. យន្តេយ្យន្តិ ពាលោ ន ទិស្សតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ អសត្យុបមសូត្រ ការបញ្ញត្តិសច្ចៈ ៤

ទាំងឡាយ តថាគតមិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនមានសេចក្តីមិនត្រេកអរ
 គឺហេតុមនស្ស មិនមានសេចក្តីមិនរីករាយនៃចិត្ត ក្នុងហេតុមានដេរ
 ជាដើមនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកជនដទៃធ្វើសក្ការៈ គោរព
 រាប់អាន ឬជាតថាគតក្នុងការប្រកាសសច្ចៈនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតមិនមានសេចក្តីត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីសោមនស្ស មិនមាន
 សេចក្តីបានចិត្ត ក្នុងសក្ការៈជាដើមនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 ពួកជនដទៃ ធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ឬជាតថាគតក្នុងការប្រកាស
 សច្ចៈនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងសក្ការៈ
 ជាដើមនោះយ៉ាងនេះថា ខន្ធបញ្ចកៈណា ដែលតថាគតបានកំណត់ដឹង
 ក្នុងកាលមុនរួចហើយ សក្ការៈមានសភាពយ៉ាងនេះ គឺពួកជនដទៃធ្វើ
 ដល់តថាគត ក៏ចំពោះខន្ធបញ្ចកៈនោះ ។

(២៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បើពួកជនដទៃដេរ
 គម្រាម ប្រទូស្ត បៀតបៀន ធ្វើបាបអ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយមិន
 ត្រូវធ្វើសេចក្តីក្រោធ មិនត្រូវធ្វើសេចក្តីមិនត្រេកអរគឺហេតុមនស្ស មិន
 ត្រូវធ្វើសេចក្តីមិនរីករាយនៃចិត្ត ក្នុងពាក្យដេរជាដើមនោះឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ តុម្ហេ ចេហិ បរេ សក្ករេយ្យំ

តុក្ករេយ្យំ មាណេយ្យំ បូជេយ្យំ តត្រ តុម្ហេហិ ន

អាណម្ហោ ន សោមនស្សំ ន ចេតសោ ឧត្ថុលា-

វិតតំ ករណីយំ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ តុម្ហេ ចេហិ

បរេ សក្ករេយ្យំ តុក្ករេយ្យំ មាណេយ្យំ បូជេយ្យំ

តត្រ តុម្ហាភិ ឯវេស្ស យំ ខោ ឥទំ បុព្វេ ប-

រិញ្ញាតំ តត្ថ ឆោ ឯវុចា កាវា ករិយន្តិតំ ។

តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ យំ ន តុម្ហាភិ តំ បដហថ

តំ វេ បហំនំ ធិយន្តំ ហិតាយ សុខាយ

ករិស្សតិ ។ កត្តា ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាភិ រូបំ

ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាភិ តំ បដហថ តំ វេ បហំនំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បើពួកជនដទៃធ្វើសក្ការៈ គោរព
 រាប់អាន ឬជាអ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយមិនត្រូវធ្វើសេចក្តីត្រេកអរ
 មិនត្រូវធ្វើសេចក្តីសោមនស្ស មិនត្រូវធ្វើសេចក្តីបានចិត្ត ក្នុងសក្ការៈជា
 ដើមនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បើពួកជនដទៃ
 ធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន ឬជាអ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយត្រូវត្រិះរិះ
 ក្នុងសក្ការៈជាដើមនោះយ៉ាងនេះថា ខន្ធបញ្ចកៈណា ដែលអាត្មាអញបាន
 កំណត់ជំងឺរួចហើយក្នុងកាលមុន សក្ការៈមានសភាពបែបនេះ គឺពួក
 ជនដទៃធ្វើដល់យើងទាំងឡាយ ក៏ចំពោះខន្ធបញ្ចកៈនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ វត្ថុណា ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរអ្នកទាំងឡាយលះបង់នូវវត្ថុនោះចេញ វត្ថុដែលអ្នកទាំងឡាយបានលះ
 បង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខអស់កាល
 យូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោះអ្វីៗ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ
 ដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំង
 ឡាយចូរលះបង់រូបនោះចេញ រូបដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយនោះ

ឧបម្ពវគ្គស្ស អលក្ខបមសុត្តេ ចតុស្សច្ចប្បញ្ញត្តិ

នីយរត្ថំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ វេទនា ភិក្ខុវេ ន

តុម្ហាកំ តំ បដហថ សា វោ បហំនា នីយរត្ថំ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ ន

តុម្ហាកំ តំ បដហថ សា វោ បហំនា នីយរត្ថំ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ សង្ខារ ភិក្ខុវេ

ន តុម្ហាកំ តេ បដហថ តេ វោ បហំនា នីយ-

រត្ថំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ

ន តុម្ហាកំ តំ បដហថ តំ វោ បហំនំ នីយរត្ថំ ហិតាយ

ឧបម្ពវិគ្គ អលតទ្ធីបមស្សត្រ ការបញ្ចត្តិសច្ចៈ ៤

នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ

ចូរលះបង់ នូវវេទនានោះចេញ វេទនាដែលអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់

ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់កាល

យូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញា មិនមែនរបស់អ្នកទាំង

ឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវសញ្ញានោះចេញ សញ្ញាដែល

អ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹង

សេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំង

ឡាយ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ នូវ

សង្ខារទាំងឡាយនោះចេញ សង្ខារទាំងឡាយដែលអ្នកទាំងឡាយបាន

លះបង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់

កាលយូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំង

ឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណដែល

អ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សុខាយ ភវិស្សតិ ។ តំ ភី មញ្ញាថ ភិក្ខុវេ

យំ ឥមស្មី ជេតវនេ តំណាកដ្ឋសាខាបលាសំ

តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ឧហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា

ករេយ្យ អបំ ទុ តុម្ហាតំ ឯវមស្ស អម្ពេ ជនោ ហរតិ

វា ឧហតិ វា យថាបច្ចយំ វា ករេតីតិ ។ នោ

ហេតំ ភន្តេ តំ ភិស្ស ហេតុ ន ហំ នោ ឯតំ ភន្តេ

អត្តា វា អត្តនិយំ វាតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ

យំ ន តុម្ហាតំ តំ បជហតិ តំ វេ បហំនិ

និយរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ ភិក្ខុ

ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ រូបំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

នឹងសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ នឹងស្លឹកឈើណា ដែលមានក្នុងវត្តជេតពននេះ បើអ្នកផងនាំយកទៅក្តី ដុតចោលក្តី ធ្វើឲ្យសមគួរតាមបច្ច័យក្តី នូវវត្ថុមានស្មៅជាដើមនោះ តើ អ្នកទាំងឡាយគួរមានសេចក្តីគ្រះវះយ៉ាងនេះថា អ្នកផងនាំយកទៅក្តី ដុតចោលក្តី ធ្វើឲ្យសមគួរតាមបច្ច័យក្តី នូវយើងទាំងឡាយ ដូច្នេះដែរឬ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរគិតយ៉ាងនេះទេ ដំណើរនោះតើ ព្រោះហេតុអ្វី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាវត្ថុមានស្មៅជាដើម⁺ មិនមែនជាខ្លួន ឬមិនមែនជាទ្រព្យរបស់ខ្លួននៃយើងទាំងឡាយទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងហ្នឹងហើយ វត្ថុណា ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ចូរអ្នកទាំងឡាយលះបង់នូវវត្ថុនោះចេញ វត្ថុដែលអ្នកទាំងឡាយបានលះបង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោះអ្វីៗ ក៏មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ

ឧបម្ពវត្តស្ស អលកទ្ធពមសុត្តេ បដិបទាផលំ

តំ បដហេថ តំ វោ បហំនំ ដ៏យរត្តំ ហិតាយ

សុទាយ ភិស្សុតិ ។ វេទនា ភិក្ខុវេ ។ បេ ។

សញ្ញា ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ សង្ខារា ភិក្ខុវេ ។ បេ ។

វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ ន តត្ថាភិ តំ បដហេថ តំ វោ

បហំនំ ដ៏យរត្តំ ហិតាយ សុទាយ ភិស្សុតិ ។

[២៦] ឯវំ ស្វាគ្វាតោ ភិក្ខុវេ មយា ជម្មោ

ឧត្តានោ វិវេដា បកាសិតោ និទ្ទបិលោតិកោ ឯវំ

ស្វាគ្វាតោ ភិក្ខុវេ មយា ជម្មោ ឧត្តានោ វិវេដា

បកាសិតោ និទ្ទបិលោតិកោ យេ តេ ភិក្ខុ អរ-

ហន្តោ វិណាសវា វិសិទ្ធភិណ្ឌោ កតករណីយោ

ឌីហិតភារា អនុប្បត្តសធាត្វា បរិក្ខុណាភវសញ្ញោជនា

ឧបម្ពវិគ្គ អលធន្ទបមសូត្រ ផលនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ

ចូរអ្នកទាំងឡាយលះបង់នូវរូបនោះចេញ រូបដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់
ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់កាល
យូរអង្វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនា ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ សញ្ញា ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ចូរអ្នក
ទាំងឡាយលះបង់វិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណដែលអ្នកទាំងឡាយបាន
លះបង់ហើយនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ អស់
កាលយូរអង្វែង ។

[២៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលផ្សារហើយ រចកហើយ ភ្លឺ
ច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច់ គឺថាគតបានសំដែងល្អ
ហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធម៌ ដែលផ្សារហើយ
រចកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច់ គឺថាគត
បានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយណាជាព្រះអរហន្តខ្លីណា-
ស្រព មានព្រហ្មចារ្យខ្សោចបំហើយ មានកិច្ចធ្វើស្រេចហើយ មានការ
ដាក់ចុះហើយ^(១) បានសម្រេចប្រយោជន៍របស់ខ្លួនហើយ មានកិលេសជា

១ កិលេស ១០ យ៉ាង នឹងខ្លួន ៥ ជាដើម ឈ្មោះថា ការព្រៀងធ្ងន់ ដែលហៅថា
ការដាក់ចុះហើយ គឺអស់រលំដោយកិលេសនឹងខ្លួន ៥ ជាដើមនោះតទៅទៀតឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សម្មទញ្ញារិមុត្តា វង្គន្តេសំ នត្ថំ បញ្ញាបនាយ ។

ឯវំ ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានោ

វិវដោ បកាសិតោ ធិន្ទបិលោតិកោ ឯវំ ស្វាគ្គាតោ

ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ

ធិន្ទបិលោតិកោ យេសំ ភិក្ខុនំ បញ្ចោរម្បាតិយានិ

សញ្ញោជនានិ បហំនានិ សព្វេ តេ ឱបនាតិកា

តត្ថ បរិនិព្វាយិនោ អនាវត្តិធម្មា តស្មា លោកា ។

ឯវំ ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានោ

វិវដោ បកាសិតោ ធិន្ទបិលោតិកោ ឯវំ ស្វាគ្គាតោ

ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ

ធិន្ទបិលោតិកោ យេសំ ភិក្ខុនំ តីណិ សញ្ញោជនានិ

បហំនានិ រាគនោសមោហតនុក្ខតា សព្វេ តេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថា

គ្រឿងប្រកបក្នុងភពអស់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹង
 ដោយប្រពៃ វដ្តៈរបស់ភិក្ខុទាំងនោះ មិនមាននាមប្បញ្ញត្តិ គឺថាវិនាស
 សាបសូន្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលផ្សារហើយ រលីកហើយ
 ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែង
 ល្អហើយ យ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធម៌ដែលផ្សារហើយ
 រលីកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគត
 បានសំដែងល្អហើយ យ៉ាងនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយណា បានលះបង់នូវ
 សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ យ៉ាង ភិក្ខុទាំងអស់នោះជាឧបបាតិក-
 ទេវតា នឹងបរិនិព្វានក្នុងលោកនោះ មានសភាវៈមិនត្រឡប់ចាកលោក
 នោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលផ្សារហើយ រលីកហើយ
 ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែង
 ល្អហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធម៌ដែលផ្សារហើយ
 រលីកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគត
 បានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយណា បានលះបង់នូវ
 សំយោជនៈទាំង ៣ យ៉ាង ស្រឡះហើយ តែនៅមានរាគៈ ទោសៈ
 មោហៈ ដែលស្រាលស្លើង ភិក្ខុទាំងអស់នោះ ជាសកទាតាមិបុគ្គល

ឧប្បវត្តស្ស អលក្ខបមសុត្តេ បដិបទាផលំ

សគតាតាមិទោ សកំនេវ សមំ លោកំ អាគន្ធា
 ទុក្ខសង្កតំ ករិសង្កតំ ។ ឯវំ ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ
 មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ធិន្ទ-
 បិលោតិតោ ឯវំ ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ
 ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ធិន្ទបិលោតិតេ យេសំ
 ភិក្ខុនំ តីណិ សញ្ញាជនានិ បហំនានិ សព្វេ តេ
 សោតាបដ្ឋា អវិជិតាធម្មា ជិយតា សម្មាស-
 មរាយនា ។ ឯវំ ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ
 ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ធិន្ទបិលោតិតោ ឯវំ
 ស្វាគ្គាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានេ វិវដេ
 បកាសិតេ ធិន្ទបិលោតិតេ យេ តេ ភិក្ខុ
 ធម្មានុសាវិតោ សន្ធានុសាវិតោ សព្វេ តេ

ឧបម្ពវត្ត អលធម្មបទសូត្រ ផលនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ

នឹងត្រឡប់មកកាន់លោកនេះម្តងទៀត ហើយធ្វើនូវទីបំផុតទុក ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលផ្សារហើយ រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជា
 សំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធម៌ដែលផ្សារហើយ រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ
 ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ
 ភិក្ខុទាំងឡាយណា បានលះបង់នូវសំយោជនៈ ៣ យ៉ាងស្រឡះហើយ ភិក្ខុ
 ទាំងអស់នោះ ជាសោតាបន្តបុគ្គល មានសភាវៈមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយ^(១)
 ជាអ្នកទៀងតែនឹងបានត្រាស់ដឹងក្នុងខាងមុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌
 ដែលផ្សារហើយ រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែល
 ដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើធម៌ដែលផ្សារហើយ រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់
 ដែលដាច់ដាច គឺថាគតបានសំដែងល្អហើយយ៉ាងនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ណា ជាធម្មានុសារីបុគ្គល^(២)នឹងជាសទ្ធានុសារីបុគ្គល^(៣)ភិក្ខុទាំងអស់នោះ

១ អភិ. មិនពើជាអសុរកាយ ។ ២ បុគ្គលរលីកតាមធម៌តិបញ្ញា បានដល់បុគ្គលដែល
 ពាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ព្យាសន្តរសោតាបត្តិផល មានបញ្ញត្តិយ
 ង់ភ្លៀក្ខា ចំរើននូវអរិយមគ្គមានបញ្ញាជាប្រធាន ។ ៣ បុគ្គលរលីកតាមសទ្ធា បានដល់បុគ្គល
 ដែលពាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ព្យាសន្តរសោតាបត្តិផល តែមាន
 សទ្ធិត្រឹមត្រូវ... ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សម្ពោធិបរាយនា ។ ឯវំ ស្វាគ្ហាតោ ភិក្ខុវេ មយា
 ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆន្ទបិលោតិតោ
 ឯវំ ស្វាគ្ហាតោ ភិក្ខុវេ មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ
 បកាសិតោ ឆន្ទបិលោតិតោ យេសំ មយំ សទ្ធាមន្តំ
 បេមមន្តំ សព្វេ តេ សក្កបរាយនាតិ ។ ឥទមវេច
 ភក្កវា អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ កាសិតំ
 អភិនន្តន្តំ ។

អលក្ខបមសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

នឹងបានត្រាស់ដឹងក្នុងខាងមុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលផ្សារហើយ
រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច់ តថាគត
បានសំដែងហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធម៌ដែល
ផ្សារហើយ រមែកហើយ ភ្លឺច្បាស់ហើយ ដូចជាសំពត់ចាស់ដែលដាច់ដាច់
តថាគតបានសំដែងហើយយ៉ាងនេះ ភិក្ខុទាំងឡាយណា គ្រាន់តែ
មានសទ្ធា គ្រាន់តែមានសេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះតថាគត ភិក្ខុទាំងពួងនោះ
ទៅខាងមុខ នឹងបានស្ថានសួគ៌ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានសំដែង
នូវសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ
ហើយ ចំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អលកទ្ធូបមស្សត្រ ទី ២ ។

តតិយំ វិបិកសុត្តំ

[២៧] ឯវេទ្ធ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកវ
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស
អារាមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា
កុមារកស្សចោ អន្ទវនេ វិហារតិ ។ អថខោ អញ្ញតវ
នេវតា អភិក្កន្ធាយ វត្ថុយា អភិក្កន្ធវណ្ណា កេវល-
កប្បំ អន្ទវនំ ឱកាសេត្វា យេនាយស្មា កុមារ-
កស្សចោ តេនុបសុដ្ឋមិ ទុបសុដ្ឋមិត្វា ឯកមន្តំ
អដ្ឋាសិ ។ ឯកមន្តំ វិសា ខោ សា នេវតា
អាយស្មន្តំ កុមារកស្សបំ ឯតទកេច ភិក្ខុ ភិក្ខុ អយំ
វម្មិកោ វត្ថុំ ធូមាយតិ ទិវា បជ្ឈលតិ ព្រាហ្មណោ
ឯវមាហា អភិក្ខន្ធ សុមេធ សុត្ថំ អាទាយាតិ ។
អភិក្ខន្ធខោ សុមេធា សុត្ថំ អាទាយ អន្ទស បលិដ្ឋំ
បលិដ្ឋំ កន្លេតិ(១) ។ ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តិប
បលិដ្ឋំ អភិក្ខន្ធ សុមេធ សុត្ថំ អាទាយា-
តិ ។ អភិក្ខន្ធខោ សុមេធា សុត្ថំ អាទាយ
អន្ទស ឧទ្ធមាយកំ ឧទ្ធមាយកោ កន្លេតិ ។

១ ទ. លង្កី លង្កី វន្តេតិ ។

វិម្មិកសូត្រ ទី ៣

(៧២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។
សម័យនោះឯង ព្រះកុមារកស្សបមានអាយុ នៅក្នុងអន្ទវ័ន (ព្រៃជាទីនៅ
នៃពួកចោរខ្វាក់ភ្នែក) ។ គ្រានោះឯង ទេវតាមួយអង្គ មានសម្បុរល្អ (មក)
ក្នុងវេលាព្រឹត្តិធម៌ជ្រមុយាមកនូវទៅហើយ បញ្ចេញរស្មីឲ្យក្នុងអន្ទវ័ន
ទាំងអស់ ក៏ចូលទៅក្នុងព្រះកុមារកស្សបមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះទេវតានោះបិតនៅក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងព្រះកុមារកស្សបមានអាយុថា ភិក្ខុ
ភិក្ខុ ដំបូកនេះហុយផ្សែងក្នុងពេលយប់ ឆេះក្នុងពេលថ្ងៃ ព្រាហ្មណ៍បាន
ពោលយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធច ចូរអ្នកយកសស្រ្តាមកដឹកដំបូកនេះ
មើល ។ សុមេធច យកសស្រ្តាមកដឹក ដឹកទៅក៏បានឃើញសន្ទុះទ្វារ
កង់ ហើយប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន សន្ទុះទ្វារកង់ ។ ព្រាហ្មណ៍
បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធច ចូរអ្នកលើកសន្ទុះទ្វារកង់ចេញ
ហើយយកសស្រ្តាដឹកទៀត ។ សុមេធចយកសស្រ្តាដឹកទៅ ក៏បាន
ឃើញសត្វហ្នឹង ហើយប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន សត្វហ្នឹង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តប ឧទ្ធមាយតំ អភិក្ខុន
 សុមេធិ សន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ខុននោ សុមេធា
 សន្តំ អាទាយ អទ្ធិស ទ្វិជាបដំ ទ្វិជាបថោ កន្លេតិ ។
 ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តប ទ្វិជាបដំ អភិក្ខុន
 សុមេធិ សន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ខុននោ សុមេធា
 សន្តំ អាទាយ អទ្ធិស បង្ការំ^(១) បង្ការោ កន្លេតិ ។
 ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តប បង្ការំ អភិក្ខុន
 សុមេធិ សន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ខុននោ សុមេធា
 សន្តំ អាទាយ អទ្ធិស ក្កម្មំ ក្កម្មោ កន្លេតិ ។
 ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តប ក្កម្មំ អភិក្ខុន សុមេធិ
 សន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ខុននោ សុមេធា សន្តំ
 អាទាយ អទ្ធិស អសិស្វនំ អសិស្វនា កន្លេតិ ។
 ព្រាហ្មណោ ឯវមាហា ឧត្តប អសិស្វនំ អភិក្ខុន
 សុមេធិ សន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ខុននោ សុ-
 មេធា សន្តំ អាទាយ អទ្ធិស មិសិបេសី

១ ឧ. បង្ការំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធន អ្នកចូរលើកសត្វហ៊ុន
 ចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត ។ សុមេធយកសស្រ្តាជីកទៅ
 ក៏បានឃើញផ្លូវបែកជា ២ ហើយប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន ផ្លូវបែក
 ជា ២ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធន ចូរអ្នក
 លើកផ្លូវបែកជា ២ ចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត ។ សុមេធយក
 សស្រ្តាជីកទៅ ក៏បានឃើញសំពត់តម្រង់ក្បង ហើយប្រាប់ថា បពិត្រ
 អ្នកដ៏ចម្រើន សំពត់តម្រង់ក្បង ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា
 ម្ចាស់សុមេធន អ្នកចូរលើកសំពត់តម្រង់ក្បងចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីក
 ទៀត ។ សុមេធយកសស្រ្តាជីកទៅ ក៏បានឃើញអណ្តើក ហើយប្រាប់
 ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន អណ្តើក ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា
 ម្ចាស់សុមេធន អ្នកចូរលើកអណ្តើកចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត ។
 សុមេធយកសស្រ្តាជីកទៅ ក៏បានឃើញកាំបិតនឹងជ្រញ់ ហើយប្រាប់
 ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន កាំបិតនឹងជ្រញ់ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាង
 នេះថា ម្ចាស់សុមេធន អ្នកចូរលើកកាំបិតនឹងជ្រញ់ចេញ ហើយយក
 សស្រ្តាជីកទៀត ។ សុមេធយកសស្រ្តាជីកទៅ ក៏បានឃើញដុំសាច់

ឧបម្ពវត្ថុស្ស វិម្ពិកសុត្តេ បណ្ណាសប្បញ្ញា

មំសបេសី កន្តេតិ ។ ព្រាហ្មណោ ឃុំមាហា ឧត្តម
 មំសបេសី អភិក្កន សុមេធសន្តំ អាទាយាតិ ។ អភិក្ក-
 នន្តោ សុមេធសន្តំ អាទាយ អន្តរោ ធាតុ ធាតោ
 កន្តេតិ ។ ព្រាហ្មណោ ឃុំមាហា វិជ្ជតុ ធាតោ មា ធាតុ
 យដ្ឋេសី នមោ ករោហិ ធាតុស្សាតិ ។ ឥមេ ខោ វិ
 ភិក្កុ បណ្ណាស បញ្ញា កកវន្តំ ឧបសង្កម្មត្វា
 បុច្ឆេយ្យាសិ យថា តេ ភកវា ព្យាករោតិ តថា
 នំ ធារេយ្យាសិ ។ ធាហន្តំ ភិក្កុ បស្សមិ សនេវកេ
 លោកេ សមារកេ សព្វេហ្មកេ សស្សមណ្ឌព្រាហ្ម-
 ណិយា បជាយ សនេវមនុស្សាយ យោ ឥមេសំ
 បញ្ញានំ វេយ្យាករណោ និ វិ អារាធម្យ អញ្ញត្រ
 តថាកតេន វា តថាកតស្សាវកេន វា ឥតោ វា បន
 សុត្វាតិ ។ ឥទមវេច សា នេវតា ឥទំ វត្វា តត្ថោ
 អន្តរាយ ។

ឧបម្ពវគ្គ វិទ្យុកសូត្រ ប្រស្នា ១៥ យ៉ាង

ហើយប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន ដុំសាច់ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោល
យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធន អ្នកចូរលើកដុំសាច់ចេញ ហើយយកសស្រ្តា
ដឹកទៀត ។ សុមេធន យកសស្រ្តាដឹកទៅ ក៏បានឃើញនាគ ហើយ
ប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន នាគ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា
នាគទុកឲ្យនៅចុះ អ្នកកុំបៀតបៀននាគឡើយ អ្នកចូរថ្វាយបង្គំនាគចុះ ។
នៃភិក្ខុ លោកចូរនាំយកប្រស្នាទាំង ១៥ នេះ ទៅក្រាបទូលសួរព្រះមាន
ព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករប្រាប់លោក យ៉ាងណា លោកត្រូវ
កំណត់ចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ នៃភិក្ខុ ក្នុងលោក ព្រមទាំង
ទៅតា ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ក្នុងពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនឹងមនុស្សដ៏សេស យើងមិន
ដែលឃើញអ្នកណាមួយ ធ្វើយប្រស្នាទាំងនេះត្រូវបិត្តបានឡើយ វៀរ
លែងតែព្រះតថាគត ឬសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត ឬក៏អ្នកដែលស្តាប់អំពី
សំណាកនៃព្រះតថាគតនេះ ។ ទៅតានោះបានពោល នូវពាក្យនេះ
លុះពោលនូវពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់អំពីទីនោះទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

(២៨) អថខោ អាយស្មា កុមារកស្សទោ តស្សា
 រត្តិយា អច្ចយេន យេន កកវា តេនុបសង្កមំ ឧប-
 សង្កមិត្វា កកវន្តំ អកវាទេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីទំ ។
 ឯកមន្តំ ឯសីន្នោ ខោ អាយស្មា កុមារកស្សទោ
 កកវន្តំ ឯតទលោច ឥមំ កន្លេ រត្តំ អត្ថាតវា ទេវតា
 អភិក្កន្ធាយ រត្តិយា អភិក្កន្ធន្តរណ្ណា កេវលកប្បំ
 អន្ធរំ ឌុកាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមំ ឧប-
 សង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសំ ។ ឯកមន្តំ វិសា ខោ
 កន្លេ សា ទេវតា មំ ឯតទលោច ភិក្ខុ ភិក្ខុ អយំ
 វម៌្មកោ រត្តំ ធូមាយតិ ទិវា បដ្ឋលតិ ព្រាហ្មណោ
 វិវមាហា អភិក្ខន្ធ សុមេច សន្តិំ អាទាយតិ ។
 អភិក្ខន្ធន្នោ សុមេនោ សន្តិំ អាទាយ អន្ទស
 បលំន្តំ បលំន្តា កន្លេតិ ។ ព្រាហ្មណោ វិវមាហា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(២៨) លុះកាត្រីនោះកន្លងហើយ គ្រានោះឯង ព្រះកុមារកស្សប្រ
 មានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយថ្វាយ
 បង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះកុមារកស្សប្រ
 មានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលដំណើរនុ៎ះ ចំពោះ
 ព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យប់មិញនេះ មានទៅតា
 មួយអង្គ មានសម្បុរល្អ (មក) ក្នុងវេហ្មាក្រីតិមជ្ឈិមយាមកន្លងទៅហើយ
 បញ្ចេញរស្មីឲ្យភ្នែកអង្គរនៃទាំងអស់ ចូលមករកខ្ញុំព្រះអង្គ លុះចូលមក
 ដល់ហើយ បិតនៅក្នុងទីសមគួរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លុះទៅតា
 នោះ បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ បាននិយាយពាក្យនេះនឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នេះថា
 ភិក្ខុ ភិក្ខុ ដំបូកនេះហុយផ្សែងក្នុងពេលយប់ ឆេះក្នុងពេលថ្ងៃ ព្រាហ្មណ៍
 បានពោលយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់សុមេធី អ្នកចូរយកសស្រ្តាមកដឹក ។
 សុមេធីយកសស្រ្តាដឹកទៅ ក៏បានឃើញសន្ទុះទ្វារកង់ ហើយប្រាប់ថា
 បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន សន្ទុះទ្វារកង់ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាងនេះថា

ឧបសម្ព័ន្ធស្ស ធម្មិកសុត្តេ បណ្ណាសប្បញ្ញា

ឧត្តម បលីន្តំ អភិក្ខុន សុមេធន សត្តំ អាទាយាតិ ។
 អភិក្ខុននោ សុមេធនា សត្តំ អាទាយ អន្តស ឧទ្ធិមា-
 យកំ ឧទ្ធិមាយកា កន្លេតិ ។ បេ ។ អន្តស ឆានិ
 ឆាតោ កន្លេតិ ។ ព្រាហ្មណោ ឯមាហា តិដ្ឋតុ ឆា-
 តោ មា ឆានិ យដ្ឋេសិ នមោ កកេហិ ឆាគស្សា-
 តិ ។ ឥមេ ចោ តំ ភិក្ខុ បណ្ណាស បញ្ញោ កករំន្តំ
 ឧបសង្កម្មត្វា បុច្ឆេយ្យាសិ យថា តេ កកវា ព្យាករេ-
 តិ តថា មំ ឆារេយ្យាសិ ។ ឆាហន្តំ ភិក្ខុ បស្សមិ
 សនេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សម-
 ណាព្រាហ្មណិយា បជាយ សនេវមនុស្សាយ យោ ឥ-
 មេសំ បញ្ញាមំ វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធយ្យ
 អញ្ញាត្រ តថាគតេន វា តថាគតស្សវកេន វា ឥតោ វា
 បន សុត្វាតិ ។ ឥធមកេច កន្លេ សា នេវតា ឥទំ វត្វា

ឧបទ្វីប ម៉ិកស៊ីកូ ប្រសា ១៥ យ៉ាង

មាលសុមេធ អ្នកចូរលើកសន្ទុះទ្វារកង់ចេញ ហើយយកសស្រ្តាដឹក
 ទៀត ។ សុមេធយកសស្រ្តាដឹកទៅ ក៏ឃើញសត្វហ្នឹង ហើយ
 ប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន សត្វហ្នឹង ។ បេ ។ បានឃើញនាគ
 ហើយប្រាប់ថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន នាគ ។ ព្រាហ្មណ៍បានពោលយ៉ាង
 នេះថា នាគទុកឱ្យនៅចុះ អ្នកកុំបៀតបៀននាគឡើយ ចូរធ្វើការនមស្ការ
 នាគចុះ ។ នៃភិក្ខុ លោកគប្បីចូលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 សួរប្រសាទាំង ១៥ នេះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករប្រាប់លោក
 យ៉ាងណា លោកគប្បីចាំទុកនូវប្រសាៗនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។ នៃភិក្ខុ
 ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវតា ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ក្នុងពួកសត្វ
 ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេពនឹងមនុស្សដ៏
 សេស យើងមិនដែលឃើញអ្នកណាមួយ ធ្វើប្រសាទាំងនេះឱ្យត្រូវចិត្ត
 បានឡើយ វៀរវេលនៃព្រះតថាគត ឬសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត ឬក៏
 អ្នកដែលបានស្តាប់ អំពីសំណាក់នៃព្រះតថាគតនេះ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ទេវតានោះបានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

តត្ថេវ អន្តរាយំ កោ ធុ ខោ កន្លេ វម្មិកោ កា
 រត្ថំ ធូមាយនា កា ទិវំ បជ្ឈលនា កោ ព្រាហ្មណោ
 កោ សុមេធា កី សត្ថំ កា អភិក្ខុនា^(១) កា
 បលីដ្ឋំ កា ឧទ្ធអាយំកា កោ ទ្ធិនាបថោ កី បង្ការិ
 កោ កុម្មោ កា អសិស្វនា កា មិសបេសិ កោ
 នាគោតិ ។

[២៩] វម្មិកោតិ ខោ ភិក្ខុ ឥមស្សេតំ ចាតុម្មហា-
 ភូតិកស្ស កាយស្ស អធិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស
 ឡិទនកុម្មាស្សបថយស្ស អនិច្ចត្តាទនបរិមទ្ធនកេទនវិជ្ជិ-
 សនធម្មស្ស ។ កា រត្ថំ ធូមាយនាតិ យំ ខោ ភិក្ខុ
 ទិវំ កម្មន្តេ អារត្ត រត្ថំ អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារតិ
 អយំ រត្ថំ ធូមាយនា ។ កា ទិវំ បជ្ឈល-
 នាតិ យំ ខោ ភិក្ខុ រត្ថំ អនុវិតក្កេតា អនុវិចា-
 រត្ថា ទិវំ កម្មន្តេ បយោជេតិ កាយេន វាចាយ

១ ឧ ម. វី អភិក្ខុណត្ថំ វិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ក៏បាត់អំពីទីនោះទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ហៅថា ដំបូក
 អ្វីហុយផ្សែងក្នុងពេលយប់ អ្វីឆេះក្នុងពេលថ្ងៃ អ្នកណាជាព្រាហ្មណ៍
 អ្នកណាជាសុមេធ អ្វីជាសស្រ្តា អ្វីជាការជីក អ្វីជាសន្ទុះទ្វារកង់ អ្វីជា
 សត្វហ័ង អ្វីជាផ្លូវបែកជាពីរ អ្វីជាសំពត់តម្រង់ក្បួន អ្វីជាអណ្តើក
 អ្វីជាកាំបិតនឹងជ្រញ់ អ្វីជាដុំសាច់ អ្វីជាទាត ។

(២៩) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា
 ដំបូក នេះជាឈ្មោះរបស់កាយនេះ ដែលប្រកបដោយមហាក្ខត្រូប ៤
 កើតព្រមព្រោះទឹកស្បែករបស់មាតានឹងបិតា ចម្រើនដោយសារបាយនឹង
 នំ មានសភាវៈមិនទៀង មានការដុសខាត់បំបាត់ក្លិនអាក្រក់នឹងគក់ច្រ-
 បាច់នឹងកិរិយាបែកធ្លាយខ្ចាត់ខ្ចាយជាធម្មតា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រង់ប្រស្នាថា
 អ្វីហុយផ្សែងក្នុងពេលយប់ សេចក្តីថា បុគ្គលប្រារព្ធការងារក្នុងពេលថ្ងៃ
 ហើយដល់ពេលយប់ ត្រិះរិះពិចារណារឿយៗ ដោយហេតុណា ហេតុនេះ
 ហៅថា ហុយផ្សែងក្នុងពេលយប់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រង់ប្រស្នាថា អ្វីឆេះ
 ក្នុងពេលថ្ងៃ សេចក្តីថា បុគ្គលត្រិះរិះពិចារណារឿយៗ ក្នុងវេលាយប់
 ហើយដល់វេលាថ្ងៃ ក៏ប្រកបការងារដោយកាយវិការ ដោយហេតុណា

ឧបម្ពវគ្គស្ស វិចិត្តសុត្តេ បណ្ណាសប្បញ្ញាណករណំ

អយំ និកា បដ្ឋលនា ។ ព្រាហ្មណោតិ ខោ ភិក្ខុ
តថាគតស្ម័តំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។
សុមេធាតិ ខោ ភិក្ខុ សេត្តុស្ម័តំ ភិក្ខុនោ អធិវ-
ចនំ ។ សត្តន្តំ ខោ ភិក្ខុ អរិយាយេតំ បញ្ចាយ
អធិវចនំ ។ អភិក្ខុនាតិ ខោ ភិក្ខុ វិរិយាម្ពស្ម័តំ
អធិវចនំ ។ បលីដ្ឋិតិ ខោ ភិក្ខុ អរិដ្ឋាយេតំ អធិវចនំ ។
ឧត្តិប បលីដ្ឋំ បដហ អវិជ្ជំ អភិក្ខុន សុមេធ� សត្ត
អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ ។ ឧទ្ធមាយិកាតិ
ខោ ភិក្ខុ កោដុចាយាសស្ម័តំ អធិវចនំ ។ ឧត្តិប
ឧទ្ធមាយិកំ បដហ កោដុចាយាសំ អភិក្ខុន សុមេធ�
សត្តំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ ។ ទ្វិជាប-
ថោតិ ខោ ភិក្ខុ វិចិត្តច្ឆាយេតំ អធិវចនំ ។
ឧត្តិប ទ្វិជាបនំ បដហ វិចិត្តក្ខំ អភិក្ខុន សុមេធ�

ឧបម្ពវគ្គ វិធីកស្វត្រ ការទ្រង់ព្យាករណ៍ប្រស្នា ១៥ យ៉ាង

ហេតុនេះហៅថា ឆេះក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍
នេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះតថាគត ជាអវហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ត្រង់ពាក្យថា សុមេធន នេះជាឈ្មោះរបស់ភិក្ខុជាសេតុបុគ្គល ។ ម្នាល
ភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា សស្រ្តា នេះ ជាឈ្មោះរបស់ប្រាជ្ញជ័យប្រសើរ ។
ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា ជីក នេះ ជាឈ្មោះរបស់ការប្រារព្ធព្យា-
យាម ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា សន្ទុះទ្វារកង់ នេះជាឈ្មោះរបស់
អវិជ្ជា ។ ម្នាលសុមេធន អ្នកចូរលើកសន្ទុះទ្វារកង់ចេញ គឺថាអ្នកចូរលះបង់
អវិជ្ជាចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយនៃពាក្យ
+ នុះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា សត្វហឹង្ស នេះ ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តី
ក្រោធនឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ។ ម្នាលសុមេធន អ្នកចូរលើកហឹង្ស
ចេញ គឺថាអ្នកចូរលះបង់សេចក្តីក្រោធនឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញ
ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយនៃពាក្យ+ នុះ ។
ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា ផ្លូវបែកជាពីរ នេះជាឈ្មោះរបស់វិចិត្រចិត្ត ។ ម្នាល
សុមេធន អ្នកចូរលើកផ្លូវបែកជាពីរចេញ គឺថាអ្នកចូរលះបង់វិចិត្រចិត្ត

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទដ្ឋកថា

សត្តំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ ។ បង្ការន្តិ
 ខោ ភិក្ខុ បញ្ចន្នេតិ ជីវណាទំ អជីវចនំ កា-
 មច្ចន្តជីវណាស្ស ព្យាបាទជីវណាស្ស បីនមិន្ទជីវ-
 ណាស្ស ឧទ្ទន្តកុក្កន្ទជីវណាស្ស វិចិត្តន្ទាជីវណា-
 យ ។ ឧត្តប បង្ការំ បដហ បញ្ច ជីវណា
 អភិក្ខន អុមេធ� សត្តំ អាទាយាតិ អយ-
 មេតស្ស អត្ថោ ។ កុម្មោតិ ខោ ភិក្ខុ បញ្ចន្នេតិ
 ឧបាទានក្ខន្ធានំ អជីវចនំ សេយ្យបីនំ រូប្យាទា-
 នក្ខន្ធស្ស វេទន្យាទានក្ខន្ធស្ស សញ្ញាទានក្ខន្ធស្ស
 សង្ខារ្យាទានក្ខន្ធស្ស វិញ្ញាណ្យាទានក្ខន្ធស្ស ។
 ឧត្តប កុម្មំ បដហ បញ្ចាទានក្ខន្ធទ្វេ អភិក្ខន
 អុមេធ� សត្តំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស អត្ថោ ។
 អសីស្សនាតិ ខោ ភិក្ខុ បញ្ចន្នេតិ កាមតុ-
 ណាទំ អជីវចនំ ចក្កវិញ្ញេយ្យាទំ រូបាទំ ឥដ្ឋាទំ
 កន្តាទំ មថាទាទំ បិយរូបាទំ កាម្មបសញ្ញតាទំ
 រជនីយាទំ សោតវិញ្ញេយ្យាទំ សន្តាទំ... យាន-
 វិញ្ញេយ្យាទំ កន្ធាទំ... ជីវ្ហវិញ្ញេយ្យាទំ រសាទំ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ គូលបណ្ណាសកៈ

ចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយនៃពាក្យនេះ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា សំពត់តម្រង់ក្បង នេះជាឈ្មោះរបស់នីវរណ-
 ធម៌ទាំង ៥ គឺ កាមច្ចន្តនីវរណៈ ១ ព្យាបាទនីវរណៈ ១ បីនមិទ្ធ-
 នីវរណៈ ១ ឧទ្ធចក្កច្ចនីវរណៈ ១ វិចិក្ខន្ធនីវរណៈ ១ ។ ម្នាលសុមេធា
 អ្នកចូរលើកសំពត់តម្រង់ក្បងចេញ គឺថាអ្នកចូរលះបង់នីវរណធម៌ទាំង ៥
 ចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយ នៃពាក្យ
 ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា អណ្តើក នេះ ជាឈ្មោះរបស់ឧបាទា-
 នក្ខន្ធទាំង ៥ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ គឺ ប្រូបាទានក្ខន្ធ ១ វេទន្យបាទានក្ខន្ធ ១
 សញ្ញាបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ១ ។ ម្នាល
 សុមេធា អ្នកចូរលើកអណ្តើកចេញ គឺថា អ្នកចូរលះបង់ឧបាទានក្ខន្ធ
 ទាំង ៥ ចេញ ហើយយកសស្រ្តាជីកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយនៃ
 ពាក្យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា កាំបិតនឹងជ្រញ់ នេះជាឈ្មោះរបស់
 កាមគុណទាំង ៥ គឺរូបដែលបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ក ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាមជាទីតាំង
 នៃតម្រេក ១ សំឡេងដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក...១ ក្លិនដែល
 បុគ្គលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ...១ រសដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត...១

ឧបម្ពវត្តស្ស វិម្ពិកសុត្តេ បណ្ណាសប្បញ្ញាព្យាករណំ

កាយវិញ្ញ័យ្យានំ ដោដ្ឋព្វានំ សង្ខានំ កត្តានំ មនា-
 ចានំ បិយ្យចានំ កាម្មបសញ្ញតានំ រជជីយានំ ។
 ឧត្តិប អសិស្សំ បដហ បញ្ច កាមគុណោ អ-
 ភិក្ខុន សុមេធ� សត្តំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស
 អត្ថោ ។ មិសបេសីតិ ខោ ភិក្ខុ នន្ទិរាគស្សតំ
 អធិវចនំ ។ ឧត្តិប មិសបេសី បដហ នន្ទិរាគ
 អភិក្ខុន សុមេធ� សត្តំ អាទាយាតិ អយមេតស្ស
 អត្ថោ ។ នាតោតិ ខោ ភិក្ខុ វិណាសវស្សតំ
 ភិក្ខុនោ អធិវចនំ ។ តិដ្ឋតុ នាតោ មា នាគ
 យដ្ឋេសិ នមោ កកោហិ នាគស្សតិ អយមេតស្ស
 អត្ថោតិ ។ ឥនមរោច ភគវា អត្ថមនោ អាយស្មា
 ត្យោរកស្សនោ ភគវតោ កាសិតំ អភិនិដ្ឋតិ ។

វិម្ពិកសុត្តំ តតិយំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបម្ពវិធី វិធីកស្វត្រ ការទ្រង់ព្យាបាលរប្រស្នា ១៥ យ៉ាង

ផ្សព្វដែលបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ
 ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីតាំងនៃតម្រេក ១ ។
 ម្នាលសុមេធន អ្នកចូរលើកកាំបិតនឹងជ្រញ់ចេញ គឺថាអ្នកចូរលះបង់កាម
 គុណទាំង ៥ ចេញ ហើយយកសស្រ្តាដឹកទៀត នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយ
 នៃពាក្យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា ដុំសាច់ នេះជាឈ្មោះរបស់
 នន្ទិរាគ (សេចក្តីត្រេកត្រអាល) ។ ម្នាលសុមេធន អ្នកចូរលើកដុំសាច់
 ចេញ គឺថា អ្នកចូរលះបង់នន្ទិរាគចេញ ហើយយកសស្រ្តាដឹកទៀត
 នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយនៃពាក្យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រង់ពាក្យថា នាគ នេះ
 ជាឈ្មោះរបស់ភិក្ខុដែលជាព្រះវិណាស្រព ។ នាគចូរបិតនៅចុះ អ្នកកុំ
 បៀតបៀននាគឡើយ អ្នកចូរធ្វើនូវការនមស្ការនាគចុះ នេះជាសេចក្តី
 អធិប្បាយនៃពាក្យនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានសំដែងនូវសូត្រនេះ
 ចប់ហើយ ព្រះកុមារកស្សប្រមានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយហើយ
 ចំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ វិធីកស្វត្រ ទី ៣ ។

បុត្តតំ វិបស្សនីវិជ្ជាសូត្រ

[៣០] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា វាជ.

គហោ វិហារតិ វេទ្យវនេ កលទ្ធកណិវាបេ ។ អដទោ

សម្ពហុលា ជាតិក្ខមិកា^(១) ភិក្ខុ ជាតិក្ខមិយំ វស្សំ វដ្ឋា

យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា ភក្កវន្តំ

អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធន្តេ ទោ

តេ ភិក្ខុ ភក្កវា ឯតទិវោច កោ នុ ទោ ភិក្ខុវេ

ជាតិក្ខមិយំ ជាតិក្ខមិកានំ ភិក្ខុនំ សព្វាហារីនំ ឯវំ

សម្ពាវតោ អត្តនា ច អប្បន្នោ អប្បន្នកថញ្ច ភិក្ខុនំ

របៀបវិធីតស៊ូត្រ ទី ៤

[៣០] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគគង់ក្នុងវត្តវេទ្យនៃ ជាកលន្ទកនិវាសន ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។
គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប អ្នកនៅក្នុងជាតិភូមិ^(១) នៅចាំ
វស្សាក្នុងជាតិភូមិហើយ ក៏នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូល
ទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទី
ដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាជាតិ-
ភូមិភិក្ខុទាំងឡាយ ជាសព្វហ្មតារីដែលនៅក្នុងជាតិភូមិ ភិក្ខុណាហ្ម⁺
ដែលមានគេសរសើរយ៉ាងនេះថា ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាដោយខ្លួន
ឯងផង សំដែងអំពីការមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា^(២) ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នក

១ អង្គិកថា ថាស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួន គឺស្រុកជាមួយនឹងសព្វញ្ញពោធិសត្វ ។ ២ និយាយ
អំពីការមិនមានប្រាថ្នា ៤ យ៉ាង គឺមិនប្រាថ្នាទិវបច្ច័យបួន ១ មិនប្រាថ្នាឲ្យគេស្គាល់ថាជាអ្នក
កាន់ធុតង ១ មិនប្រាថ្នាឲ្យគេស្គាល់ថាខ្លួនជាពុទ្ធសម្មាសម្ពុទ្ធ ១ មិនប្រាថ្នាឲ្យគេស្គាល់ថាខ្លួនបាន
នូវគុណមានសោតាបត្តិផលជាដើម ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បរិវេនីតសុត្តេ សន្តដ្ឋីអាទិកថា

កត្តា អត្តនា ច សន្តដ្ឋោ សន្តដ្ឋីកថញ្ចា ភិក្ខុនំ

កត្តា អត្តនា ច បរិវេនីតា វិវេកកថញ្ចា ភិក្ខុនំ^(១) កត្តា

អត្តនា ច អសំសន្តដ្ឋោ អសំសន្តដ្ឋីកថញ្ចា ភិក្ខុនំ កត្តា

អត្តនា ច អារទ្ធវិយោ វិយាមកថញ្ចា ភិក្ខុនំ កត្តា

អត្តនា ច សីលសម្បដ្ឋោ សីលសម្បទាកថញ្ចា ភិក្ខុនំ

កត្តា អត្តនា ច សមាធិសម្បដ្ឋោ សមាធិសម្បទា-

កថញ្ចា ភិក្ខុនំ កត្តា អត្តនា ច បញ្ញាសម្បដ្ឋោ

ឧបទ្វីប រថវិន័យសូត្រ ការពាលអំពីសេចក្តីសន្តោសជាដើម

សន្តោសដោយខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការសន្តោស^(១) ដល់ពួកភិក្ខុផង ជា
អ្នកស្ងប់ស្ងាត់ដោយខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការស្ងប់ស្ងាត់^(២) ដល់ពួកភិក្ខុផង
ជាអ្នកមិនច្រឡំក្រឡំដោយខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការមិនច្រឡំក្រឡំ^(៣)
ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកប្រាជ្ញសេចក្តីព្យាយាម ដោយខ្លួនឯងផង សំ-
ដែងអំពីការប្រាជ្ញព្យាយាម^(៤) ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល
ចំពោះខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការបរិបូណ៌ដោយសីល^(៥) ដល់ពួកភិក្ខុផង ជា
អ្នកបរិបូណ៌ដោយសមាធិចំពោះខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការបរិបូណ៌ដោយ
សមាធិ^(៦) ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ចំពោះខ្លួនឯងផង

១ និយាយអំពីសន្តោស ១២ យ៉ាងគឺ បីវិសន្តោស មាន ៣ គឺ ត្រេកអរគួរតាមបាន១
ត្រេកអរគួរតាមកំឡុង ១ ត្រេកអរគួរតាមអត្តភាព ១ ឯក្នុងបិណ្ឌបាតសន្តោស សេនាសន-
សន្តោសនឹងគិលានប្បច្ចយសន្តោស មានបី ៗ ដូចគ្នារួមជា ១២ ។ ២ និយាយអំពីសេចក្តី
ស្ងប់ស្ងាត់ ៣ យ៉ាង គឺ ស្ងាត់កាយ ១ ស្ងាត់ចិត្តគឺសមាធិប្រាំបី ១ ស្ងាត់បាវកិលេសគឺ
ព្រះនិព្វាន ១ ។ ៣ និយាយអំពីការមិនច្រឡំក្រឡំមាន ៥ យ៉ាងគឺ មិនច្រឡំក្រឡំដោយ
ឮសំឡេង ១ មិនច្រឡំក្រឡំដោយឃើញរូប ១ មិនច្រឡំក្រឡំដោយពាក្យនិយាយឆ្លើយ
ឆ្លង ១ មិនច្រឡំក្រឡំដោយការប្រើប្រាស់ជាមួយគ្នា ១ មិនច្រឡំក្រឡំដោយការប៉ះពាល់
កាយ ១ ។ ៤ និយាយអំពីការប្រាជ្ញព្យាយាមដែលពេញបរិបូណ៌ក្នុងកាយនឹងចិត្តគ្រប់ឥរិយាបថ
ទាំង ៤ ។ ៥ បរិបូណ៌ដោយសីល គឺបានដល់ចតុប្បារិសុទ្ធសីល ។ ៦ សមាធិក្នុងទីនេះបាន
ដល់ វិបស្សនា ដែលមានសមាបត្តិ ៨ ជាគ្រឿងទ្រ ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

បញ្ញាសម្មទាគថញ្ច ភិក្ខុនំ កត្តា អត្តនា ច

វិមុត្តិសម្មនោ វិមុត្តិសម្មទាគថញ្ច ភិក្ខុនំ កត្តា

អត្តនា ច វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្មនោ វិមុត្តិញ្ញាណ-

ទស្សនសម្មទាគថញ្ច ភិក្ខុនំ កត្តា ឌីវាទកោ

វិញ្ញាបកោ សន្នស្សកោ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ

សម្មហំសកោ សព្វេហ្មចារីនន្តំ ។ បុណ្ណោ ឆាម ភន្តេ

អាយស្មា មន្តាណីបុត្តោ ជាតិក្ខមិយំ ជាតិក្ខមិកានំ

ភិក្ខុនំ សព្វេហ្មចារីនំ ឯវំ សម្មាវិគោ អត្តនា ច អប្បនោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលចណ្ឌសកៈ

សំដែងអំពីការបរិច្ចណិដោយបញ្ញា ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកបរិច្ចណិ
 ដោយវិមុត្តិ គឺអរិយផល ចំពោះខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការបរិច្ចណិដោយ
 វិមុត្តិ គឺអរិយផល ដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកបរិច្ចណិដោយវិមុត្តិព្រាណ-
 ទស្សនៈ^(១) ដោយខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការបរិច្ចណិដោយវិមុត្តិព្រាណ-
 ទស្សនៈដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកឱ្យធានា បំភ្លឺឱ្យដឹងច្បាស់ ពន្យល់ បបួល
 ធ្វើឱ្យភ្លាហាន ធ្វើឱ្យរីករាយ ដល់ពួកសព្វព្រហ្មចារីផង ។ ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បណ្តាជាតិភូមិភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ជាសព្វព្រហ្មចារី ដែលនៅក្នុងជាតិភូមិ មានតែបណ្តាតេរ
 មានអាយុ ជាមន្តាណីបុត្ត (កូននៃព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះមន្តាណី) ទេ ទើប
 គេតែងសរសើរគុណ យ៉ាងនេះថា ជាអ្នកមិនប្រាថ្នា ដោយខ្លួនឯងផង

១ វិមុត្តិព្រាណទស្សនៈក្នុងទីនេះ បានដល់បច្ចវេក្ខណញ្ញាណទាំង ១៩ គឺ អនុបស្សនា ៣
 អនុបស្សនា ៧ វិបស្សនាញ្ញាណ៩ ឯអនុបស្សនា ៣ គឺ អនិច្ចាតុបស្សនា ១ ទុក្ខាតុបស្សនា ១
 អនត្តាតុបស្សនា ១ អនុបស្សនា ៧ គឺ ១-២-៣ ដូចខាងដើម នឹងនិព្វិទាតុបស្សនា ១ វិវា-
 តុបស្សនា ១ និរោធាតុបស្សនា ១ បដិវិស្សន្តាតុបស្សនា ១ ។ វិបស្សនាញ្ញាណ ៩ គឺ ទទយព្វ-
 យញ្ញាណ ១ ភក្តញ្ញាណ ១ រាយត្ថបដ្ឋានញ្ញាណ ១ អាទិនវិញ្ញាណ ១ និព្វិទាញ្ញាណ ១
 មុញ្ញតុកម្មតាញ្ញាណ ១ បដិសង្កាញ្ញាណ ១ សង្ការុបេក្ខាញ្ញាណ ៩ សព្វានុលោមិកញ្ញាណ ១ ។
 អដ្ឋិកថាសូត្រនេះ នឹងវិសុខិមគ្គបញ្ញាសិទ្ធផល ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស វេរីវិគីតសុត្តេ សារីបុត្តស្ស បរិវត្តនំ

អម្ប័ន្ទកថេន្ទ ភិក្ខុនំ កត្តា អត្តនា ច សន្តដ្ឋោ
 ។ បេ ។ អត្តនា ច បរិវិត្តោ... អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ...
 អត្តនា ច អារទ្ធវិរិយោ... អត្តនា ច សីលសម្បដ្ឋោ...
 អត្តនា ច សមាធិសម្បដ្ឋោ... អត្តនា ច បញ្ញា-
 សម្បដ្ឋោ... អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បដ្ឋោ... អត្តនា
 ច វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនសម្បដ្ឋោ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សន-
 សម្បទាកថេន្ទ ភិក្ខុនំ កត្តា ឡំវាទកោ វិញ្ញាបកោ
 សន្តស្សកោ សមាទបកោ សមុត្តជកោ សម្បហំ-
 សកោ សព្វហ្មពារីនន្តំ ។

[៣០] តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា
 សារីបុត្តោ ភក្កវតោ អវិទ្ធុរេ និសិដ្ឋោ ហោតិ ។ អថ-
 ខោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ឯតទហោសិ លាភា
 អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្តាណីបុត្តស្ស សុលទ្ធិ
 អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្តាណីបុត្តស្ស យស្ស

ឧបម្ពវត្ថុ របរិនិតសូត្រ សេចក្តីបរិក្ខណ៍នៃព្រះសារីបុត្ត

សំដែងអំពីការមិនមានប្រាថ្នាដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកសុខនាសដោយខ្លួន
 ឯងផង ។ បេ ។ ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ដោយខ្លួនឯងផង... ជាអ្នកមិន
 ច្រឡំច្រឡំដោយខ្លួនឯងផង... ជាអ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមដោយខ្លួន
 ឯងផង... ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលចំពោះខ្លួនឯងផង... ជាអ្នកបរិបូណ៌
 ដោយសមាធិចំពោះខ្លួនឯងផង... អ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ចំពោះខ្លួន
 ឯងផង... ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិចំពោះខ្លួនឯងផង... ជាអ្នកបរិបូណ៌
 ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈចំពោះខ្លួនឯងផង សំដែងអំពីការបរិបូណ៌ដោយ
 វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈដល់ពួកភិក្ខុផង ជាអ្នកឲ្យឧបាទ បំភ្លឺឲ្យដឹងច្បាស់
 ពន្យល់ បបួល ធ្វើឲ្យក្លាហាន ធ្វើឲ្យរីករាយដល់ពួកសុត្រហ្មចារីផង ។

(៣១) សម័យនោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ អង្គុយក្បែរព្រះ
 មានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ មានសេចក្តី
 ត្រិះរិះដូច្នេះថា បុណ្យមន្ត្រីណីបុត្តមានអាយុហៅពេញជាមានលាភ តាំង
 អត្តភាពជាមនុស្ស ក៏បុណ្យមន្ត្រីណីបុត្តបានហើយដោយប្រពៃ (ព្រោះ)

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

វិញ្ញា សព្វេហ្មចារី សត្តុ សម្មា អនុមាស្ស អនុមាស្ស
 វណ្ណំ ភាសន្តំ តព្វ សត្តា អត្តនុមោទតិ អប្បេវ នាម
 មយម្បី^(១) កតាចិ ករហាចិ អាយស្មតា បុណ្ណេន
 មន្តាណីបុត្តេន សន្និ សមាគមំ កច្ចេយ្យម^(២) អប្បេ-
 វ នាម សីយា កោចិទេវ កថាសល្លាចោតិ ។

(៣២) អថខោ ភកវា រាជកហោ យថាភិវន្តំ វិហា-
 វិញ្ញា យេន សាវត្ថំ តេន ចារិកំ បក្កាមិ អនុបុព្វេន
 ចារិកញ្ញាមាទោ យេន សាវត្ថំ តទេវសរិ ។ តត្រ
 សុទ្ធិ ភកវា សាវត្ថយំ វិហាវតិ ជេតវនេ អនាថបិ-
 ណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។ អស្សោសិ ខោ អាយស្មា
 បុណ្ណេន មន្តាណីបុត្តោ ភកវា ភិវ សាវត្ថំ អនុបុត្តោ ។
 សាវត្ថយំ វិហាវតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អារាមេ-
 តិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណេន មន្តាណីបុត្តោ សេ-
 នាសនំ សំសាមេត្វោ បត្តិចរិ អានាយ យេន សាវត្ថំ
 តេន ចារិកំ បក្កាមិ អនុបុព្វេន ចារិកញ្ញាមាទោ

១ ឧ. អប្បេវ ឧ ពាម មយំបិ ។ អប្បេវ ពាម មយំបិ ។ ២ ឧ. សមាគមេយ្យម ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ពួកសព្វហូចារិកក្នុងដែលជាអ្នកប្រាជ្ញពិចារណារឿយៗ ហើយតែងពោល
 សរសើរក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះសាស្តា ព្រះសាស្តាភីទ្រង់អនុមោទនា
 ចំពោះបុណ្ណមន្តាណីបុត្រនោះ ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ យើងនឹងបានទៅកាន់ទីប្រជុំ
 ជាមួយនឹងព្រះបុណ្ណមន្តាណីបុត្រមានអាយុម្ភន៍អេះ ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ នឹង
 បាននិយាយចរចាបន្តិចបន្តួចផងអេះ ។

(៣២) គ្រានោះឯង ព្រះភគវន្តមុនី ទ្រង់គង់ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ
 តាមគួរដល់អាជ្ញាស្រ័យហើយ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ចារិកព្វដ៏ក្រុងសាវត្ថី
 លុះស្តេចទៅកាន់ចារិកតាមហូរវៃហ៎ ក៏បានទៅដល់ក្រុងសាវត្ថីនោះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគគង់ក្នុងវត្តជេតពន ជាបេសកកម្មបណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថីនោះ ។ ព្រះបុណ្ណមន្តាណីបុត្រ មានអាយុ បានឮដំណឹង
 ដូច្នេះថា ព្រះមានព្រះភាគ យាងមកដល់ក្រុងសាវត្ថីហើយ ទ្រង់គង់
 ក្នុងវត្តជេតពន ជាបេសកកម្មបណ្ឌិតសេដ្ឋីដ៏ត្រង់សាវត្ថី ។ លំដាប់នោះ
 ឯង ព្រះបុណ្ណមន្តាណីបុត្រមានអាយុ រៀបចំសេនាសនៈហើយប្រដាប់
 បាត្រចីវរ ទៅកាន់ចារិកក្នុងក្រុងសាវត្ថីនោះដែរ លុះគ្រាច់ទៅកាន់ចារិក

ឧបម្ពវគ្គស្ស វិចិត្តសុត្ត បុណ្ណស្ស បសំសា

យេន សាវត្ថំ ជេតវំនំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមោ
 យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវំនំ
 អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ ឯសិទិ ។ ឯកមន្តំ
 ឯសិទ្ធិំ ខោ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណីបុត្តំ ភគវា
 ធម្មិយា កថាយ សន្នុស្សសិ សមាទបេសិ សមុត្តេ-
 ជេសិ សម្បហំសេសិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណា
 មន្តាណីបុត្តោ ភគវតោ ធម្មិយា កថាយ សន្នុ-
 ស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ
 ភគវតោ កាសិទំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋា-
 យាសនា ភគវំនំ អភិវាទេត្វា បទិត្តាណំ កត្វា
 យេន អន្ធរំនំ តេនុបសង្កមិ ទិវាវិហារាយ ។

[៣៣] អថខោ អញ្ញាតរោ ភិក្ខុ យេនាយស្មា
 សាវបុត្តោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ
 សាវបុត្តំ ឯតទរោច យស្ស ខោ ភិក្ខុ អារុសោ
 សាវបុត្ត បុណ្ណស្ស នាម ភិក្ខុនោ មន្តាណីបុត្តស្ស
 អភិណ្ឌំ កត្តយមាពោ អរោហសិ ឬ ភគវតោ

ឧបម្ពវត្ថុ វេទិតសូត្រ សេចក្តីសរសើរព្រះបុណ្ណៈ

តាមហូរហែ ក៏បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលគង់នៅក្នុង
 វត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីជិតក្រុងសាវត្ថីនោះ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ទើបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះបណ្ឌមនាណីបុត្រមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់ វៃណនាំ ឲ្យភ្ញាហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា ។
 គ្រានោះ បណ្ឌមនាណីបុត្រ មានអាយុ កាលបើព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ពន្យល់ វៃណនាំ ឲ្យភ្ញាហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាហើយ ក៏
 ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោក
 អំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយចូល
 ទៅឯអន្ទវ័ន(ព្រៃជាំ) ដើម្បីនៅសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។

(៣៣) គ្រានោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប ចូលទៅរកព្រះសាវ័បុត្តមាន
 អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលពាក្យដូចនេះនឹងព្រះសាវ័បុត្ត
 មានអាយុថា អាវុសោសាវ័បុត្ត អ្នកសំដែងសេចក្តីសរសើរឡើយ ។ នូវភិក្ខុ
 បណ្ឌមនាណីបុត្រ ឯភិក្ខុបណ្ឌមនាណីបុត្រនោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ធម្មិយា កតាយ សទ្ធស្សតោ សមាទមិតោ សមុត្តជិតោ សម្មហំសិតោ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្តិតា អនុមោទិតា ឧដ្ឋាយាសនា ភកវន្តំ អភិវនេត្វា បទត្តិណំ កត្វា យេន អន្ធរំនំ តេន បក្កត្តោ ទិវវិហារាយាតិ ។ អថោ អាយស្មា សារីបុត្តោ តវមានុរោ ធិសីទំ អាទាយ អាយស្មន្តំ បុណំ មន្តាណីបុត្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុតន្តំ សីសានុលោកី ។ អថោ អាយស្មា បុណ្ណា មន្តាណីបុត្តោ អន្ធរំនំ អជ្ឈោតាហេត្វា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ ទិវវិហារំ ធិសីទំ អាយស្មាបិ ោ សារីបុត្តោ អន្ធរំនំ អជ្ឈោតាហេត្វា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ ទិវវិហារំ ធិសីទំ ។

(៣២) អថោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយណ្ណសមយំ បដិសល្លាធា វិដ្ឋិតោ យេនាយស្មា បុណ្ណា មន្តាណីបុត្តោ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា បុណ្ណាន មន្តាណីបុត្តេន សន្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទ្រង់ពន្យល់ណែនាំឲ្យគ្នាហាន ឲ្យរីករាយដោយធម្មតាថា ហើយក៏គ្រេក
អររីករាយនឹងកាសិករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយគ្រោកអំពីអាសនៈថ្វាយ
បង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណ្ឌរួចហើយ ចេញទៅកាន់អន្ទវ័ននោះ
ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ
មានសភាពរូសរាន់កាន់និស័ទនេះ ដើរតាមក្រោយៗ នៃភិក្ខុបណ្ឌមនា-
ណីបុត្តមានអាយុ រមិលមើលនូវសីសៈនៃបណ្ឌមនាណីបុត្ត ។ គ្រានោះ
ឯង បណ្ឌមនាណីបុត្តមានអាយុ ដើរចូលទៅកាន់អន្ទវ័នហើយ អង្គុយ
សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀបម្លប់ឈើមួយ ចំណែកខាងព្រះសាវ័បុត្តមាន
អាយុ ក៏ចូលទៅកាន់អន្ទវ័នហើយអង្គុយសម្រាក ក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀប
ម្លប់ឈើមួយដែរ ។

(៣៤) គ្រានោះឯង ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ចេញអំពីទីពឹង
ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅរកបណ្ឌមនាណីបុត្ត មានអាយុ លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ សំណេះសំណាល មួយអន្លើ
ដោយបណ្ឌមនាណីបុត្តមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹង

ឧបម្ពវគ្គស្ស រថវិធីតសុត្តេ វុស្សតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា

សារាណិយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីទិ ។

ឯកមន្តំ ឯសីន្នោ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ

បុណ្ណំ មន្តាណីបុត្តំ ឯតទរោច ភក្កវតិ នោ អារុសោ

ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ ឯវមារុសោតិ ។ តិទ្ធុ ខោ

អារុសោ សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភក្កវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។

នោ ហិទិ អារុសោ ។ តី បនារុសោ ចិត្តវិសុទ្ធត្ថំ

ភក្កវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទិ អារុសោ ។

តិទ្ធុ ខោ អារុសោ ទិដ្ឋវិសុទ្ធត្ថំ ភក្កវតិ ព្រហ្ម-

ចរិយំ វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទិ អារុសោ ។

ឧបម្ពវត្ថុ របរិនិតសូត្រ វិសិតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា

ពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសាវ័បុត្តមាន
 អាយុអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានពោលពាក្យដូច្នេះនឹងបុណ្ណមន្តាណី-
 បុត្តមានអាយុថា ម្ចាស់អាវុសោ លោកមានអាយុ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងដែរឬ ។ បុណ្ណមន្តាណី-
 បុត្តមានអាយុតបថា ម្ចាស់អាវុសោ យ៉ាងហ្នឹងហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ
 លោកមានអាយុ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ
 ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃសីល(១)ឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ការប្រព្រឹត្តនេះ មិនមែន
 ត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះលោកមានអាយុ ប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃចិត្ត(២)ឬ ។
 ម្ចាស់អាវុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះ
 លោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ
 ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃទិដ្ឋិ(៣)ឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។

១ បរិសុទ្ធនៃសីលក្នុងទីនេះ បានដល់ កថាវត្ថុ ៤ យ៉ាងគឺ អប្បច្ចរកថា ១ សន្តដ្ឋិកថា ១
 អសំសត្តកថា ១ សីលកថា ១ ។ ២ បរិសុទ្ធនៃចិត្តក្នុងទីនេះ បានដល់ កថាវត្ថុ ៣ យ៉ាងគឺ
 បរិវេរកថា ១ វិរិយារម្មកថា ១ សមាធិកថា ១ ។ ៣ បរិសុទ្ធនៃទិដ្ឋិ ៣ ក្នុងទីនេះ បាន
 ដល់បញ្ញាកថា តែមួយប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទដ្ឋកថា

ភី បនាវុសោ កត្តាវិវាទាវសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្មចរិយំ
 វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទំ អាវុសោ ។ កិណ្ឌ ខោ អា-
 វុសោ មត្តាមត្តញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្ម-
 ចរិយំ វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទំ អាវុសោ ។ ភី បនាវុសោ
 បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្មចរិយំ
 វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទំ អាវុសោ ។ កិណ្ឌ ខោ
 អាវុសោ ញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្មចរិយំ
 វុស្សតីតិ ។ នោ ហិទំ អាវុសោ ។ កិណ្ឌ ខោ
 អាវុសោ សីលវិសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ
 ឥតិ ឫដ្ឋោ សមាធនោ នោ ហិទំ អាវុសោតិ វិទេសិ
 ភី បនាវុសោ ចិត្តវិសុទ្ធន្តំ ភកវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្ស-
 តីតិ ឥតិ ឫដ្ឋោ សមាធនោ នោ ហិទំ អាវុសោតិ វិទេសិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលអារុសោ ចុះលោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់
 ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃកងវិគរណៈ^(១)ឬ ។ ម្នាលអារុសោ មិន
 មែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលអារុសោ ចុះលោកមានអាយុប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃមគ្គមគ្គ-
 ញាណទស្សនៈ^(២)ឬ ។ ម្នាលអារុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។
 ម្នាលអារុសោ ចុះលោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់
 ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃបដិបទាញាណទស្សនៈ^(៣)ឬ ។ ម្នាល
 អារុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលអារុសោ លោកមាន
 អាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធ
 នៃញាណទស្សនៈឬ ។ ម្នាលអារុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ។ ព្រះ
 សារីបុត្តមានអាយុ មានថេរវេទថា កាលបើខ្ញុំស្លាប់ ម្នាលអារុសោ
 លោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ
 ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃសីលឬ លោកនិយាយថា ម្នាលអារុសោ មិនមែនតែ
 ត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ កាលបើខ្ញុំស្លាប់ ម្នាលអារុសោ លោកមានអាយុប្រ-
 ព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃចិត្តឬ
 លោកនិយាយថា ម្នាលអារុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ កាលបើ

១-២-៣ បរិសុទ្ធាង ៣ ក្នុងនេះ បានដល់ បញ្ចកថា តែមួយប៉ុណ្ណោះ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស រថវិធីតសុត្តេ វុសិតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា

កំណ្ហ ខោ អាវុសោ ទិដ្ឋវិសុទ្ធន្តំ ភកវត៌
 ព្រហ្មចរិយំ វុស្សត៌តិ ឥតិ បុដ្ឋា សមាធា ធា
 ហំទំ អាវុសោតិ វុទេសិ កី បធាវុសោ កម្មវិវត៌.
 ឈាវិសុទ្ធន្តំ... កំណ្ហ ខោ អាវុសោ មត្តាមត្តញ្ញាឈា-
 ទស្សនវិសុទ្ធន្តំ... កី បធាវុសោ បដិបទាញ្ញាឈា-
 ទស្សនវិសុទ្ធន្តំ... កំណ្ហ ខោ អាវុសោ ញ្ញាឈាទស្ស-
 នវិសុទ្ធន្តំ ភកវត៌ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សត៌តិ ឥតិ បុដ្ឋា
 សមាធា ធា ហំទំ អាវុសោតិ វុទេសិ កមត្តំ ចរហាវុ-
 សោ ភកវត៌ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សត៌តិ ។ អនុទាទាបរិ-
 ទិត្តាន្តំ ខោ អាវុសោ ភកវត៌ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សត៌តិ ។
 កំណ្ហ ខោ អាវុសោ សីលវិសុទ្ធិ អនុទាទាបរិទិត្តាន្តំ ។
 ធា ហំទំ អាវុសោ ។ កី បធាវុសោ ចិត្តវិសុទ្ធិ
 អនុទាទាបរិទិត្តាន្តំ ។ ធា ហំទំ អាវុសោ ។
 កំណ្ហ ខោ អាវុសោ ទិដ្ឋវិសុទ្ធិ អនុទាទាបរិទិត្តា-
 ន្តំ ។ ធា ហំទំ អាវុសោ ។ កី បធាវុសោ

ឧបម្ពរត្ថ រថវិធីតសូត្រ វុសិតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា

ខ្ញុំសួរថា ម្ចាស់អាវុសោ លោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃទិដ្ឋិ លោកនិយាយថា ម្ចាស់អាវុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ម្ចាស់អាវុសោ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃកង្វារវិគរណៈឬ... ម្ចាស់អាវុសោ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃមគ្គាមគ្គញាណទស្សនៈឬ... ម្ចាស់អាវុសោ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃបដិបទញាណទស្សនៈឬ... កាលបើខ្ញុំសួរថា ម្ចាស់អាវុសោ លោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីបរិសុទ្ធនៃញាណទស្សនៈឬ លោកនិយាយថា ម្ចាស់អាវុសោ មិនមែនតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ម្ចាស់អាវុសោ (បើយ៉ាងនេះ) ចុះលោកមានអាយុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីអ្វី ។ បុណ្ណមនាណីបុត្តតបថា ម្ចាស់អាវុសោ ព្រហ្មចរិយធម៌ដែលខ្ញុំប្រព្រឹត្តក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីអនុបាទាបរិនិព្វានទេវតី ។ ម្ចាស់អាវុសោ សីលវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះចិត្តវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថា

កត្តាវិការណាវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ ឆោ
 ហំទំ អារុសោ ។ កំណុំ ខោ អារុសោ មត្តាមត្ត-
 ញាណនិស្សន្ទវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ ឆោ
 ហំទំ អារុសោ ។ កំ បធារុសោ បដិបទាញាណ-
 និស្សន្ទវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ ឆោ ហំទំ
 អារុសោ ។ កំណុំ ខោ អារុសោ ញាណនិស្សន-
 ្ទវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ ឆោ ហំទំ អារុ-
 សោ ។ កំ បធារុសោ អញ្ញត្រ ឥមេហំ ធម្មេហំ
 អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ ឆោ ហំទំ អារុសោ ។ កំណុំ
 ខោ អារុសោ សីលវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ឥតិ
 មុដ្ឋោ សមាធនោ ឆោ ហំទំ អារុសោតិ វិទេសំ កំ
 បធារុសោ ចិត្តវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ឥតិ មុដ្ឋោ
 សមាធនោ ឆោ ហំទំ អារុសោតិ វិទេសំ កំណុំ ខោ
 អារុសោ ធិដ្ឋវិសុទ្ធិ អនុចាទាបរិជិត្វានន្តំ ។ បេ ។
 កំ បធារុសោ កត្តាវិការណាវិសុទ្ធិ ... កំណុំ ខោ
 អារុសោ មត្តាមត្តញាណនិស្សន្ទវិសុទ្ធិ ... កំ អារុសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ចុះកង្ខារិករណវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ ម្នាលភាវុសោ នេះមិន
 មែនទេ ។ ម្នាលភាវុសោ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទា-
 បរិនិព្វានឬ ។ ម្នាលភាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។ ម្នាលភាវុសោ ចុះ
 បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ ម្នាលភាវុសោ
 នេះមិនមែនទេ ។ ម្នាលភាវុសោ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរ-
 និព្វានឬ ។ ម្នាលភាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។ ម្នាលភាវុសោ ចុះអនុ-
 បាទាបរិនិព្វានក្រៅអំពីធម៌ទាំងនេះឬ ។ ម្នាលភាវុសោ នេះមិនមែនទេ ។
 ព្រះសាវ័បុត្តសួរថា កាលខ្ញុំសួរថា ម្នាលភាវុសោ សីលវិសុទ្ធិ ជាអនុ-
 បាទាបរិនិព្វានឬ លោកឆ្លើយថា ភាវុសោ នេះមិនមែនទេ កាលខ្ញុំ
 សួរថា ម្នាលភាវុសោ ចុះចិត្តវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ លោកឆ្លើយ
 ថា ម្នាលភាវុសោ នេះមិនមែនទេ ម្នាលភាវុសោ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ជា
 អនុបាទាបរិនិព្វានឬ ។ បេ ។ ម្នាលភាវុសោ ចុះកង្ខារិករណវិសុទ្ធិឬ...
 ម្នាលភាវុសោ ចុះមគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិឬ... ម្នាលភាវុសោ

បដាវុសោ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ . . . ក៏ដូចជា
 អាវុសោ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត
 ឥតិ បុដ្ឋា សមាធា ធា ហិទិ អាវុសោតិ វិទេសិ
 កី បដាវុសោ អញ្ញាត្រ ឥមេហិ ធម្មេហិ អនុចានាបរិ-
 ធិញ្ចន្ត ឥតិ បុដ្ឋា សមាធា ធា ហិទិ អាវុសោតិ
 វិទេសិ យថាភិទិ បដាវុសោ ឥមស្ស ភាសិតស្ស
 អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។

(៣៥) សីលវិសុទ្ធិ ចេ អាវុសោ ភក្កវា អនុចានា-
 បរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស^(១) សុចានាធានោ^(២) សមាធិ
 អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស ។ វិជ្ជាវិសុទ្ធិ ចេ
 អាវុសោ ភក្កវា អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស
 សុចានាធានោ សមាធិ អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត បញ្ញា-
 បេស្ស ។ វិជ្ជាវិសុទ្ធិ ចេ អាវុសោ ភក្កវា អនុចានា-
 បរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស សុចានាធានោ សមាធិ
 អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស ។ កម្មវិសុទ្ធិ
 ចេ អាវុសោ ភក្កវា អនុចានាបរិធិញ្ចន្ត បញ្ញាបេស្ស

១ ប. បញ្ញាបេស្ស ។ ២ ឧ. ប. សុចានាធានោ ។

ឧបម្ពវត្ថុ របរីតិព្យាគ្រឹះ វិសុទ្ធិទាំង ៧

ចុះបដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិឬ... កាលខ្ញុំសួរថា ម្នាលអារុសោ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាអនុបាទាបរិនិព្វានឬ លោកឆ្លើយថា ម្នាលអារុសោ នេះមិនមែនទេ កាលខ្ញុំសួរថា ម្នាលអារុសោ ចុះអនុបាទាបរិនិព្វាន ក្រៅអំពីធម៌ទាំងនេះឬ លោកឆ្លើយថា ម្នាលអារុសោ នេះមិនមែនទេ ម្នាលអារុសោ (កាលបើយ៉ាងនេះ) ចុះសេចក្តីនៃកាសិកនេះ តើលោកយល់យ៉ាងណា ។

(៣៥) បុណ្ណមនាណីបុត្តតបថា ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគ បញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថា បញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថាបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថាបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថាបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សឧទានានញ្ចោ សមាជំ អនុទានាបរិជំព្វានំ បញ្ញា-
 បេស្ស ។ មត្តាមត្តញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិំ ចេ អារុសោ
 ភកកា អនុទានាបរិជំព្វានំ បញ្ញាបេស្ស សឧទានា-
 នញ្ចោ សមាជំ អនុទានាបរិជំព្វានំ បញ្ញាបេស្ស ។
 បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិំ ចេ អារុសោ ភកកា
 អនុទានាបរិជំព្វានំ បញ្ញាបេស្ស សឧទានានញ្ចោ
 សមាជំ អនុទានាបរិជំព្វានំ បញ្ញាបេស្ស ។ ញ្ញាណ-
 ទស្សនវិសុទ្ធិំ ចេ អារុសោ ភកកា អនុទានាបរិជំព្វានំ
 បញ្ញាបេស្ស សឧទានានញ្ចោ សមាជំ អនុទានាបរិ-
 ជំព្វានំ បញ្ញាបេស្ស ។ អញ្ញត្រ ចេ អារុសោ
 ឥមេហិ ធម្មេហិ អនុទានាបរិជំព្វានំ អភវិស្ស
 បុត្តជ្ជនោ បរិជំព្វាយេយ្យ បុត្តជ្ជនោ ហិ អារុសោ
 អញ្ញត្រ ឥមេហិ ធម្មេហិ ។ តេនហារុសោ ឧបមន្តេ
 កវិស្សមិ ឧបមាយបិដេកេច្ឆេវិញ្ច បុរិសា ភាសិតស្ស
 អន្តំ អាជានន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

បញ្ចក្ខន្ធនូវសឧបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ
 បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធនូវមគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ថាជា
 អនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថាបញ្ចក្ខន្ធនូវសឧបាទាន ថាជាអនុបា-
 ទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធនូវ
 បដិបទញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះ
 ថាបញ្ចក្ខន្ធនូវសឧបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិនិព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុ-
 សោ បើព្រះមានព្រះភាគបញ្ចក្ខន្ធនូវញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ថាជាអនុបាទា-
 បរិនិព្វានហើយ ឈ្មោះថាបញ្ចក្ខន្ធនូវសឧបាទាន ថាជាអនុបាទាបរិ-
 និព្វានទៅវិញ ។ ម្នាលអារុសោ បើអនុបាទាបរិនិព្វាន ក្រៅអំពីធម៌
 ទាំងនេះហើយ បុគ្គជនក៏គង់បរិនិព្វានបាន ម្នាលអារុសោ ព្រោះ
 បុគ្គជន ក្រៅអំពីធម៌ទាំងនេះឯង ។ ម្នាលអារុសោ បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹង
 ធ្វើសេចក្តីទុបមាដល់លោក បុរសជាអ្នកប្រាជ្ញពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 គង់ជឿច្បាស់នូវសេចក្តីនៃភាសិត ដោយសេចក្តីទុបមាបាន ។

(៣៦) សេយ្យថាបិ អារុសោ រត្តោ បសេនទិស្ស
 កោសលស្ស សាវត្ថិយំ បដិវសន្តស្ស សាកេតេ
 កិត្តិទេវ អន្តាយិកំ ករណីយំ ឧប្បជ្ឈេយ្យ តស្ស
 អន្តរា ច សាវត្ថី អន្តរា ច សាកេតំ សត្ត
 រថវិន័តានិ ឧបជ្ឈបេយ្យំ អថោ អារុសោ រាជា
 បសេនទិ កោសលោ សាវត្ថិយា និក្ខមិត្តា អន្តេ-
 បុរាទារេ^(១) បឋមំ រថវិន័តំ អភិរូហេយ្យ បឋមេន
 រថវិន័តេន ធុតិយំ រថវិន័តំ ចាបុណេយ្យ បឋមំ
 រថវិន័តំ វិស្សជ្ឈេយ្យ ធុតិយំ រថវិន័តំ អភិរូហេយ្យ
 ធុតិយេន រថវិន័តេន តតិយំ រថវិន័តំ ចាបុណេយ្យ
 ធុតិយំ រថវិន័តំ វិស្សជ្ឈេយ្យ តតិយំ រថវិន័តំ
 អភិរូហេយ្យ តតិយេន រថវិន័តេន ចតុត្ថំ រថវិន័តំ
 ចាបុណេយ្យ តតិយំ រថវិន័តំ វិស្សជ្ឈេយ្យ ចតុត្ថំ
 រថវិន័តំ អភិរូហេយ្យ ចតុត្ថេន រថវិន័តេន បញ្ចមំ
 រថវិន័តំ ចាបុណេយ្យ ចតុត្ថំ រថវិន័តំ វិស្សជ្ឈេយ្យ
 បញ្ចមំ រថវិន័តំ អភិរូហេយ្យ បញ្ចមេន រថវិន័តេន ធួដ្ឋំ
 រថវិន័តំ ចាបុណេយ្យ បញ្ចមំ រថវិន័តំ វិស្សជ្ឈេយ្យ

១. ម. អន្តេបុរាទារេ ។

ឧបម្ពវត្ថុ រថវិធីតស្សត្រ ឧបមាដោយរថព្រះទីនាំងទាំង ៧

(៣៦) ម្នាលអារុសោ ដូចជាព្រះបាទបសេនទិកាសល ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងក្រុងសាវត្ថី មានកិច្ចនឹមួយដែលត្រូវធ្វើជាប្រញាប់ប្រញាល់ កើតឡើងក្នុងក្រុងសាកេត ជនទាំងឡាយដែលនៅត្រង់ចន្លោះក្រុងសាវត្ថីនឹងក្រុងសាកេត គប្បីរៀបចំនូវរថព្រះទីនាំងទាំង ៧ ថ្វាយព្រះបាទបសេនទិកាសលនោះរួចហើយ ម្នាលអារុសោ ទើបព្រះបាទបសេនទិកាសល ទ្រង់ស្ដេចចេញអំពីក្រុងសាវត្ថី ឡើងព្រះទីនាំងទី ១ ទៀបទ្វារព្រះរាជកំរងខាងក្នុង ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ១ ក៏បានដល់ទៅរថព្រះទីនាំងទី ២ ហើយលះបង់រថព្រះទីនាំងទី ១ ឡើងគង់រថព្រះទីនាំងទី ២ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ២ ក៏បានដល់រថព្រះទីនាំងទី ៣ ទ្រង់លះបង់រថព្រះទីនាំងទី ២ រួចឡើងគង់រថព្រះទីនាំងទី ៣ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ៣ ក៏បានដល់រថព្រះទីនាំងទី ៤ ទ្រង់លះបង់រថព្រះទីនាំងទី ៣ ក៏ឡើងគង់រថព្រះទីនាំងទី ៤ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ៤ ក៏បានដល់រថព្រះទីនាំងទី ៥ ទ្រង់លះបង់រថព្រះទីនាំងទី ៤ រួចឡើងគង់រថព្រះទីនាំងទី ៥ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ៥ ក៏បានដល់រថព្រះទីនាំងទី ៦ ទ្រង់លះបង់រថព្រះទីនាំងទី ៥

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ធម្មំ រថវិជ្ជតំ អភិរូហេយ្យ ធម្មេន រថវិជ្ជតេន សត្តមិ
 រថវិជ្ជតំ ចាបុណេយ្យ ធម្មំ រថវិជ្ជតំ វិស្សជ្ជេយ្យ
 សត្តមិ រថវិជ្ជតំ អភិរូហេយ្យ សត្តមេន រថវិជ្ជតេន
 សាកេតំ អនុចាបុណេយ្យ អន្តេបុរាជារំ តមេនំ អន្តេ-
 បុរាជារកតំ សមាទំ មិត្តាមច្ឆា ញាតិសាលាហិតា
 ឯវំ បុត្រេយ្យំ ឥមំនា ត្វំ មហារាជ រថវិជ្ជតេន សា-
 វត្ថុយំ សាកេតំ អនុប្បត្តោ អន្តេបុរាជារន្តំ កថំ
 ព្យាករមាធា នុ ខោ អារុសោ មហារាជា បសេនទិ
 កោសលោ សម្មា ព្យាករមាធា ព្យាករេយ្យតិ ។
 ឯវំ ព្យាករមាធា ខោ អារុសោ រាជា បសេនទិ
 កោសលោ សម្មា ព្យាករមាធា ព្យាករេយ្យ ឥន
 មេ សាវត្ថុយំ បដិវសន្តស្ស សាកេតេ តិព្វំនេវ
 អច្ឆាយំកំ ករណីយំ ឧប្បជ្ជំ តស្ស មេ អន្តរា
 ច សាវត្ថុ អន្តរា ច សាកេតំ សត្ត រថវិជ្ជតានិ
 ឧបជ្ជបេសុំ អថទាហំ សាវត្ថុយា និក្ខមិត្តា អន្តេបុរា-
 ជារេ បឋមំ រថវិជ្ជតំ អភិរូហី(១) បឋមេន រថវិជ្ជតេន

១ម. អភិរូហំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

រួចឡើងគង់រថព្រះទីនាំងទី ៦ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ៦ ក៏
បានដល់រថព្រះទីនាំងទី ៧ ទ្រង់លះបង់រថព្រះទីនាំងទី ៦ រួចឡើង
គង់រថព្រះទីនាំងទី ៧ ទ្រង់ស្ដេចដោយរថព្រះទីនាំងទី ៧ ក៏បានដល់
ទៅក្រុងសាកេត ទ្រង់ប្រថាប់នៅត្រង់ទ្វារខាងក្នុងព្រះរាជវាំង ពួកមិត្ត
អាមាត្យជាញាតិសាលាហិត នាំគ្នាក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះអង្គ ក្នុងកាល
ដែលស្ដេចដល់ទ្វារខាងក្នុងព្រះរាជវាំងនោះ យ៉ាងនេះថា បពិត្រមហារាជ
ព្រះអង្គស្ដេចចេញពីក្រុងសាវត្ថី ដោយរថព្រះទីនាំងតែមួយនេះ ដល់មក
ទ្វារខាងក្នុងព្រះរាជវាំងនៃក្រុងសាកេតតែម្ដងឬ ម្ចាស់អាវុសោ (បើគេសួរ
យ៉ាងនេះ) ព្រះបាទបសេនទិកោសលទ្រង់ដោះស្រាយដូចម្ដេច ទើបឈ្មោះ
ថាដោះស្រាយដោយប្រពៃ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះបាទបសេនទិកោសល
កាលបើដោះស្រាយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាដោះស្រាយដោយប្រពៃថា យើង
នៅអាស្រ័យឯក្រុងសាវត្ថី (ឯណោះទេ) តែមានកិច្ចនឹមួយយ៉ាងរួសរាន់
កើតឡើងក្នុងក្រុងសាកេតនេះ ក៏បណ្ដាជនក្នុងចន្លោះក្រុងសាវត្ថីនឹងក្រុង
សាកេតបានរៀបចំរថ ៧ ឲ្យយើង ទើបយើងចេញមកពីក្រុងសាវត្ថី បាន
ឡើងជិះរថទី ១ ត្រង់ទ្វារខាងក្នុងព្រះរាជវាំង មកដោយរថទី ១ ក៏បានដល់

ឧបម្ពវគ្គស្ស រថវិធីសុត្តេ សត្តរថវិធីកោបមា

ទុតិយំ រថវិធីនំ ចាបុណ្ហំ បញ្ចមំ រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ
 ទុតិយំ រថវិធីនំ អភិក្កុយ្ហំ ទុតិយេន រថវិធីតេន តតិយំ
 រថវិធីនំ ចាបុណ្ហំ ទុតិយំ រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ តតិយំ
 រថវិធីនំ អភិក្កុយ្ហំ តតិយេន រថវិធីតេន ចតុត្ថំ
 រថវិធីនំ ចាបុណ្ហំ តតិយំ រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ ចតុត្ថំ
 រថវិធីនំ អភិក្កុយ្ហំ ចតុត្ថេន រថវិធីតេន បញ្ចមំ រថវិធីនំ
 ចាបុណ្ហំ ចតុត្ថំ រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ បញ្ចមំ រថវិធីនំ
 អភិក្កុយ្ហំ បញ្ចមេន រថវិធីតេន ឆដ្ឋំ រថវិធីនំ ចាបុណ្ហំ
 បញ្ចមំ រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ ឆដ្ឋំ រថវិធីនំ អភិក្កុយ្ហំ
 ឆដ្ឋេន រថវិធីតេន សត្តមំ រថវិធីនំ ចាបុណ្ហំ ឆដ្ឋំ
 រថវិធីនំ និស្សជ្ជិ សត្តមំ រថវិធីនំ អភិក្កុយ្ហំ សត្តមេន
 រថវិធីតេន សាកេតំ អនុប្បត្តោ អន្តេប្បវទ្ធានំ ឯវំ
 ព្យាករមាទោ ខោ អាវុសោ រាជា បសេនទិ កោ-
 សលោ សម្មា ព្យាករមាទោ ព្យាករយ្យាតិ ឯវមេវ
 ខោ អាវុសោ សីលវិសុទ្ធិ យោវទេវ ចិត្តវិសុទ្ធិត្តា
 ចិត្តវិសុទ្ធិ យោវទេវ ធិដ្ឋវិសុទ្ធិត្តា ធិដ្ឋវិសុទ្ធិ យោវទេវ

ឧបបុរិស្ថ រថវិនិច្ឆ័យសូត្រ ឧបមាដោយរថព្រះទីតាំងទាំង ៧

រថទី ២ ក៏លះបង់រថទី ១ ហើយឡើងជិះរថទី ២ មកដោយរថទី ២ ក៏
បានដល់រថទី ៣ លះបង់រថទី ២ ហើយឡើងជិះរថទី ៣ មកដោយរថ
ទី ៣ ក៏បានដល់រថទី ៤ លះបង់រថទី ៣ ហើយឡើងជិះរថទី ៤ មក
ដោយរថទី ៤ ក៏បានដល់រថទី ៥ លះបង់រថទី ៤ ហើយឡើងជិះរថ
ទី ៥ មកដោយរថទី ៥ ក៏បានដល់រថទី ៦ លះបង់រថទី ៥ ឡើងជិះរថ
ទី ៦ មកដោយរថទី ៦ ក៏បានដល់រថទី ៧ លះបង់រថទី ៦ ឡើងជិះរថ
ទី ៧ មកដោយរថទី ៧ ទើបបានដល់មកក្រុងសាកេត ត្រង់ទ្វារខាងក្រុងព្រះ
រាជវាំងនេះ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះបាទបសេនទិកោសល កាលបើដោះស្រាយ
យ៉ាងនេះ ទើបឈ្មោះថាដោះស្រាយដោយប្រពៃ មានឧបមាដូចម្តេច
មិញ ម្ចាស់អាវុសោ ឯសីលវិសុទ្ធិ មានប្រយោជន៍ត្រឹមតែចិត្តវិសុទ្ធិ ចិត្ត
វិសុទ្ធិ មានប្រយោជន៍ត្រឹមតែទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិមានប្រយោជន៍ត្រឹមតែ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

កត្តាវិភាគណាវិស្សន្តត្តា កត្តាវិភាគណាវិស្សន្តិ យាវទេវ
មត្តាមត្តញ្ញាណនិស្សន្តិស្សន្តត្តា មត្តាមត្តញ្ញាណនិស្ស-
និស្សន្តិ យាវទេវ បដិបទាញ្ញាណនិស្សន្តិស្សន្តត្តា
បដិបទាញ្ញាណនិស្សន្តិស្សន្តិ យាវទេវ ញ្ញាណនិស្ស-
និស្សន្តត្តា ញ្ញាណនិស្សន្តិស្សន្តិ យាវទេវ អនុចាទា-
បរិជញ្ញានត្តា អនុចាទាបរិជញ្ញានត្តិ ខេ អារុសោ
កកវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។

(៣៧) ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តិ
បុណ្ណំ មន្ទាណីបុត្តំ ឯតទេវេច កោនាមោ អាយស្មា
កថេត្តា បនាយស្មន្តិ ព្រហ្មចារី ជាទន្តិ ។ បុណ្ណាតិ ខេ
មេ អារុសោ នាមិ មន្ទាណីបុត្តាតិ ច បទ មិ សព្វព្រហ្ម-
ចារី ជាទន្តិ ។ អន្ធវិយំ អារុសោ អន្តតិ អារុសោ
យថាតិ សុត្តវតា សារីកេន សម្មទេវ សន្តុ សាសនិ
អាជាទន្តេន ឯវមេវិ អាយស្មតា បុណ្ណាន មន្ទាណីបុត្តេន
កម្ពីរា កម្ពីរា បញ្ញា^(៦) អនុមាស្ស អនុមាស្ស ព្យាកតា

១ ឧ. ម. បញ្ញា ។

លុត្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

កង្ខារិករណវិសុទ្ធិ កង្ខារិករណវិសុទ្ធិមានប្រយោជន៍ត្រឹមតែមគ្គមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ មគ្គមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ មានប្រយោជន៍ត្រឹមតែបដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ មានប្រយោជន៍ត្រឹមតែញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ មានប្រយោជន៍ត្រឹមតែអនុបាទាបរិនិព្វាន ម្នាលអារុសោ ព្រហ្មចរិយធម៌ដែលខ្ញុំប្រព្រឹត្តក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ (នេះ) ដើម្បីអនុបាទាបរិនិព្វាន តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ រសេចក្តីនេះ ក៏មានទុបមេយ្យដូច្នោះឯង ។

(៣៧) កាលបើបុណ្ណមន្តាណីបុត្តមានអាយុ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ បានស្អប់បុណ្ណមន្តាណីបុត្ត មានអាយុយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុឈ្នោះអ្វី ពួកសព្វព្រហ្មចារី ស្គាល់ឈ្នោះលោកមានអាយុថាដូចម្តេច ។ ព្រះបុណ្ណមន្តាណីបុត្តតបថា ម្នាលអារុសោ ខ្ញុំឈ្នោះបុណ្ណៈ តែពួកសព្វព្រហ្មចារីស្គាល់ឈ្នោះខ្ញុំថា មន្តាណីបុត្ត ។ ព្រះសារីបុត្ត មានថេរវេទាតបរិញ្ញាថា ម្នាលអារុសោ អស្ចារ្យណាស់ ម្នាលអារុសោ ចំឡែកណាស់ ត្រង់ការណ៍ដែលសារីក ជាអ្នកចេះដឹង យល់នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះសាស្តាដោយប្រពៃ ដូចជាព្រះបុណ្ណមន្តាណីបុត្ត មានអាយុ ពិចារណារឿយៗ (ទូកថាវត្ថុទាំង១០) ហើយដោះស្រាយប្រសា ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ។ យ៉ាងនោះ

ឧបម្ពវត្តស្ស វចរីនីតសុត្តេ អញ្ញមញ្ញំ សម្មោទនកថា

លាភា សុត្រហ្មតារីនំ សុលទ្ធិ^(១) សុត្រហ្មតារីនំ យេ អា-
 យស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណីបុត្តំ លកន្តំ ទស្សនាយ លកន្តំ
 បយ្យុទាសនាយ វេលណ្ណកេន^(២) ចេចំ សុត្រហ្មតារី
 អាយស្មន្តំ មន្តាណីបុត្តំ មុទ្ធា បរិហរន្តា លកេយ្យំ
 ទស្សនាយ លកេយ្យំ បយ្យុទាសនាយ តេសម្បំ
 លាភា តេសម្បំ សុលទ្ធិ អម្ពាគម្បំ លាភា អម្ពាគម្បំ
 សុលទ្ធិ យេ មយំ អាយស្មន្តំ បុណ្ណំ មន្តាណីបុត្តំ
 លកាម ទស្សនាយ លកាម បយ្យុទាសនាយាតិ ។

(៣៨) ឯវិ វុត្តេ អាយស្មា បុណ្ណា មន្តាណីបុត្តោ
 អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឯតទេវេច កោនាមោ អា-
 យស្មា កថេត្ថ បនាយស្មន្តំ សុត្រហ្មតារី ជា-
 នន្តិតិ ។ ឧបតិស្សានតិ ខោ មេ អារុសោ នាមិ

ឧបម្ពវត្ថុ រថវិធីតសូត្រ ពាក្យភក់ទាក់ទៅវិញទៅមក

ឈ្មោះថាជាលាក របស់ពួកសព្វហូចារី ទាំងជាតិជាមនុស្សក៏ឈ្មោះថា
 ពួកសព្វហូចារីបានល្អហើយ ត្រង់ដែលពួកសព្វហូចារីបុគ្គល បាន
 ឃើញបានចូលទៅអង្គុយជិត នូវព្រះបណ្ឌមនាណីបុគ្គមានអាយុ ទោះ
 បីពួកសព្វហូចារី ថែរក្សាដោយធ្វើរឿងសំពត់លើក្បាល ហើយឲ្យ
 ព្រះបណ្ឌមនាណីបុគ្គមានអាយុ អង្គុយលើនោះ គប្បីបានឃើញ បាន
 ចូលទៅអង្គុយជិត នូវព្រះបណ្ឌមនាណីបុគ្គមានអាយុ ឈ្មោះថាជាលាក
 របស់ពួកសព្វហូចារីទាំងនោះផង ជាតិជាមនុស្សក៏ឈ្មោះថាពួកសព្វហូ-
 ចារីទាំងនោះ បានល្អហើយផង ឈ្មោះថាជាលាក របស់យើងផង ជាតិ
 ជាមនុស្ស ក៏ឈ្មោះថាយើងបានដោយល្អផង ត្រង់ដែលពួកយើងបាន
 ឃើញ បានចូលមកអង្គុយជិត នូវព្រះបណ្ឌមនាណីបុគ្គមានអាយុ ។

(៣៨) កាលបើព្រះសាវ័បុត្តពាលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះបណ្ឌមនា-
 ណីបុគ្គមានអាយុ បានសួរព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុយ៉ាងនេះថា ចុះលោក
 មានអាយុ ឈ្មោះអ្វី ពួកសព្វហូចារី ស្គាល់ឈ្មោះលោកមានអាយុ
 ថាដូចម្តេច ។ ព្រះសាវ័បុត្តឆ្លើយថា ម្ចាស់អាវុសា ខ្ញុំឈ្មោះឧបតិស្សៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សារីបុត្តោតិ ច បន មំ សុព្រហ្មចារី ជាទន្ធិតិ ។
 សត្តកក្សេន វត កំរ ភោ សាវកេន សន្ធិ មន្ត-
 យមាធា ន ជាទន្ធិ អាយស្មា សារីបុត្តោតិ សច្ច
 ហិ មយំ ជាធម្មោម អាយស្មា សារីបុត្តោតិ
 ឯត្តកម្មំ ធា នប្បដិកាសេយ្យ អន្ធវិយំ អារុសោ
 អន្ធិតំ អារុសោ យថាតំ សុត្តវតា សាវកេន
 សម្មទេវ សត្ត សាសនំ អាជាទន្ធីន ឯវមេរំ អា-
 យស្មតា សារីបុត្តេន ឥន្ទ្រ ឥន្ទ្រ បញ្ញា អនុមាស្ស
 អនុមាស្ស បុច្ឆតា លាភ សុព្រហ្មចារីនំ សុលទ្ធិ
 សុព្រហ្មចារីនំ យេ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ លកន្តិ
 នស្សនាយ លកន្តិ បយុត្តាសនាយ វេលណ្ណកេន
 ចេវី សុព្រហ្មចារី អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ មន្តនា បរិហរនា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

តែពួកសុត្រហ្មចារី ស្គាល់ឈ្មោះខ្ញុំថា សារីបុត្ត ។ ព្រះបណ្ឌិតណាម្នាក់
 មានថេរវាចាថា ឧត្តរោអើយ យេន៍បានប្រឹក្សាជាមួយនឹងសារីក ដែលទុក
 ស្មើនឹងព្រះសាស្តាផងតើ តែឥតដឹងថាលោកមានអាយុ ឈ្មោះសារីបុត្ត
 សោះ ប្រសិនបើយេន៍ដឹងថា លោកមានអាយុឈ្មោះសារីបុត្តពិតហើយ
 ពាក្យឆ្លើយឆ្លងមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ប្រហែលជាយេន៍ ឆ្លើយមិនច្បាស់
 លាស់ទេ ម្ចាស់អាវុសោ អស្ចារ្យណាស់ ម្ចាស់អាវុសោ ចំឡែកណាស់
 ត្រង់ការណ៍ដែលសារីកជាអ្នកចេះដឹង យល់នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់
 ព្រះសាស្តាដោយប្រពៃ ដូចជាព្រះសារីបុត្តមានអាយុ បានពិចារណា
 រឿយៗ ហើយសាកសួរប្រស្នា ដ៏ជ្រាលជ្រៅៗ យ៉ាងនោះឈ្មោះ
 ថាជាលោករបស់ពួកសុត្រហ្មចារី ជាតិជាមនុស្សក៏ឈ្មោះថាពួកសុត្រហ្មចារី
 បានល្អហើយ ត្រង់ដែលពួកសុត្រហ្មចារីបានឃើញ បានចូលទៅអង្គុយ
 ជិត នូវព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ទោះបីពួកសុត្រហ្មចារី ថែរក្សាដោយ
 ធ្វើរឡើងសំពត់លើក្បាល ហើយឱ្យព្រះសារីបុត្តមានអាយុ អង្គុយលើនោះ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស រថិវិនីតសុត្តេ អត្តាមញ្ញំ សម្មោទនកថា

លកេយ្យំ ទស្សនាយ លកេយ្យំ បយ្យុទាសនាយ
 តេសម្បំ លាភា តេសម្បំ សុលទ្ធិ អម្មាភម្បំ
 លាភា អម្មាភម្បំ សុលទ្ធិ យេ មយំ អាយស្មន្តំ
 សាវ័ច្ចន្តំ លភាម ទស្សនាយ លភាម បយ្យុទា-
 សនាយាតិ ។ ឥតិហ តេ ឧកោបិ មហាជានា
 អត្តាមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សមទុមោធិស្វតិ ។

រថិវិនីតសុត្តំ ចក្កន្តំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបម្ពវត្ថុ បើវិនិតសូត្រ ពាក្យរាត់ទាក់ទៅវិញទៅមក

គប្បីបានឃើញ បានចូលទៅអង្គុយជិតនូវព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ឈ្មោះ
 ថាជាលាភរបស់ពួកសព្វហូចារីទាំងនោះផង ជាតិជាមនុស្សក៏ឈ្មោះថា
 ពួកសព្វហូចារីទាំងនោះបានល្អហើយផង ឈ្មោះថាជាលាភរបស់យើង
 ផង ជាតិជាមនុស្ស ក៏ឈ្មោះថាយើងបានល្អហើយផង ត្រង់ដែល
 យើងបានឃើញ បានចូលមកអង្គុយជិតនូវព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ។
 ព្រះមហានាគទាំងពីរអង្គនោះ បានអនុមោទនាត្រេកអរនឹងភាសិតនៃគ្នា
 នឹងគ្នា ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

បប់ បើវិនិតសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចម៍ ជំហិបស្ថិត៍

(៣៩) ឯវេទ្ធ សុត្ថំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

សាវត្ថយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថវិណ្ឌិតស្ស អារាមេ។

តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។

ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោស្មំ ។ ភគវា ឯត-

ទវេត ន ភិក្ខុវេ នេវបិកោ ជិវបំ ជិវបតិ មិគជាតានំ

សមំ មេ ជិវបំ ជិវតំ មិគជាតា បរិកុញ្ញា

ជីយាយុកា វណ្ណវន្តោ ចិរំ ជីយមន្ទានំ យាបេន្ទតិ។

ឯវេទ្ធ ខោ ភិក្ខុវេ នេវបិកោ ជិវបំ ជិវបតិ មិគជា-

តានំ សមំ មេ ជិវបំ ជិវតំ មិគជាតា អនុប្បឌដ្ឋ

មុត្តិតា ភោជនានំ កុញ្ញស្សនំ អនុប្បឌដ្ឋ មុត្តិតា

ភោជនានំ កុញ្ញមាណ មទំ អាបជ្ជិស្សនំ មត្តា

សមាណ បមាទំ អាបជ្ជិស្សនំ បមត្តា សមាណ

យថាភាមតាវណីយា ភវិស្សនំ សមស្មំ ជិវបេតិ ។

និរ្យាបសូត្រ ទី ៥

(៣៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគគង់ ក្នុងវត្តជេតពាន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសា-
វត្ថី ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅពួក
ភិក្ខុថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ បានទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេវបិកជន (ជនអ្នកដាំដំណាំ)
មិនមែនដាំដំណាំជាចំណីដើម្បីពួកម្រឹគ ដោយគិតថា ពួកម្រឹគចូរទំពាស្មី
នូវដំណាំដែលអាត្មាអញដាំហើយនេះ ជាសត្វមានអាយុវែង មានសម្បុរ
ល្អ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានយូរអង្វែងចុះ ដូច្នេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ នេវបិកជន ដាំនូវដំណាំដើម្បីពួកម្រឹគ ដោយគិតយ៉ាងនេះ
វិញទេថា ពួកម្រឹគនឹងចូលមកលុកលុយដំណាំដែលអាត្មាអញដាំហើយ
នេះ ក៏មុខជានឹងភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវកោដនទាំងឡាយ លុះចូលមកលុកលុយ
ភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវកោដនទាំងឡាយហើយ នឹងដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះ
ស្រវឹងហើយ នឹងដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមានសេចក្តីប្រមាទហើយ
ជាសត្វគួរអាត្មាអញនឹងធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំនេះ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស ឆិវាបសុត្តេ បឋមទុតិយមិគដាត្ថបមា

[៤០] តត្រ ភិក្ខុវេ បឋមា មិគជាតា អម្ពំ ឆិវាបំ
 ឆិវុត្ថំ នេវាបិកស្ស អនុប្បឌ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនាធិ កុញ្ញីសុ
 តេ តត្ថ អនុប្បឌ្ឋ មុច្ឆិតា កុញ្ញមាណ មទំ អាបជ្ជី-
 សុ មត្តា សមាណ បមាទំ អាបជ្ជីសុ បមត្តា សមាណ
 យថាកាមករណីយា អហេសំ នេវាបិកស្ស អម្ពស្មី
 ឆិវាបេ ឯវញ្ញំ តេ ភិក្ខុវេ បឋមា មិគជាតា ន បរិ-
 មុច្ឆីសុ នេវាបិកស្ស ឥន្ទានុភាវំ ។

[៤១] តត្រ ភិក្ខុវេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ ស-
 មចិន្តេសំ យេ ខោ តេ បឋមា មិគជាតា អម្ពំ ឆិវាបំ
 ឆិវុត្ថំ នេវាបិកស្ស អនុប្បឌ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនាធិ
 កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ អនុប្បឌ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនាធិ កុញ្ញ-
 មាណ មទំ អាបជ្ជីសុ មត្តា សមាណ បមាទំ អាបជ្ជីសុ
 បមត្តា សមាណ យថាកាមករណីយា អហេសំ នេវា-
 បិកស្ស អម្ពស្មី ឆិវាបេ ឯវញ្ញំ តេ បឋមា មិគជាតា
 ន បរិមុច្ឆីសុ នេវាបិកស្ស ឥន្ទានុភាវំ យន្ធន មយំ

ឧបម្ពវត្ថុ និវាបសូត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹតទី១ ទី២

(៤០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសត្វម្រឹតទាំងនោះ ពួកសត្វម្រឹត
 ទី ១ ចូលទៅលុកលុយដំណាំ ដែលនៅក្នុងបិកដន ដំណោះហើយ
 ក៏ភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវភោជនទាំងឡាយ លុះពួកម្រឹតទាំងនោះចូលទៅលុកលុយ
 ភ្លេចខ្លួនក្នុងដំណាំនោះហើយស៊ី ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយ
 ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនៅក្នុងបិកដន នឹង
 ធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំដំណោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹតទី ១ ទាំងនោះ នឹងមិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់
 នេវបិកដនទេ ។

(៤១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាម្រឹតទាំងនោះ ពួកម្រឹតទី ២
 គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹតទី ១ ណា ចូលទៅលុកលុយដំណាំដែល
 នៅក្នុងបិកដន ដំណោះហើយ ក៏ភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវភោជនទាំងឡាយ លុះ
 ពួកម្រឹតទាំងនោះ ចូលទៅលុកលុយភ្លេចខ្លួនក្នុងដំណាំនោះ ហើយស៊ីនូវ
 ភោជនទាំងឡាយ ហើយដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយក៏ដល់នូវ
 សេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនៅក្នុងបិកដននឹងធ្វើតាមសេចក្តី
 ប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំដំណោះ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹតទី ១ នោះនឹង
 មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់នេវបិកដនទេ បើដូច្នោះគួរតែយើងទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សត្វសោ ឯវាបកោជនា បដិវរមេយ្យាម កយ-
 កោតា បដិវរតា អរញ្ញាយតនាធិ អដ្ឋោតាហេ-
 ត្វា^(១) វិហរេយ្យាមាតិ តេ សត្វសោ ឯវាបកោជនា
 បដិវរមីសុ កយកោតា បដិវរតា អរញ្ញាយតនាធិ
 អដ្ឋោតាហេត្វា វិហរីសុ ។ តេសំ តិម្លានំ បច្ឆិមេ
 មាសេ តិលោកធម្មសង្ខយេ អធិមត្តកសីមាធិ បត្តា
 កាយា ហោតិ តេសំ អធិមត្តកសីមាធិ^(២) បត្តកា-
 យាធិ តលវីរិយំ បរិហាយិ តលវីរិយេ បរិហ័នេ តមេវ
 ឯវាបំ ឯវុត្តំ នេវាបិកស្ស បន្ទាតមីសុ តេ តត្ថ អនុ-
 ប្បឧជ្ឈ មុច្ឆិតា កោជនាធិ កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ អនុប្បឧជ្ឈ
 មុច្ឆិតា កោជនាធិ កុញ្ញាមាថា មទំ អាបជ្ជីសុ មត្តា
 សមាថា បមាទំ អាបជ្ជីសុ បមត្តា សមាថា យថា-
 កាមករណីយា អហេស្មំ នេវាបិកស្ស អមុស្មំ ឯ-
 វាបេ ឯវុត្តំ តេ ភិក្ខុវេ ធុតយាបិ មិតជាតា ន បរិ-
 មុច្ឆីសុ នេវាបិកស្ស ឥន្ទានុកាវា ។

១ ឧ. អដ្ឋោតាហិត្វា ។ ២ អធិមត្តកសីមាធិនិប្បត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វៀរកុំស៊ីដំណាំទាំងអស់ នឹងវៀរចាកការស៊ីដោយសេចក្តីភិតភ័យហើយ
 គួរចូលទៅរកព្រៃជ្រៅ នៅតាមសប្បាយវិញ លុះពួកម្រឹគទាំងនោះគិត
 ដូច្នោះ ហើយក៏នាំគ្នាវៀរចាកនិវេសកោដន (ដំណាំជានុយ) ទាំងអស់
 វៀរចាកការស៊ីដោយសេចក្តីភិតភ័យ ក៏ចូលទៅកាន់ព្រៃជ្រៅហើយនៅ ។
 លុះដល់ខែជាទីបំផុតនៃត្រីមុវដ្ត មានស្មៅនឹងទឹកអស់ហើយ កាយរបស់
 ពួកម្រឹគទាំងនោះ ក៏ដល់នូវភាពស្អាងស្អមក្រៃពេក លុះម្រឹគទាំងនោះ
 មានកាយដល់នូវភាពស្អាងស្អមហើយ កំឡាំងកាយនឹងសេចក្តីព្យាយាមក៏
 សាបសូន្យទៅ កាលបើកំឡាំងកាយនឹងសេចក្តីព្យាយាមសាបសូន្យហើយ
 ពួកម្រឹគក៏នាំគ្នាត្រឡប់មករកដំណាំ ដែលនៅបរិក័ដនោះវិញ ទើប
 ពួកម្រឹគទាំងនោះ ចូលទៅលុកលុយក្នុងដំណាំនោះ ហើយភ្ជួចខ្លួនស៊ី
 នូវកោដនទាំងឡាយ លុះពួកម្រឹគទាំងនោះចូលទៅលុកលុយក្នុងដំណាំ
 នោះ ហើយភ្ជួចខ្លួនស៊ីនូវកោដនទាំងឡាយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង
 លុះស្រវឹងហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាសត្វ
 គួរនេវាបិក័ដនឹងធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ ម្ចាស់
 ក៏កុំទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹគទី ២ នោះ នឹងមិនរួចពីឥទ្ធានុ-
 ភាពរបស់នេវាបិក័ដឡើយ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស និវាបសុត្តេ ពត៌យមិត្តជាតិបមា

(៤២) តត្រ ភិក្ខុវេ តតិយា មិគជាតា ឯវិ
សមចិន្តេស្មំ យេ ខោ តេ បវេមា មិគជាតា អម្ព
និវាបំ និវត្តំ នេវាបិកស្ស ។ បេ ។ ឯវត្តា តេ
បវេមា មិគជាតា ន បរិមុច្ឆិសុ នេវាបិកស្ស ឥន្ទា-
នុភាវា យេបិ តេ ធុតិយា មិគជាតា ឯវិ សម-
ចិន្តេស្មំ យេ ខោ តេ បវេមា មិគជាតា អម្ព
និវាបំ និវត្តំ នេវាបិកស្ស ។ បេ ។ ឯវត្តា តេ
បវេមា មិគជាតា ន បរិមុច្ឆិសុ នេវាបិកស្ស ឥន្ទា-
នុភាវា យន្ទន មយំ សព្វសោ និវាបកោជនា បដិវិ-
មេយ្យម កយកោតា បដិវិតា អរញ្ញាយតនានិ អន្លោ-
តាហោត្វា វិហារេយ្យមាតិ តេ សព្វសោ និវាបកោជ-
នា បដិវិមីសុ កយកោតា បដិវិតា អរញ្ញាយតនានិ
អន្លោតាហោត្វា វិហារីសុ តេសំ ភិម្ហានំ បន្និមេ មាសេ
តិណោនកសុទ្ធីយេ អធិមត្តកសិមាទំ បត្តា កា-
យោ ហោតិ តេសំ អធិមត្តកសិមាទំ បត្ត-
កាយានំ ពលវីរិយំ បរិហាយំ ពលវីរិយេ បរិហីនេ

ឧបម្ពវត្ថុ និវាបសូត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹតទី ៣

(៤២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាម្រឹតទាំងនោះ ពួកម្រឹតទី ៣ គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹតទី ១ ណា (ចូលទៅលុកលុយ) នូវដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំឯណោះ ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹតទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានុភាពរបស់នេវាបិកជនទៅហើយ ឯពួកម្រឹតទី ២ ណា គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹតទី ១ ណា (ចូលទៅលុកលុយ) នូវដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំឯណោះ ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹតទី ១ នោះ ក៏មិនរួចអំពីឥទ្ធានុភាព របស់នេវាបិកជនទៅហើយ បើដូច្នោះគួរតែយើងទាំងឡាយ វៀរចាកនិវាបភោជនទាំងអស់ វៀរចាកការបរិភោគ ដោយសេចក្តីភិតភ័យ ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃជ្រៅ នៅតាមសប្បាយ ពួកម្រឹតនោះគិតដូច្នេះហើយ ក៏វៀរចាកនិវាបភោជនទាំងអស់ វៀរចាកការបរិភោគ ដោយសេចក្តីភិតភ័យ ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃជ្រៅនៅតាមសប្បាយ លុះដល់ខែជាទីបំផុត នៃត្រីមុខដែលមានស្មៅនឹងទឹកអស់ហើយ កាយរបស់ពួកម្រឹតទាំងនោះ ក៏ដល់នូវភាពស្អាតស្អំស្អមក្រៃពេក លុះពួកម្រឹតទាំងនោះ មានកាយដល់នូវភាពស្អាតស្អំស្អមហើយ ក៏ឡើងកាយ នឹងកំឡាំងព្យាយាម ក៏សាបសូន្យទៅ កាលបើកំឡាំងកាយនឹងសេចក្តីព្យាយាមសាបសូន្យហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចក្កាសកំ

តមេវ និវាបំ និវត្តំ នេវាបិកកស្ស បទ្ហាកមីសុ តេ
 តត្រ^(១) អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញីសុ តេ
 តត្រ^(២) អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញមាណ មទំ
 អាបជ្ជីសុ មត្តា សមាណ បមាទំ អាបជ្ជីសុ បមត្តា
 សមាណ យថាកាមករណីយា អហេសំ នេវាបិ-
 កកស្ស អមុស្មី និវាបេ ឯវត្តំ តេ ធុតិយាបិ មិក-
 ជាតា ន បរមុច្ឆីសុ នេវាបិកកស្ស ឥទ្ធានុកាវ
 យទ្ធន មយំ អមំ និវាបំ និវត្តំ នេវាបិកកស្ស
 ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយ្យម តត្រាសយំ
 កប្បត្វា អមំ និវាបំ និវត្តំ នេវាបិកកស្ស
 អនុប្បទដ្ឋ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញីស្សាម អន-
 ុប្បទដ្ឋ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញមាណ ន មទំ
 អាបជ្ជីស្សាម អមត្តា សមាណ នប្បមាទំ អាបជ្ជីស្សា-
 ម អប្បមត្តា សមាណ ន យថាកាមករណី-
 យា ភវិស្សាម នេវាបិកកស្ស អមុស្មី និវាបេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ពួកម្រឹគទាំងនោះ ក៏ត្រឡប់មករកដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំនោះវិញ
 ពួកម្រឹគទាំងនោះ ក៏ចូលទៅលុកលុយក្នុងដំណាំនោះភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវភោជន
 ទាំងឡាយ លុះម្រឹគទាំងនោះចូលទៅលុកលុយក្នុងដំណាំនោះភ្លេចខ្លួនស៊ី
 នូវភោជនទាំងឡាយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយ ក៏ដល់
 នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនេវាបិកជនធ្វើតាមសេចក្តី
 ប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹគទី ២
 នោះក៏មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលរបស់នេវាបិកជនទៅហើយ បើដូច្នោះ គួរតែ
 យើងទាំងឡាយ ចូលទៅអាស្រ័យដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំឯណោះ
 ហើយសម្រេចទីនៅ (ឮដំខាងក្រៅ) លុះសម្រេចទីនៅក្នុងទីនោះហើយ
 ពួកយើងនឹងកុំចូលទៅលុកលុយដំណាំ ដែលនេវាបិកជនគេដាំឯណោះ
 ភ្លេចខ្លួនស៊ីនូវភោជនទាំងឡាយ លុះមិនចូលទៅលុកលុយ មិនភ្លេចខ្លួន
 គ្រាន់តែស៊ីនូវភោជនទាំងឡាយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិន
 ស្រវឹងហើយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ ជាសត្វ
 ដែលនេវាបិកជនធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស និវាបសុត្តេ ភតិយមិទ្ធជាតបមា

តេ អម្ពំ ជិវំបំ ជិវុត្តំ នេវចិកស្ស ឧបជិស្សាយ
 អាសយំ កប្បយីសុ, តត្រាសយំ កប្បេត្វា អម្ពំ
 ជិវំបំ ជិវុត្តំ នេវចិកស្ស អនុប្បទដ្ឋ អម្ពុត្តតា
 ភោជនាជំ ភុញ្ញីសុ, តេ តត្រ^(១) អនុប្បទដ្ឋ អម្ពុត្តតា
 ភោជនាជំ ភុញ្ញមាណ ន មទំ អាបជ្ជីសុ, អមត្តា
 សមាណ នប្បមាទំ អាបជ្ជីសុ, អប្បមត្តា សមាណ
 ន យថាកាមករណីយា អហេសំ, នេវចិកស្ស
 អម្ពុស្មី ជិវំបេតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ នេវចិកស្ស
 ច នេវចិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ អបិស្សុ^(២)
 នាមិមេ តតិយា មិគជាតា កេដុតិណោ ឥន្ទ្រមន្តស្ស
 នាមិមេ តតិយា មិគជាតា បរជណា ឥមញ្ច នាម
 ជិវំបំ ជិវុត្តំ បរិភុញ្ញនំ ន ច នេសំ ជានាម
 អាគតី វា កតី វា យទ្ធន មយំ ឥមំ ជិវំបំ ជិវុត្តំ
 មហតីហិ ទណ្ឌាវកុហិ^(៣) សមន្តា សប្បទេសំ
 អនុបរិវរេយ្យាម អប្បេវ នាម តតិយាជំ មិគជាតាជំ
 អាសយំ បស្សេយ្យាម យត្ថ^(៤) កាហំ កត្តេយ្យន្តិ ។

១ ឱ. ម. ពត្ត ។ ២ ឱ. សវីស្ស ។ ៣ ឱ. ម. ទណ្ឌាវកាហិ ។ ៤ ឱ. ម. យត្ថ ពេ ។

ឧបម្ពវគ្គ និវាបសូត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹត ទី៣

ពួកម្រឹតទី ៣ នោះ ក៏ចូលទៅអាស្រ័យដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាង
 ណោះ ហើយ សម្រេចទីនៅ (ឮដំខាងក្រៅ) លុះសម្រេចទីនៅក្នុងទីនោះ
 ហើយ ក៏មិនចូលទៅលុកលុយដំណាំដែលនេវាបិកជនដាងណោះ មិន
 ភ្លេចខ្លួនស្មើនូវកោដន់ទាំងឡាយ លុះពួកម្រឹតទាំងនោះ មិនចូលទៅលុក
 លុយភ្លេចខ្លួន ក្នុងដំណាំនោះ គ្រាន់តែស្មើនូវកោដន់ទាំងឡាយ ក៏មិន
 ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ
 លុះមិនប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនេវាបិកជនធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន
 ព្រោះដំណាំ ឯណោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ
 នេវាបិកជននឹងបរិសុទ្ធរបស់នេវាបិកជនមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អើក៏
 ពួកម្រឹតទី ៣ ទាំងនេះជាសត្វមានកលមាយា ដូចជាមានបូជ្ជ ពួកម្រឹតទី ៣
 នេះ ជាសត្វផ្សេងគ្នា (អំពីពួកម្រឹតទី ១ ទី ២) មកស្មើដំណាំដែលអញ
 ដាំហើយនេះឯង យើងទាំងឡាយមិនដឹងដំណើរមកនឹងដំណើរទៅរបស់
 វាទាំងនោះ បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយធ្វើរបងព័ទ្ធដំណាំដែលយើង
 ទាំងឡាយដាំហើយនេះ ព្រមទាំងប្រទេសជុំវិញ ដោយកំណត់ឈើនឹង
 បង្កាត់ទាំងឡាយធំៗ គង់យើងទាំងឡាយនឹងឃើញនូវទីអាស្រ័យរបស់
 ពួកម្រឹតទី ៣ នឹងចាប់ប្រឹតទាំងនោះ ត្រង់កន្លែងដែលវាទៅឲ្យបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តេ អម្ពំ ឯវាបំ ឯវុត្តំ មហត្ថហិ ទណ្ឌាវត្ថុវាហិ
 សមន្តា សប្បទេសំ អនុបរិវាទេសំ ។ អន្ធិសាស្តី^(១)
 ខោ ភិក្ខុវេ នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច
 តតិយាជំ មិកជាតាជំ អាសយំ យត្ថ តេ តាហំ
 អកម្ពស្ក ។ ឯវុត្តំ តេ ភិក្ខុវេ តតិយាបិ មិកជា-
 តា ន បរិមុច្ឆិស្ក នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវំ ។

(៤៣) តត្រ ភិក្ខុវេ ចតុត្ថា មិកជាតា ឯវុ
 សមចិន្តេស្កំ យេ ខោ តេ បឋមា មិកជាតា
 ។ បេ ។ ឯវុត្តំ តេ បឋមា មិកជាតា ន
 បរិមុច្ឆិស្ក នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវំ យេបិ តេ
 ទុតិយា មិកជាតា ឯវុ សមចិន្តេស្កំ យេ ខោ តេ
 បឋមា មិកជាតា ។ បេ ។ ឯវុត្តំ តេ បឋមា
 មិកជាតា ន បរិមុច្ឆិស្ក នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវំ
 យន្ទន មយំ ។ បេ ។ ឯវុត្តំ តេ ទុតិយា
 មិកជាតា ន បរិមុច្ឆិស្ក នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវំ

១ ម. អន្ធិស្ក ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្កៈ

ជនទាំងឡាយនោះ នាំគ្នាធ្វើរបងព័ទ្ធជុំវិញ ដែលខ្លួនដាំហើយឯណោះ
 ព្រមទាំងប្រទេសជុំវិញ ដោយកំណត់ឈើនឹងបង្កាត់ទាំងឡាយធំៗ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេរាបិកជនក្តី បរិសទ្យរបស់នេរាបិកជនក្តី បាន
 ឃើញទីនៅរបស់ពួកម្រឹគទី ៣ នោះហើយ ក៏ចាប់ពួកម្រឹគទាំងនោះ ត្រង់
 កន្លែងដែលវាទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះហើយ ពួក
 ម្រឹគទី ៣ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់នេរាបិកជនឡើយ ។

(៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកម្រឹគទាំងនោះ ម្រឹគទី ៤
 គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹគទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះហើយ
 ពួកម្រឹគទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាព របស់នេរាបិកជនទៅហើយឯពួក
 ម្រឹគទី ២ ណា គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹគទី ១ ណា ។ បេ ។ កាល
 បើយ៉ាងនេះហើយ ពួកម្រឹគទី ១ នោះមិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់ នេរាបិក
 ជនទៅហើយ បើដូច្នោះគួរតែយើងទាំងឡាយ ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ
 ពួកម្រឹគទី ២ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាព របស់នេរាបិកជនទៅហើយ

ឧបម្ពវគ្គស្ស និវាបសុត្តេ បព្ពត្តមិគជាត្វបមា

យេ បិ តេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេស្មំ យេ
 ខោ តេ បឋមា មិគជាតា ។ បេ ។ ឯវត្ថា តេ បឋមា
 មិគជាតា ន បរិមុច្ឆិស្មំ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុកាវា យេ បិ
 តេ ទុតិយា មិគជាតា ឯវំ សមចិន្តេស្មំ យេ ខោ តេ
 បឋមា មិគជាតា ។ បេ ។ ឯវត្ថា តេ បឋមា
 មិគជាតា ន បរិមុច្ឆិស្មំ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុកាវា
 យន្ធន មយំ ។ បេ ។ ឯវត្ថា តេ ទុតិយា
 មិគជាតា ន បរិមុច្ឆិស្មំ នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុកាវា
 យន្ធន មយំ អម្ពំ ឯវាបិ ឯវត្ថំ នេវាបិកស្ស ឧប-
 ដិស្សាយ អាសយំ កប្បយ្យម តត្រាសយំ កប្បត្វា
 អម្ពំ ឯវាបិ ឯវត្ថំ នេវាបិកស្ស អនុប្បឧជ្ឈ អមុច្ឆតា
 កោជនាធិ កុញ្ញស្សម អនុប្បឧជ្ឈ អមុច្ឆតា កោជ-
 នាធិ កុញ្ញមាណ ន មទំ អាបជ្ជិស្សម អមត្តា សមា-
 នា នប្បមាទំ អាបជ្ជិស្សម អប្បមត្តា សមាណ ន
 យថាកាមករណីយា ភវិស្សម នេវាបិកស្ស អមុស្មី
 ឯវាបេតិ តេ អម្ពំ ឯវាបិ ឯវត្ថំ នេវាបិកស្ស ឧប-
 ដិស្សាយ អាសយំ កប្បយ្យសុ តត្រាសយំ កប្បត្វា

ឧបម្មវិធី ឆិកាបសុត្រ សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹតទី ៤

ឯពួកម្រឹតទី ៣ ណា គិតព្រមគ្នា យ៉ាងនេះថា ពួកម្រឹតទី ១ ណា
 ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះហើយ ពួកម្រឹតទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលភាព
 របស់នេវាបិកជនទៅហើយ ឯពួកម្រឹតទី ២ ណា គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះ
 ថា ពួកម្រឹតទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះហើយ ពួកម្រឹតទី ១
 នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលភាពរបស់នេវាបិកជនទៅហើយ បើដូច្នោះគួរតែ
 យើងទាំងឡាយ ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹតទី ២ ទាំងនោះ
 មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលភាពរបស់នេវាបិកជនទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែយើង
 ទាំងឡាយ គប្បីចូលទៅ អាស្រ័យដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំឯណោះ
 ហើយសម្រេចទីនៅ លុះសម្រេចទីនៅក្នុងទីនោះហើយ ពួកយើងនឹង
 កុំចូលទៅលុកលុយដំណាំ ដែលនេវាបិកជនដាំឯណោះ កុំភ្លេចខ្លួន
 ស៊ីនូវវេកាជនទាំងឡាយ លុះមិនចូលមកលុកលុយ មិនភ្លេចខ្លួន គ្រាន់
 តែស៊ីនូវវេកាជនទាំងឡាយ ក៏នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រ-
 វឹងហើយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ នឹងជា
 សត្វគួរនេវាបិកជនធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ
 ឡើយ ទើបពួកម្រឹតទី ៣ នោះ ចូលទៅអាស្រ័យដំណាំដែលនេវាបិក-
 ជនគេដាំឯណោះ ហើយសម្រេចទីនៅ លុះសម្រេចទីនៅក្នុងទីនោះហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អម្ពំ ឯវ៉បំ ឯវ៉ត្ថំ នេវ៉បិកស្ស អនុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថា
 កោជនាធិ កុញ្ញសុ តេ តត្ថ អនុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថា
 កោជនាធិ កុញ្ញមាណ ន មទំ អាបជ្ជីសុ អមត្តា ស-
 មាណ នប្បមាទំ អាបជ្ជីសុ អប្បមត្តា សមាណ
 ន យថាកាមករណីយា អហោសំ នេវ៉បិកស្ស
 អម្ពស្មី ឯវ៉បេ ។ តត្រ នេវ៉បិកស្ស ច នេវ៉បិកបរិ-
 សាយ ច ឯតទហោសិ អបិស្ស ធាមិមេ តតិយា
 មិគជាតា កេដ្ឋកិលោ ឥទ្ធិមន្តស្ស ធាមិមេ តតិយា
 មិគជាតា បរជនា ។ បេ ។ អន្តសាសំ ខោ
 នេវ៉បិកោ ច នេវ៉បិកបរិសា ច តតិយាធិ មិគជា-
 តាធិ អាសយំ យត្ថ តេ តាហំ អកមិសុ ឯវ៉ត្ថា តេ
 តតិយាបិ មិគជាតា ន បរិមុត្តិសុ នេវ៉បិកស្ស
 ឥទ្ធានុកាវា យន្តន មយម្បិ យត្ថ អកតិ នេវ៉បិកស្ស
 ច នេវ៉បិកបរិសាយ ច តត្រាសយំ កប្បេយ្យម
 តត្រាសយំ កប្បេត្វា អម្ពំ ឯវ៉បំ ឯវ៉ត្ថំ នេវ៉បិកស្ស
 អនុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថា កោជនាធិ កុញ្ញមាណ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ក៏មិនចូលទៅលុកលុយដំណាំ ដែលនៅរាបិកជនជាឯណោះ មិនភ្លេច
 ខ្លួន គ្រាន់តែស៊ីនូវកោជនទាំងឡាយ ពួកម្រឹគទី ៣ នោះ មិនចូលទៅ
 លុកលុយក្នុងដំណាំនោះ មិនភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែស៊ីនូវកោជនទាំងឡាយ
 ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តី
 ប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនៅរាបិកជនធ្វើតាមសេចក្តី
 ប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះឡើយ ។ ក្នុងសម័យនោះ នេ-
 រាបិកជននឹងបរិសទ្យរបស់នេរាបិកជន មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អើក៏
 ពួកម្រឹគទី ៣ នេះ មានកលមាយាសិក្សាហើយ ដូចជាសត្វមានបូជ្ជ
 ពួកម្រឹគទី ៣ នេះជាសត្វផ្សេង ក្រៅអំពីម្រឹគទី ១ នឹងម្រឹគទី ២ ។ បេ ។
 លុះនេរាបិកជន នឹងពួកបរិសទ្យរបស់នេរាបិកជន បានឃើញទីនៅនៃ
 ពួកម្រឹគទី ៣ ហើយ ក៏ចូលទៅចាប់ម្រឹគទាំងនោះ ត្រង់ទីដែលវាទៅ
 កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹគទី ៣ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានុភាពរបស់នេ-
 រាបិកជនទៅហើយ បើដូច្នោះទីត្រង់ណាដែលមិនមែនជាវិស័យ របស់
 នេរាបិកជននឹងនេរាបិកបរិសទ្យ គួរឃើញទាំងឡាយសម្រេចនូវទីនៅត្រង់
 កន្លែងនោះ លុះសម្រេចទីនៅត្រង់ទីនោះហើយ កុំចូលទៅលុកលុយ
 ដំណាំដែលនៅរាបិកជនជាឯណោះ កុំភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែស៊ីនូវកោជន

ឧបទ្ទវេទស្ស និវាបស្សន្តេ ចតុត្ថមិកជាតូបមា

ន មទំ អាបជ្ជីស្សាម អមត្តា សមាធា នប្បមាទំ អា-
 បជ្ជីស្សាម អប្បមត្តា សមាធា ន យថាកាមករណី-
 យា ភវិស្សាម នេវចិកស្ស អមុស្មី និវាបេតិ ។ តេ
 យត្ថ អកតិ នេវចិកស្ស ច នេវចិកបរិសាយ ច
 តត្រាសយំ កប្បយីសុ តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ
 និវាបំ និវត្តំ នេវចិកស្ស អននុប្បទជ្ជ អមុច្ឆតា
 កោជនាទំ កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ អននុប្បទជ្ជ អមុច្ឆតា
 កោជនាទំ កុញ្ញមាធា ន មទំ អាបជ្ជីសុ អមត្តា
 សមាធា នប្បមាទំ អាបជ្ជីសុ អប្បមត្តា សមាធា
 ន យថាកាមករណីយា អហេស្មី នេវចិកស្ស
 អមុស្មី និវាបេ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ នេវចិកស្ស ច
 នេវចិកបរិសាយ ច ឯតទិហោសិ អបិស្សុ នាមិមេ
 ចតុត្តា មិគជាតា កេដ្ឋកិនោ សន្ធិមន្តស្សុ នាមិមេ
 ចតុត្តា មិគជាតា បរជនា សមញ្ញា នាម និវាបំ
 និវត្តំ បរិកុញ្ញន្តំ ន ច នេសំ ជាធាម អាគតី វា
 គតី វា យន្នន មយំ សមំ និវាបំ និវត្តំ មហាតីហិ
 ទណ្ឌវាគ្គវាហិ សមត្តា សប្បនេសំ អនុបរិវារយ្យាម

បទប្បវត្ត ឆិវបស្សត្រ សេចក្តីច្រៀបដោយពួកម្រឹគទី ៤

ទាំងឡាយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ នឹងមិន
 ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ នឹងជាសត្វគួរនេវបិកជន
 ធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ ។ ទើបពួកម្រឹគ
 ទាំងនោះសម្រេចទីនៅ ត្រង់ទីដែលមិនមែនជាវិស័យ របស់នេវបិកជន
 នឹងនេវបិកបរិសទ្យនោះ លុះសម្រេចនូវទីស្រវឹងក្នុងទីនោះហើយ ក៏
 មិនចូលទៅលុកលុយដំណាំ ដែលនេវបិកជនដាំឯណោះ មិនភ្ជួចខ្លួន
 គ្រាន់តែស៊ីនូវកោជនទាំងឡាយ លុះម្រឹគទាំងនោះមិនចូលទៅលុកលុយ
 មិនភ្ជួចខ្លួនក្នុងដំណាំនោះហើយ គ្រាន់តែស៊ីនូវកោជនទាំងឡាយ ក៏មិន
 ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ
 លុះមិនប្រមាទហើយ ជាសត្វគួរនេវបិកជនធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន
 ព្រោះដំណាំឯណោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ នេវ.
 បិកជននឹងនេវបិកបរិសទ្យមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អើក៏ពួកម្រឹគ ទី ៤
 នេះ មានកលមាយាសិក្សាហើយ ដូចជាសត្វមានបូជី ពួកម្រឹគទី ៤
 នេះ ជាសត្វផ្សេងពីពួកម្រឹគ ទី ១ ទី ២ ទី ៣ នោះ តែងស៊ីនូវដំណាំ
 ដែលយើងទាំងឡាយដាំហើយនេះ ឯយើងទាំងឡាយមិនដឹងនូវដំណើរ
 មកនឹងដំណើរទៅរបស់ពួកវា បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយធ្វើរបងព័ទ្ធ
 ដំណាំដែលយើងដាំហើយនេះ ព្រមទាំងប្រទេសជុំវិញ ដោយកំណាត់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

អប្បេរ្បំ ធាម ចតុត្ថានំ មិគជាតានំ អាសយំ បស្សេ-
យ្យាម យត្ថ តេ តាហំ កង្ខេយ្យន្តំ តេ អម្ពំ និវាបំ
និវត្តំ មហាតីហំ ទណ្ឌវត្ថុវាហំ សមន្តា សប្បនេសំ
អនុបវិវាសេសំ ។ នេវ ខោ ភិក្ខុវេ អន្ធមាស្សំ នេ-
វាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា ច ចតុត្ថានំ មិគជាតានំ
អាសយំ យត្ថ តេ តាហំ កង្ខេយ្យំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
នេវាបិកស្ស ច នេវាបិកបរិសាយ ច ឯតទហោសិ
សចេ ខោ មយំ ចតុត្ថេ មិគជាតេ យដ្ឋេស្សាម
តេ យដ្ឋិតា អញ្ញោ យដ្ឋេស្សន្តំ ឯវំ ឥមំ និវាបំ
និវត្តំ សព្វសោ មិគជាតា វិញ្ញាស្សន្តំ យទ្ធុន មយំ
ចតុត្ថេ មិគជាតេ អដ្ឋបេក្ខេយ្យាមាតិ ។ អដ្ឋ-
បេក្ខីស្ស ខោ ភិក្ខុវេ នេវាបិកោ ច នេវាបិកបរិសា
ច ចតុត្ថេ មិគជាតេ ឯវញ្ញំ តេ ភិក្ខុវេ ចតុត្ថាបិ
មិគជាតា បរិមុច្ចីស្ស នេវាបិកស្ស ឥទ្ធានុភាវំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបញ្ញាសកៈ

ឈើនឹងបង្កាត់ទាំងឡាយធំ ។ ដោយគិតថា ធ្វើដូចម្តេច ពួកយើងនឹង
 ឃើញទ្រុឌនៅរបស់ពួកម្រឹគទី៤ ពួកម្រឹគទាំងនោះ គប្បីចូលទៅកាន់ទី
 គួរចាប់បានហ្ន៎ (លុះគិតដូច្នេះហើយ) ជនទាំងឡាយនោះក៏ធ្វើរបងព័ទ្ធ
 ដំណាំដែលខ្លួនដាំឯណោះ ព្រមទាំងប្រទេសជុំវិញ ដោយកំណាត់ឈើ
 នឹងបង្កាត់ទាំងឡាយធំ ។ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេវបិកជនក្តីនេវបិក-
 បរិសទ្យក្តី មិនបានឃើញទីអាស្រ័យរបស់ពួកម្រឹគទី ៤ ទេ ក៏នាំគ្នា
 ទៅរកចាប់ម្រឹគទាំងនោះ ត្រង់កន្លែងដែលវានៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក្នុងសម័យនោះ នេវបិកជននឹងនេវបិកបរិសទ្យ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះ
 ថា ប្រសិនបើ យើងទាំងឡាយ សម្លាប់នូវពួកម្រឹគទី ៤ ហើយ អ្នក
 ទាំងឡាយដទៃមុខជានឹងសម្លាប់នូវម្រឹគដែលយើងសម្លាប់នោះដែរ កាល
 បើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹគមុខជានឹងបោះបង់ចោលនូវដំណាំដែលយើងទាំង
 ឡាយដាំហើយនេះ ដោយប្រការទាំងពួង បើដូច្នោះមានតែយើងទាំង
 ឡាយធ្វើព្រងើយកន្តើយនឹងពួកម្រឹគទី ៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេវ-
 បិកជនក្តី នេវបិកបរិសទ្យក្តី ក៏ធ្វើព្រងើយកន្តើយនឹងពួកម្រឹគទី ៤
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកម្រឹគទី ៤ នោះ រួចអំពី
 ភ័យខ្លាចភាពរបស់នេវបិកជនបាន ។

ឧប្បវត្តស្ស វិភិច្ចសុត្តេ បឋមសមណព្រាហ្មណ

(៤៤) ឧបមា ទោ មេ អយំ ភិក្ខុវេ កតា
អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយញ្ចេវេត្ថ អត្ថោ ។ ឯវា-
នោតិ ទោ ភិក្ខុវេ បញ្ចន្នេតិ កាមគុណានំ អជិ-
វចនំ ។ ឯវាបិកោតិ ទោ ភិក្ខុវេ មារស្សេតិ
ចាបិមតោ អជិវចនំ ។ ឯវាបិកបរិសាតិ ទោ
ភិក្ខុវេ មារបរិសាយេតិ អជិវចនំ ។ មិគជាតាតិ
ទោ ភិក្ខុវេ សមណព្រាហ្មណានមេតិ អជិវចនំ ។

(៤៥) តត្រ ភិក្ខុវេ បឋមា សមណព្រាហ្មណ
អម្ពំ ឯវាបិ ឯវេតិ មារស្ស អម្ពំ ច លោកាមិសានិ
អនុប្បឌ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញសុ តេ វត្ថុ អនុប្ប-
ឌ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញមាណ មនំ អាបជ្ជីសុ
មត្តា សមាណ បមាទំ អាបជ្ជីសុ បមត្តា សមាណ
យថាកាមករណីយា អហោសំ មារស្ស អម្ពុស្មី
ឯវាបេ អម្ពុស្មី ច លោកាមិសេ ឯវេតិ តេ ភិក្ខុវេ

ឧបម្ពវគ្គ វិវាហសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ១

(៤៤) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីទុបមារនេះឯង គឺថាគន់ធ្វើ ដើម្បីបញ្ជាក់សេចក្តីឲ្យច្បាស់លាស់ ។ សេចក្តីក្នុងរឿងទុបមា⁺នុ៎ះ ដូចគ្នា ទៅនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ដំណាំ⁺ នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃ កាមគុណ ៥ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា នេវាបិកជន (អ្នកដាំ ដំណាំ)⁺នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមារដែលមានចិត្តអាក្រក់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ពួកនេវាបិកបរិស័ទ⁺ នុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់បរិស័ទនៃមារ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ពួកម្រឹត⁺ នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃសមណៈនឹង ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ។

(៤៥) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកទី១ លុកលុយដំណាំ ដែលមារដាំហើយឯណោះ នឹងលោកាមិសៈ (អាមិសៈក្នុងលោក) ទាំងឡាយឯណោះ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគភោជនទាំងឡាយ កាលពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ លុកលុយក្នុងដំណាំ នឹងអាមិសៈក្នុងលោកនោះហើយ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគភោជនទាំងឡាយ ហើយដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នា បាន ព្រោះដំណាំឯណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង ម្ចាស់ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

បឋមា សមណាប្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស
 ឥទ្ធានុកាវ ។ សេយ្យថាបិ តេ ភិក្ខុវេ បឋមា
 មិត្តជាតា តដ្ឋបមេ អហំ ឥមេ បឋមេ សមណ-
 ប្រាហ្មណោ វនាមិ ។

(៤៦) តត្រ ភិក្ខុវេ ធុតិយា សមណាប្រាហ្មណា
 ឯវំ សមចិន្តេស្តំ យេ ខោ តេ បឋមា សមណ-
 ប្រាហ្មណា អម្ពំ ឯវំបិ ឯវុត្តំ មារស្ស អម្ពំ ច
 លោកាមិសាធិ អនុប្បឡដ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនាធិ កុញ្ញីសុ
 តេ តត្ថ អនុប្បឡដ្ឋ មុច្ឆិតា ភោជនាធិ កុញ្ញមាធិ មនំ
 អាបជ្ជីសុ មត្តា សមាធិ បមាធិ អាបជ្ជីសុ បមត្តា
 សមាធិ យថាកាមករណីយា អហេស្តំ មារស្ស
 អមុស្មី ឯវំថេ អមុស្មី ច លោកាមិសេ ឯវុត្តា តេ
 បឋមា សមណាប្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស
 ឥទ្ធានុកាវ យន្នន មយំ សព្វសោ ឯវំបភោជនា
 លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យម កយគោតា បដិវិរតា
 អរញ្ញាយតនាធិ អដ្ឋោតាហេត្វា វិហរេយ្យមាតិ តេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ សមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ពួកទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិានុភាពរបស់មារទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកម្រឹគទី ១ នោះ មានសេចក្តីបម្រាស់យ៉ាងណា គឺថាគតពោលនូវសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយទី ១ នេះ ថា មានបមេយ្យដូច្នោះដែរ ។

(៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ណាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកទី ២ គឺត្រាមគ្គាយ៉ាងនេះថា សមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ១ ណា លុកលុយដំណាំដែលមារដាំហើយឯណោះ នឹងលោកា- មិសៈឯណោះ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគភោជនទាំងឡាយ កាលសមណ- ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ លុកលុយក្នុងដំណាំនឹងលោកាមិសៈនោះ ភ្លេចខ្លួន បរិភោគភោជនទាំងឡាយ ហើយដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹង ហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមារធ្វើតាម សេចក្តីប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំឯណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះ ផង កាលបើយ៉ាងនេះ សមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ពួកទី ១ នោះ មិនរួច អំពីឥទ្ធិានុភាពរបស់មារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយវៀរ ចាកនិវាសភោជននឹងលោកាមិសៈចេញ ដោយប្រការទាំងពួង វៀរចាក ការបរិភោគ ព្រោះសេចក្តីខ្លាចចេញ ហើយចូលទៅរកព្រៃជ្រៅនៅតាម

ឧបម្ពវត្ថុស្ស វិភិបសុត្តេ ទុតិយសមណព្រាហ្មណ

សព្វសោ ឯវាបកោជនា លោកាមិសា បដិវិរមីសុ តេ
 សព្វសោ ឯវាបកោជនា លោកាមិសា បដិវិរតា^(១)
 កយគោតា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនាធិ អន្នោតាហោត្វា
 វិហរីសុ តេ តត្ថ សាកកក្កាបិ អហេសំ សាមា-
 កកក្កាបិ អហេសំ ឯវាវកក្កាបិ អហេសំ ទទ្ទុល-
 កក្កាបិ អហេសំ ហដកក្កាបិ អហេសំ កណ-
 កក្កាបិ អហេសំ អាចាមកក្កាបិ អហេសំ បិញ្ញា-
 កកក្កាបិ អហេសំ តិណាកក្កាបិ អហេសំ តោមយ-
 កក្កាបិ អហេសំ វនម្ពលដលាហារា យាបេសំ
 បវត្ថដលកោជី តេសំ កិម្ហាធំ បង្ខំមេ មាសេ
 តិណោធកសដ្ឋយេ អធិមត្តកសិមាធំ បត្តោ កាយោ
 ហោតិ តេសំ អធិមត្តកសិមាធំ បត្តកាយាធំ ពលវិរិយំ
 បរិហាយំ ពលវិរិយេ បរិហីនេ ចេតោវិមុត្តិ បរិហាយំ
 ចេតោវិមុត្តិយា បរិហីនាយ តមេវ ឯវាបិ ឯវត្ថំ
 មារស្ស បច្ចាគមីសុ តាធិ ច លោកាមិសាធិ

១ ឧ. ម. តេ សព្វសោ វិភិបកោជនា លោកាមិសា បដិវិរតាធិ ឥមេ ធាហំ ន ទិស្សត្ថំ ។

ឧបម្ពវគ្គ និវាបសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ២

សប្បាយ លុះសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះគិតដូច្នេះហើយ ក៏វៀរចាកនិវាប-
 ភោជននឹងលោកាមិសៈ ដោយប្រការទាំងពួង ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ បានវៀរចាកនិវាបភោជននឹងលោកាមិសៈដោយប្រការទាំងពួង
 ទាំងវៀរចាកបរិភោគព្រោះសេចក្តីខ្លាចហើយ ចូលទៅកាន់ព្រៃជ្រៅនៅ
 តាមសប្បាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះមានបន្ថែមស្រស់ជាអាហារ
 ខ្លះ មានអង្ករស្រវឹងជាអាហារខ្លះ មានស្លាយជាអាហារខ្លះ មានកំទេច
 (ចំនៀវវៃស្បែក) ជាអាហារខ្លះ មានបន្ថែមឫសារាយជាអាហារខ្លះ មាន
 កុណ្ឌកជាអាហារខ្លះ មានបាយក្តាំងជាអាហារខ្លះ មានម្សៅជាអាហារខ្លះ
 មានស្មៅជាអាហារខ្លះ មានអាចម៍ន៍គាជាអាហារខ្លះ មានមើមឈើនឹងផ្លែ
 ឈើក្នុងព្រៃជាអាហារខ្លះ មានផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងជាភោជនខ្លះ ញ៉ាំង
 អត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងដងព្រៃជ្រៅនោះ លុះដល់ខែជាទីបំផុតនៃគិម្ភៈ
 រដូវ មានស្មៅនឹងទឹកអស់ហើយ កាយរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះក៏
 ដល់នូវភាពស្តាំងស្តួមក្រៃពេក លុះមានកាយដល់នូវភាពស្តាំងស្តួមហើយ
 ក៏ឡាំងនឹងសេចក្តីព្យាយាមក៏សាបសូន្យទៅ កាលបើក៏ឡាំងនឹងសេចក្តី
 ព្យាយាមសាបសូន្យហើយ ចេតនាវិមុត្តិក៏សាបសូន្យទៅដែរ កាលបើ
 ចេតនាវិមុត្តិសាបសូន្យហើយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះត្រឡប់មក
 កាន់ដំណាំ ដែលមានរាំហើយនោះវិញផង មកកាន់លោកាមិសៈទាំង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្កាសកំ

តេ ភក្ខុ អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆតា កោជនាធំ កុញ្ញីសុ
 តេ ភក្ខុ អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆតា កោជនាធំ កុញ្ញមាណ
 មនំ អាបជ្ជីសុ មត្តា សមាណ បមាធំ អាបជ្ជីសុ
 បមត្តា សមាណ យថាកាមករណីយា អហេសុំ
 មារស្ស អមុស្មី ឯវបេ អមុស្មី ច លោកាមិសេ
 ឯវត្ថា តេ ភិក្ខុវេ ធុតិយាបិ សមណាព្រាហ្មណ
 ន បរិមុច្ចីសុ មារស្ស ឥន្ទានុកាវ ។ សេយ្យថាបិ
 តេ ភិក្ខុវេ ធុតិយា មិគជាតា តថ្ឋបមេ អហំ ឥមេ
 ធុតិយេ សមណាព្រាហ្មណោ វនាមិ ។

(៤៧) តត្រ ភិក្ខុវេ តតិយា សមណាព្រាហ្មណ
 ឯវំ សមចិន្តេសុំ យេ ខោ តេ បឋមា សមណា-
 ព្រាហ្មណ ។ បេ ។ ឯវត្ថា តេ បឋមា សមណា-
 ព្រាហ្មណ ន បរិមុច្ចីសុ មារស្ស ឥន្ទានុកាវ
 យេបិ តេ ធុតិយា សមណាព្រាហ្មណ ឯវំ សម-
 ចិន្តេសុំ យេ ខោ តេ បឋមា សមណាព្រាហ្មណ
 ។ បេ ។ ឯវត្ថា តេ បឋមា សមណាព្រាហ្មណ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ឡាយនោះផង ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានលុកលុយក្នុងដំណាំ
 នឹងលោកាមិសៈនោះហើយ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគភោជនទាំងឡាយ កាល
 សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ លុកលុយភ្លេចខ្លួនក្នុងដំណាំនឹងលោកាមិសៈ
 នោះ បរិភោគភោជន ហើយដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយ
 ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមារត្វតាមសេចក្តី
 ប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណឹងណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកទី ២ នោះ
 មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពនៃមារទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកម្រីតទី ២
 នោះ មានសេចក្តីទុបមាដូចម្តេចមិញ គឺថាគតពោលនូវសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងឡាយទី ២ នេះ ថា មានទុបមេយ្យដូច្នោះដែរ ។

(៤៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ណសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ៣ គិតគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ នោះ
 មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់មារទៅហើយ ទាំងពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ២
 ណា គិតព្រមគ្នា យ៉ាងនេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ ណា
 ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ នោះ មិន

ឧបម្ពវគ្គស្ស វិហារសុត្តន្ត ពត៌យសមណព្រាហ្មណ

ន បរិមុត្តិសុ, មារស្ស វេទ្យានុកាវ យន្ត្រន មយ
 សព្វសោ ឯវបកោជនា លោកាមិសា បដិវិរមេយ្យាម
 កយភោតា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនាធិ អដ្ឋោតាហេត្វា
 វិហារេយ្យាមាតិ តេ សព្វសោ ឯវបកោជនា លោកា-
 មិសា បដិវិរមីសុ, កយភោតា បដិវិរតា អរញ្ញាយតនាធិ
 អដ្ឋោតាហេត្វា វិហារីសុ, តេ តត្ថ សាកកក្កាបិ
 អហេស្មំ ។ បេ ។ បវត្តដលកោដិ តេសំ ភិម្ហានំ
 បច្ឆិមេ មាសេ តិណ្ណានិកសង្កយេ អធិមត្តកសិមាធិ
 បត្តោ កាយោ ហោតិ តេសំ អធិមត្តកសិមាធិ
 បត្តកាយាធិ ពលរិយំ បរិហាយំ ពលរិយេ បរិ-
 ហំនេ ចេតោវិមុត្តិ បរិហាយំ ចេតោវិមុត្តិយា បរិហា-
 នាយ តមេវ ឯវបំ ឯវត្ថំ មារស្ស បច្ឆាកមីសុ,

ឧបម្ពវត្ថុ និវាបសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ៣

រួចអំពីឥទ្ធានុភាពរបស់មារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយ
 គប្បីវៀរចាកនិវាបភោជននឹងលោកាមិសៈចេញ ដោយប្រការទាំងពួងទាំង
 វៀរចាកការបរិភោគ ព្រោះសេចក្តីខ្លាច ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃជ្រៅ
 នៅតាមសប្បាយ លុះសមណព្រាហ្មណ៍ទី ២ ទាំងនោះ គិតដូច្នេះ
 ហើយ ក៏វៀរចាកនិវាបភោជននឹងលោកាមិសៈចេញ ដោយសព្វគ្រប់
 វៀរចាកការបរិភោគ ព្រោះសេចក្តីខ្លាច ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃ
 ជ្រៅ នៅតាមសប្បាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ មាន
 បន្ថែមស្រស់ជាអាហារខ្លះ ៗ បេ ៗ មានផ្លែឈើដែលជ្រុះឯង ជាភោជន
 ខ្លះ ក្នុងដងព្រៃនោះ លុះដល់ខែជាខាងចុងនៃតិរ្ត្រវិសុខ មានស្មៅនឹង
 ទឹកអស់ហើយ កាយរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏ដល់នូវភាព
 ស្អាងស្អមក្រៃពេក លុះសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មានកាយដល់នូវ
 ភាពស្អាងស្អមក្រៃពេកហើយ កំឡាំងនឹងសេចក្តីព្យាយាមក៏សាបសូន្យ
 ទៅ កាលបើកំឡាំងនឹងសេចក្តីព្យាយាមសាបសូន្យហើយ ចេតនាវិមុត្តិ
 ក៏សាបសូន្យដែរ កាលបើចេតនាវិមុត្តិសាបសូន្យហើយ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទី ២ នោះ ក៏ត្រឡប់មកកាន់ដំណាំដែលមារដាំហើយនោះផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តានិ ច លោកាមិសានិ តេ តត្ថ អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆិតា
 ភោជនានិ កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ អនុប្បទដ្ឋ មុច្ឆិតា
 ភោជនានិ កុញ្ញមាណា មទំ អាបជ្ជីសុ មត្តា សមាណ
 បមាទំ អាបជ្ជីសុ បមត្តា សមាណ យថា កាមក-
 រណីយា អហោសំ មារស្ស អមុស្មី ងវបេ អមុស្មី
 ច លោកាមិសេ ឯវត្តា តេ ទុតិយាបិ សមណ-
 ព្រាហ្មណ ធន បរិមុច្ឆីសុ មារស្ស ឥទ្ធានុកាវ
 យន្នន មយំ អមុំ ងវបិ ងវត្តំ មារស្ស អមុំ ច
 លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បេយ្យម
 តត្រាសយំ កប្បេត្វា អមុំ ងវបិ ងវត្តំ មារស្ស អមុំ ច
 ច លោកាមិសានិ អនុប្បទដ្ឋ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ
 កុញ្ញីស្សម អនុប្បទដ្ឋ អមុច្ឆិតា ភោជនានិ កុញ្ញ-
 មាណា ធន មទំ អាបជ្ជីស្សម អមត្តា សមាណ
 ធន បមាទំ អាបជ្ជីស្សម អប្បមត្តា សមាណ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ត្រឡប់មកកាន់លោកាមិសៈទាំងឡាយនោះផង ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះលុកលុយក្នុងដំណាំ នឹងលោកាមិសៈនោះ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគ
 ភោជនទាំងឡាយ កាលពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ លុកលុយ
 ក្នុងដំណាំនោះ ភ្លេចខ្លួនបរិភោគភោជនទាំងឡាយ ហើយដល់នូវ
 សេចក្តីស្រវឹង លុះស្រវឹងហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះប្រមាទ
 ហើយ ជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ព្រោះដំណាំឯណោះ
 ផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទី ២ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់មារទៅហើយ បើដូច្នោះ
 មានតែយើងទាំងឡាយ នៅអាស្រ័យនឹងដំណាំ ដែលមានជាហើយ ឯ
 ណោះផង អាស្រ័យនឹងលោកាមិសៈឯណោះផង ហើយគប្បីសម្រេចទីនៅ
 អាស្រ័យ លុះសម្រេចទីនៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះហើយ យើងកុំលុកលុយ
 ភ្លេចខ្លួននឹងដំណាំដែលមានជាហើយនោះផង នឹងលោកាមិសៈឯណោះ
 ផង គ្រាន់តែបរិភោគភោជនទាំងឡាយ កាលបើយើងមិនលុកលុយមិន
 ភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែបរិភោគភោជន ក៏នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះ
 មិនស្រវឹងហើយ ក៏នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ

ឧបម្ពវគ្គស្ស និវាសសុត្តេ ភតិយសមណព្រាហ្មណ

ន យថាកាមករណីយា កវីស្សាម មារស្ស អម្មស្មី
 ជិវាបេ អម្មស្មី ច លោកាមិសេតិ តេ អម្ម
 ជិវាបំ ជិវុត្តំ មារស្ស អម្មនិ ច លោកាមិ-
 សានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ កប្បយីសុ ។
 តត្រាសយំ កប្បត្តា អម្មំ ជិវាបំ ជិវុត្តំ មារស្ស
 អម្មនិ ច លោកាមិសានិ អននុប្បទដ្ឋ អម្មច្ឆតា
 កោដនានិ ភុញ្ញមាណ ន មទំ អាបជ្ជីសុ អមត្តា
 សមាណ ន បមាទំ អាបជ្ជីសុ អប្បមត្តា សមាណ
 ន យថាកាមករណីយា អហេស្មី មារស្ស អម្មស្មី
 ជិវាបេ អម្មស្មី ច លោកាមិសេ ។ អបិច ខេ
 ឯវំ ទិដ្ឋតា អហេស្មី សស្សតោ លោកោ ឥតិបិ
 អសស្សតោ លោកោ ឥតិបិ អន្តរំ លោកោ ឥតិបិ
 អនន្តរំ លោកោ ឥតិបិ តំ ជីវំ តំ សវីរំ ឥតិបិ
 អត្ថំ ជីវំ អត្ថំ សវីរំ ឥតិបិ ហោតិ តថា-
 កតោ បរម្មរណា ឥតិបិ ន ហោតិ តថាកតោ

ឧបម្ពវត្ថុ និវាបសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ៣

នឹងជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះផង
 ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង លុះពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ទី ៣ នោះ
 គិតដូច្នេះហើយ ក៏ចូលទៅអាស្រ័យដំណាំ ដែលមានរាំហើយឯណោះ
 នឹងលោកាមិសៈទាំងឡាយឯណោះ ហើយសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ ។ លុះ
 សម្រេចទីនៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះហើយ ក៏មិនបានលុកលុយ មិនបាន
 ភ្លេចខ្លួននឹងដំណាំ ដែលមានរាំហើយឯណោះ នឹងលោកាមិសៈទាំង
 ឡាយឯណោះ មិនភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែបរិភោគភោជនទាំងឡាយ ក៏មិន
 ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ
 លុះមិនប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះ
 ដំណាំឯណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង ។ មួយវិញទៀត
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ទី ៣ មានសេចក្តីយល់យ៉ាងនេះថា លោកទៀង
 ដូច្នេះខ្លះ លោកមិនទៀងដូច្នេះខ្លះ លោកមានទីបំផុត ដូច្នេះខ្លះ លោក
 មិនមានទីបំផុត ដូច្នេះខ្លះ ជីវិតនោះគឺសរីរៈនោះ ដូច្នេះខ្លះ ជីវិតក៏ដទៃ
 សរីរៈក៏ដទៃ ដូច្នេះខ្លះ សត្វទៅខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ដូច្នេះ
 ខ្លះ សត្វទៅខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់មិនកើតទៀត ដូច្នេះខ្លះ សត្វទៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចណ្ឌសកំ

បរម្មរណា ឥតិបិ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថា-
 គតោ បរម្មរណា ឥតិបិ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មរណា ឥតិបិ ឯវត្ថុតេ ភិក្ខុវេ
 តតិយាបិ សមណាព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស
 ឥទ្ធានុភាវំ ។ សេយ្យថាបិ តេ ភិក្ខុវេ តតិយា
 មិគជាតា តថ្ឋបមេ អហំ ឥមេ តតិយេ សមណ-
 ព្រាហ្មណោ វនាមិ ។

(៤៨) តត្រ ភិក្ខុវេ ចតុត្ថា សមណាព្រាហ្មណា
 ឯវំ សមចិន្តេស្មំ យេ ខោ តេ បវេមា សមណាព្រាហ្ម-
 ណា ។ បេ ។ ឯវត្ថុតេ បវេមា សមណាព្រាហ្មណា
 ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវំ យេបិ តេ ធុតិយា
 សមណាព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេស្មំ យេ ខោ តេ
 បវេមា សមណាព្រាហ្មណា ។ បេ ។ ឯវត្ថុតេ បវេមា
 សមណាព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវំ
 យន្នន មយំ ។ បេ ។ ឯវត្ថុតេ ធុតិយា សមណា-
 ព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវំ យេបិ
 តេ តតិយា សមណាព្រាហ្មណា ឯវំ សមចិន្តេស្មំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបដ្ឋកថាសកៈ

ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ដូច្នេះខ្លះ
សត្វទៅខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតក៏មាន មិនមែនជាមិន
កើតទៀតក៏មាន ដូច្នេះខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួក
សមណព្រាហ្មណ៍ទី ៣ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃមារទេ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកម្រឹគទី ៣ នោះមានទុបមាដូចម្តេចមិញ តថាគត
ពោលនូវសមណព្រាហ្មណ៍ទី ៣ នេះ ថា មានទុបមេយ្យដូច្នេះដែរ ។

(៤៨) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ៤ គិតគ្នាយ៉ាងនេះ ថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
ទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ នោះ
មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃមារទៅហើយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ២ ណា
គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ ណា ។ បេ ។
កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិ-
ពលនៃមារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយ ។ បេ ។ កាល
បើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ២ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃ
មារទៅហើយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ៣ ណា គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា

ឧបម្ពវគ្គស្ស និវាបសុត្តេ ចក្កុសមណព្រាហ្មណ

យេ ខោ តេ បវេមា សមណាព្រាហ្មណា ។ បេ ។

ឯវុត្តា តេ បវេមា សមណាព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ

មារស្ស ឥទ្ធានុកាវា យេបិ តេ ទុតិយា សមណ-

ព្រាហ្មណា ឯវុ សមចិន្តេស្តិ យេ ខោ តេ បវេមា

សមណាព្រាហ្មណា ។ បេ ។ ឯវុត្តា តេ បវេមា

សមណាព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស ឥទ្ធា-

នុកាវា យន្ទន មយំ ។ បេ ។ ឯវុត្តា តេ ទុតិយាបិ

សមណាព្រាហ្មណា ន បរិមុត្តិសុ មារស្ស ឥទ្ធា-

នុកាវា យន្ទន មយំ អម្ពុ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស

អម្ពុនិ ច លោកាមិសានិ ឧបនិស្សាយ អាសយំ

កប្បេយ្យម តត្រាសយំ កប្បេត្វា អម្ពុ និវាបំ និវុត្តំ

មារស្ស អម្ពុនិ ច លោកាមិសានិ ។ បេ ។ អនុប្បវិទ្ធគ

អម្ពុត្តតា កោដនានិ កុញ្ញមាណ ន មទំ អាបជ្ជិស្សាម

អមត្តា សមាណ ន បមាទំ អាបជ្ជិស្សាម អប្បមត្តា

សមាណ ន យថាកាមករណីយា ភវិស្សាម មារស្ស

អម្ពុស្មី និវាបេ អម្ពុស្មី ច លោកាមិសេតិ តេ

ឧបម្ព័ត្តំ និវាបសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ៤

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះហើយ ពួក
សមណព្រាហ្មណ៍ទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃមារទៅហើយ ពួក
សមណព្រាហ្មណ៍ទី ២ ណា គិតព្រមគ្នាយ៉ាងនេះថា ពួកសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ទី ១ ណា ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
ទី ១ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃមារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែ
យើងទាំងឡាយ ។ បេ ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
ទី ២ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធិពលនៃមារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែ
យើងទាំងឡាយចូលទៅអាស្រ័យដំណាំ ដែលមារងាំហើយឯណោះ នឹង
លោកាមិសៈទាំងឡាយ ឯណោះ ហើយគប្បីសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ
លុះសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ ក្នុងទីនោះហើយ យើងកុំលុកលុយ កុំភូច
ខ្លួននឹងដំណាំ ដែលមារងាំហើយឯណោះផង នឹងលោកាមិសៈទាំង
ឡាយឯណោះផង ។ បេ ។ កាលបើយើងមិនលុកលុយ មិនភូចខ្លួន
គ្រាន់តែបរិភោគភោជនទាំងឡាយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះ
មិនស្រវឹងហើយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ
នឹងជាអ្នកគួរមារធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះផង
ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង លុះសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ គិត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អម្ពំ និវាបំ និវត្តំ មារស្ស អម្ពំ ច លោកាមិសាធំ ឧប-
 ទិស្សាយ អាសយំ កប្បយីសុ តត្រាសយំ កប្បេត្រា
 អម្ពំ និវាបំ និវត្តំ មារស្ស អម្ពំ ច លោកាមិសាធំ
 អនន្ទប្បឧជ្ឈ អម្ពច្ឆតា ភោជនាធំ កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ
 អនន្ទប្បឧជ្ឈ អម្ពច្ឆតា ភោជនាធំ កុញ្ញមាណ ន មទំ អា-
 បជ្ជីសុ អមត្តា សមាណ ន បមាទំ អាបជ្ជីសុ អប្បមត្តា
 សមាណ ន យថាកាមករណីយា អហេសំ មារស្ស
 អម្ពស្មី និវាបេ អម្ពស្មី ច លោកាមិសេ ។ អបិច
 ខោ ឯវំ ទិដ្ឋិតា អហេសំ សស្សតោ លោកោ ឥតិបិ
 ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរ-
 ណា ឥតិបិ ឯវត្តា តេ តតិយាបិ សមណាប្រាញ-
 ណា ន បរិមុច្ចីសុ មារស្ស ឥទ្ធានុភាវំ យទ្ធន
 មយំ យត្ថ អកតិ មារស្ស ច មារបរិសាយ ច
 តត្រាសយំ កប្បយ្យេ តត្រាសយំ កប្បេត្រា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ដូច្នេះហើយ ក៏ចូលទៅអាស្រ័យដំណាំដែលមានរាំងហើយឯណោះ នឹង
 លោកាមិសៈទាំងឡាយឯណោះ ហើយសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ លុះ
 សម្រេចទីនៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះហើយ មិនលុកលុយ មិនភ្ជួរខ្លួននឹងដំ-
 ណាំដែលមានរាំងហើយឯណោះផង នឹងលោកាមិសៈទាំងឡាយឯណោះ
 ផង គ្រាន់តែបរិភោគភោជនទាំងឡាយ កាលសមណព្រាហ្មណ៍ទី៣
 ទាំងនោះ មិនបានលុកលុយ មិនបានភ្ជួរខ្លួនក្នុងដំណាំនោះហើយ គ្រាន់
 តែបរិភោគភោជនទាំងឡាយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹង
 ហើយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមានធ្វើ
 តាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈ
 ឯណោះផង ។ តែសមណព្រាហ្មណ៍ទី៣ ទាំងនោះ មានសេចក្តីយល់
 ឃើញយ៉ាងនេះថា លោកទៀងដូច្នេះខ្លះ ។ បេ។ សត្វទៅខាងមុខអំពីសេច-
 ក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតក៏មាន មិនមែនមិនកើតទៀតក៏មានដូច្នេះខ្លះ កាល
 បើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទី៣ នោះ មិនរួចអំពីឥទ្ធានភាពរបស់
 មារទៅហើយ បើដូច្នោះមានតែយើងទាំងឡាយសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ
 ត្រង់ទីដែលមិនមែនជាដំណាំនៃមារនឹងបរិស័ទរបស់មារ លុះសម្រេចទី

ឧបម្ពវគ្គស្ស និវាបសុត្តេ បព្ពត្តសមណព្រាហ្មណា

អម្ពំ និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អម្ពំ ច លោកាមិសានិ
អនុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថិតា ភោជនានិ កុញ្ញស្សាម អនុប្ប-
ឌ្ឋ អម្ពត្ថិតា ភោជនានិ កុញ្ញមាណ ន មនំ អា-
បជ្ជីស្សាម អមត្តា សមាណ ន បមាទំ អាបជ្ជីស្សាម
អប្បមត្តា សមាណ ន យថាកាមករណីយា កវីស្សាម
មារស្ស អម្ពស្មី និវាបេ អម្ពស្មី ច លោកាមិសេតិ
តេ យត្ថ អគតំ មារស្ស ច មារបរិសាយ ច តត្រា-
សយំ កប្បយីសុ តត្រាសយំ កប្បត្ថា អម្ពំ
និវាបំ និវុត្តំ មារស្ស អម្ពំ ច លោកាមិសានិ អន-
នុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថិតា ភោជនានិ កុញ្ញីសុ តេ តត្ថ អន-
នុប្បឌ្ឋ អម្ពត្ថិតា ភោជនានិ កុញ្ញមាណ ន មនំ អា-
បជ្ជីសុ អមត្តា សមាណ ន បមាទំ អាបជ្ជីសុ អប្ប-
មត្តា សមាណ ន យថាកាមករណីយា អហោសី
មារស្ស អម្ពស្មី និវាបេ អម្ពស្មី ច លោកាមិសេ វវត្ថា
តេ ភិក្ខុវេ ចតុត្ថាបិ សមណព្រាហ្មណា បរិមុច្ឆីសុ

ឧបម្ពវគ្គ និវាបសូត្រ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកទី ៤

នៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះហើយ យើងកុំលុកលុយដំណាំ ដែលមានដាំហើយ
 ឯណោះ នឹងលោកាមិសៈទាំងឡាយឯណោះ មិនភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែ
 បរិភោគនូវភោជនទាំងឡាយ កាលបើយើងមិនលុកលុយ មិនភ្លេច
 ខ្លួន គ្រាន់តែបរិភោគនូវភោជនទាំងឡាយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង
 លុះមិនស្រវឹងហើយ នឹងមិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ លុះមិនប្រមាទ
 ហើយ នឹងជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះដំណាំឯ
 ណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង ទើបពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះសម្រេចទីនៅអាស្រ័យ ត្រង់ទីដែលមិនមែនជាដំណាំវិនិច្ឆ័យនឹង
 បរិស័ទរបស់មារ លុះសម្រេចទីនៅអាស្រ័យក្នុងទីនោះហើយ ក៏មិនបាន
 លុកលុយដំណាំដែលមានដាំហើយឯណោះ នឹងលោកាមិសៈទាំងឡាយ
 ឯណោះ មិនភ្លេចខ្លួន គ្រាន់តែបរិភោគនូវភោជនទាំងឡាយ កាល
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនលុកលុយ មិនភ្លេចខ្លួនក្នុងដំណាំ
 នឹងលោកាមិសៈនោះហើយ គ្រាន់តែបរិភោគនូវភោជនទាំងឡាយ ក៏មិន
 ដល់នូវសេចក្តីស្រវឹង លុះមិនស្រវឹងហើយ ក៏មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ
 លុះមិនប្រមាទហើយ ជាអ្នកគួរមានធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាមិនបាន ព្រោះ
 ដំណាំឯណោះផង ព្រោះលោកាមិសៈឯណោះផង ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ទី ៤ នោះ ទេពរួច

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកៈ

មារស្ស ឥន្ទានុភារា ។ សេយ្យថាបិ តេ ភិក្ខុវេ ចតុត្ថា
មិកជាតា តថ្វមមេ អហំ ឥមេ ចតុត្ថេ សមណ-
ព្រាហ្មណោ វនាមិ ។

(២៩) កថេត្វា ភិក្ខុវេ អតតិ មារស្ស ច
មារបរិសាយ ច ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ
កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
សវិតារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ
វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ
មារំ អបទំ វជិត្វា មារចក្កំ អនុស្សនំ កតោ
ចាបិមតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិតក្កវិហារនំ
វុបសមា អជ្ឈតិ សម្មសាទនំ ចេតសោ ឯកោជីការំ
អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ធុតិយំ ឈានំ
។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ
ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អំពីឥទ្ធានភាពនៃមារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកម្រឹតទី ៤ នោះ
មានសេចក្តីរួបមាដូចម្តេចមិញ គឺថាគតពោលនូវពួកសមណព្រាហ្មណ៍
ទី ៤ នេះ ថាមានទុបមេយ្យដូច្នោះដែរ ។

(៤៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទីដែលមិនមែនជាដំណើរបស់
មារនឹងបរិស័ទនៃមារ ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ក្នុង
សាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ នឹងបីតិសុខៈ
ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
គឺថាគតហៅថា ភិក្ខុធ្វើនូវមារឱ្យខ្វាក់ បំបែកភ្នែកមិនឱ្យឃើញស្នាម
ជើង ដល់នូវវិស័យដែលមានចិត្តលាមករកមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុនោះព្រោះចូលទៅម្សប់នូវវិតក្កៈវិចារៈ
រួចហើយ ក៏បានចូលដល់ទុតិយជ្ឈាន ជាទីផ្សូផ្សង ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង
ក៏ញ៉ាំងចិត្តជាសមាធិឱ្យចំរើនឡើង គ្មានវិតក្កៈវិចារៈទេ មានតែបីតិនឹង
សុខៈកើតអំពីសមាធិ ។ បេ ។ ហើយក៏បានចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។
ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះគឺថាគតហៅថា ភិក្ខុ

ឧបម្ពវត្តស្ស និវាបស្សត្តេ មារមារបរិសាធំ គតិ

អន្ធមកាសិ មារំ អបទំ វជិត្វា មារចត្តិ អនស្សន្តិ
 កតោ ចាបិមតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិយសញ្ញានំ
 អដ្ឋង្គមា នានត្ថសញ្ញានំ អមនសិកាវា អនត្តោ
 អាកាសោតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ
 មារំ អបទំ វជិត្វា មារចត្តិ អនស្សន្តិ កតោ
 ចាបិមតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សព្វសោ
 អាកាសានញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តិ វិញ្ញា-
 ណន្តិ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
 ។ បេ ។ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម
 ធនតិ តិក្ខុតិ អាកិក្ខុញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ បេ ។ សព្វសោ អាកិក្ខុញ្ញាយតនំ
 សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

ឧបម្ពវត្ថុ និវាបសូត្រ ដំណើរនៃមារនិងបរិស័ទនៃមារ

បានធ្វើមារឲ្យខ្ចាក់ បំបែកភ្នែកមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង ដល់នូវវិស័យ
 ដែលមានចិត្តលាមករកមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត
 ភិក្ខុ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបសញ្ញា ព្រោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃបដិយ-
 សញ្ញា ព្រោះមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនាងតួសញ្ញា ដោយប្រការទាំង
 ពួង ក៏ចូលកាន់អាភាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាភាស
 មិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះគឺជាគតហៅថា ភិក្ខុបាន
 ធ្វើនូវមារឲ្យខ្ចាក់ បំបែកភ្នែកមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង ដល់នូវវិស័យដែល
 មានចិត្តលាមករកមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត
 ភិក្ខុព្រោះកន្លងនូវអាភាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយសព្វគ្រប់ ក៏ចូល
 កាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន (ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្ត) ថា វិញ្ញាណមិន
 មានទីបំផុតដូច្នេះ ។ បេ ។ ភិក្ខុ ព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន
 ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ចាយតនជ្ឈាន (ដោយធ្វើ
 ទុកក្នុងចិត្ត) ថា អ្វីតិចតួចមិនមានដូច្នេះ ។ បេ ។ ភិក្ខុព្រោះកន្លងនូវ
 អាកិញ្ចញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលកាន់នេវសញ្ញាវា-
 សញ្ញាយតនជ្ឈាន ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សព្វសោ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមត្ថក្កម្ម
 សញ្ញាវេទយតនិរោធំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ បញ្ញាយ
 ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខណា ហោន្តំ អយំ
 វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសំ មារំ អបទំ
 វជ្ជត្វា មារចក្កំ អនុស្សនំ គតោ ចាប៌មតោ
 តិណ្ណោ លោកេ វិសត្ថិកក្កន្តំ ។ វេទមវោច ភគវា
 អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្តន្តំ ។

និវាបស្សន្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ព្រោះកន្លងនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏
 ចូលកាន់សញ្ញាវេទយតនិរោធិ (រលត់សញ្ញានឹងវេទនា) ទើបអាសវៈទាំង
 ឡាយរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏អស់ទៅ ព្រោះឃើញ (នូវអរិយសច្ច) ដោយ
 មគ្គបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះគឺថាគតហៅថា ភិក្ខុបានធ្វើមានឲ្យ
 ខ្វាក់ បំបែកភ្នែកមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង ដល់នូវវិស័យដែលមានមានចិត្ត
 លាមករកមិនឃើញ ជាអ្នកឆ្លងនូវតណ្ហាដែលចំពាក់នៅក្នុងលោក ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងនិវេទន៍នេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មាន
 សេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរហើយចំពោះការសិក្សារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ និវេទន៍សូត្រ ទី ៥ ។

ឆដ្ឋំ បាសវាសិស្តត្ថំ^(១)

[៥០] ឯវម្ពេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារា-
មេ ។ អថទោ ភក្កវា បុព្វណ្ណសមយំ ឯវាសេត្វា
បត្តចីវរមាធាយ សាវត្ថំ បិណ្ឌាយ ចារិសិ ។ អថទោ
សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន អាយស្មា អានន្តោ តេនុប-
សង្កមិសុ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្តំ ឯតទេវេច្ឆិ
ចិវស្សតា ឆោ អារុសោ អានន្ត ភក្កវតោ សម្ពទា
ឆម្ពី កថា សាធុ មយំ អារុសោ អានន្ត លកេយ្យម
ភក្កវតោ សម្ពទា ឆម្ពី^(២) កថំ សវនាយាតិ ។ តេន-
ហាយស្មន្តោ យេន រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ
តេនុបសង្កមថ អប្បេវេ នាម លកេយ្យថ ភក្កវតោ
សម្ពទា ឆម្ពី កថំ សវនាយាតិ ។ ឯវាអារុសោតិ
ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ អានន្តស្ស បច្ចុស្សេ-
សំ ។ អថទោ ភក្កវា សាវត្ថយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា

បាសរាសីសូត្រទី ៦

(៥០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់សម្រេចព្រះវរិយាបថក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់
បាត្រនឹងចំរុកក្នុងបុព្វល្អាសម័យ ហើយស្តេចទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បី
បិណ្ឌបាត ។ លំដាប់នោះឯង ពួកភិក្ខុច្រើនរូបចូលទៅរកព្រះអានន្ទមាន
អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះអានន្ទយ៉ាងនេះថា
ម្ចាស់អានន្ទមានអាយុ យើងទាំងឡាយខានស្តាប់ធម្មិកថាចំពោះព្រះភក្ត្រ
ព្រះមានព្រះភាគមកយូរហើយ ម្ចាស់អាវុសោអានន្ទ សូមឲ្យយើងទាំង
ឡាយ បានស្តាប់ធម្មិកថាចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះមានព្រះភាគផង ។ ព្រះ
អានន្ទឆ្លើយតបថា លោកមានអាយុទាំងឡាយ បើដូច្នោះចូរលោកទាំង
ឡាយចូលទៅកាន់អាស្រម របស់រម្មកព្រាហ្មណ៍ ទើបលោកទាំងឡាយ
នឹងបានស្តាប់ធម្មិកថា ចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ភិក្ខុ
ទាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។
គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី លុះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបដ្ឋានសកំ

បច្ឆាកត្តំ ចិណ្ឌិតាតប្បដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ អានន្តំ
 អាមន្តេសិ អាយាមាទន្ធិ យេន បុព្វារមោ មិតារមាតុ
 ចាសាទោ តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវវិហារកាយាតិ ។ ឯវិ
 កន្តេតិ ខោ អាយស្មា អានន្តោ ភកវតោ បច្ចុស្សា-
 សិ ។ អថខោ ភកវា អាយស្មតា អានន្តេន សទ្ធិ
 យេន បុព្វារមោ មិតារមាតុ ចាសាទោ តេនុបសង្កមិ
 ទិវវិហារកាយ ។ អថខោ ភកវា សាយល្លាសមយំ
 បដិសល្លាធា វុដ្ឋិតោ អាយស្មន្តំ អានន្តំ អាមន្តេសិ
 អាយាមាទន្ធិ យេន បុព្វកោដ្ឋកោ តេនុបសង្កមិស្សា-
 ម កត្តានិ បរិសិញ្ចត្តន្តិ ។ ឯវិ កន្តេតិ ខោ អាយស្មា
 អានន្តោ ភកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។ អថខោ ភកវា
 អាយស្មតា អានន្តេន សទ្ធិ យេន បុព្វកោដ្ឋកោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចូលបណ្ណាសកៈ

ក្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាត ធ្វើភក្តកិច្ចស្រេចហើយ ក្នុងវេលាក្រោយភក្ត
 ទើបត្រាស់នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុថា ម្ចាស់អានន្ទ មក យើងនឹងចូល
 ទៅកាន់ប្រាសាទ របស់មិគាវមាតា ក្នុងបុព្វារាម ដើម្បីឈប់សម្រាក
 ក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះ
 ភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគព្រមទាំង
 ព្រះអានន្ទមានអាយុចូលទៅកាន់ប្រាសាទរបស់មិគាវមាតា ក្នុងបុព្វារាម
 ដើម្បីនៅសម្រាក ក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ចេញចាក
 ផលសមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្តាសម័យហើយ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអានន្ទមាន
 អាយុថា ម្ចាស់អានន្ទ មក យើងនឹងចូលទៅកាន់បន្ទប់ទឹកក្នុងទិសខាង
 កើតដើម្បីស្រោចស្រប់(១)កាយ ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏ទទួលព្រះ
 ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមាន
 ព្រះភាគព្រមទាំងព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏ចូលទៅកាន់បន្ទប់ទឹកក្នុងទិស

• អ្នកជុំសំខាន់ៗនៃ ដោយលំអិតនឹងជិត្តិ ដោយឫសឈើមានសណ្ឋានដូចជើងកន្ត្រៃវត្ត
 ឈ្មោះថាអ្នកងូត ។ អ្នកដែលមិនធ្វើដូច្នោះប្រាស់តែងតែតាមប្រព្រឹត្តឈ្មោះថា អ្នកស្រោចស្រប់។
 ឯសំរិះរបស់ព្រះមានព្រះភាគមិនបានប្រឡាក់ដោយធូលីដែលចូរនឹងស៊ីសចេញដូច្នោះទេ ព្រះ
 អង្គប្រាស់តែចុះទៅកាន់ទឹកដើម្បីនឹងរក្សាព្រះអង្គឲ្យស្រួលតាមរដូវប៉ុណ្ណោះ ។ អដ្ឋកថា ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសវសិស្សោ ភវវិហោ រម្យកអស្សម្ពបសង្កមមំ

តេនុបសង្កមំ កត្តានិ បរិសិញ្ចតំ បុព្វកោដ្ឋកេ កត្តានិ
 បរិសិញ្ចត្វា បច្ចុត្តត្វា ឯកច័វរោ អដ្ឋាសិ កត្តានិ
 បុព្វាបយមាធា ។ អថខោ អាយស្នា អានន្តោ
 កកវន្តំ ឯតទរោច អយំ កន្តេ រម្មកស្ស ព្រាហ្ម-
 ណស្ស អស្សមោ អវិទូរេ រមណីយោ កន្តេ រម្មកស្ស
 ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ ចាសាទិកោ កន្តេ រម្មកស្ស
 ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ សាធុ កន្តេ កកវំ យេន
 រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស អស្សមោ តេនុបសង្កមតុ
 អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ អធិវសេសិ កកវំ តុណ្ហិ-
 ការេន ។ អថខោ កកវំ យេន រម្មកស្ស ព្រាហ្ម-
 ណស្ស អស្សមោ តេនុបសង្កមំ ។ តេន ខោ បន
 សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខុ រម្មកស្ស ព្រាហ្មណស្ស
 អស្សមេ ធម្មិយា កថាយ សង្ខិសិដ្ឋា ហោន្តិ ។
 អថខោ កកវំ ពហិទ្ធារកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ កថា-
 បរិយោសានំ អាកមយមាធា ។

ឧបម្ពវត្ថុ ជាសារសិស្សត្រ ព្រះមានព្រះភាគស្តេចចូលទៅកាន់អាស្រមរម្មកព្រាហ្មណ៍
 ខាងកើត ដើម្បីស្រោចស្រប់កាយទាំងឡាយ លុះទ្រង់ស្រោចស្រប់
 កាយក្នុងបន្ទប់ទឹកទិសខាងកើតរួចហើយ ទើបស្តេចឡើងមកទ្រង់ចំរើរវៃត
 មួយ ទ្រង់បិតសំដីលព្រះកាយឲ្យស្ងួត ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ
 បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 អាស្រមរបស់រម្មកព្រាហ្មណ៍នេះ មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 អាស្រមរបស់រម្មកព្រាហ្មណ៍គួរជាទីត្រេកអរ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 អាស្រមរបស់រម្មកព្រាហ្មណ៍គួរជាទីជ្រះថ្លា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់អាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់អាស្រម
 របស់រម្មកព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហភាព ។
 ទើបព្រះមានព្រះភាគស្តេចចូលទៅ កាន់អាស្រមរបស់រម្មកព្រាហ្មណ៍ ។
 គាប់ចួនសម័យនោះឯង ពួកភិក្ខុច្រើនរូបកំពុងអង្គុយប្រជុំគ្នាដោយធម្មិក-
 ថា ក្នុងអាស្រមរបស់រម្មកព្រាហ្មណ៍ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បិត
 នៅក្បែរក្លោងទ្វារខាងក្រៅ រង់ចាំឲ្យចប់ពាក្យនិយាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

(៥០) អថទោ ភកកំ កតាបរិយោសានំ វិនិត្យា
 ឧក្កាសិត្យា អត្តទ្បំ អាគោដ្ឋេសិ ។ វិវរឹស្ស ទោ
 តេ ភិក្ខុ ភកកំតោ ធ្វារំ ។ អថទោ ភកកំ រម្មកស្ស
 ព្រាហ្មណស្ស អស្សមិ បរិសិត្យា បញ្ចត្តេ អាសនេ
 និសីទិ ។ និសជ្ឈ ទោ ភកកំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ
 កាយនុត្ត ភិក្ខុវេ ឯតរហំ កតាយ សង្ខិសីទ្ធា
 កា ច បន វេ អន្តរា កតា វិប្បកតាតិ ។
 ភកកំនមេវ ទោ នោ កន្តេ អារត្ត ធម្មំ កតា
 វិប្បកតា អថ ភកកំ អនុប្បត្តាតិ ។ សាធុ ភិក្ខុ-
 វេ ឯតំ ទោ ភិក្ខុវេ តុម្ហាតំ បដិវ្រប់ំ កុលបុត្តានំ
 សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតានំ យំ តុម្រេ
 ធម្មិយា កតាយ សង្ខិសីទេយ្យាថ ។ សង្ខិបតិតានំ
 វេ ភិក្ខុវេ ទ្ធិយំ ករណីយំ ធម្មំ វា កតា អរិយោ
 វា តុណ្ហីកាវេ ។ ទ្វេមា ភិក្ខុវេ បរិយេសនា
 អនរិយា ច បរិយេសនា អនរិយា ច បរិយេសនា^(១) ។

១ ឧ. ម. អរិយា ច បរិយេសនា អនរិយា ច បរិយេសនាទិ វិស្សន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថា

(៥១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបថា ចប់ពាក្យ
និយាយហើយ ក៏គ្រប់ហែមរួចទ្រង់នោះសន្ទនាទ្វារ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះក៏បើក
ទ្វារថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគចូលទៅ
កាន់អាស្រមរបស់អ្នកព្រាហ្មណ៍ ហើយគង់លើអាសនៈដែលគេគ្រាល
ថ្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ហើយ បានត្រាស់សួរភិក្ខុទាំង
ឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អម្បាញ់មិញនេះ អ្នកទាំងឡាយអង្គុយ
ប្រជុំនិយាយពាក្យដូចម្តេចខ្លះ ចុះពាក្យជាចន្លោះដូចម្តេច ដែលអ្នកទាំង
ឡាយនិយាយគ្នាមិនទាន់ស្រេច ។ ពួកភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះ
អង្គជីចំរើន ពាក្យប្រកបដោយធម៌ ប្រារព្ធចំពោះព្រះមានព្រះភាគ
ដែលយើងទាំងឡាយនិយាយមិនទាន់ស្រេច ស្រាប់តែព្រះមានព្រះភាគ
ស្តេចមកដល់ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ល្អហើយ
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយអង្គុយប្រជុំដោយធម៌កថា^១នេះឯង សម
គួរដល់អ្នកទាំងឡាយ ជាកុលបុត្រដែលចេញចាកផ្ទះ ចូលមកកាន់ផ្ទះ
ដោយសង្ខារហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយប្រជុំគ្នាហើយ
ត្រូវធ្វើកិច្ច ២ យ៉ាងគឺ ពាក្យប្រកបដោយធម៌ ១ ភាពជាអ្នកស្ងប់ស្ងៀម
នៅដ៏ប្រសើរ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរកនេះមាន ២ ប្រការ
គឺការស្វែងរកមិនប្រសើរ ១ ការស្វែងរកប្រសើរ ១ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសាសិស្សត្ថេ អនិយមរិយេសនា

[៥២] កតមា ច ភិក្ខុវេ អនិយោ បរិយេសនា ។
 ឥធ ភិក្ខុវេ ឯកោ អត្តនា ជាតិធម្មោ សមាធនោ
 ជាតិធម្មញ្ញោ^(១) បរិយេសនិ អត្តនា ជនធម្មោ
 សមាធនោ ជនធម្មញ្ញោ បរិយេសនិ អត្តនា ព្យាដិ-
 ធម្មោ សមាធនោ ព្យាដិធម្មញ្ញោ បរិយេសនិ អត្តនា
 មរណធម្មោ សមាធនោ មរណធម្មញ្ញោ បរិយេសនិ
 អត្តនា សោកធម្មោ សមាធនោ សោកធម្មញ្ញោ បរិយេ-
 សនិ អត្តនា សង្ខារេសធម្មោ សមាធនោ សង្ខារេស-
 ធម្មញ្ញោ បរិយេសនិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ ជាតិធម្មំ វិទេថ ។
 បុត្តភិយំ ភិក្ខុវេ ជាតិធម្មំ ទាសីទាសី ជាតិធម្មំ
 អដេឡុកំ ជាតិធម្មំ កក្កដស្សកំ ជាតិធម្មំ ហត្ថ-
 កវស្សឡំ ជាតិធម្មំ ជាត្របាជនំ ជាតិធម្មំ ។
 ជាតិធម្មោ ហេតុ ភិក្ខុវេ ឧបដយោ ឯត្ថាយំ កដិភោ
 មុច្ឆិភោ អដ្ឋាបន្នោ^(២) អត្តនា ជាតិធម្មោ សមាធនោ
 ជាតិធម្មញ្ញោ បរិយេសនិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ ជនធម្មំ

១ ម. សព្វត្ថ ជាតិធម្មំយេវាទិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. អដ្ឋាបន្នោ ។

ឧបម្ពវត្ថុ បាសវាសិស្សក្រ ការស្វែងរកមិនប្រសើរ

(៥២) ការស្វែងរកមិនប្រសើរតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយកងលោកនេះ ខ្លួនឯងមានជាតិជាធម្មតា ស្វែងរករបស់ មានជាតិជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានជរាជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មាន ជរាជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានព្យាធិជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មាន ព្យាធិជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានមរណៈជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មាន មរណៈជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសោកជាធម្មតា ស្វែងរក របស់មានសេចក្តីសោកជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសៅហ្មង ជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតាថែមទៀត ។ ម្នាល ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វីដែលមានជាតិជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគួរថាបុត្រភរិយាមានជាតិជាធម្មតា ទាសីទាសៈ មានជាតិជាធម្មតា ពាធិចៀមមានជាតិជាធម្មតា មានជ្រូកមានជាតិជា ធម្មតា ដំរីគោសេះ លាហ្មឃ្លាចនឹងញីមានជាតិជាធម្មតា មាសប្រាក់មាន ជាតិជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាតិធម៌ទាំងនោះឯង ជាឧបធិ (កិលេស) បុគ្គលនេះមានចិត្តងាកជ្រប់លង់សិបទៅក្នុងឧបធិ (កិលេស) ទាំងនេះ ឈ្មោះថាខ្លួនឯងមានជាតិជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មានជាតិជា ធម្មតាថែមទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វីដែលមានជរា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចណ្ឌសកំ

វទេថ ។ បុត្តកវិយំ ភិក្ខុវេ ជរាជង្គំ ទាសីទាសី ជរាជង្គំ
អដេឡកំ ជរាជង្គំ កុក្កជស្វករំ ជរាជង្គំ ហត្ថក-
វាស្សវឡិវំ ជរាជង្គំ ជាត្រូបរជនំ ជរាជង្គំ ។ ជរាជង្គា
ហេតេ ភិក្ខុវេ ឧបទយោ ឯត្ថាយំ កង្ខតោ មុច្ឆតោ
អជ្ឈាបន្នោ^(១) អត្តនា ជរាជង្គា សមាទោ ជរាជង្គញ្ញោ
បរិយេសតិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ ព្យាធិជង្គំ
វទេថ ។ បុត្តកវិយំ ភិក្ខុវេ ព្យាធិជង្គំ ទាសីទាសី
ព្យាធិជង្គំ អដេឡកំ ព្យាធិជង្គំ កុក្កជស្វករំ ព្យា-
ធិជង្គំ ហត្ថកវាស្សវឡិវំ ព្យាធិជង្គំ ជាត្រូបរជនំ ព្យា-
ធិជង្គំ ។ ព្យាធិជង្គា ហេតេ ភិក្ខុវេ ឧបទយោ ឯត្ថា-
យំ កង្ខតោ មុច្ឆតោ អជ្ឈាបន្នោ អត្តនា ព្យាធិជង្គា
សមាទោ ព្យាធិជង្គញ្ញោ បរិយេសតិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ

១ ឱ. ម. អជ្ឈាបន្នោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាបុត្រភរិយាមានដរាបជា
 ធម្មតា ទាសីទាសៈមានដរាបជាធម្មតា ពពៃចៀមមានដរាបជាធម្មតា មាន់ជ្រូក
 មានដរាបជាធម្មតា ដំរីគោសេះនឹងលាមានដរាបជាធម្មតា មាសប្រាក់មានដរាប
 ជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដរាបធម៌ទាំងនោះឯង ជាទុបធ័ (កិលេស)
 បុគ្គលនេះមានចិត្តងាកជ្របលង់ស៊ប់ទៅ ក្នុងទុបធ័ (កិលេស) ទាំងនេះ
 ឈ្មោះថា ខ្លួនឯងមានដរាបជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មានដរាបជាធម្មតាថែម
 ទៀត។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វីដែលមានព្យាធិជាធម្មតា ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាបុត្រភរិយា មានព្យាធិជាធម្មតា
 ទាសីទាសៈមានព្យាធិជាធម្មតា ពពៃចៀមមានព្យាធិជាធម្មតា មាន់ជ្រូក
 មានព្យាធិជាធម្មតា ដំរីគោសេះលាឈ្មោលនឹងញី មានព្យាធិជាធម្មតា
 មាសប្រាក់មានព្យាធិជាធម្មតា^(១) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្យាធិធម៌ទាំង
 នោះឯងជាទុបធ័ (កិលេស) បុគ្គលនេះមានចិត្តងាកជ្របលង់ស៊ប់ទៅក្នុង
 ទុបធ័(កិលេស)ទាំងនេះ ឈ្មោះថាខ្លួនឯងមានព្យាធិជាធម្មតា ស្វែងរករបស់
 មានព្យាធិជាធម្មតាថែមទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វី

១ មាសប្រាក់លោកមិនបានសង្គ្រោះថាមានព្យាធិមរណៈមានសោកទេ ព្រោះមិនមានព្យាធិ
 ដូចរោងឈើឃ្លាសជាដើម គ្រាន់តែសៅហ្មងដោយសន្តិសេសធម៌មានធិរាជាដើម ព្រោះហេតុ
 នោះបានជា ព្រះអង្គសង្គ្រោះក្នុងសន្តិសេសធម៌វិញ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បាសាសិស្សោ អនិយចរិយេសតា

មរណធម៌ វិនិច្ឆ័យ ។ បុត្តករិយំ ភិក្ខុវេ មរណ-
 ធម៌ ទាសីទាសំ មរណធម៌ អដេឡុកំ មរណធម៌
 កុក្កជស្សករំ មរណធម៌ ហត្ថកវាស្សវឌ្ឍនំ មរណធម៌
 ជាត្របរជតំ មរណធម៌ ។ មរណធម្មា ហោតេ ភិក្ខុវេ
 ឧបទយោ ឯត្ថាយំ គង្គតោ មុច្ឆតោ អដ្ឋបដ្ឋោ
 អត្តនា មរណធម្មោ សមាធនោ មរណធម្មញ្ញោ បរិ-
 យេសតិ ។ តិញ្ចា ភិក្ខុវេ សោកធម៌ វិនិច្ឆ័យ ។
 បុត្តករិយំ ភិក្ខុវេ សោកធម៌ ទាសីទាសំ សោកធម៌
 អដេឡុកំ សោកធម៌ កុក្កជស្សករំ សោកធម៌
 ហត្ថកវាស្សវឌ្ឍនំ សោកធម៌ ជាត្របរជតំ សោកធម៌ ។
 សោកធម្មា ហោតេ ភិក្ខុវេ ឧបទយោ ឯត្ថាយំ គង្គតោ
 មុច្ឆតោ អដ្ឋបដ្ឋោ អត្តនា សោកធម្មោ សមាធនោ
 សោកធម្មញ្ញោ បរិយេសតិ ។ តិញ្ចា ភិក្ខុវេ សង្កលេ-
 សធម៌ វិនិច្ឆ័យ ។ បុត្តករិយំ ភិក្ខុវេ សង្កលេសធម៌

ឧបទ្វីប បាលសិស្សត្រ ការស្វែងរកមិនប្រសើរ

ដែលមានមរណៈជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគួរថា
 បុត្រភរិយាមានមរណៈជាធម្មតា ទាសីទាសៈមានមរណៈជាធម្មតា ពពែ
 ចៀមមានមរណៈជាធម្មតា មានជ្រូកមានមរណៈជាធម្មតា ដំរីគោសេះ
 លាឈ្មោល នឹងញីមានមរណៈជាធម្មតា មាសប្រាក់មានការខូចខាតជា
 ធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯមរណធម៌ទាំងនោះឯង ហៅថាឧបធិ
 (កិលេស) បុគ្គលនេះមានចិត្តដោតជ្រប់លង់ស៊ប់នៅក្នុងឧបធិកិលេសទាំង
 ៩៖ ឈ្មោះថា ខ្លួនឯងមានមរណៈជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មានមរណៈ
 ជាធម្មតាថែមទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វីមានសោក
 ជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគួរថាបុត្រភរិយាមាន
 សោកជាធម្មតា ទាសីទាសៈមានសោកជាធម្មតា ពពែចៀមមានសោកជា
 ធម្មតា មានជ្រូកមានសោកជាធម្មតា ដំរីគោសេះលាឈ្មោលនឹងញីមាន
 សោកជាធម្មតា មាសប្រាក់មានសេចក្តីស្លុតជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ឯសោកធម៌ទាំងនោះឯងហៅថាឧបធិ(កិលេស) បុគ្គលនេះមានចិត្ត
 ដោតជ្រប់លង់ស៊ប់នៅក្នុងឧបធិ (កិលេស) ទាំង៩៖ ឈ្មោះថាខ្លួនឯងមាន
 សេចក្តីសោកជាធម្មតាស្វែងរករបស់មានសេចក្តីសោកជាធម្មតាថែមទៀត
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាអ្វីមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយថាបុត្រភរិយាមានសេចក្តីសៅហ្មង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

នាសីនាសី សង្ក្ខេលេសធម្មំ អនេច្ឆកំ សង្ក្ខេលេសធម្មំ
 កុក្កជស្វករំ សង្ក្ខេលេសធម្មំ ហត្ថកវាស្សវច្ឆរំ សង្ក្ខេ-
 លេសធម្មំ ជាត្រូវរាជតំ សង្ក្ខេលេសធម្មំ ។ សង្ក្ខេលេ-
 សធម្មា ហេតេ ភិក្ខុវេ ឧបទយោ ឯត្ថាយំ កងតោ
 មុច្ចតោ អដ្ឋាបន្នោ អត្តនា សង្ក្ខេលេសធម្មោ សមាធនោ
 សង្ក្ខេលេសធម្មញ្ញោ បរិយេសតិ ។ អយំ ភិក្ខុវេ អន-
 រិយា បរិយេសនា ។

(៥៣) កតមា ច ភិក្ខុវេ អរិយា បរិយេសនា ។
 វេទ ភិក្ខុវេ ឯកោច្ឆា អត្តនា ជាតិធម្មោ សមាធនោ
 ជាតិធម្មោ អាទីនំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ
 ជិត្វានំ បរិយេសតិ អត្តនា ជរាធម្មោ សមាធនោ ជរា-
 ធម្មោ អាទីនំ វិទិត្វា អជំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ ជិត្វានំ
 បរិយេសតិ អត្តនា ព្យាធម្មោ សមាធនោ ព្យាធម្ម-
 ធម្មោ អាទីនំ វិទិត្វា អព្យាជំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ
 ជិត្វានំ បរិយេសតិ អត្តនា មរណធម្មោ សមាធនោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ជាធម្មតា ទាសីទាសៈមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ពពៃចៀមមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា មានជ្រូកមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ដំរីគោសេះ លាវឈ្មោលនឹងញីមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា មាសប្រាក់មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯសង្គិលេសធម៌ទាំងនេះឯង ហៅថា ឧបធិ (កិលេស) បុគ្គលនេះមានចិត្តងាកជ្រប់លង់ស៊ីបំបៅក្នុង ឧបធិ (កិលេស) ទាំងនេះ ឈ្មោះថា ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ស្វែងរករបស់មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតាថែមទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ការស្វែងរកមិនប្រសើរ ។

(៥៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯការស្វែងរកដ៏ប្រសើរតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ ខ្លួនឯងមានជាតិជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងជាតិធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមានជាតិ ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានជរាជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងជរាធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមានជរា ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានព្យាធិជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងព្យាធិធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមានព្យាធិ ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានមរណៈជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុង

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បាសាសិស្សត្ថេ អរិយបរិយេសនា

មរណាធម្មោ អាទីនំ វិទិត្យា អមតំ អនុត្តរំ យោគ-
ក្ខេមំ និព្វានំ បរិយេសតិ អត្តនា សោកធម្មោ
សមាធនោ សោកធម្មោ អាទីនំ វិទិត្យា អសោកំ
អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្វានំ បរិយេសតិ អត្តនា សង្ក-
លេសធម្មោ សមាធនោ សង្កលេសធម្មោ អាទីនំ វិទិត្យា
អសង្កលេសំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្វានំ បរិយេសតិ ។
អយម្យំ ភិក្ខុវេ អរិយា បរិយេសនា ។

[៥៤] អហម្យំ សុទ្ធំ ភិក្ខុវេ បុត្រោ សម្ពោធនា
អនភិសម្ពុទ្ធា ពោធិសត្តោ សមាធនោ អត្តនា ជាតិ-
ធម្មោ សមាធនោ ជាតិធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ អត្តនា
ជរាធម្មោ សមាធនោ ជរាធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ អត្តនា
ព្យាធិធម្មោ សមាធនោ ព្យាធិធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ
អត្តនា មរណធម្មោ សមាធនោ មរណធម្មញ្ញោ បរិ-
យេសាមិ អត្តនា សោកធម្មោ សមាធនោ សោក-
ធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ អត្តនា សង្កលេសធម្មោ សមាធនោ
សង្កលេសធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
ឯតទបរាសិ តិទ្ធ ទោ អហំ អត្តនា ជាតិធម្មោ

ឧបម្ពវត្ថុ បាសរាសីសូត្រ ការស្វែងរកដ៏ប្រសើរ

មរណធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមានមរណៈ ឥតមានគុណ-
 ជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានសោកជាធម្មតា ដឹង
 ច្បាស់នូវទោសក្នុងសោកធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វាន ដែលមិនមាន
 សេចក្តីសោក ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ខ្លួន
 ឯងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងសង្គិលេសធម៌
 ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានសង្គិលេសធម៌ ឥតមានគុណ-
 ជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមបាកយោគៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា ការស្វែងរកដ៏ប្រសើរ ។

(៥៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុនអំពីកាលជាទីត្រាស់
 ដឹង ដែលតថាគតនៅជាពោធិសត្វមិនទាន់បានត្រាស់ដឹងនៅឡើយ ខ្លួន
 ឯងមានជាតិជាធម្មតា ស្វែងរកនូវជាតិធម៌ថែមទៀត ខ្លួនឯងមានជរាជា
 ធម្មតា ស្វែងរកនូវជរាធម៌ថែមទៀត ខ្លួនឯងមានព្យាធិជាធម្មតា ស្វែង
 រកនូវព្យាធិធម៌ថែមទៀត ខ្លួនឯងមានមរណៈជាធម្មតា ស្វែងរកនូវមរ-
 ណធម៌ថែមទៀត ខ្លួនឯងមានសោកជាធម្មតា ស្វែងរកនូវសោកធម៌
 ថែមទៀត ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ស្វែងរកនូវសេចក្តី
 សៅហ្មងថែមទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះ
 រិះយ៉ាងនេះថា ខ្លួនឯងមានជាតិជាធម្មតា ហេតុដូចម្តេចបានជាពាត្តាអញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបល្លាសកំ

សមាធា ជាតិធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ អត្តនា ជរាធម្មោ
 សមាធា... ព្យាធិធម្មោ សមាធា... មរណធម្មោ សមា-
 ធា... សោកធម្មោ សមាធា... អត្តនា សង្ក្ខេលេសធម្មោ
 សមាធា សង្ក្ខេលេសធម្មញ្ញោ បរិយេសាមិ យន្តនាហិ
 អត្តនា ជាតិធម្មោ សមាធា ជាតិធម្ម អាទីនំ
 វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តំ យោគត្តេមំ និព្វានំ បរិយេ-
 សេយ្យំ អត្តនា ជរាធម្មោ សមាធា ជរាធម្ម អាទីនំ
 វិទិត្វា អជំ អនុត្តំ យោគត្តេមំ និព្វានំ បរិយេ-
 សេយ្យំ អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមាធា ព្យាធិធម្ម
 អាទីនំ វិទិត្វា អព្យាធិ អនុត្តំ យោគត្តេមំ និព្វានំ
 បរិយេសេយ្យំ អត្តនា មរណធម្មោ សមាធា មរណ-
 ធម្ម អាទីនំ វិទិត្វា អមតំ អនុត្តំ យោគត្តេមំ
 និព្វានំ បរិយេសេយ្យំ អត្តនា សោកធម្មោ សមាធា
 សោកធម្ម អាទីនំ វិទិត្វា អសោកំ អនុត្តំ យោ-
 គត្តេមំ និព្វានំ បរិយេសេយ្យំ អត្តនា សង្ក្ខេលេស-

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសាគៈ

ស្វែងរកធម៌មានជាតិជាធម្មតាថែមទៀត ខ្លួនឯងមានជរាជាធម្មតា... មាន
 ព្យាធិជាធម្មតា... មានមរណៈជាធម្មតា... មានសោកជាធម្មតា... ខ្លួនឯង
 មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ស្វែងរកធម៌មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា
 ថែមទៀត បើដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញដែលខ្លួនឯងមានជាតិជាធម្មតា ដឹង
 ច្បាស់នូវទោសក្នុងជាតិធម៌ ហើយគប្បីស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមាន
 ជាតិធម៌ ឥតមានគុណជាតិដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ខ្លួនឯង
 មានជរាជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងជរាធម៌ ហើយគប្បីស្វែងរកព្រះ
 និព្វានដែលឥតមានជរាធម៌ មិនមានគុណជាតិដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាក
 យោគៈ ខ្លួនឯងមានព្យាធិជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោស ក្នុងព្យាធិ-
 ធម៌ ហើយគប្បីស្វែងរកព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានព្យាធិធម៌ ឥតមាន
 គុណជាតិដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានមរណៈ ជា
 ធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងមរណធម៌ ហើយគប្បីស្វែងរកព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនមានមរណធម៌ ឥតមានគុណជាតិដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ
 ខ្លួនឯងមានសោកជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោស ក្នុងសោកធម៌ហើយ
 គប្បីស្វែងរកព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានសោកធម៌ ឥតមានគុណជាតិ
 ដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា

ឧប្បវត្តស្ស បាលាសីសុត្តេ អាឡាបសង្កមមំ

ឆម្មោ សមាធា សង្ក្ខេលសធម្មេ អាទិនំ វិនិត្យា
អសង្កលំដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគត្ថេមិ និត្យានំ បរិយេ-
សេយ្យន្តិ ។

(៥៥) សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ អបរេន សមយេន
ធម្មារោ សមាធា សុសុកាឡុកេសោ កម្រេន
យោព្វនេន សមញ្ញាគតោ បឋមេន វយសា អកាមកា-
នំ មាតាបិត្វនំ អស្សុមុខានំ រោទន្តានំ កេសមស្សំ
ឡិហារេត្វា កាសាយានំ វត្តានំ អន្តរទេត្វា អតារស្មា
អនតារិយំ បព្វជី សោ ឃំ បព្វជិតោ សមាធា ក៏-
កុសលគវេសី អនុត្តរំ សង្ការបទំ បរិយេសមាធា
យេន អាឡារោ កាលាមោ តេនុបសង្កមី ឧប-
សង្កមិត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯតទរោចំ ឥន្ទាមហំ
អារុសោ កាលាម ឥមស្មី ធម្មវិជយេ ព្រហ្មចរិយំ
ចរិតុន្តិ ។ ឃំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ អាឡារោ កាលាមោ មំ
ឯតទរោច វិហារតាយស្មា តាទិសោ អយំ ឆម្មោ យត្ត
វិត្វា បុរិសោ នចិវស្សេវ សកំ អាចរិយកំ សយំ
អភិញ្ញា សង្កតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ វិហារយ្យាតិ ។ សោ

ឧបម្ពវគ្គ បាសរាសីសូត្រ ស្ដេចចូលទៅរកអាឡារតាបស

ដឹងច្បាស់នូវទោស ក្នុងសង្គ័លេសធម៌ ហើយគប្បីស្វែងរកព្រះនិព្វាន
ដែលឥតមានសង្គ័លេសធម៌ ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាក
យោគៈវិញ ។

(៥៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះសម័យតមក គឺថាគតនោះឯងនៅ
ក្នុង មានសក់ខ្លៅស្និទ្ធស្នាល កំពុងប្រកបដោយបឋមវ័យដ៏ចំរើន កាល
ដែលមាតាបិតាមិនចង់ (ឲ្យចេញបួស) មានព្រះភក្ត្រទឹកដោកដោយទឹក
ព្រះនេត្រ កំពុងទ្រង់ព្រះកន្សែង (តថាគត) ក៏ការសក់ ពុកមាត់ ពុក
ចង្កា ស្ងៀកដណ្ដប់សំពត់កាសាយៈ ចេញចាកគេហដ្ឋានទៅកាន់ផ្ទះ
លុះតថាគតនោះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ស្វែងរក ក៏កុសល (សេចក្ដីពិត
ថាអ្វីជាកុសល) កាលស្វែងរកនូវសន្តិវេរបទគឺព្រះនិព្វាន ដែលជាគុណជាត
ដ៏ប្រសើរ ក៏បានចូលទៅរកអាឡារតាបស កាលាមគោត្រ លុះចូល
ទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងអាឡារតាបស កាលាមគោត្រ យ៉ាង
នេះថា ម្នាលអាវុសោកាលាមៈ ខ្ញុំចង់ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក្នុងធម្មវិន័យ
នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើតថាគត និយាយយ៉ាងនេះហើយ
អាឡារតាបស កាលាមគោត្រ ក៏បាននិយាយ នឹងតថាគតយ៉ាងនេះ
ថា អ្នកមានអាយុ ចូរនៅចុះ នេះធម៌ ប្រាកដដូចជាអ្នកត្រូវការ
នោះ ជាធម៌ សម្រាប់វិញ្ញាណ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវលទ្ធិអាចារ្យ
ដោយប្រាជ្ញា របស់ខ្លួន ពុំយូរឡើយ ក៏នឹងបានសម្រេច ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ខោ អហំ ភិក្ខុវេ នចិរស្សេវ ជិច្ចមេវ នំ ធម្មំ
 បរិយាប្បណី សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ តាវតកេនេវ
 ឌុដ្ឋបហតមត្តេន លចិត្តលាបនមត្តេន ញាណាវាទញ្ច
 វនាមិ ថេវាទញ្ច ជានាមិ បស្សមីតិ ច បដិ-
 ជានាមិ អហព្វេវ អព្វេ ច ។ តស្ស មយ្ហំ
 ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ ន ខោ អាឡារេ កាលាមោ
 ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារមីតិ បវេទេតិ អន្តា អា-
 ឡារេ កាលាមោ ឥមំ ធម្មំ ជាទំ បស្សំ វិហារីតិ ។
 អថខាហំ ភិក្ខុវេ យេន អាឡារេ កាលាមោ តេ-
 នុបសង្កមី ឧបសង្កមីត្វា អាឡារំ កាលាមំ ឯត-
 ទវេចិ តិត្តាវតា នោ អាវុសោ កាលាម ឥមំ ធម្មំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ បវេ-
 ទេសីតិ ។ ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ អាឡារេ កាលាមោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះឯងក៏បានរៀនធម៌នោះ ចប់មួយរំពេច
មិនយូរឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះឯងពោលនូវញាណ-
វាទផង ដឹងច្បាស់នូវថេរវាទ (ពាក្យខ្ជាប់ខ្ជួន) ផង ប្តេជ្ញាថាតថាគតបាន
ឃើញដូច្នេះផង ដោយគ្រាន់តែអាឡារតាបសបង្កើបមាត់ នឹងដោយ
គ្រាន់តែអាឡារតាបស ពោលពាក្យចប់ប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតែតថាគត
ប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីជនឯទៀត (ក៏គេនិយាយយ៉ាងនេះដែរ) ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាឡារតាបស
កាលាមគោត្រ មិនប្រកាសថា អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះ
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្លារបស់ខ្លួនឯង ដោយត្រឹមតែសទ្ធាប៉ុណ្ណោះ តាមពិត
អាឡារតាបស កាលាមគោត្រ គ្រាន់តែជាអ្នកយល់ឃើញនូវធម៌នេះ
(ប៉ុណ្ណោះ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង តថាគតបានចូល
ទៅរកអាឡារតាបស កាលាមគោត្រ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
សួរអាឡារតាបស កាលាមគោត្រយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសាកាលាមៈ
អ្នកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្លារបស់ខ្លួនឯង ហើយ
បានសម្រេច ប្រកាសទុក ដោយហេតុដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ កាលបើតថាគតសួរយ៉ាងនេះហើយ អាឡារតាបសកាលាមគោត្រ

ឧបសគ្គស្ស បាសវសំសុត្តេ អាឡាបសង្កម្ពំ

អាតិញ្ចញ្ញាយតំ បវេនេសំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
 ឯតទហោសំ ន ខោ អាឡាបស្សេវ កាលាមស្ស
 អត្ថំ សទ្ធា មយ្ហំបត្ថំ សទ្ធា ន ខោ អាឡាបស្សេវ
 កាលាមស្ស អត្ថំ វិរិយំ មយ្ហំបត្ថំ វិរិយំ ន ខោ
 អាឡាបស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថំ សតិ មយ្ហំបត្ថំ
 សតិ ន ខោ អាឡាបស្សេវ កាលាមស្ស អត្ថំ
 សមាធិ មយ្ហំបត្ថំ សមាធិ ន ខោ អាឡាបស្សេវ
 កាលាមស្ស អត្ថំ បញ្ញា មយ្ហំបត្ថំ បញ្ញា យន្ទ-
 បាហំ យំ ធម្មំ អាឡាបេ កាលាមោ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចៈកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារមិតំ បវេនេតិ
 តស្ស ធម្មស្ស សច្ចៈករិយាយ បទហេយ្យន្តំ ។
 សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ នចរស្សេវ ទិប្បមេវ តំ
 ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចៈកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហា-
 សំ ។ អដទ្ធាហំ ភិក្ខុវេ យេន អាឡាបេ កាលា-
 មោ តេនុបសង្កម្ពំ ឧបសង្កម្ពិត្វា អាឡាបំ កាលាមិ
 ឯតទវេចំ ឯត្តាវតា ខោ អាវុសោ កាលាម

ឧបម្ពវត្ថុ បាសភស្តុតាង ស្តេចចូលទៅរកអាឡាតាបស

ក៏ប្រកាសប្រាប់ នូវភក្តីញញើតនសមាបត្តិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អាឡាតាបស កាលាម-
 គោត្រមិនមានសទ្ធាទេ អាត្មាអញទើបមានសទ្ធា អាឡាតាបសកាលាម-
 គោត្រ មិនមានព្យាយាមទេ អាត្មាអញទើបមានព្យាយាម អាឡាតា-
 បស កាលាមគោត្រ មិនមានសតិទេ អាត្មាអញទើបមានសតិ អាឡាតា-
 បស កាលាមគោត្រ មិនមានសមាធិទេ អាត្មាអញទើបមានសមាធិ
 អាឡាតាបសកាលាមគោត្រ មិនមានបញ្ញាទេ អាត្មាអញទើបមានបញ្ញា
 បើដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញប្រឹងប្រែង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលអា-
 ឡាតាបសកាលាមគោត្រ ប្រកាសទុកថា អាត្មាអញបានសម្រេចហើយ
 ព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្លាខ្លួនឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតនោះក៏បានសម្រេចព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នោះ
 មួយរំពេចពុំយូរឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង តថាគត
 ចូលទៅរកអាឡាតាបសកាលាមគោត្រ (ទៀត) លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ទើបសួរអាឡាតាបសកាលាមគោត្រយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសាកាលាមៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ បវេ-
 ទេសីតិ ។ ឯត្តាវតា ខោ អហំ អារុសោ ឥមំ ធម្មំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ បវេទេសីតិ ។
 អហម្មំ ខោ អារុសោ កាលាម^(១) ឯត្តាវតា ឥមំ
 ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហា-
 រមីតិ ។ លាភា នោ អារុសោ សុលទ្ធិំ នោ
 អារុសោ យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ សព្វេហ្ម-
 ចារី បស្សម ឥតិ យាហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ បវេទេមី តំ ភិ ធម្មំ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារសិ យំ ភិ ធម្មំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារសិ
 តមហំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ
 បវេទេមី ឥតិ យាហំ ធម្មំ ជាតាមី តំ ភិ ធម្មំ
 ជាតាសិ យំ ភិ ធម្មំ ជាតាសិ តមហំ
 ធម្មំ ជាតាមី ឥតិ យាទិសោ អហំ តាទិសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

អ្នកបានសម្រេចហើយព្រោះបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះ ដោយប្រាជ្ញា
របស់ខ្លួន ហើយប្រកាសទុកដោយហេតុតែប៉ុណ្ណោះឬ ។ អាឡារតាបស
កាលាមគោត្រតបថា ម្ចាស់អាវុសោ ខ្ញុំបានសម្រេចព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវធម៌នេះ ហើយប្រកាសទុកដោយហេតុតែប៉ុណ្ណោះឯង ។ តថាគតសួរ
ទៀតថា ម្ចាស់អាវុសោកាលាមៈ ខ្ញុំឯងបានសម្រេចព្រោះបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវធម៌នេះដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះដែរ។ អាឡារ-
តាបសកាលាមគោត្រតបថា ម្ចាស់អាវុសោ យើងពេញជាមានលាភហើយ
ម្ចាស់អាវុសោ អត្តភាពជាមនុស្សយើងពេញជាបានល្អហើយ ត្រង់ដែល
យើងបានឃើញសព្វហូចារិបុគ្គល ប្រាកដដូចជាអ្នកមានអាយុ ព្រោះថា
ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នារបស់ខ្លួន ទាំងបានសម្រេចនូវ
ធម៌ណាហើយប្រកាសទុក អ្នកក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រ-
សើររបស់ខ្លួន ទាំងបានសម្រេចនូវធម៌នោះ ហើយនៅដោយឥរិយាបថ៤
ដែរ អ្នកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើររបស់ខ្លួន ទាំងបាន
សម្រេចនូវធម៌ណា ហើយនៅដោយឥរិយាបថ៤ ខ្ញុំក៏បានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើររបស់ខ្លួនឯង ទាំងបានសម្រេចនូវធម៌នោះ
ហើយប្រកាសទុកដែរ ព្រោះខ្ញុំចេះធម៌ណា អ្នកក៏ចេះធម៌នោះ អ្នកចេះ
ធម៌ណា ខ្ញុំក៏ចេះធម៌នោះ ខ្ញុំប្រាកដយ៉ាងណា អ្នកក៏ប្រាកដយ៉ាងនោះ

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសវសីសុត្តេ ខុទ្ទកបសង្កមនំ

ភំ យាទិសោ ភំ តាទិសោ អហំ ឯហំនានិ អា-
 វុសោ ឧកោ វសន្តា ឥមំ កណំ បរិហារមាតិ ។
 ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ អាឡារោ កាលាមោ អាចរិយោ
 មេ សមាធា អន្តោវសី មំ សមាទំ អត្តនា^(១) សម-
 សមំ វេបេតិ ឧឡារាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ ។
 តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទយោសិ អយំ ធម្មោ ន
 ឯត្វិទាយ ន វិរាតាយ ន ឯរោជាយ ន ឧបសមាយ
 ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោជាយ ន ឯត្វាជាយ
 សំវត្ថុតិ យាវនេវ អាតិញ្ញាយតទ្ធិបបត្តិយាតិ ។
 សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្វា
 តម្មា^(២) ធម្មា ឯត្វិជ្ជ អបក្កិមី ។

[៥៦] សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុសលគវេសី
 អនុត្តរំ សង្ការបទំ បរិយេសមាធា យេន ឧទ្ធកោ
 រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្វា ឧទ្ធកំ រាមបុត្តំ

១ ឧ. អត្តនោ ។ ២ ឧ. ម. ពស្ស ។

ឧបម្មវិធី បាសរាសិស្សត្រ ឆ្នេរចូលទៅរកទទួកតាបស

អ្នកប្រាកដយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏ប្រាជ្ញកយ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់អាវុសោ ឥឡូវនេះ ចូរអ្នកមក យើងទាំងពីរនាក់នឹងនៅគ្រប់គ្រងគណៈនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាឡារតាបសកាលាមគោត្រ ជាអាចារ្យរបស់តថាគតតាំងតថាគតជាកូនសិស្សស្រីៗ នឹងខ្លួន ទាំងចូរតថាគតដោយការចូរដំរើសលុប ដោយហេតុនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ធម៌(គឺសមាបត្តិទាំង ៧) នេះ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីនឿយណាយ ចាកកិលេសវដ្ត មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរំលត់នូវរាគាទិកិលេស មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីដឹងដោយក្រៃលែង មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីរំលត់ទុក្ខទេ ប្រព្រឹត្តទៅបានតែត្រឹមកើតកង់អាភិញ្ចព្វោយតនកតប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះឯង មិនឧបក្រសោបធម៌នោះឡើយ នឿយណាយហើយដោះចេញអំពីធម៌នោះ ។

(៥៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ ជាអ្នកស្វែងរកកក្កុសលកំពុងស្វែងរក នូវសន្តិវរបទ ក៏បានចូលទៅរកទទួកតាបស រាមបុត្រពុទ្ធចូលទៅដល់ហើយ បាទទិយាយនឹងទទួករាមបុត្រយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯតទលោចំ ឥន្ទ្រាមហំ អារុសោ ភម ឥមស្មី ធម្មវិធមយេ
 ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុន្តំ ។ ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ ឧទ្ធតោ
 ភមបុត្តោ មំ ឯតទលោច វិហារតាយស្មា តាទិសោ
 អយំ ធម្មោ យត្ថ វិញ្ញំ បុរិសោ នចិរស្សេវ សកំ
 អាចរិយកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ
 វិហារយ្យតិ ។ សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ នចិរស្សេវ
 ចិប្បមេវ តំ ធម្មំ ចរិយាបុណី ។ សោ ខោ អហំ
 ភិក្ខុវេ តាវតកេនេវ ឡិដ្ឋបហតមត្តកេន លបិតលា-
 បនមត្តកេន^(១) ញាណវាទញ្ច វនាមិ ថេវវាទញ្ច
 បដាធាមិ បស្សាមីតិ បដិជាធាមិ អហព្វេវ អញ្ញ
 ច ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទលោសំ ន ខោ
 ភមា ឥមំ ធម្មំ កេវលំ សទ្ធាមត្តកេន សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារមីតិ បវេទេតិ
 អទ្ធា ភមោ ឥមំ ធម្មំ ជាដំ បស្សំ វិហាសីតិ ។
 អថខាហំ ភិក្ខុវេ យេន ឧទ្ធតោ ភមបុត្តោ តេនុប-
 សង្កមី ឧបសង្កមីត្វា ឧទ្ធតំ ភមបុត្តំ ឯតទលោចំ

១ ឧ. ម. ឧដ្ឋបហតមត្តេន លបិតលាបមត្តេន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ភាវុសោកមៈ ខ្ញុំចង់ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបើគេថាគតនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ទុក្ខករមបុត្របាន
 និយាយនឹងគេថាគតយ៉ាងនេះថា អ្នកមានអាយុចូរនៅចុះ នេះធម៌ប្រាកដ
 ដូចជាអ្នកត្រូវការនោះ ជាធម៌សម្រាប់វិញ្ញាប្បវេស ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ នូវ
 លទ្ធិអាចារ្យរបស់ខ្លួន ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្លារបស់ខ្លួនហើយ បានសម្រេច
 មិនយូរឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតនោះឯង បានរៀននូវធម៌
 នោះចប់ភ្លាមមិនយូរឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតនោះឯង ពោល
 នូវញាណវេទផង ដឹងច្បាស់នូវវេទវេទផង ប្តេជ្ញាថា គេថាគតបានឃើញ
 ដូច្នេះផង ដោយគ្រាន់តែទុក្ខករមបុត្របង្កើបបច្ចរមាត់ នឹងដោយគ្រាន់តែ
 ទុក្ខករមបុត្រ ពោលពាក្យចប់ប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតែគេថាគតប៉ុណ្ណោះទេ
 ទាំងពួកជនឯទៀត (ក៏និយាយយ៉ាងនេះដែរ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គេថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា ទុក្ខករមបុត្រមិនប្រកាសថា
 អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ នូវធម៌នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្លាខ្លួនឯង
 ដោយគ្រាន់តែសទ្ធាប៉ុណ្ណោះ តាមពិត ទុក្ខករមបុត្រគ្រាន់តែបានដឹងបាន
 ឃើញធម៌នេះប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង គេថាគតក៏
 បានចូលទៅរកទុក្ខករមបុត្រ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានសួរទុក្ខករមបុត្រ

ឧបសម្ព័ន្ធស្ប បាសាសីសុត្តេ ឧទ្ទកបសង្គមនំ

កិត្តាវតា ខោ អាវុសោ រាម ឥមំ ធម្មំ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្ព័ន្ធន្ហ បរេនេសីតិ^(១) ។
 ឃីវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ ឧទ្ទកោ រាមបុត្តោ នេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនំ បរេនេសិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
 ឯតទហោសិ ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ សន្ធា មយ្ហំ-
 បត្ថិ សន្ធា ន ខោ រាមស្សេវ អហោសិ វីរិយំ ។ បេ ។
 សតិ... សមាធិ... បញ្ញា មយ្ហំបត្ថិ បញ្ញា យន្តាហំ
 យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្ព័ន្ធន្ហ
 វិហារមីតិ បរេនេតិ តស្ស ធម្មស្ស សច្ចិកិរិយាយ
 បទហោយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ នចិរស្សេវ
 ចិប្បមេវ តំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧប-
 សម្ព័ន្ធន្ហ វិហាសី ។ អថទាហំ ភិក្ខុវេ យេន ឧទ្ទ-
 កោ រាមបុត្តោ តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមីត្តា ឧទ្ទកំ
 រាមបុត្តំ ឯតទកេចំ ឯត្តាវតា ខោ អាវុសោ រាម ឥមំ ធម្មំ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្ព័ន្ធន្ហ បរេនេសីតិ ។

១ ប. ឧបសម្ព័ន្ធន្ហ វិហារមីតិ បរេនេសីតិ វិស្សន្តិ ។

ឧបសគ្គ ធានារ៉ាប់រង ស្តេចចូលទៅរកទុក្ខតាមស

យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុស្តាភមៈ អ្នកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន បានសម្រេច ហើយប្រកាសទុក ដោយ ហេតុដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើគង្គាគត ស្ទើរ យ៉ាងនេះហើយ ទុក្ខករមបុត្រ ក៏ប្រកាស នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន- សមាបត្តិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គង្គាគតនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា ទុក្ខករមបុត្រ មិនមានសទ្ធាទេ អាត្មាអញ ទើបមាន សទ្ធា ទុក្ខករមបុត្រ មិនមានព្យាយាមទេ ។ បេ ។ សតិ... សមាធិ...បញ្ញាទេ អាត្មាអញទើបមានបញ្ញា បើដូច្នោះគួរតែអាត្មាអញ ប្រឹងប្រែងដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះ ដែលទុក្ខករមបុត្រប្រកាស ទុកថា អាត្មាអញបានសម្រេចហើយ ព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួនឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គង្គាគត នោះឯង ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌នេះភ្លាម ពុំយូរឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទាំងឡាយ គ្រានោះឯង គង្គាគតចូលទៅរកទុក្ខករមបុត្រ(ទៀត) លុះ ចូលទៅដល់ហើយ បានសួរទុក្ខករមបុត្រយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុស្តា ភមៈ អ្នកបានសម្រេច ព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌នេះ ដោយ ប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ហើយប្រកាសទុក ដោយហេតុតែប៉ុណ្ណោះទេឬ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបដ្ឋានសកំ

ឯត្តាវតា ខោ អហំ អារុសោ ឥមំ ធម្មំ សយំ
អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ បវេទេម័តំ ។ អហម្បិ
ខោ អារុសោ រាម ឯត្តាវតា ឥមំ ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា
សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ វិហារម័តំ ។ លាភា នោ អារុសោ
សុលទ្ធិំ នោ អារុសោ យេ មយំ អាយស្មន្តំ តាទិសំ
សព្វហ្មតារី បស្ចាម ឥតំ យំ ធម្មំ រាមោ សយំ អ-
ភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ បវេទេតំ តំ ត្វំ ធម្មំ
សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ វិហាសំ យំ ត្វំ
ធម្មំ សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ វិហាសំ
តំ ធម្មំ រាមោ សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ឈ
បវេទេតំ ឥតំ យំ ធម្មំ រាមោ អញ្ញាសំ តំ ត្វំ ធម្មំ
ជាតាសំ យំ ត្វំ ធម្មំ ជាតាសំ តំ ធម្មំ រាមោ អញ្ញាសំ
ឥតំ យាទិសោ រាមោ អញ្ញាសំ តាទិសោ ត្វំ^(១) យាទិ-
សោ ត្វំ^(២) តាទិសោ រាមោ អញ្ញាសំ ឯហិទានិ អារុសោ

១.២ ឧ. ម. ត្រី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ទទួករាមបុត្រតបថា ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំបានសម្រេច ព្រោះធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវធម៌នេះ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនឯង ហើយប្រកាសទុក ដោយ
ហេតុតែប៉ុណ្ណោះទេ ។ តថាគតក៏និយាយថា ម្នាលអាវុសោរាមៈ ខ្ញុំឯង
បានសម្រេចព្រោះធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូរខ្លួនឯង ចំពោះ
ធម៌នេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ទទួករាមបុត្រតបថា ម្នាលអាវុសោ
យើងពេញជាមានលាភហើយ អត្តភាពជាមនុស្ស យើងពេញជាបានល្អ
ហើយ ត្រង់ដែលយើងបានឃើញសុត្រហូចារីបុគ្គល ប្រាកដដូចអ្នក
មានអាយុ ព្រោះថា រាមៈបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូរ
ចំពោះខ្លួន បានសម្រេចធម៌ណា ហើយប្រកាសទុក អ្នកក៏បានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូរ របស់ខ្លួន បានសម្រេចធម៌នោះ ហើយ
នៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ដែរ អ្នកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន ហើយបានសម្រេចធម៌ណា រាមៈក៏បានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ថ្លៃថ្នូរ របស់ខ្លួន បានសម្រេចធម៌
នោះ ហើយប្រកាសទុកដែរ រាមៈបានដឹងធម៌ណា អ្នកក៏បាន
ដឹងធម៌នោះ អ្នកចេះធម៌ណា រាមៈក៏ចេះធម៌នោះដែរ មួយទៀត
រាមៈប្រាកដយ៉ាងណា អ្នកក៏ប្រាកដយ៉ាងនោះ អ្នកប្រាកដយ៉ាងណា
រាមៈក៏ប្រាកដយ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអាវុសោ ឥឡូវនេះ ចូរអ្នកមក

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសវាសិស្សត្ថេ សន្តិវច្ឆបរិយេសនំ

ត្រូវ(១) កណ្តំ បរិហារាតិ ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ ឧទ្ធកោ
 រាមបុត្តោ សព្វហ្មតាវី មេ សមាធា អាចរិយដ្ឋានេ ច
 មំ វេបេសិ ឧទ្ធករាយ ច មំ បូជាយ បូជេសិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ នាយំ ធម្មោ និព្វិទាយ ន
 វិវាតាយ ន និរោជាយ ន ឧបសមាយ ន អភិក្ខាយ
 ន សម្ពោជាយ ន និព្វានាយ សិវត្តតិ យាវនេវ នេវ-
 សញ្ញាសញ្ញាយតន្តបបត្តិយាតិ ។ សោ ខោ អហំ
 ភិក្ខុវេ តំ ធម្មំ អនលង្ករិត្តា តស្មា ធម្មា និព្វិជ្ជ
 អបក្កមី ។

[៥៧] សោ ខោ(២) អហំ ភិក្ខុវេ កី-
 ក្យសលកវេសី អនុត្តរំ សន្តិវច្ឆំ បរិយេស-
 មាធា មគទេសុ អនុបុត្រេន ចារិកញ្ចរមាធា
 យេន ឧរុវេលា សេនាជិកមោ(៣) តទវសរំ ។

១ ឧ. ព្រំ ឥមំ ។ ២ សោ សោតិប្បត្តិ ។ ៣ សេនានិកាមោតិបិ បាហោ ។ សេនានិ
 តាម សុជាតាយ បិពា តស្ស ជាមោតិ អត្ថោតិ ឥទ្ធិកថា ។

ឧបទ្វីប ធានាសិស្សព្រះ ការទ្រង់ស្វែងរកសត្វរំបង

ចូរអ្នកនៅគ្រប់គ្រងគណៈនេះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុក្ខករមហាបុត្រជា
 សព្វហូចារឹបរបស់គាត់ តាំងតែជាតក្កក្នុងជីវិតជាតាមរយៈ ទាំងបូជាគាត់
 ដោយការបូជាដ៏លើសលុប ដោយហេតុនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គាត់មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា ធម៌គឺសមាបត្តិទាំង ៨ នេះ
 មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឡើយណាយ ចាកកិលេសវដ្តៈ មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីរំលត់នូវរាគាទិក្ខុកិលេស
 មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងដោយ
 ក្រៃលែង មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តី
 រំលត់ទុក្ខទេ ប្រព្រឹត្តទៅបានត្រឹមតែចូលទៅកើតក្នុងនូវសញ្ញាសញ្ញា-
 យន្តនកតប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គាត់មានឯងក៏មិនទុប
 គ្រសោបធម៌នោះឡើយ ឡើយណាយហើយដោះចេញអំពីធម៌នោះ ។

(៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គាត់មានឯង ជាអ្នកស្វែងរក
 ក៏កុសល កំពុងស្វែងរកសន្តិវេទ ក៏បានត្រាច់ទៅកាន់ចារិក ក្នុងដែន
 មគធៈតាមលំដាប់ដោយ សំដៅទៅរកទុរវេលា(១) សេនាទិគម(២) ។

១ ទុរ ប្រែថា ខ្សាច់ វេលា ប្រែថា ជំនរឬផ្លូវ រួមគ្នាថា ជំនរខ្សាច់ ។ ២ និព្វានជាទីនៅ
 របស់សេនា។ មានន័យថា ពួកជនក្នុងបរិមកញ្ញតាំងលំនៅសេនាក្នុងទីនោះ ហេតុនោះ
 បានជាហៅថា សេនាទិគម ឬហៅថា សេនាទិគម ពីព្រោះ ។ ពាក្យថា សេនាទិ
 នេះជាឈ្មោះបិតាតាងសុជាតា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តត្ថទ្ធិសំ រមណីយំ ភ្លមិភាគំ ចាសាទិកញ្ច វនសណ្ណំ
 ធនិញ្ច សន្នន្តិ សេតតំ សុបតិភ្នំ រមណីយំ
 សមន្តា ច តោចរត្តាមំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
 ឯតទហោសំ រមណីយោ វត(១) ភ្លមិភាតោ ចាសា-
 ទិកោ ច វនសណ្ណា ធនិ ច សន្នតិ សេតតា
 សុបតិភ្នា រមណីយោ សមន្តា ច តោចរត្តាមោ
 អលំ វតិទំ កុលបុត្តស្ស បដានត្ថកស្ស បដាណ-
 យាតិ ។ សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ តត្ថវេ និសីទិ
 អលមិទំ បដាណយាតិ ។

[៥៨] សោ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ អត្តនា ជាតិធម្មោ
 សមាធនោ ជាតិធម្មោ អាទីនំ វិទិត្វា អជាតំ អនុត្តរំ
 យោកត្ខេមិ និព្វានំ បរិយេសមាធនោ អជាតំ អនុត្តរំ
 យោកត្ខេមិ និព្វានំ អជ្ឈកមិ អត្តនា ជរាធម្មោ
 សមាធនោ... អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមាធនោ... អត្តនា
 មរណធម្មោ សមាធនោ... អត្តនា សោកធម្មោ
 សមាធនោ... អត្តនា សង្ខារេសធម្មោ សមាធនោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលចណ្ឌសកៈ

ក្នុងទីនោះ គេថាគតបានឃើញផ្ទៃផែនដី គួរឲ្យត្រេកអរ ផងព្រៃគួរ
 ឲ្យកើតជ្រះថ្លាផង ស្ទឹងមានទឹកថ្លាស្អាតហូរ (មិនដាច់) មានកំពង់រាប
 ស្មើល្អ គួរជាទីត្រេកអរផង ទាំងគោចរគ្រាម (ស្រុកសម្រាប់បិណ្ឌ-
 បាត) ក៏មាននៅជិតផង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតនោះមាន
 សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ភូមិភាគនេះ គួរឲ្យត្រេកអរផង ផងព្រៃគួរ
 ឲ្យកើតជ្រះថ្លាផង ស្ទឹងមានទឹកថ្លាស្អាតហូរមិនដាច់ មានកំពង់រាបស្មើល្អ
 គួរជាទីត្រេកអរផង គោចរគ្រាមក៏មាននៅជិតផង ទីនេះល្មមកុលបុត្រអ្នក
 ត្រូវការដោយសេចក្តីព្យាយាម តាំងសេចក្តីព្យាយាមបានហើយតើ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតនោះឯង បានអង្គុយក្នុងទីនោះ ដោយ
 គិតថា ទីនេះល្មមនឹងតាំងសេចក្តីព្យាយាមបាន ។

[៥៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគតនោះឯងមានជាតិជាធម្មតា
 ដោយខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងជាតិធម៌ ហើយស្វែងរកនូវព្រះ
 និព្វានដែលមិនមានជាតិ មិនមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីក្សេមចាក
 យោគៈ ក៏បានដល់នូវព្រះនិព្វានដែលមិនមានជាតិ ឥតមានគុណជាតដទៃ
 ស្មើ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ មានដរាបជាធម្មតាដោយខ្លួនឯង...មានព្យាធិ
 ជាធម្មតាដោយខ្លួនឯង...មានមរណៈជាធម្មតាដោយខ្លួនឯង.. មានសោក
 ជាធម្មតាដោយខ្លួនឯង... មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ដោយខ្លួនឯង

ឧបម្ពវិគ្គយ្យ ពាសវាសិសុត្តេ អធិតកធម្មវិជ្ជា

សុខ្ខីលេសធម្មេ អាទីនំ វិទិត្យា អសុខ្ខីលំដ្ឋំ អនុត្តរំ
 យោគត្តេមំ និព្វានំ បរិយេសមាទោ អសុខ្ខីលំដ្ឋំ
 អនុត្តរំ យោគត្តេមំ និព្វានំ អដ្ឋកមំ ញាណញ្ច
 បទ មេ ទស្សនំ ឧទទាទិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ
 អយមន្តិមា ជាតិ នត្តនានិ បុនព្ពរោតិ ។

(៥៧) តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ អធិក-
 តោ ខោ ម្យាយំ ធម្មោ កម្ពីរោ ទុទ្ធសោ ទុរទុពោទោ
 សន្តោ បណ្ឌិតោ អតត្តារាជរោ និបុណ្ណោ បណ្ឌិតវេទ-
 នីយោ អាលយរាមា ខោ បនាយំ បជា អាល-
 យរតា អាលយសម្ពុទ្ធិតា អាលយរាមាយ ខោ(១)
 បជាយ អាលយរតាយ អាលយសម្ពុទ្ធិតាយ ទុទ្ធសំ
 ឥទំ ហំនំ យទិទំ ឥទប្បព្វយតាបដិព្វសមុប្បទោ

ឧបម្ពវត្ថុ បាសរាសិស្សត្រ ការទ្រង់រំពឹងធម៌ដែលបានសម្រេចហើយ

ឃើញទោសក្នុងសង្គិលេសធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមាន
សង្គិលេសធម៌ ឥតមានគុណជាតដទៃស្មើ ជាទីរក្សមចាកយោគៈ បាន
ដល់នូវព្រះនិព្វានដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ជាទីរក្សមចាកយោគៈ
ដ៏ប្រសើរបំផុត ទាំងញាណជាគ្រឿងឃើញ គឺសព្វញ្ញញ្ញាណ ក៏
កើតឡើងដល់តថាគតថា វិមុត្តិរបស់តថាគតមិនរំភើប (ដោយរកា-
ទិក្ខិលេស) នេះជាតិជាទីបំផុត (របស់តថាគត) ឥឡូវនេះ ភពប្តី
ទៀត មិនមានឡើយ ។

(៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាង
នេះថា ចតុករិយសច្ចធម៌ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយនេះឯង ជាធម៌
ជ្រាលជ្រៅ ជាធម៌ដែលសត្វឃើញបានដោយកម្រ ត្រាស់ដឹងបានដោយ
កម្រ ជាធម៌ស្ងប់ ជាធម៌ទុក្ខម ជាធម៌ដែលសត្វមិនគប្បីស្ទង់ប្រមើល
ដោយសេចក្តីត្រិះបាន ជាធម៌ល្អិត មានតែអ្នកប្រាជ្ញទើបដឹងបាន ឯអ្នក
សត្វនេះ សុទ្ធតែកំពុងរីករាយក្នុងអាល័យ គឺតណ្ហា ១០៨ កំពុងត្រេក
ត្រអាលក្នុងអាល័យ កំពុងស្រើបស្រាលក្នុងអាល័យ (ទៅរកតាមទាំង
ឡាយនៅឡើយ) តែបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដែលជាបង្គុយនៃធម៌មានសង្ខារ
ជាដើមនេះ ជាហេតុដែលសត្វនៅរីករាយក្នុងអាល័យ នៅព្រេកត្រអាល
ក្នុងអាល័យ នៅស្រើបស្រាល ក្នុងអាល័យ ឃើញបានដោយកម្រ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឥនម្បំ ខោ ហំនំ ទុទ្ទសំ យទិទំ សព្វសង្ខារសមថោ
 សព្វបដិប្បដិធិស្សត្តោ តណ្ហាត្វយោ វិរាគោ និរោធា
 និព្វានំ អហោត្ថេវ ខោ បន ធម្មំ ទេសេយ្យំ បរេ ច
 មេ ន អាជានេយ្យំ សោ មមស្ស កំលមថោ សា
 មមស្ស វិហោសាតិ ។ អបិស្ស មំ ភិក្ខុវេ ឥមា
 អនច្ឆរិយា តាថា បដិកំសុ បុព្វេ អស្សុតបុព្វា

កិច្ចេន មេ អធិកតំ

ហលន្ទានំ បកាសិតំ

វាគនោសបរេតេហិ

នាយំ ធម្មោ សុសុត្តោ

បដិសោតកាមី និបុណំ

កម្មំ ទុទ្ទសំ អណ្ណំ

វាគវត្ថា ន ទិក្ខុនំ

តមោត្វន្ទេន អារុតាតិ(១)

ឥតិហ មេ(២) ភិក្ខុវេ បដិសព្វាត្វតោ អប្បេ-

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបដ្ឋានសក្ក

មួយទៀត ធម៌ណាម្យាប្រមូលសុខាចារ្យទាំងពួងជាគ្រឿងលះបង់នូវឧបធិគឺខន្ធ
នឹងកិលេសទាំងពួង ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហា ជាទីឡើយណាយចាករតៈ
ជាទីរលត់ទុក្ខ គឺព្រះនិព្វាន ធម៌នេះជាហេតុដែលសត្វឃើញបានដោយ
កម្រដែរ បើទុកជាតថាគតសំដែងធម៌ទៅ ក៏ពួកសត្វដទៃមិនអាចនឹង
ត្រាស់ដឹង នូវធម៌របស់តថាគតបានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តី
លំបាក សេចក្តីឡើយព្រួយ មុខជានឹងមានដល់តថាគត មិនខាន ។
មួយទៀត គាថាទាំងឡាយ ដែលមិនជាអស្ចារ្យណាស់ណានេះ តថា-
គតមិនដែលបានឮមកក្នុងកាលមុនឡើយ ក៏ភ្នំស្វាងដល់តថាគតថា
ឥឡូវនេះតថាគតមិនគួរសំដែងធម៌ ដែលតថាគតបានត្រាស់
ដឹងដោយលំបាក (នោះទេ) ព្រោះពួកសត្វដែលមានរតៈ
ទោសៈគ្របសង្កត់ មិនងាយនឹងត្រាស់ដឹងធម៌នេះបានឡើយ
ពួកសត្វដែលកំពុងត្រេកអរ ដោយរតៈ ដែលគំនរឆឹងគឺ
អវិជ្ជាគ្របសង្កត់ហើយ មុខជានឹងមិនឃើញធម៌ ដែលនាំ
សត្វឲ្យដល់ព្រះនិព្វាន ជាធម៌ល្អិតឆ្មារ ជ្រាលជ្រៅ សត្វ
ឃើញបានដោយកម្រនោះទេ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគត ពិចារណាឃើញដោយន័យដូច្នេះ

ឧបច្ចវត្តស្ស បាសវសិសុត្តេ សហម្ពុតិព្រហ្មដ្ឋេសត

ស្សុក្កតាយ ចិត្តំ ធម៌តិ នោ ធម្មទេសនាយាតិ ។

(៦០) អថោ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មនោ សហម្ពុតិស្ស
មម ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ ឯតទហោសិ
ធម្មតិ វត ភោ លោកោ វិធម្មតិ វត ភោ
លោកោ យត្រ ហិ ឆាម តថាគតស្ស អរហតោ
សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អប្បោស្សុក្កតាយ ចិត្តំ ធម៌តិ នោ
ធម្មទេសនាយាតិ ។ អថោ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មា ស-
ហម្ពុតិ សេយ្យថាបិ ឆាម ពលវំ បុរសោ សម្មិត្ថំ
វំ ពាហំ បសាយេយ្យ បសាវតំ វំ ពាហំ សម្មិត្ថេយ្យ
ឯវមេវ^(១) ខោ ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ មម បុរោ
ចាតុរហោសិ ។ អថោ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មា សហម្ពុតិ ឯ-
កំសំ ឧត្តរាសន្តំ ករិត្វា យេនាហំ តេនញ្ញលិម្បណា-
មេត្វា មំ ឯតទវោច ទេសេតុ មេ^(២) កន្លេ កកវំ ធម្មំ
ទេសេតុ សុគតោ ធម្មំ សន្តិ សត្តា អប្បវជត្តជាតិកា

ឧបម្ពវត្ថុ ពាសវាសិសូត្រ ការក្រាបបង្គំទូលអាណត្តិនៃសហម្ពត្តិព្រហ្ម

ហើយ ចិត្តក៏ទុនទៅដើម្បីសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច មិនទុនទៅដើម្បីសំដែង
ធម៌ឡើយ ។

[៦០] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ សហម្ពត្តិព្រហ្ម^(១)បាន
ដឹងនូវបរិតក្កៈក្នុងចិត្ត របស់តថាគតដោយចិត្ត (របស់ខ្លួន) ហើយទើប
រំពឹងដូច្នេះថា ឧ សត្វលោកនឹងវិនាសហើយតើហ្ន៎ ឧ សត្វលោកនឹង
វិនាសហើយតើហ្ន៎ ព្រោះព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មា-
សម្ពុទ្ធ បង្កើនទៅដើម្បីសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច មិនបង្កើនទៅ ដើម្បី
សំដែងធម៌ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ សហម្ពត្តិព្រហ្ម
ក៏បាត់អំពីព្រហ្មលោក មកប្រាកដក្នុងទីចំពោះមុខតថាគត ដូចជាបុរស
ដែលមានកំឡាំង លាចេញនូវដៃដែលបត់ចូល ឬបត់ចូលនូវដៃដែល
លាចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង សហម្ពត្តិព្រហ្មធ្វើ
សំពត់ទុក្ខកសន្តិៈនឿងស្មាមាង ប្រណម្យអញ្ជូលឆ្ពោះមករកតថាគតពោល
នឹងតថាគតយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់សំដែងធម៌ សូមព្រះសុគតទ្រង់សំដែងធម៌ ព្រោះពួកសត្វដែលមាន
ឆ្ងល់ភ័យគាត់ក្តីលេសដ៏ស្រាលស្មើក្នុងភ្នែកគឺបញ្ចាគន៍មាន ព្រោះហេតុ

១ កាលពីក្នុងសាលាព្រះពុទ្ធកស្សប ព្រហ្មនេះធ្លាប់កើតជាព្រះថេរៈ ១ អង្គឈ្មោះសហកៈ
បានបរិមជ្ឈានហើយទៅកើតជាព្រហ្មមានអាយុ ១ កម្សាន្តធំជាងបរិមជ្ឈិកស្វាមី បានជាហៅថា
សហម្ពត្តិ ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អស្សវន្តតា ធម្មស្ស បរិហាយន្តំ ភវិស្សន្តំ ធម្មស្ស
អញ្ញាតារោតិ ។ ឥន្ទមរោច ភិក្ខុវេ ព្រហ្មា សហម្បតិ
ឥន្ទំ វត្ថាន(១) អថាបរិ ឯតន្ទមរោច

ចាតុរហោសិ មកធនេសុ បុព្វ
ធម្មោ អសុទ្ធា សមលេហិ ចិន្តិតោ
អថាបុរេតិ អមតស្ស ទ្វារំ
សុណានុ ធម្មំ វិមលេធានុត្ថន្តំ
សេលេ យថា បព្វតម្បន្ធនិដ្ឋិតោ
យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
តថ្ឋបមិ ធម្មមយំ សុមេធន
ចាសានិចារុយ្ហ សមន្តចក្កុ
សោការភិក្ខុណ្ឌំ(២) ជនតមបេតសោកោ
អវេក្ខតស្ស ជាតិជរាភិក្ខុតំ
ឧដ្ឋេហិ វិរ វិជិតសង្កាម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តែមិនបានស្តាប់ធម៌មុខជានឹងសាបសូន្យមិនខាន ពួកសត្វដែលយល់ធម៌
ក៏គង់មានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សហម្បត្តិព្រហ្មបានពោលពាក្យ
នេះ លុះពោលពាក្យនេះរួចហើយ ក៏ពោលពាក្យដទៃ តទៅទៀតថា
ធម៌មុនរឿងមក ធម៌ដែលពួកជន អ្នកប្រកបដោយមន្ទិលបាន
គិតហើយ ជាធម៌មិនបរិសុទ្ធ ក៏កើតប្រាកដហើយក្នុងដែន
មគធៈ សូមព្រះអង្គបើកទ្វារនៃព្រះនិព្វាននេះ ពួកសត្វប្រុងចាំ
ស្តាប់ធម៌ដែលព្រះអង្គជាអ្នកប្រាសចាកមន្ទិល ទ្រង់ត្រាស់
ជឿតាម (លំអានព្រះពុទ្ធអំពីបុរាណ) ដូចជាបុរសឈរ
លើកំពូលភ្នំថ្មសុទ្ធ ក្រឡេកមើលឃើញប្រជុំជន ដោយ
ជុំវិញខ្លួន យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកមានបញ្ចាល
មានបញ្ជាចក្កជុំវិញ ព្រះអង្គជាអ្នកមានសេចក្តីសោកសៅរទៅ
ប្រាសហើយ ស្តេចឡើងកាន់ប្រាសាទគឺធម៌ដែលមានឧបមា
យ៉ាងនោះ ពិចារណាមើលនូវប្រជុំជន អ្នកច្រឡំដោយ
សេចក្តីសោក ដែលជាតិដក់ពុំឆ្អឹងគ្របសង្កត់ បពិត្រព្រះអង្គ
អ្នកមានព្យាយាម អ្នកឈ្នះនូវសង្រ្គម ហើយជានាយកនៃ

បេឡាស្យូ បាសាស៊ីស្យូ លោក វេលោកនំ

សត្វវាហា អនណា វិចរ លោកេ

ទេសេតុ^(១) កកវា ធម្មិ អញ្ញាតារោ កវិស្សន្តិតិ ។

(៦០) អថខ្លាហំ^(២) ភិក្ខុវេ ព្រហ្មនោ ច អដ្ឋេសនំ
 វិទិត្វា សត្តេសុ ច កាវុញ្ញតិ បដិច្ច ពុទ្ធចក្ខុនា
 លោកំ វេលោកេសី ។ អន្ធីសំ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ
 ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វេលោកេន្តោ សត្តេ អប្បវដេក្ខុ
 មហាវដេក្ខុ តិក្ខុទ្ធិន្ទ្រេយេ មុទិទ្ធិន្ទ្រេយេ ស្វា កាវេ ទ្វា កាវេ
 សុវិញ្ញាបយេ ធុវិញ្ញាបយេ^(៣) អប្បេកក្ខេ បរលោក-
 វដ្ឋកយនិស្សាវិនោ វិហារន្តេ ។ សេយ្យថាបិ នាម
 ឧប្បលិដ្ឋយំ វា បទុមិដ្ឋយំ វា បុណ្ណវិកិដ្ឋយំ វា
 អប្បេកក្ខាដិ ឧប្បលាដិ វា បទុមាដិ វា បុណ្ណវិកាដិ
 វា ឧទកេ ជាតាដិ ឧទកេ សិវទ្វាដិ ឧទកោទុក្ខតាដិ

១ ឧ. ទេសស្យូ ។ ២ ម. អបិ. ខា អហំ ។ ៣ ឯត្ថន្តវេ ភព្វេ អភព្វេនិ កល្កចិ បោត្ថ-
 កេ វិស្សនិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ ជាសភាសិសូត្រ ការទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក

ពួកសត្វ អ្នកមិនចំពាក់បំណុលគឺតាម សូមព្រះអង្គក្រោក
ឡើង សូមស្តេចទៅក្នុងលោក សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងធម៌ ដ្បិត ពួកសត្វ អ្នកបម្រុងនឹងត្រាស់ដឹងធម៌
ក៏គង់មានដែរ ។

(៦១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ តថាគតដឹងច្បាស់នូវសេចក្តី
អាករធនារបស់សហម្បត្តិព្រហ្មផង អាស្រ័យសេចក្តីករុណាចំពោះពួកសត្វ
ផង ទើបប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
កាលតថាគត កំពុងប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ក៏បានឃើញ
នូវពួកសត្វដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក (ខ្លះ) មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក (ខ្លះ)
មានឥន្ទ្រិយភ្លឺវៃក្លា (ខ្លះ) មានឥន្ទ្រិយទន់ (ខ្លះ) មានអាការវារ (ខ្លះ)
មានអាការអាក្រក់ (ខ្លះ) ជាសត្វដែលតថាគតគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយ
ងាយ (ខ្លះ) ឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយកម្រ (ខ្លះ) ជាអ្នកឃើញនូវទោស
នឹងភ័យក្នុងលោកខាងមុខខ្លះ ។ ដូចជាផ្កាដែលជាតិពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី
ផ្កាឈូកក្រហមក្តី ផ្កាឈូកសក្តី ក្នុងគម្ពព្រលិតក្តី ក្នុងគម្ពឈូកក្រហមក្តី
ក្នុងគម្ពឈូកសក្តី ដុះកងទឹក ចំរើនឡើងកងទឹក លូតឡើងតាមទឹក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អន្តោនិមុត្តចោសិតានិ^(១) អប្បេកក្កានិ ឧប្បលានិ វា
 បទុមានិ វា បុណ្ណវីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ
 សិវុទ្ធានិ ឧទកានុត្តតានិ សមោទកណ្ឌតានិ^(២) អប្បេ-
 កក្កានិ ឧបលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណវីកានិ វា
 ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សិវុទ្ធានិ ឧទកំ^(៣) អច្ចុត្តម
 តិដ្ឋន្តិ អនុប្បលិត្តានិ ឧទកេន ឯវមេវ ខោ អហំ
 ភិក្ខុវេ តុទ្ធចក្កុនា លោកំ វេលោកេន្តោ អន្តសំ
 សត្តេ អប្បវជេត្តេ មហាវជេត្តេ តិក្ខុទ្រិយេ មុទិទ្រិយេ
 ក្យាការេ ប្បាការេ សុវិញ្ញាបយេ ធុវិញ្ញាបយេ អប្បេ-
 កក្កេ បរលោកវជ្ជកយទស្សវិនោ វិហារេន្តេ ។ អថ-
 ខាហំ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មាណំ សហម្បតី តាថាយ អជ្ឈកាសី

អនាគតោ តេ អមតស្ស ប្បារា

យេ សោតវន្តោ បម្បញ្ចន្ត សទ្ធិ

១ ឧ. ម. អន្តោនិមុត្តបោសីនិ ។ ២ ឧ. សិវុទ្ធានិ សមោទកេ បិតានិ ។ ៣ ឧ.
 ឧទកំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថា

លិចនៅក្នុងទឹក ដែលទឹកកំពុងចិញ្ចឹមនៅឡើយ មានផ្កាដលជាតិពួកខ្លះ
 គឺជាព្រលិតក្តី ផ្កាល្អកក្រហមក្តី ផ្កាល្អកស្កក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនឡើង
 ក្នុងទឹក លូតឡើងតាមទឹក បើតទៅត្រឹមស្មើទឹងទឹក មានផ្កាដលជាតិ
 ពួកខ្លះ គឺជាព្រលិតក្តី ផ្កាល្អកក្រហមក្តី ផ្កាល្អកស្កក្តី ដុះក្នុងទឹក
 ចំរើនឡើងក្នុងទឹក ដុះខ្ពស់ឡើងជាន់ទឹក មិនជាប់ដោយទឹក មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតប្រមើលមើលសត្វ-
 លោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ក៏បានឃើញនូវពួកសត្វដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក
 (ខ្លះ) មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក (ខ្លះ) មានឥន្ទ្រិយភ័ក្ត្រ (ខ្លះ) មាន
 ឥន្ទ្រិយទន់ (ខ្លះ) មានអាការល្អ (ខ្លះ) មានអាការអាក្រក់ (ខ្លះ) ជា
 សត្វដែលតថាគតគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ (ខ្លះ) ឲ្យត្រាស់ដឹង
 បានដោយកម្រ (ខ្លះ) ជាអ្នកឃើញនូវទោសនឹងក៏យកក្នុងលោកខាងមុខ
 ខ្លះ មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះតថាគត
 បានពោលតបនឹងសហម្បត្តិព្រហ្ម ដោយគាថា ថា

ទ្វារនៃព្រះនិព្វានទាំងនោះ តថាគតបានបើកហើយ ពួកសត្វ
 ណា មានសោតប្រសាទ ពួកសត្វទាំងនោះ ចូរបញ្ចេញ

ឧបម្ពវត្តស្ស ពាសវាសិស្តោ បឋមទេសនាវដ្តិកំ

វិហឹសសញ្ញា បតុណំ ន កាសី

ធម្មំ បណីតំ មនុស្សំ ព្រហ្មតំ ។

អថទោ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មា សហម្បតំ កតាវកាសោ
ទោម្ហំ កកវតា ធម្មទេសនាយាតំ មំ អភិវាទេត្វា
បទត្តិណំ កត្វា តត្តវន្តរាយំ ។

(៦២) តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ កស្ស
នុ ទោ អហំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ កោ ឥមំ
ធម្មំ ឱប្បមេវ អាជាទិស្សត័តំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
ឯតទហោសិ អយំ ទោ អាឡារោ កាលាមោ បណ្ឌិតោ
វិយត្តោ មេធាវីទីយវត្ថំ អប្បរជត្វជាតំកោ យទ្ធិនាហំ
អាឡារស្ស កាលាមស្ស បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ សោ
ឥមំ ធម្មំ ឱប្បមេវ អាជាទិស្សត័តំ ។ អថទោ មំ
ភិក្ខុវេ ទេវតា ឧបសង្កម្ភត្វា ឯតទវេច សត្តា-
ហកាលកតោ កន្តោ អាឡារោ កាលាមោតំ ។

ឧបម្ពវគ្គ បាសវាសិសូត្រ ការង្រៀនរំពឹងព្រះបរមទេសនា

សទ្ធាចុះ ម្នាលព្រហ្ម តថាគតមានសេចក្តីសំគាល់ ក្នុង
ការនាំឲ្យលំបាកកាយនឹងវា បានជាមិនសំដែងធម៌ដ៏ឧត្តម
ដែលតថាគតស្គាល់ហើយ ក្នុងពួកមនុស្សទាំងឡាយ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ សហម្បត្តិព្រហ្ម គិតថា ខ្លួន
អញ ជាបុគ្គលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលព្រមនឹងសំដែងធម៌
ហើយ (លុះគិតដូច្នេះហើយ) ក៏ថ្វាយបង្គំលាតថាគត ធ្វើប្រទេក្យណ
បាត់អំពីទីនោះទៅ ។

[៦២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាង
នេះថា អាត្មាអញគួរសំដែងធម៌ដល់អ្នកណាជាមុនហ្ន៎ អ្នកណានឹងត្រាស់
ដឹងធម៌នេះ ឆាប់រហ័សបានហ្ន៎ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ
មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះទៀតថា អាឡារតាបសកាលាមគោត្រនេះ
ជាបណ្ឌិត ជាអ្នកឈ្លាសវៃ មានប្រាជ្ញា មានធូលីគឺវាជាទិក្ខុសេស
តិចក្នុងភ្នែកស្រាប់មកយូរហើយ បើដូច្នោះគួរតថាគតសំដែងធម៌ប្រោស
អាឡារតាបសកាលាមគោត្រ ជាមុនចុះ តាបសនោះនឹងត្រាស់ដឹងធម៌
នេះឆាប់រហ័សបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះ មានទេវតា
អង្គមួយ ចូលមករកតថាគតហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន អាឡារតាបសកាលាមគោត្រ ធ្វើកាលកិរិយា ៧ ថ្ងៃហើយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថ

ញាលាត្វា បទ មេ ទស្សនំ ឧទនាទិ សត្តាហកាល.
 កតោ អាឡារោ កាលាមោតិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
 ឯតទហោសិ មហាជានិយោ ខោ អាឡារោ កាលាមោ
 សចេ ហិ សោ សមំ ធម្មំ សុណេយ្យ ទិប្បមេវ
 អាជានេយ្យតិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ
 តស្ស នុ ខោ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ កោ សមំ ធម្មំ
 ទិប្បមេវ អាជានិស្សតីតិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ
 ឯតទហោសិ អយំ ខោ ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោ បណ្ឌិតោ
 វិយត្តោ មេធាវី ធិយានី អប្បរាជត្វាជិតិកោ យន្តបាហិ
 ឧទ្ធកស្ស រាមបុត្តស្ស បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យំ សោ
 សមំ ធម្មំ ទិប្បមេវ អាជានិស្សតីតិ ។ អថខោ
 មំ ភិក្ខុវេ ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទរោច(១)
 អភិទោសកាលកតោ ភន្តេ ឧទ្ធកោ រាមបុត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ចំណែកខាងញាណទស្សនៈរបស់គេថាគតក៏កើតឡើងថា អាឡារតាបស
 កាលាមតោត្រឡើងកាលកិរិយា ៧ ថ្ងៃហើយមែន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គេថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អាឡារតាបសកាលាម-
 តោត្រនេះ ជាបុគ្គលមានសេចក្តីរិះរើនាសធំ ព្រោះថាបើគាត់បានស្តាប់ធម៌
 នេះ សមជាត្រាស់ជឿនមួយរំពេចបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគត
 នោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នកណាជា
 មុនអេះ អ្នកណានឹងត្រាស់ជឿនធម៌នេះឆាប់រហ័សបានអេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ គេថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះទៀតថា ឧទ្ទកតាបសរាម-
 បុត្រនេះឯង ជាបណ្ឌិត ជាអ្នកឈ្លាសវៃ មានប្រាជ្ញា មានធូលីចិត្តក្តៅ
 ភ្លែកស្រាប់យូរមកហើយ បើដូច្នោះគួរតែថាគត សំដែងធម៌ប្រោសឧទ្ទក-
 តាបសរាមបុត្រជាមុនចុះ តាបសនោះ នឹងត្រាស់ជឿនធម៌នេះឆាប់រហ័ស
 បាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រាតែនោះ មានទេវតាអង្គមួយ ចូល
 មករកគេថាគតហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឧទ្ទក-
 តាបសរាមបុត្រឡើងកាលកិរិយា អំពីពេលពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រហើយ ។

ឧបទ្វីបស្នូ បាសរាសីសុត្តេ បឋមទេសនាវដ្តនំ

ញាណញ បន មេ ទស្សនំ ឧទហានិ អភិទោសកា-
 លកតោ ឧទ្ធកោ រាមបុត្តោតិ ។ តស្ស មយ្ហំ
 ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ មហាជាជិយោ ខោ ឧទ្ធកោ
 រាមបុត្តោ សចេ ហិ សោ ឥមំ ធម្មំ សុណោយ្យ
 ឱវ្យមេវ អាជាជេយ្យតិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯត-
 ទហោសិ តស្ស នុ ខោ អហំ បឋមំ ធម្មំ ទេ-
 សេយ្យំ កោ ឥមំ ធម្មំ ឱវ្យមេវ អាជាជេយ្យតិ ។
 តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ ពហុកាវ ខោ មេ
 ពញ្ញាត្ថិយា ភិក្ខុ យេ មំ បធានបហិតត្ថំ ឧបដ្ឋ-
 ហីសុ យន្តបាហំ បញ្ញាត្ថិយានំ ភិក្ខុនំ បឋមំ ធម្មំ
 ទេសេយ្យន្តំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតទហោសិ
 កហំ នុ ខោ ឯតហិ បញ្ញាត្ថិយា ភិក្ខុ វិហារន្តិ ។
 អន្ទសំ ខោ ភិក្ខុវេ ទិព្វេន ចក្កោ វិសុទ្ធន អ-
 តិក្កន្តមាណុសកេន បញ្ញាត្ថិយេ ភិក្ខុ ពារាណសីយិ
 វិហារន្តេ ឥសិបតនេ មិត្តនាយេ ។ អថទ្វាហំ ភិក្ខុវេ
 ឡវេលាយំ យថាភិក្ខុនំ វិហារិត្វា យេន ពារាណសី
 តេន ចារិតំ បក្កាមី ។

ឧបម្ពវត្ថុ បាសរាសិសូត្រ ការព្រង់ព័ទ្ធអំពីព្រះរបបទេសនា

ឯញ្ញាណទស្សនៈរបស់តថាគត ក៏កើតឡើងថា ទទួកតាបសរាមបុត្រធ្វើ
 កាលកិរិយាអំពីពេលពាក់កណ្តាលអប្រាត្រទៅហើយមែន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ទទួកតាបសរាម
 បុត្រនេះ ជាបុគ្គលមានសេចក្តីវិនាសធំ ព្រោះថាបើគាត់បានស្តាប់ធម៌នេះ
 សមជាត្រាស់ដឹងមួយរំពេចបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ
 មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញគួរសំដែងធម៌ ប្រោសអ្នកណា
 ជាមុន⁺ អ្នកណានឹងត្រាស់ដឹងធម៌នេះឆាប់រហ័សបាន⁺ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះទៀតថា បញ្ចវគ្គិយ-
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មានទុបការៈច្រើនដល់តថាគត ព្រោះបានបម្រើតថាគត
 ដែលកំពុងបញ្ជូនចិត្តទៅកាន់ព្យាយាម បើដូច្នោះ គួរតថាគតសំដែងធម៌
 ប្រោសបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុជាមុនចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះមាន
 សេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ឥឡូវនេះ បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុទាំងឡាយនៅឯណា
 ហ្ន៎ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុនៅ
 ក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ៉ែន ទៀបក្រុងពារាណសី ដោយទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ
 ស្អាតកន្លងលើសចក្ខុរបស់មនុស្សសាមញ្ញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រា-
 នោះឯង តថាគតសម្រេចឥរិយាបថក្នុងឡវេលាប្រទេស តាមសមគួរដល់
 អធិស្ឋាន ហើយចៀសចេញទៅកាន់ចារិកក្នុងក្រុងពារាណសី ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

(៦៣) អន្តសា ខោ មំ ភិក្ខុវេ ឧបកោ អាជីវកោ

អន្តរា ច ភយំ អន្តរា ច ពោធិំ អន្តរា មគ្គប្បដិបទ្ធិំ

ទិស្វាន មំ ឯតទរោច វិប្បសន្នាទិ ខោ តេ អាវុសោ

វេទ្រិយានិ បរិសុទ្ធោ ធរិវល្លោ បរិយោទានោ កំសំ តំ

អាវុសោ ឧទ្ទិស្ស បព្វជិតោ កោ វា តេ សត្តា កស្ស

វា តំ ធម្មំ ពោចេសីតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ ភិក្ខុវេ ឧបកំ

អាជីវកំ តាថាយ អជ្ឈកាសំ

សព្វាភិក្ខុ សព្វវិទូហមស្មិ

សព្វេសុ ធម្មេសុ អន្ធបលិតោ

សព្វញ្ញហោ តណ្ហាត្វយេ វិមុត្តោ

សយំ អភិញ្ញាយ កម្មទ្ធិសេយ្យំ

ន មេ អាចរិយោ អត្ថំ សទិសោ មេ ន វិជ្ជតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

(៦៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានអាជីវកម្មក្រោយឈ្មោះទុបកៈ បាន
 ឃើញតថាគតកំពុងដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ ក្នុងចន្លោះគយាប្រទេស នឹង
 ចន្លោះនៃពោធិព្រឹក្ស លុះឃើញហើយក៏និយាយនឹងតថាគតយ៉ាងនេះថា
 ម្នាលអាវុសោ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ របស់អ្នកជ្រះថ្លាណាស់ ឆិវីវណ្ណ ក៏
 បរិសុទ្ធផ្លូវផង ម្នាលអាវុសោ អ្នកបួសចំពោះគ្រូណា អ្នកណាជាគ្រូ
 របស់អ្នក អ្នកពេញចិត្តនឹងធម៌នោះរបស់គ្រូណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើទុបកាជីវកស្រឡាញ់យ៉ាងនេះហើយ គថាគតក៏ឆ្លើយតបដោយពាក្យជា
 គាថាទៅរកទុបកាជីវក ថា

តថាគតជាអ្នកគ្របសង្កត់នូវតេក្ខមិកធម៌ទាំងអស់ ត្រាស់ជ័ង
 នូវចតុក្ខមិកធម៌ទាំងអស់ មិនប្រឡាក់ដោយកិលេសក្នុងតេ-
 ក្ខមិកធម៌ទាំងអស់ បានលះចោល នូវតេក្ខមិកធម៌ទាំងអស់
 ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះ ព្រោះអស់ទៅនៃតណ្ហាហើយ
 ជ័ងច្បាស់ចតុក្ខមិកធម៌ ដោយខ្លួនឯង ចាំបាច់ចំពោះ
 គ្រូណា តថាគតមិនមានភាពារ្យទេ មិនមានបុគ្គលស្មើនឹង

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសរាសីសុត្តេ ឧបកេន កថាសណ្ឋបោ

សនេវតស្មី លោកស្មី ធន្តិ មេ បដិប្បត្តលោ

អហញ្ញា អហា លោកេ អហំ សត្វា អនុត្តរោ

ឯកោមិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ សីតិភូតោស្មី ឯពុតោ

ធម្មចក្ខំ បវត្ថេត្ថំ កុច្ឆាមិ កាសិនំ បុរិ

អនុភូតស្មី លោកស្មី អហញ្ញា អមតទុន្ទភិក្ខុ ។

ឈរ ខោ ភិ អាវសោ បដិជានាសិ អរហសិ

អនន្តជនោតិ ។

មាទិសា វេ ជីនា ហោន្តិ

យេ បត្តា អាសវត្ថយំ

ជិតា មេ ចាបកា ធម្មា

តស្មាហំ ឧបកា ជនោតិ ។

ឧបម្មវត្ថុ បាសរាសិស្សត្រ មានព្រះពុទ្ធដីកាជាមួយនឹងឧបករណ៍វិវា

តថាគតទេ ក្នុងលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក ក៏មិនមាន
បុគ្គលប្រៀបផ្ទុំមន្តីតថាគតបានឡើយ ព្រោះថាតថាគតជា
អរហន្តក្នុងលោក ជាសាស្តាខ្ពស់ផុត ជាអ្នកគ្រាស់ដឹង
ដោយប្រពៃចំពោះខ្លួនឯង តថាគតមានសេចក្តីត្រជាក់ មាន
ភ្លើងកិលេសរលត់ហើយ ឥឡូវតថាគតទៅកាន់ក្រុងនៃពួក
ជនអ្នកកាសី ដើម្បីនឹងសំដែងធម្មចក្ក (ដោយបំណងថា)
តថាគត នឹងទទួលស្គាល់ជ័យនៃអមតនិព្វាន ចំពោះសត្វលោក
ដែលឆឹងតតិអវិជ្ជាកំពុងគ្របសង្កត់ ។

ឧបករណ៍វិវាតបថា ម្ចាស់អាវុសោ អ្នកប្តេជ្ញាខ្លួន យ៉ាងណា
អ្នកគួរ(ដើម្បីបាននូវឈ្មោះ) ថា អនន្តជិនៈ (យ៉ាងនោះឯង) ។ តថាគត
ក៏ពោលគាថាដូច្នេះទៀតថា

ជនទាំងឡាយណា បានដល់នូវធម៌ សម្រាប់ធ្វើអាសវៈឲ្យ
អស់ទៅ ជនទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជិនៈ (អ្នកឈ្នះ
កិលេស) ប្រាកដដូចជាតថាគតដែរ តថាគតបានឈ្នះបាប
ធម៌ទាំងឡាយហើយ ម្ចាស់ឧបករណ៍វិវា ព្រោះហេតុនោះ ទើប
តថាគតបានឈ្មោះថា ជិនៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចក្កាសកំ

ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ សោ ឧបកោ ហុវេយ្យវុសោតិ^(១)
វត្ថា សីសំ ឱកម្មេត្វា ឧម្មត្តំ កហេត្វា បក្កាមិ ។

[៦៤] អថទ្វាហំ ភិក្ខុវេ អនុបុព្វេន ចារិកញ្ចា-
មាធនោ យេន ពារាណសី យេន ឥសិបតនំ
មិកទាយោ យេន បញ្ចវត្តិយា ភិក្ខុ តេនុបសង្កមី ។
អន្តសាស្សំ ខោ មិ ភិក្ខុវេ បញ្ចវត្តិយា ភិក្ខុ
ទ្វារតោវ អាគច្ឆន្តំ ទិស្វាន អញ្ញមញ្ញំ សណ្ឋាបេស្សំ
អយំ ខោ^(២) អាវុសោ សមណោ តោតមោ
អាគច្ឆតិ ពាហុល្លុកោ បណាទវត្តនោ អាវុត្តោ
ពាហុល្លាយ សោ នេវ អភិវាទេតព្វោ ន បច្ឆជ្ជាតព្វោ
នាស្ស បត្តចរិវំ បដិគ្គហេតតំ អបិច ខោ អាសនំ
វេបេតតំ សចេ អាគម្ពិស្សតិ និសីទិស្សតីតិ ។ យថា
យថា ខោ អហំ ភិក្ខុវេ ឧបសង្កមី^(៣) តថា
តថា បញ្ចវត្តិយា ភិក្ខុ នាសក្ខីសុ សកាយ
កតិកាយ សណ្ឋាតុំ អប្បេកក្ខេ មិ បច្ឆក្កនា

១ ឧ. ហុយ្យេហុសោតីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ខោតិ ន ទិស្សតិ ។ ៣ ឧបសង្កមមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើគឺថាគត ពោលយ៉ាងនេះហើយ
 ឧបកាដីវកនោះ ក៏និយាយថា ម្នាលអាវុសោ ពាក្យយ៉ាងហ្នឹងពិតមែន
 ហើយ (ថាហើយ) ក៏ដក់ក្បាល កាន់យកផ្លូវខុសគ្នា គឺដើរលែងគ្នា
 ចៀសចេញទៅ ។

(៦៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង គឺថាគតគ្រាច់ទៅកាន់
 ទីចារិកតាមលំដាប់ ចូលទៅរកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុឯងសិបតនមិត្តទាយវ័នទៀប
 ក្រុងសាវត្ថីនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ បានឃើញ
 គឺថាគតដើរមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយក៏ប្តេជ្ញាថា នេះហើយ
 សមណគោតម ជាអ្នកលោកច្រើន ឃ្លាតចាកព្យាយាម វិលត្រឡប់មក
 ដើម្បីភាពជាអ្នកលោកច្រើន កំពុងតែដើរមក យើងទាំងអស់គ្នាមិនគួរ
 ថ្វាយបង្គំ មិនគួរក្រោកទទួលលោកទេ មិនគួរទទួលបាត្រនឹងចីវររបស់
 លោកទេ ប៉ុន្តែពួកយើងគួរក្រាលអាសនៈបម្រុងទុក បើលោកនឹងចង់
 តង់ ក៏តង់ចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺថាគតចូលទៅដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ ក៏មិនអាចនឹងបិតនៅក្នុងពាក្យប្តេជ្ញា
 របស់ខ្លួន ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗបានឡើយ ខ្លះក៏ក្រោកទទួលគឺថាគត

ឧបម្ពត្តស្ស បាសវាសិស្តេ បញ្ចវគ្គិយធម្មទេសនា

បត្តច័រំ បដិគ្គហេសំ អប្បេកថេ អាសនំ បញ្ញាបេសំ
 អប្បេកថេ ចានោទតំ ឧបដ្ឋបេសំ អបិច ខោ មិ
 នាមេន ច អារុសោវាទេន ច សមុទាចរន្តំ ។ ^(១) អហំ
 ភិក្ខុវេ បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខុ ឯតទរោចំ មា ភិក្ខុវេ
 តថាគតំ នាមេន ច អារុសោវាទេន ច សមុទា-
 ចរិតំ អហំ ភិក្ខុវេ តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
 ឡិទហេថ ភិក្ខុវេ សោតំ អមតមជិតតំ អហម-
 នុសាសាមិ អហំ ធម្មំ នេសេមិ យថានុសិដ្ឋំ
 បដិបដ្ឋមាណា ^(២) ន ចរស្សេវ យស្សតាយ តុល-
 បុត្តោ សម្មនេវ អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជន្តំ
 តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរិស្សថាតំ ។
 ឯវំ វុត្តេ ភិក្ខុវេ បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខុ មិ ឯតទរោចំ

ឧបទ្វីប ពាសវាសិសូត្រ ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ

ហើយទទួលបានបាត្រថ្មីៗ ខ្លះក្រាលអាសនៈ ខ្លះគំកល់ទឹកសម្រាប់លាងជើង
 ប៉ុន្តែហៅតថាគតចំឈ្មោះខ្លះ ដោយពាក្យថា អាវុសខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តថាគតបានពោលពាក្យនេះនឹងពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុថា ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំហៅតថាគតចំឈ្មោះ ទាំងកុំហៅ អាវុ-
 សឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធហើយ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រុងសោតប្រសាទចុះ តថាគត
 នឹងប្រៀនប្រដៅនូវអមតធម៌ ដែលតថាគតត្រាស់ដឹងហើយ តថាគតនឹង
 សំដែងធម៌ ក៏កុលបុត្រទាំងឡាយដែលចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស
 ដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុត្តរធម៌ណា អ្នកទាំងឡាយកាល
 បើបានប្រតិបត្តិត្រាមពាក្យប្រដៅរបស់តថាគតហើយ ពុំយូរឡើយ មុខ
 ជានឹងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ចំពោះ
 អនុត្តរធម៌នោះ ជាទីបំផុតនៃមគ្គព្រហ្មចរិយៈ សម្រេចសម្មាសម្ពុទ្ធនៅដោយ
 ឥរិយបទទាំង ៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើតថាគតបានពោល
 យ៉ាងនេះហើយ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុបាននិយាយនឹងតថាគត យ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តាយថ ទោ ភំ អារុសោ តោតម វរិយាយ តាយ
 បដិបទាយ តាយ ទុក្ការការិកាយ ជាជ្ឈកមា ឧត្តរិ
 មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញោណានុស្សនវិសេសំ កី បន
 ភំ ឯតរហិ ពាហុល្លិកោ បដានវិព្ពន្ធនោ អារុតោ ពា-
 ហុល្លាយ អធិកមិស្សសិ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិ-
 យញ្ញោណានុស្សនវិសេសន្តិ ។ ឯវិវុត្តោ អហំ ភិក្ខុវេ បញ្ច-
 វត្តិយេ ភិក្ខុ ឯតទវេចំ ន ភិក្ខុវេ តថាគតោ ពាហុល្លិ-
 កោ ន បដានវិព្ពន្ធនោ ន អារុតោ ពាហុល្លាយ អរហំ
 ភិក្ខុវេ តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធនោ ឱទហថ ភិក្ខុវេ សោតិ
 អមតមជ្ជកតំ អហមនុសាសាមិ អហំ ធម្មំ នេសេមិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលអាវុសោតាតម សូម្បីដោយសេចក្តីព្យាយាមនោះ ដោយសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិនោះ ដោយទុក្ខកិរិយា (ដែលបានធ្វើរួចមកហើយ) នោះ
 ម្តេចគង់លោកមិនបានត្រាស់ដឹងនូវគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ដ៏អាច
 ធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយ ក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌ ចំណង់បើឥឡូវនេះ លោក
 ប្រតិបត្តិដើម្បីល្អាកច្រើន ឃ្លាតចាកព្យាយាមហើយ វិលត្រឡប់មក
 ដើម្បីល្អាកច្រើនហើយ នឹងត្រាស់ដឹងនូវគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ
 អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌ ដូចម្តេចបាន ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ និយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើប
 តថាគតពោលនឹងពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តថាគតមិនមែនប្រតិបត្តិដើម្បីល្អាកច្រើនទេ មិនឃ្លាតចាកព្យាយាមទេ
 មិនវិលត្រឡប់មកដើម្បីល្អាកច្រើនដូច្នោះទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថា-
 គត បានឋានៈជាអវហន្តសម្មាសមុទេហីយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង
 ឡាយ ចូរប្រុងសោតប្រសាទចុះ តថាគតនឹងប្រៀនប្រដៅនូវព្រះនិព្វាន
 ដែលតថាគតត្រាស់ដឹងហើយ តថាគតនឹងសំដែងធម៌ ក៏កុលបុត្រទាំង

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បាសវាសីសុត្តេ បញ្ចវគ្គិយធម្មទេសនា

យថាទុក្ខំ បដិបទ្គិមាណ ន ចរិស្សេវ យស្សត្ថា-
 យ កុលបុត្តា សម្មទេវ អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជន្នំ
 ភទទុក្ខំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សន្និកត្វា ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហរិស្សថាតិ ។ ទុតិ-
 យម្យំ ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខុ មំ ឯតទរោចំ តា-
 យថ ខោ ភិក្ខុ អារុសោ តោតម វរិយាយ តាយ បដិប-
 ទាយ តាយ ទុក្ខរការិកាយ នាជ្ឈកមា ទុក្ខំ មទុស្ស-
 ធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសំ កី បន ភិក្ខុ ឯ-
 តរហិ ពាហុល្លុកោ បដានិព្វត្តោ អារត្តោ ពាហុល្លាយ
 អធិកមិស្សសិ ទុក្ខំ មទុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណ-
 ទស្សនវិសេសន្នំ ។ ទុតិយម្យំ ខោ អហំ ភិក្ខុវេ
 បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខុ ឯតទរោចំ ន ភិក្ខុវេ តថាគតោ

ឧបម្ពវត្ថុ បាសរាសិសូត្រ ការព្រង់សំដែងធម៌ដល់បច្ចារ្យឆ្លើយកិច្ច

ឡាយ ចេញចាកផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោ-
 ជនដល់អនុត្តរធម៌ណា អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបានប្រតិបត្តិ គួរដល់
 ពាក្យប្រដៅរបស់តថាគតហើយ ពុំយូរឡើយ មុខជានឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ដោយប្រាជ្ញាខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ចំពោះអនុត្តរធម៌នោះ ជាទីបំផុតនៃ
 មគ្គីព្រហ្មចរិយៈ សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយអំបិលចំណី ៤ ។ ម្ចាស់
 កិត្តទាំងឡាយ ពួកបញ្ចវគ្គិយកិត្តនៅតែនិយាយនឹងតថាគត ជាគំរប់ពីរ
 ដងទៀតយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោតាតម សូម្បីដោយសេចក្តីព្យា-
 យាមនោះ ដោយបដិបទានោះ ដោយទុក្ខកិរិយានោះ ម្តេចគង់លោក
 មិនបានត្រាស់ដឹង នូវគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជា
 អរិយៈ ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ចំណង់បើឥឡូវនេះ លោកប្រតិ-
 បត្តិដើម្បីល្មោកច្រើនហើយ ឃ្លាតចាកព្យាយាមហើយ វិលត្រឡប់មក
 ដើម្បីល្មោកច្រើនហើយ នឹងបានត្រាស់ដឹងគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ
 អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ដូចម្តេចបាន ។
 ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ តថាគតបានពោលនឹងពួកបញ្ចវគ្គិយកិត្ត ជាគំរប់
 ពីរដងទៀតយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ តថាគតមិនមែនប្រតិបត្តិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

ពាហុល្លុកោ ។ មេ ។ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហរិស្សនាតិ វា ។

តតិយម្បិ ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ចវត្តិយា ភិក្ខុ មំ ឯតទរោចំ

តាយមិ ខោ តំ អាវុសោ តោតម សវិយាយ

តាយ បដិបទាយ តាយ ទុក្ខរការិកាយ ជាជ្ឈកមា

ឧត្តរំ មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសំ

កី បទ តំ ឯតវហិ ពាហុល្លុកោ បទានវត្តនោ អាវុត្តោ

ពាហុល្លាយ អធិកមិស្សសិ ឧត្តរំ មនុស្សធម្មា

អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសន្តិ ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ

ភិក្ខុវេ បញ្ចវត្តិយេ ភិក្ខុ ឯតទរោចំ អភិជាទាម មេ

នោ តុម្កេ ភិក្ខុវេ សតោ បុព្វេ ឯវុបំ ភាសិតមេតន្តិ ។

នោ ហេតុំ កន្តេ ។ ន ភិក្ខុវេ តថាគតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ដើម្បីឈ្នួតច្រើនទេ ។ បេ។ នឹងសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយា-
 បថទាំង ៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ បាននិយាយនឹង
 តថាគត ជាតំបើបដឹងទៀត យ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសា គោតម
 សូម្បីដោយព្យាយាមនោះ ដោយបដិបទានោះ ដោយទុក្ខរកិរិយានោះ
 ម្តេចលោកមិនបានត្រាស់ដឹង នូវគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើ
 ខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ចំណង់បើឥឡូវនេះ លោក
 ប្រតិបត្តិដើម្បីឈ្នួតច្រើនហើយ ឃ្លាតចាកព្យាយាមហើយ វិលត្រឡប់
 មកដើម្បីឈ្នួតច្រើនហើយ នឹងបានត្រាស់ដឹងនូវគុណវិសេសគឺញាណ-
 ទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ដូចម្តេចបាន ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ និយាយយ៉ាងនេះហើយ
 តថាគតបានពោលនឹងពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុយ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកទាំងឡាយធ្លាប់ឮពាក្យនេះដែលតថាគតនិយាយយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 មុន អំពីកាលឥឡូវនេះដែរឬទេ ។ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុតបថា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំព្រះអង្គមិនធ្លាប់ឮពាក្យនេះទេ ។ តថាគតក៏និយាយ
 ថែមទៀតថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនមែនជាអ្នកឈ្នួតច្រើនទេ

ឧបម្ពវគ្គស្ស បាសវាសីសុត្តេ បញ្ចវគ្គិយធម្មទេសនា

ពាហុល្លោកោ ន បដានវត្តនោ ន អាវត្តោ
 ពាហុល្លាយ អរហំ ភិក្ខុវេ តថាគតោ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
 ឌីនហថ ភិក្ខុវេ សោតំ អមតមជ្ជកតំ អហមនុសា-
 សាមិ អហំ ធម្មំ នេសេមិ យថានុសិដ្ឋំ បដិបដ្ឋមាណ
 នចិរេស្សវេ យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មនេវ អតារស្មា
 អនតារិយំ បព្វជន្តំ តននុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ
 និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហរិស្សថាតិ ។ អសត្វី ខោ អហំ ភិក្ខុវេ បញ្ចវគ្គិយេ
 ភិក្ខុ សញ្ញាបេតុំ ។ ទ្វេបិ សុទ្ធំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឡីវនាមិ
 តយោ ភិក្ខុ បិណ្ណាយ ចរន្តំ យំ តយោ ភិក្ខុ បិណ្ណា-
 យ ចរិត្វា អាហរន្តំ តេន ធម្មត្តា យាបេម ។
 តយោបិ សុទ្ធំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឡីវនាមិ ទ្វេបិ ភិក្ខុ

ឧបម្ពវត្ត បាសវសិស្សត្រ ការទ្រង់សំដែងធម៌ដល់បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ

មិនឃ្លាតចាកព្យាយាមទេ មិនវិលត្រឡប់មកដើម្បីល្វាតច្រើនទេ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយចូរប្រុងសោតប្រសាទចុះ តថាគតនឹងប្រៀនប្រដៅ នូវព្រះ
 និព្វាន ដែលតថាគតបានគ្រាស់ដឹងហើយ ឥឡូវតថាគតនឹងសំដែងធម៌
 ក៏កុលបុត្រទាំងឡាយចេញចាកផ្ទះ ហើយចូលមកកាន់ផ្ទះដោយប្រពៃ
 ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់អនុត្តរធម៌ណា កាលបើអ្នកទាំងឡាយប្រតិបត្តិ
 គួរតាមពាក្យប្រដៅរបស់តថាគតហើយ ពុំយូរឡើយមុខជានឹងធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ចំពោះអនុត្តរធម៌នោះ ជាទី
 បំផុតនៃមគ្គព្រាហ្មចរិយៈ នឹងសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ ៤ ។

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនៅតែមិនអាចឲ្យពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ យល់
 ច្បាស់បាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតទូន្មានភិក្ខុ ២ រូប ភិក្ខុ ៣
 រូបត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ឯភិក្ខុ ៣ រូប ដែលត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត នាំ
 យកចង្កាន់បិណ្ឌបាតណាមក យើងទាំង ៦ នាក់ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារ
 ចង្កាន់បិណ្ឌបាតនោះ ។ តថាគតទូន្មានភិក្ខុ ៣ រូប ឯភិក្ខុ ២ រូប ក៏

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

បណ្ណាយ ចរន្តិ យំ ទ្រេបំ ភិក្ខុ បណ្ណាយ ចរិត្យា
 អាហារន្តិ តេន ធាតុក្កា យាបេម ។ អថទោ ភិក្ខុវេ
 បញ្ចវត្តយា ភិក្ខុ មយា ឯវំ ឡិវទិយមាណា ឯវំ អនុសា-
 សិយមាណា អត្តនា ជាតិធម្មា សមាណា ជាតិធម្មេ អា-
 ទីនំ វិទិត្យា អជាតំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ បរិយេ-
 សមាណា អជាតំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ អជ្ឈក-
 មំសុ អត្តនា ជរាធម្មា សមាណា ជរាធម្មេ អាទីនំ
 វិទិត្យា អជំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ បរិយេសមាណា
 អជំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ អជ្ឈកមំសុ អត្តនា
 ព្យាធិធម្មា សមាណា ។ បេ ។ អត្តនា មរណធម្មា សមា-
 ណា... អត្តនា សោកិធម្មា សមាណា... អត្តនា សង្ខារេ-
 សធម្មា សមាណា សង្ខារេសធម្មេ អាទីនំ វិទិត្យា អ-
 សង្ខារេន្តំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ បរិយេសមាណា
 អសង្ខារេន្តំ អនុត្តរំ យោកត្តេមំ និព្វានំ អជ្ឈកមំសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ភិក្ខុ២រូបដែលត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត នាំយកចង្កាន់
 បិណ្ឌបាតណាមក យើងទាំង ៦ នាក់ ក៏ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារចង្កាន់
 បិណ្ឌបាតនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ
 កាលដែលតថាគតទូន្មានយ៉ាងនេះ ប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះ ខ្លួនឯងមាន
 ជាតិជាធម្មតា ដឹងច្បាស់នូវទោសក្នុងជាតិធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនមានជាតិធម៌ ជាគុណជាតិដ៏ប្រសើរ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ
 ហើយក៏បានដល់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានជាតិធម៌ ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ
 ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានជរាជាធម្មតា បានដឹងច្បាស់ នូវ
 ទោសក្នុងជរាធម៌ ហើយស្វែងរកព្រះនិព្វានដែលមិនមានជរាធម៌ ជាធម៌ដ៏
 ប្រសើរ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ហើយក៏បានដល់នូវព្រះនិព្វានដែលមិន
 មានជរាធម៌ ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ខ្លួនឯងមានព្យាធិ
 ជាធម្មតា ។ បេ ។ ខ្លួនឯងមានមរណៈជាធម្មតា... ខ្លួនឯងមានសោកជា
 ធម្មតា... ខ្លួនឯងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា បានដឹងច្បាស់នូវទោស
 ក្នុងសង្គិលេសធម៌ហើយស្វែងរកនូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានសង្គិលេស
 ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ហើយក៏បានដល់នូវព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនមានសង្គិលេសធម៌ ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ។

ឧបច្ចវត្តស្ស បាសវសិស្សត្ថេ បញ្ច កាមគុណា

ញ្ញាណញ្ច បន នេសំ ទស្សនំ ឧទទានំ អកុប្បា
នោ^(១) វិមុត្តិ អយមន្តិមា ជាតិ នត្តិនាមិ បុណ្យវេទិ។

(៦៥) បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ កាមគុណា កតមេ បញ្ច
ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយ្យាទា
កាម្មបសញ្ញតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សន្ធា ។ មេ។
យានវិញ្ញេយ្យា កក្កា... ជីវ្ហវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយ-
វិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋញ្ចា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយ្យាទា
កាម្មបសញ្ញតា រជនីយា ឥមេ ទោ ភិក្ខុវេ បញ្ច
កាមគុណា ។ យេ កេនិ^(២) ភិក្ខុវេ សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមគុណា កជិតា មុច្ឆិតា
អដ្ឋិបន្នា អនាទីនវទស្សវិនោ អនិស្សរណប្បញ្ញា បរិ-
កុញ្ញត្តិ តេ ឯវមស្ស វេទិតញ្ចា អនយមាបន្នា ព្យាសន-
មាបន្នា យថាកាមករណីយា ទាបិមតោ ។

ឧបទ្វីប ពាសរាស័ស្ត្រ កាមគុណ ៥

ទាំងញាណទស្សនៈក៏កើតឡើង ដល់បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុទាំងឡាយនោះថា វិមុត្តិរបស់យើងមិនបានរំកើប (ដោយកិលេស) ទេ នេះជាជាតិជាទីបំផុត ឥឡូវវាបានប្តូរទៅក៏មិនមានឡើយ ។

(៦៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណនេះមាន៥ប្រការ កាមគុណ៥ប្រការតែដូចម្តេច គឺរូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាមគួររីករាយ ១ សំឡេងដែលគប្បីដឹងបានដោយសោតៈ ១ រូប ១ ក្លិនដែលគប្បីដឹងបានដោយយានៈ... រសដែលគប្បីដឹងបានដោយដីព្រូង... ផ្សព្វទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាមគួរត្រេកត្រអាល ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងកាមគុណមាន ៥ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ណាមួយជាអ្នកមានចិត្តងាកជ្រប់ លង់ស៊ប់ ជាអ្នកមិនឃើញខោស មិនមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ (បច្ចវេទ្ធិណញ្ញាណ) តែងបរិភោគកាមគុណទាំង៥នេះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីមិនចំរើន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ជាអ្នកត្រូវមានចិត្តបាបនឹងធ្វើទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។

(៦៦) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ អារាហកោ មិតោ
 ពន្លោ^(១) ចាសវាសី អធិសយេយ្យ សោ ឯវមស្ស
 វេទិតញ្ច អនយមាបន្នោ ឲ្យសនមាបន្នោ យថា-
 កាមករណីយោ លុទ្ធស្ស អាគន្ធន្តេ ច លុទ្ធន ធន
 យេនកាមំ បក្កមិស្សតីតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេ
 កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច
 កាមតុលោ កធិតា មុត្តតា អជ្ឈបន្នោ អនាទីនវ-
 ទស្សវិនោ អធិស្សរណប្បញ្ញា បរិកុញ្ញតិ តេ ឯវមស្ស
 វេទិតញ្ច អនយមាបន្នោ ឲ្យសនមាបន្នោ យថាកាម-
 ករណីយោ ចាបិមតោ ។ យេ កេចិ ភិក្ខុវេ
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមតុលោ
 អធិតតា អមុត្តតា អនជ្ឈបន្នោ អនាទីនវទស្សវិ-
 នោ ធិស្សរណប្បញ្ញា បរិកុញ្ញតិ តេ ឯវមស្ស
 វេទិតញ្ច ធន អនយមាបន្នោ ធន ឲ្យសនមាបន្នោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(៦៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាម្រឹគនៅក្នុងវត្រដែលជាប់
 (អន្ទាក់) ហើយ គប្បីដេកសង្កត់គំនរអន្ទាក់ ម្រឹគនោះបណ្ឌិតគប្បី
 ជ្រាប យ៉ាងនេះថា ជាសត្វដល់នូវសេចក្តីមិនចំរើន ដល់នូវសេចក្តី
 វិនាស ជាសត្វដែលព្រាននឹងធ្វើទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន កាលបើ
 ព្រានដើរមកដល់ ម្រឹគនោះនឹងស្ទុះចេញទៅ តាមបំណងពុំបានឡើយ
 សេចក្តីនេះ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានទុប-
 មេយ្យដូចពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកមានចិត្តងាកជ្រមុ-
 លង់សិប ជាអ្នកមិនឃើញទោស មិនមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួន
 ចេញ បរិភោគនូវកាមគុណទាំង ៥ នេះឯង ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីមិន
 ចំរើន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ជាអ្នកត្រូវមានចិត្តបាបនឹងធ្វើទៅតាម
 សេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ណាមួយ ជាអ្នកមានចិត្តមិនងាក មិនជ្រមុ មិនលង់សិប ជាអ្នក
 ឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ តែនៅបរិភោគ
 កាមគុណទាំង ៥ នេះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
 យ៉ាងនេះថា ជាអ្នកមិនដល់នូវសេចក្តីមិនចំរើន មិនដល់នូវសេចក្តីវិនាស

ឧបម្ពវត្តស្ស បាសវាសីសុត្តេ តិស្សោ មិត្តបមា

ន យថាកាមករណីយា ចាបិមតោ ។ សេយ្យថាបិ
 ភិក្ខុវេ អារញ្ញកោ មិតោ អតន្តោ បាសវាសី អធិស-
 យេយ្យ សោ ឯវមស្ស វេទិតត្វា ន អនយមាបន្នោ ន
 ព្យសនមាបន្នោ ន យថាកាមករណីយោ លុទ្ធស្ស
 អាគន្ធន្តេ ច បន លុទ្ធេ យេនកាមំ បក្កមិស្សតីតិ
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឥមេ បញ្ច កាមតុលោ អគធិតា
 អម្បត្តតា អនជ្ឈាបន្នោ អាមីនវេទិស្សាវិនោ ទិស្សរណា-
 ប្បញ្ញា បរិគ្គញ្ញំ តេ ឯវមស្ស វេទិតត្វា ន
 អនយមាបន្នោ ន ព្យសនមាបន្នោ ន យថាកាមករ-
 ណីយា ចាបិមតោ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ អារញ្ញកោ
 មិតោ អត្ថោ បវនេ ចរមាធា វិសដ្ឋោ កន្ធិតិ វិសដ្ឋោ
 តិដ្ឋតិ វិសដ្ឋោ ទិសីនតិ វិសដ្ឋោ សេយ្យំ កប្បតិ
 តំ កិស្ស ហេតុ អបាចាថកតោ ភិក្ខុវេ លុទ្ធស្ស

ឧបម្ពវត្ថុ បាសវសិស្សត្រ ឧបមាដោយម្រឹត ៣ ពួក

ជាអ្នកមិនត្រូវមានចិត្តបាបធ្វើទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបានឡើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាម្រឹតដែលនៅក្នុងព្រៃ មិនជាប់ (អន្ទាក់) តែ
 ដេកសង្កត់លើគំនរអន្ទាក់ ម្រឹតនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា
 ជាសត្វមិនដល់នូវសេចក្តីមិនចំរើន មិនដល់នូវសេចក្តីវិនាស ជាសត្វមិន
 ត្រូវព្រានធ្វើទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ទុកជាព្រានដើរមកដល់ ម្រឹត
 នោះនឹងស្ទុះទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាខ្លួនបាន សេចក្តីនេះមានឧបមាដោយ
 ណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានឧបមេយ្យដូចពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 ណាមួយ ជាអ្នកមានចិត្តមិនឆោក មិនជ្រប់ មិនលង់ស៊ប់ ជាអ្នកឃើញ
 ទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ តែនៅបរិភោគតាមគុណ
 ទាំង ៥ នេះនៅឡើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
 យ៉ាងនេះថា ជាអ្នកមិនដល់នូវសេចក្តីមិនចំរើន មិនដល់នូវសេចក្តីវិនាស
 ជាអ្នកមិនត្រូវមានចិត្តបាបធ្វើទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបានឡើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ម្រឹតដែលនៅក្នុងព្រៃ គ្រាប់ឆ្កែត់ទៅក្នុងព្រៃតូច
 ព្រៃធំ តែងដើរទៅឥតរង្ស៊ីស ឈរក៏ឥតរង្ស៊ីស អង្គុយក៏ឥតរង្ស៊ីស
 សម្រេចការដេកក៏ឥតរង្ស៊ីស ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ព្រោះម្រឹតនោះមិនបានប្រទះភ្នែកព្រាន សេចក្តីនេះមានឧបមា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឯវមេវោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ វិវិច្ឆ អកុស-
 លេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ សវិតារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 អន្ធមកាសំ មារំ អបទំ វេជិត្វា មារចក្កំ អនស្សនំ
 កតោ ចាបិមតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិតក្កវិ-
 ចារនំ វ្យាសមា អជ្ឈតិ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯ-
 កោធិការំ អវិតក្កំ អវិតារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ
 ឈានំ... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសំ មារំ
 អបទំ វេជិត្វា មារចក្កំ អនស្សនំ កតោ ចាបិមតោ ។
 បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សព្វសោ វ្យាសញ្ញានំ សម-
 តិក្កមា បដិយសញ្ញានំ អដ្ឋង្គមា ធានត្ថសញ្ញានំ អមន-
 សំការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសក្កៈ

យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុស្រប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្រប់ស្ងាត់ចាកអ-
 កុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលកាន់បឋមជ្ឈានដែលប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ
 មានបីតិសុខៈដែលកើតអំពីសេចក្តីស្រប់ស្ងាត់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ
 គេថាគតហៅថាបានធ្វើមានឲ្យខ្វាក់ បំបិទភ្នែកមានមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង
 ទៅកាន់ទីដែលមានចិត្តបាបមើលមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះម្យ៉ាងវិតក្កៈវិចារៈរួចហើយ ក៏ចូលកាន់ទុតិយ-
 ជ្ឈាន ជាទីផ្សេងពីក្នុងសុត្តាន មានការៈនៃចិត្តដ៏ប្រសើរ ឥតមានវិតក្កៈ
 នឹងវិចារៈឡើយ មានតែបីតិនឹងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ...ចូលកាន់តតិ-
 យជ្ឈាន... ចតុត្ថជ្ឈាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះគេថាគតហៅថាបាន
 ធ្វើមានឲ្យខ្វាក់ បំបិទភ្នែកមានមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង ទៅកាន់ទីដែល
 មានចិត្តបាបមើលមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត
 ភិក្ខុព្រោះកន្លង នូវពួករូបសញ្ញា ព្រោះវិនាសទៅនៃពួកបដិយសញ្ញា
 ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពួកនានត្ថសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូល
 កាន់អាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អាកាស មិនមានទី
 បំផុតដូច្នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គេថាគតហៅថា បានធ្វើ

ឧបសម្ព័ន្ធស្ស បាសាសីសុត្តេ ចតុអប្បជ្ឈានំ

អន្តរមគ្គាសិ មារំ អបទំ វិជិត្យា មារចត្តំ អនស្សនំ តតោ
 ចាបិមតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សព្វសោ
 អាគាសាធិញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្ត
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតិ ។ បេ ។ បុន
 ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ សម-
 តិក្កម្ម ធន្តិ តតីតិ អាតិញ្ញាយតនំ ឧបសម្ព័ន្ធវ
 វិហារតិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សព្វសោ
 អាតិញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម ធន្តិសញ្ញាណសញ្ញាយ-
 តនំ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ សព្វសោ ធន្តិសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម
 សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហារតិ ។ បញ្ញាយ-
 បស្ស៍^(១) ធិស្វា អាសវា បរិក្ខត្តណា ហោន្តិ អយំ

ឧបម្ពវត្ថុ បាសរាសីសូត្រ អប្បប្បដ្ឋាន ៤

មាត្រាទី១ បំបិទភ្នែកមាតិកាមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង ទៅកាន់ទីដែលមាតិកា
 មានចិត្តបាចមើលមិនឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ
 កន្លងបង្គំនូវអាត្មាសាសនញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួងហើយ ចូល
 កាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត
 ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុកន្លងបង្គំ នូវវិញ្ញាណ-
 ញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុកន្លងបង្គំនូវអាត្មាញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយ
 ប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់នេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន ។ បេ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុកន្លងបង្គំនូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយត-
 នដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់សញ្ញាវេទយ័តនិរោធិ ។
 អាសវៈទាំងឡាយរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏អស់រលីងទៅ ព្រោះឃើញច្បាស់
 (នូវអរិយសច្ចធម៌) ដោយវិចិត្រចាបញ្ចា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ អន្ធមកាសំ មារិ អបទំ វុច្ចតា
 មារចក្កំ អនិស្សន្នំ កតោ ចាបិមតោ ។ តិណ្ណា
 លោកេ វិសត្ថកំ សោ វិសដ្ឋោ តច្ចតិ វិសដ្ឋោ
 តិដ្ឋតិ វិសដ្ឋោ ជិស័នតិ វិសដ្ឋោ សេយ្យំ កប្បតិ
 តំ កិស្ស ហេតុ អនាចារេតតា ភិក្ខុវេ ចាបិម-
 តោតិ ។ ឥន្ទមរោច ភកវា អន្ធមនា តេ ភិក្ខុ
 ភកវតោ ភាសិតំ អភិនិច្ឆិតំ ។

បាសរាសិស្តំ ធម្មំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តថាគតហៅថាបានធ្វើការឲ្យខ្ចាត់ បំបិទភ្នែកមានមិនឲ្យឃើញស្នាមជើង
 ទៅកាន់ទីដែលមានចិត្តបាបមើលមិនឃើញ ។ ភិក្ខុនោះឆ្លងនូវតណ្ហា
 ដែលមានអារម្មណ៍ផ្សាយទៅក្នុងលោកនេះបានហើយ ជាអ្នកដើរទៅឥត
 រង្វៀស ឈរក៏ឥតរង្វៀស អង្គុយក៏ឥតរង្វៀស សម្រេចនូវការដេកក៏
 ឥតរង្វៀស ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះថា)
 ភិក្ខុនោះមិនបានមកកាន់រង្វង់ចក្ខុ របស់មានចិត្តបាបទៀតឡើយ ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយហើយចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ បាសវសិស្សត្រី ៦ ។

សត្វម្តំ បូក្សហត្ថិបទោបមសត្តំ

(២៧) ឯវុទ្ធី សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អារាមេ។
តេន ខោ បន សមយេន ជាណុស្សោណំ ព្រាហ្មណោ
សត្វសេតេន វុទ្ធកាភិវថេន^(១) សាវត្ថុយា និយ្យតិ
ទិវាទិវស្ស ។ អន្តសា ខោ ជាណុស្សោណំ ព្រាហ្មណោ
បិលោតិកំ បរិព្វាជកំ ទ្វារតោ វ អាគជ្ជន្តំ ទិស្វាន
បិលោតិកំ បរិព្វាជកំ ឯតទេវោច ហន្ត កុតោ នុ
ករំ វុទ្ធាយនោ អាគជ្ជតិ ទិវាទិវប្បតិ ។ ឥតោ ហិ
ខោ អហំ ភោ អាគច្ឆាមិ សមណស្ស តោតមស្ស
សន្តិកាតិ ។ កី ករំ^(២) តោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្ថយំ
បណ្ឌិតោ មញ្ញត្ថិ ។ កោ ចាហំ ភោ^(៣) សមណស្ស
តោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្ថយំ ជាទិស្សាមិ សោមិ
ទ្ធនស្ស តាទិសោ វ យោ សមណស្ស តោតមស្ស
បញ្ញាវេយ្យត្ថយំ ជាធម្មតិ ។ ឧទ្ធការយ ខលុ ករំ
វុទ្ធាយនោ សមណំ តោតមិ បសំសាយ បសំសត្ថិ ។

១ ឧ. វុទ្ធកិវថេន ។ ២ ឧ. តំ កំ មញ្ញត្ថិ ករំ វុទ្ធាយនោ ។ ៣ ឧ. កោ ចាហំ
កោ កោ ច ។

បូជ្ឈហត្ថបទោបមសូត្រ ទី ៧

[៦៧] ឱ បានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ

ភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តព្រះជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប

ក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះ មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ឈ្មោះជាណុស្ស្សណិ

ទីមរេដោយសេះសសុទ្ធ បរចេញអំពីក្រុងសាវត្ថី ទាំងកំពុងថ្ងៃត្រង់ ។

ជាណុស្ស្សណិព្រាហ្មណ៍ បានឃើញបិណ្ឌិកបរិពាជក (បរិពាជកអ្នក

ស្ងៀកសំពត់ចាស់) កំពុងដើរមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញដាក់ហើយ ទើប

សួរបិណ្ឌិកបរិពាជកដូច្នេះថា លោកវង្វាយនៈដ៏ចំរើន មកអំពីទីណា

ទាំងកំពុងថ្ងៃត្រង់នេះ ។ បិណ្ឌិកបរិពាជកឆ្លើយថា ម្ចាស់អ្នកដ៏ចំរើន

អាត្មាមកអំពីសំណាក់ព្រះសមណគោតមនេះទេតើ ។ លោកដ៏ចំរើន

ដឹងថា ព្រះសមណគោតមមានប្រាជ្ញានឹងសេចក្តីរីករាយ ល្មមឲ្យហៅថាជា

បណ្ឌិតបានឬទេ ។ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចំរើន អាត្មាឯណានឹងដឹងនូវបញ្ញានឹង

សេចក្តីរីករាយរបស់ព្រះសមណគោតមបាន បើបុគ្គលណាដឹងនូវបញ្ញា នឹង

សេចក្តីរីករាយរបស់ព្រះសមណគោតមបានហើយ បុគ្គលនោះឯងនឹងប្រា-

កដដូចជាព្រះសមណគោតមនោះដែរ ។ ម្តេចក៏វង្វាយនៈដ៏ចំរើនពោល

សរសើរព្រះសមណគោតម ដោយពាក្យសរសើរដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដល់ម្ល៉េះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទាលកំ

កោ ចាហំ ភោ សមណំ តោតមំ បសំសិស្សាមិ
 បសដ្ឋប្បសង្ខោ វ សោ ភវំ តោតមោ សេដ្ឋោ
 ទេវមនុស្សានុត្តំ ។ តំ បទ ភវំ វច្ឆាយនោ អត្តសំ
 បស្សមាទោ សមណោ តោតមេ ឯវំ អភិប្បសង្ខោ
 ហោតីតិ^(១) ។

[៦៨] កោ ចាហំ ភោ សមណោ តោតមេ ឯវំ
 អភិប្បសង្ខោមិ^(២) សេយ្យថាបិ ភោ កុសលោ នាគ-
 វនិកោ នាគវនំ បរិសេយ្យ សោ បស្សេយ្យ នាគវនេ
 មហាន្តំ ហត្ថបទំ ធីយតោ ច អាយតំ តិរិយញ្ច
 វិត្តតំ ។ សោ ធិដ្ឋំ គច្ឆេយ្យ មហា វត ភោ
 នាតោតិ ឯវមេវ ទោ អហំ^(៣) យតោ អន្តសំ
 សមណោ តោតមេ ចត្តារិ បទានិ អថាហំ ធិដ្ឋមគមិ
 សម្មាសម្ពុទ្ធា កកវា ស្វាគ្វាតោ កកវតោ ធម្មោ

១ ឱ. អភិប្បសង្ខោតិ ។ ២ ឱ. ម. កោ ចាហំ ភោ សមណោ តោតមេ ឯវំ អភិប្ប-
 សង្ខោមិ ៨ វិស្សតិ ។ ៣ ឱ. ម. អហំ កោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អាត្មាខានសរសើរព្រះសមណគោតម ដូចម្តេចបាន
 (ដ្បិត) ព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើននោះ ប្រសើរជាងអ្នកដែលប្រសើរ
 គឺប្រសើរជាងទៅតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ លោកវច្ឆាយនៈ ដ៏ចម្រើន
 ឃើញនូវអានិសង្ស នៃប្រយោជន៍ដូចម្តេច បានជាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះ
 សមណគោតមយ៉ាងនេះ ។

(៦៨) បិណ្ឌតិកបរិព្វាជកឆ្លើយថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អាត្មាខាន
 ជ្រះថ្លាយ៉ាងនេះក្នុងព្រះសមណគោតម ដូចម្តេចបាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
 ដូចជាព្រានដំរីដ៏ឈ្លាស ចូលទៅកាន់ព្រៃដំរី ព្រានដំរីនោះ បានឃើញ
 ស្នាមជើងដំរីដ៏ធំ ក្នុងព្រៃដំរី ខាងបណ្តោយក៏វែង ខាងទទឹងក៏ធំ ។
 ព្រានដំរីនោះ ចូលចិត្តដូច្នេះថា ឧហ្មា ដំរីធំមែន សេចក្តីនេះយ៉ាងណា
 ឯអាត្មាបានឃើញស្នាមព្រះបាទ គឺញាណ ទាំង ៤ ប្រការ របស់ព្រះ
 សមណគោតមក្នុងវេលាណាហើយ អាត្មាក៏ចូលចិត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធចិត ព្រះធម៌ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដែងប្រពៃ

ឧបច្ចវត្តស្ស ពូជ្ឈបត្តិបទេបមសុត្តេ ចត្តារ បទានំ

សុប្បដិបន្នោ កកវតោ សាវតបស្ម័ត្តិ(១) ។ កត-
 មាជិ ចត្តារិ ។ ឥធាហំ ភោ បស្សមិ ឯកត្ថេ
 ទត្តិយបណ្ឌិតេ និបុណោ កតបវប្បវាទេ វាលវេជ្ជរូបេ
 តេ(២) ភិក្ខុន្តា មញ្ញោ ចរន្តិ បញ្ញាតតេន និដ្ឋិតតាជិ
 តេ សុណាន្តិ សមណោ ខលុ ភោ តោតមោ
 អមុកំ ឆាម តាមំ វា និគមំ វា ឱសវិស្សត្តិ(៣) ។
 តេ បញ្ញំ អភិសង្ការេន្តិ ឥមំ មយំ បញ្ញំ សមណំ
 តោតមំ ឧបសង្កមិត្តា បុច្ឆិស្សាម ឯវញ្ញោ(៣) ឆោ
 បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ ឯវមស្ស មយំ វាជំ
 អាហេបេស្សាម ឯវញ្ញោមិ ឆោ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករិស្សតិ
 ឯវមស្ស មយំ វាជំ អាហេបេស្សាមាតិ ។ តេ សុណាន្តិ
 សមណោ ខលុ ភោ តោតមោ អមុកំ ឆាម តាមំ
 វា និគមំ វា ឱសដោតិ(៤) តេ យេន សមណោ
 តោតមោ តេនុបសង្កមន្តិ ។ តេ សមណោ តោតមោ

១ កត្តចំ បោត្តកេ សុប្បដិបន្នោ សង្ខេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ខ. វេ ។ ៣ កត្តចំ បោត្តកេ
 ឯវំ ចេតិ ទិស្សតិ ។ ៤ កត្តចំ បោត្តកេ ឧសវិចោតិ ។

ឧបទ្ទវគ្គ ពូជ្យហត្ថបទោបមសូត្រ ស្នាមព្រះបាទទាំង ៤

ហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ស្នាមព្រះបាទ គឺញាណ ទាំង ៤ ប្រការ តើដូច
 ម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អាត្មាបានឃើញខត្តិយបណ្ឌិតពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ មានបញ្ញាល្អិត ញ៉ាំង្សនូវវេទរបស់បុគ្គលដទៃបាន ប្រាកដ
 ដូចជាខ្លាច់ឆ្មាំបាញ់នូវសរសៃសក់ ខត្តិយបណ្ឌិតទាំងនោះហាក់ដូចជាគ្រាប់
 ទៅទំលាយនូវទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលដទៃ ដោយប្រាជ្ញា (របស់ខ្លួន) ខត្តិយ-
 បណ្ឌិតទាំងនោះឮដំណឹងដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់ពុទ្ធ-
 ងំណើរមកដល់ស្រុកបួនិគមឯណោះ ។ ខត្តិយបណ្ឌិតទាំងនោះចង់ប្រស្នា
 ដោយគិតថា ពួកយើងនឹងចូលទៅគាល់ព្រះសមណគោតម ហើយ
 ក្រាបបង្គំទូលសួរប្រស្នានេះ បើយើងក្រាបបង្គំទូលប្រស្នាយ៉ាងនេះហើយ
 ព្រះអង្គមុខជានឹងព្យាករយ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងលើកទោសព្រះសមណ-
 គោតមនោះ យ៉ាងនេះ បើយើងបានក្រាបបង្គំទូលសួរប្រស្នាយ៉ាងនេះ
 ហើយ ព្រះអង្គមុខជានឹងព្យាករយ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងលើកទោសព្រះ
 សមណគោតមនោះ យ៉ាងនេះវិញ ។ ខត្តិយបណ្ឌិតទាំងនោះឮដំណឹង
 ដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកដល់ស្រុកបួ-
 និគមឯណោះ ។ ទើបខត្តិយបណ្ឌិតទាំងនោះ ចូលទៅគាល់ព្រះ
 សមណគោតម ។ ព្រះសមណគោតម ទ្រង់ញ៉ាំងខត្តិយបណ្ឌិតទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

ធម្មិយា កថាយ សន្តស្សតិ សមាធិបេតិ សមុត្តេ-
 ជេតិ សម្មហំសេតិ តេ សមណោ ន តោតមេន
 ធម្មិយា កថាយ សន្តស្សិតា សមាធិបិតា សមុត្តេ-
 ជិតា សម្មហំសិតា ន ចេវ សមណំ តោតមំ
 បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ កុតស្សី^(១) វាទំ អាហេបេស្សន្តិ អញ្ញាទត្ថំ^(២)
 សមណស្សេវ តោតមស្ស សាវកា សម្មវ្មន្តិ ។
 យទាហំ ភោ សមណោ តោតមេ ឥមំ បឋមំ បទំ
 អន្ធីសំ អថាហំ និដ្ឋមនមំ សម្មាសមុទ្ទោ ភកកា
 ស្មាគ្គាតោ ភកកាតោ ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ ភកកាតោ
 សាវកសង្ឃេតិ ។ បុន ចបរាហំ ភោ បស្សមិ
 ឥនេកេច្ចេ ព្រាហ្មណ្យបណ្ឌិតេ ។ បេ ។ កថាបតិ-
 បណ្ឌិតេ ។ បេ ។ សមណាបណ្ឌិតេ និព្វុណោ
 កតបរាប្បវាទេ វាលវេជិរូបេ តេ ភិន្ទនា មញោ ចរន្តិ

១ ម. កុតោស្សី ។ ២ ទ. ម អញ្ញាទត្ថំ ។
 ញ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ឲ្យយល់ ឲ្យកាន់យក ឲ្យគ្នាហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា ពួកខត្តិយ-
 បណ្ឌិតនោះ ដែលព្រះសមណគោតមទ្រង់ឲ្យយល់ ឲ្យកាន់យក ឲ្យគ្នា-
 ហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាហើយ ក៏មិនអាចទូលសួរប្រស្នានឹងព្រះ
 សមណគោតមបានឡើយ នឹងលើកទោសព្រះសមណគោតមដូចម្តេចបាន
 តាមពិតនឹងសម្រេចទៅជាសាវ័ករបស់ព្រះសមណគោតមវិញ ។ ម្ចាស់
 អ្នកដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលដែលខ្ញុំបានឃើញនូវស្នាមព្រះបាទទី ១ នេះ របស់
 ព្រះសមណគោតមហើយ ខ្ញុំក៏ចូលចិត្តថាព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មា-
 សម្ពុទ្ធពិត ព្រះធម៌ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ
 ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។ ម្ចាស់
 អ្នកដ៏ចម្រើន មួយទៀត ខ្ញុំបានឃើញព្រាហ្មណបណ្ឌិតពួកខ្លះ ក្នុងលោក
 នេះ ។ បេ ។ គហបតិបណ្ឌិត ។ បេ ។ សមណបណ្ឌិតដែលមានបញ្ញា
 ល្អិត ញ៉ាំងនូវវារៈនៃមុត្តលដៃបាន ប្រាកដដូចជាខ្នាន់ធុញ្ជ័ន្តរូបសរ-
 សៃសក់ សមណបណ្ឌិតទាំងអម្បាលនោះហាក់ដូចជាត្រាច់ទៅទំលាយ

ឧបស្សន្ទសូត្រ ព្រហ្មវគ្គបិដក បទដ្ឋកថា

បញ្ញាគតេន ជិដ្ឋិតតាជំ តេ សុណន្តំ សមណោ
 ខលុ ភោ តោតមោ អម្បតំ នាម តាមំ វា ជិតមំ
 វា ឱសវិស្សតិតំ ។ តេ បញ្ញំ អភិសង្ការន្តំ វេទនំ
 មយំ បញ្ញំ សមណំ តោតមំ ឧបសង្កមិត្តា បុច្ឆ-
 ស្សាម វេស្សោ នោ បុច្ឆោ វេស្សំ ព្យាករិស្សតិ វេស្ស-
 មយំ វាជំ អាហេបេស្សាម វេស្សោចំ នោ បុច្ឆោ វេស្សំ
 ព្យាករិស្សតិ វេស្សន្តិស្ស មយំ វាជំ អាហេបេស្សាមាតិ ។
 តេ សុណន្តំ សមណោ ខលុ ភោ តោតមោ អម្បតំ
 នាម តាមំ វា ជិតមំ វា ឱសដោតិ តេ យេន
 សមណោ តោតមោ តេនុបសង្កមន្តំ ។ តេ សមណោ
 តោតមោ ធម្មិយា កថាយ សន្តស្ស័តិ សមាទបេតិ
 សម្មត្តេជិតិ សម្មហំសេតិ តេ សមណោន តោត-
 មេន ធម្មិយា កថាយ សន្តស្ស័តា សមាទ-
 បេតា សម្មត្តេជិតា សម្មហំសេតា ន ចេវ សមណំ
 តោតមំ បញ្ញំ បុច្ឆន្តំ តុតស្ស វាជំ អាហេបេស្សន្តិ

ឧបម្ពវត្ថុ ឬឡហត្ថិបៈតាបមសូត្រ ស្មោះព្រះបាទតាំង៤

នូវទិដ្ឋិ (បុគ្គល៥៩) ដោយបញ្ញា សមណបណ្ឌិត ទាំងអម្បាលនោះ
 បានឮដំណឹងដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើនទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកដល់
 ស្រុកបួនិគមឯណោះ ។ សមណបណ្ឌិតទាំងអម្បាលនោះ ចង់ប្រស្នា
 ដោយគិតថា ពួកយើងនឹងចូលទៅគាល់ព្រះសមណគោតម ហើយទូល
 សួរព្រះស្មោះនេះ ហើយយើងសួរព្រះស្មោះយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គមុខជានឹង
 ព្យាករយ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងលើកទោសព្រះសមណគោតមនោះយ៉ាង
 នេះ ហើយយើងទូលសួរព្រះស្មោះយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គមុខជានឹងព្យាករ
 យ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងលើកទោសព្រះសមណគោតម យ៉ាងនេះ ។
 សមណបណ្ឌិតទាំងអម្បាលនោះ បានឮដំណឹងដូច្នេះថា ព្រះសមណគោតម
 ដ៏ចម្រើនទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកដល់ស្រុកបួនិគមឯណោះ សមណបណ្ឌិត
 ទាំងនោះ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះសមណគោតម ។ ព្រះសមណគោតម
 ទ្រង់ញ៉ាំងសមណបណ្ឌិតទាំងនោះ ឲ្យយល់ឃើញ ឲ្យកាន់យក ឲ្យក្លា
 ហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្ម័កថា ពួកសមណបណ្ឌិតនោះ ដែលព្រះ
 សមណគោតមទ្រង់ឲ្យយល់ឲ្យកាន់យក ឲ្យក្លាហាន ឲ្យរីករាយ ដោយ
 ធម្ម័កថាហើយ ក៏មិនអាចនឹងទូលសួរព្រះស្មោះ នឹងព្រះសមណគោតម
 បានឡើយ នឹងលើកទោសព្រះសមណគោតមដូចម្តេចបាន ទើបនាំគ្នា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អញ្ញានុត្តំ សមណំយេវ តោតមំ ឱកាសំ យាចន្តិ អតា-
 រស្មា អនតារិយំ បព្វជ្ជាយ ។ តេ សមណោ តោតមោ
 បព្វាជេតិ តេ ភត្ត បព្វជិតា សមាធា^(១) វ្យាបកដ្ឋា
 អប្បមត្តា អាតាបិដោ បហិតត្តា វិហារត្តា នចិរស្សេវ
 យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មាទេវ អតារស្មា អន-
 តារិយំ បព្វជន្តិ ភទទុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ
 ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារន្តិ ។ តេ ឯវមាហំសុ មនំ វត កោ
 អនស្សាម មនំ វត កោ អនស្សាម មយញ្ញំ បុព្វេ
 អស្សមណារំ សមាធា សមណាញ្ញតិ បដិដានិម្ម
 អព្រាហ្មណារំ សមាធា ព្រាហ្មណាញ្ញតិ បដិដានិម្ម
 អនរហត្តា^(២) សមាធា អរហន្តញ្ញតិ បដិដានិម្ម

១ ឱ. បព្វជិតា ឯកេ ។ ២ ឱ. ម. អនរហត្តោ វ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

សូមឧកាសចំពោះព្រះសមណគោតម ដើម្បីនឹងចេញអំពីផ្ទះចូលទៅកាន់
ផ្នួសវិញដោយពិត ។ ព្រះសមណគោតមទ្រង់បំបួសសមណបណ្ឌិត
ទាំងនោះ សមណបណ្ឌិតទាំងនោះ លុះបួសក្នុងសំណាក់ព្រះសមណ-
គោតមនោះហើយ ក៏ចេញចាកពួកគណៈ មិនមានសេចក្តីធ្វេសប្រហែស
មានសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅ
ក្នុងកម្មង្គាន កុលបុត្រទាំងឡាយដែលចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស
ដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុត្តរធម៌ណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បាន
ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរធម៌នោះ មានព្រហ្មចរិយជាទីបំផុត ដោយប្រាជ្ញាខ្លួន
ឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ សម្រេចសម្រាន្ត ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។
សមណបណ្ឌិតទាំងនោះនិយាយសរសើរយ៉ាងនេះថា ឧហ្មា⁺ ពួកយើងមិន
បានវិនាសចាកប្រយោជន៍តិចតួចឡើយ ឧហ្មា⁺ ពួកយើងមិនបានវិនាស
ចាកប្រយោជន៍តិចតួចឡើយ ដ្បិតក្នុងកាលមុន ពួកយើងមិនមែនជា
សមណៈ តែប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាសមណៈ មិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ ប្តេជ្ញាខ្លួន
ថាជាព្រាហ្មណ៍ មិនមែនជាព្រះអរហន្ត ប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាព្រះអរហន្ត

ឧបម្ពវត្ថុស្ស ចូរ្យហត្ថិបកោបមសុត្តេ ជាណុស្សោណិទានំ

ឥនាជំ ខោម្ហា^(១) សមណា ឥនាជំ ខោម្ហា ព្រាហ្មណា ឥនាជំ ខោម្ហា អរហន្តោតិ ។ យនាហំ កោ សមណោ តោតមេ ឥមំ ចតុត្ថំ បដំ អន្ធីសំ អថាហំ និដ្ឋមគមំ សម្មាសម្ពុទ្ធា កកវា ស្វាគ្វាតោ កកវតោ ធម្មោ សុប្បជិបន្នោ កកវតោ សាវកោ សង្ឃោតិ ។ យតោ ខោ អហំ កោ សមណោ តោតមេ ឥនាជំ ចត្តារិ បនាជំ អន្ធីសំ អថាហំ និដ្ឋមគមំ សម្មាសម្ពុទ្ធា កកវា ស្វាគ្វាតោ កកវតោ ធម្មោ សុប្បជិបន្នោ កកវតោ សាវកោសង្ឃោតិ ។

[២៧] ឃំ វុត្តេ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ សត្វសេតា វឌ្ឍនវត្ថវថា^(២) ឌីរេហិត្វា ឃកំសំ ឧត្តរសន្និ កកវតោ យេន កកវា តេនញ្ញាលិម្បណមេត្វា តិក្ខុត្ថំ ឧនាជំ ឧនានេសិ នមោ តស្ស កកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស នមោ តស្ស កកវតោ

១ ខ. ខោម្ហា ។ ២ ខ. វឌ្ឍនវត្ថវថា ។

ឧបម្ពវត្ថុ ពូជ្យហត្ថិយទោបមសូត្រ ខកានវិចារបស់ដាណុស្សោណិព្រាហ្មណ៍

ឥឡូវនេះ ពួកយើងបានជាសមណៈហើយ ឥឡូវនេះ ពួកយើងបានជា
 ព្រាហ្មណ៍ហើយ ឥឡូវនេះ ពួកយើងបានជាអរហន្តហើយ ។ ម្នាល
 អ្នកដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលដែលអាត្មា បានឃើញនូវស្នាមព្រះបាទជាតំរប់ ៤
 នេះ របស់ព្រះសមណគោតមហើយ អាត្មាក៏ចូលចិត្តថា ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោកប្រ-
 តិបត្តិប្រពៃហើយ ។ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលដែលអាត្មាបានឃើញនូវ
 ស្នាមព្រះបាទទាំង ៤ ប្រការនេះ របស់ព្រះសមណគោតមហើយ អាត្មា
 ក៏ចូលចិត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមាន
 ព្រះភាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។

(៦៩) កាលបិលោតិកបរិព្វាដក ពោលយ៉ាងនេះហើយ ដាណុ-
 ស្សោណិព្រាហ្មណ៍ក៏ចុះអំពីរថដែលទឹមដោយសេះសសុទ្ធ ធ្វើសំពត់ឆៀង
 ស្មាម្ខាង ប្រណម្យអញ្ជូលីឆ្ពោះទៅ ត្រង់ទីដែលព្រះមានព្រះភាគគង់នៅ
 បន្ទីទទានវត្តា អស់វារៈ ៣ ដងថា សូមនមស្ការចំពោះព្រះមានព្រះ
 ភាគ ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ សូមនមស្ការចំពោះព្រះមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អវហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស នមោ វស្ស ភកវតោ អវ-
ហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អប្បវ នាម កតាចិ កវហាចិ
តេន សមណោន តោតមេន សន្និ សមាគន្ធម្បម
អប្បវនាម សិយា កោចិនេវ កថាសល្យាចោតិ ។
អថខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភកវ
តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភកវតា សន្និ សម្មោទិ
សម្មោទន្តិយំ កថំ សារាណិយំ វិត្តសារេត្វា ឯកមន្តិ
និសីទិ ។ ឯកមន្តិ ឯសិដ្ឋោ ខោ ជាណុស្សោណិ
ព្រាហ្មណោ យាវតតោ អហោសិ បិលោតិកេន
បរិព្វាជកេន សន្និ កថាសល្យាចោ តំ សត្វំ ភកវ-
តោ អាហេថេសិ ។ ឯវំ វុត្តេ ភកវ ជាណុស្សោណិ
ព្រាហ្មណិ ឯតទរោច ន ខោ ព្រាហ្មណ ឯត្តាវតា
ហត្ថិបទោបមោ វិត្តារេន បរិច្ចរោ ហោតិ អបិច ព្រាហ្ម-
ណ យថា ហត្ថិបទោបមោ វិត្តារេន បរិច្ចរោ ហោតិ
តំ សុណាហិ សាធុកំ មនសិករោហិ ភាសិស្សា-
មិតំ ។ ឯវំ កោតិ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ
ភកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ព្រះភាគ ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ សូមនមស្ការចំពោះព្រះ
 មានព្រះភាគ ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ធ្វើម្តង យើងគប្បីទៅ
 ចូលព្រះសមណគោតមបានម្តងហ្ន៎ ធ្វើម្តង យើងគប្បីបាននិយាយឆ្លើយ
 ឆ្លងតិចតួចហ្ន៎ ។ លំដាប់នោះ ជាឈុះស្សាណិព្រាហ្មណ៍ ក៏ចូលទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរក់ទាក់
 សំណេះសំណាល មួយអន្លើដោយព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
 ដែលគួររីករាយនឹងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះ
 ជាឈុះស្សាណិព្រាហ្មណ៍ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគ តាមពាក្យដែលខ្លួននិយាយឆ្លើយឆ្លង ជាមួយនឹង
 បិណ្ឌតិកបរិវាជកនោះដរាបដល់ចប់សព្វគ្រប់ ។ កាលជាឈុះស្សាណិ-
 ព្រាហ្មណ៍ ក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
 ដូច្នេះនឹងជាឈុះស្សាណិព្រាហ្មណ៍ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ធម៌ដែលឧបមា
 ដូចស្នាមជើងដំរី មិនទាន់បរិបូណ៌ដោយពិស្តារត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះទេ ម្ចាស់
 ព្រាហ្មណ៍ ឯធម៌ដែលមានឧបមាដូចស្នាមជើងដំរី បរិបូណ៌ដោយពិស្តារ
 យ៉ាងណាមិញ អ្នកចូរស្តាប់នូវសេចក្តីឧបមានោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយ
 ប្រពៃចុះ គឺថាគតនឹងសំដែង ។ ជាឈុះស្សាណិព្រាហ្មណ៍ទទួលព្រះពុទ្ធ-
 ដ៏កាន់ព្រះមានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស យ៉ាងហ្នឹងហើយ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បូជ្ឈហត្ថិបទោមសុត្តេ ចតុហត្ថិបទោមមា

[៧០] ភកកា ឯតទេវេច សេយ្យថាបិ ព្រាហ្មណ
 ឆាគវនិកោ ឆាគវនំ បរិសេយ្យសោ បស្សេយ្យ ឆាគ-
 វនេ មហន្តំ ហត្ថិបទំ ជ័យតោ ច អាយតំ តិរិយញ្ច
 វិត្តតំ យោ ហោតិ កុសលោ ឆាគវនិកោ នេវ តាវ
 ជំដ្ឋំ កច្ឆតិ មហា វត ភោ នាតោតិ ។ តំ កិស្ស
 ហេតុ ។ សន្តិ ហិ ព្រាហ្មណ ឆាគវនេ វាមនិកា នាម
 ហត្ថិជិយោ មហាបទា តាសម្បើតំ បទំ អស្សាតិ ។
 សោ តមនុកច្ឆតិ តមនុកច្ឆន្តោ បស្សាតិ ឆាគវនេ
 មហន្តំ ហត្ថិបទំ ជ័យតោ ច អាយតំ តិរិយញ្ច
 វិត្តតំ ឧត្វា ច និសេវិតំ យោ ហោតិ កុសលោ
 ឆាគវនិកោ នេវ តាវ ជំដ្ឋំ កច្ឆតិ មហា វត ភោ
 នាតោតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ សន្តិ ហិ ព្រាហ្មណ
 ឆាគវនេ ឧត្វាកធូរិកា នាម^(១) ហត្ថិជិយោ មហា-
 បទា តាសម្បើតំ បទំ អស្សាតិ ។ សោ តមនុកច្ឆតិ

ឧបម្ពវិទ្យា ឬឧបហត្ថិបកោបមសូត្រ ឧបមាដោយស្នាមជើងដំរីតាំង ៤

(៧០) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
 ដូចជាព្រានដំរីចូលទៅកាន់ព្រៃដំរី ព្រានដំរីនោះបានឃើញស្នាមជើងដំរី
 ដ៏ធំ ក្នុងព្រៃដំរី វែងដោយបណ្តោយផង ធំដោយទទឹងផង ព្រានដំរី
 ដែលឈ្លាសក៏មិនទាន់ចូលចិត្តថា ឧហ្ម៍⁺ ដំរីធំមែន ដូច្នេះនៅឡើយ ។
 ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថាក្នុងព្រៃដំរី រមែងមានមេដំរី
 ទាំងឡាយមានខ្លួនខ្លី តែមានស្នាមជើងធំ ស្នាមជើងនេះជាស្នាមជើង
 មេដំរីទាំងនោះ ។ ព្រានដំរីនោះ ក៏ទៅតាមស្នាមជើងនោះ លុះទៅតាម
 ស្នាមជើងនោះហើយ ក៏ឃើញស្នាមជើងដំរីធំ ក្នុងព្រៃដំរី វែងដោយ
 បណ្តោយផង ធំដោយទទឹងផង មានទីត្រដុសដ៏ខ្ពស់ផង ព្រានដំរី
 ដែលឈ្លាសក៏មិនទាន់ចូលចិត្តថា ឧហ្ម៍⁺ ដំរីធំណាស់ ដូច្នេះនៅឡើយ ។
 ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថាក្នុងព្រៃដំរី រមែងមានមេដំរី
 ទាំងឡាយឈ្មោះទុក្ខាក្ស័រិកា^(១) មានស្នាមជើងធំ ស្នាមជើងនេះជាស្នាម
 ជើង នៃមេដំរីទាំងនោះ ។ ព្រានដំរីនោះក៏ដើរទៅតាមស្នាមជើងនោះ

១ ពាក្យថា ទុក្ខាក្ស័រិកា នេះជាឈ្មោះនៃមេដំរី ដែលមានជើងខ្ពស់និងជាឈឺច្រាស់ តាំង
 មានឆ្មេងឆ្មើល ព្រោះមេដំរីនោះមានឆ្មេងម្យ៉ាងខ្ពស់ឡើងឆ្មេងម្យ៉ាងទាបចុះ ឆ្មេងតាំង ២
 នោះ ឃ្លាតចេញពីគ្នា គឺមិនជិតគ្នា ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តមនុក្ខត្ថនោ បស្សតិ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថបដិ
 ធិយតោ ច អាយតំ តិរិយញ្ច វិត្តតំ ឧត្តា ច និសេវិតំ
 ឧត្តា ច ទន្លេហិ អារញ្ជិតានិ យោ ហោតិ កុសលោ
 នាគវនីកោ នេវ តាវ និដ្ឋំ ក្ខត្តតិ មហា វត ភោ
 នាតោតិ ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ សន្តំ ហិ ព្រាហ្មណ
 នាគវនេ ឧត្តាកណ្តោ(១) នាម ហត្ថនិយោ មហា-
 បទា តាសម្បត្តិ បដិ អស្សតិ ។ សោ តមនុក្ខត្ត
 តមនុក្ខត្ថនោ បស្សតិ នាគវនេ មហន្តំ ហត្ថបដិ
 ធិយតោ ច អាយតំ តិរិយញ្ច វិត្តតំ ឧត្តា ច និសេវិតំ
 ឧត្តា ច ទន្លេហិ អារញ្ជិតានិ ឧត្តា ច សាខាកន្តំ
 តញ្ច នាគំ បស្សតិ វុត្តមូលតតំ វា អញ្ញោកាសតតំ
 វា ក្ខត្តនំ វា មិតំ វា(២) និស័ន្ទំ វា និប្បន្ទំ វា ។
 សោ និដ្ឋំ ក្ខត្តតិ អយមេវ(៣) សោ មហានាតោតិ ។
 វិវមេវ ទោ ព្រាហ្មណ វេទ តថាគតោ លោកេ
 ឧប្បជ្ឈតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាចរណសម្បដ្ឋោ

១ កត្តបិ យោគ្តកេ ឧត្តាបណ្ណកតិ បាយេ ទិស្សតិ ។ ២ ម. តិដ្ឋន្តំ វិ ។ ៣ ឧ.
 អយំ វ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្កៈ

លុះដើរទៅតាមស្នាមជើងនោះហើយ ក៏ឃើញស្នាមជើងដំរីដ៏ធំក្នុងព្រៃដំរី
 វែងដោយបណ្តោយផង ធំដោយទទឹងផង មានទីត្រជុសដ៏ខ្ពស់ផង ទាំង
 ទីដែលចាក់ដោយភ្នកដ៏ខ្ពស់ផង ព្រានដំរីដែលឈ្លាសមិនទាន់ចូលចិត្តថា
 ឧហ្មា⁺ ដំរីធំមែនដូច្នេះនៅឡើយ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
 ព្រោះថាក្នុងព្រៃដំរី វែងមានមេដំរីឈ្មោះទុច្ចាកវេណុកា^(១) មានស្នាម
 ជើងដ៏ធំ ស្នាមជើងនេះជាស្នាមជើងនៃមេដំរីទាំងនោះ ។ ព្រានដំរីនោះ
 ដើរទៅតាមស្នាមជើងនោះ លុះដើរទៅតាមស្នាមជើងនោះហើយក៏ឃើញ
 ស្នាមជើងដំរីដ៏ធំក្នុងព្រៃដំរី វែងដោយបណ្តោយផង ធំដោយទទឹងផង
 មានទីត្រជុសដ៏ខ្ពស់ផង ទាំងស្នាមចាក់ដោយភ្នកទាំងឡាយ ដ៏ខ្ពស់ផង
 ទាំងមែកឈើដែលដំរីនោះកាច់ហើយក៏ខ្ពស់ផង ហើយឃើញទាំងដំរីនោះ
 នៅក្បែរគល់ឈើក្តី នៅក្នុងទីវាលក្តី កំពុងដើរក្តី កំពុងឈរក្តី កំពុង
 ព្រមចុះក្តី កំពុងដេកក្តី ។ ទើបព្រានដំរីនោះចូលចិត្តថា ដំរីនេះជា
 ដំរីធំមែន មានទុបមាដូចម្តេចមិញ ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ទុបមេយ្យដូច
 ជាព្រះភថាគតកើតឡើងក្នុងលោកនេះ មាននាមប្រាកដថាជាបុគ្គលឆ្ងាយ
 ចាកកិលេស ត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃចំពោះខ្លួន បរិច្ចណ៍ដោយវិជ្ជានឹង

១ ពាក្យថា ទុច្ចាកវេណុកា នេះជាឈ្មោះនៃមេដំរីដែលមានជើងខ្ពស់ដូចឈើច្រក់ផង
 មានធ្មេញស្មើផង ព្រោះមេដំរីនោះមានធ្មេញក្រពុំ ។ អដ្ឋកថា ។

ឧបម្ពវត្តស្ស ពូជ្យហត្ថិបកោបមសុត្តេ បព្ពហត្ថិបកោបម

សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទិដ្ឋសារថិ សត្តា
 ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធា គគវា សោ ឥមំ លោកំ
 សទេវតំ សមារតំ សព្វហ្មតំ សស្សមណព្រាហ្ម-
 ណី បដិ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សង្កតត្វា
 បវេទេតិ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិតកល្យាណំ មជ្ឈេ-
 កល្យាណំ បរិយោសាណកល្យាណំ សាត្តំ សព្វញ្ជនំ
 កេវលបរិច្ច្រាណំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ តំ
 ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញាត-
 រស្មី វា កុលេ បច្ឆា ជាតោ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា
 តថាគតេ សុទ្ធិំ បដិលភតិ សោ តេន សន្តាបដិ-
 លាភេន សមញ្ញាគតោ ឥតិ បដិសញ្ញិត្តតិ សម្គា-
 ណោ យវវាសោ រជាបថោ អញ្ញាកាសោ បព្វដ្ឋា

ឧបម្ពវត្ថុ ចូលហត្ថិយទោបមស្សត្រ ឧបមាដោយស្នាមជើងដំរីទាំង ៤

ចរណៈ មានដំណើរល្អទៅកាន់សុន្ទរស្ថានគឺព្រះនិព្វាន ជ្រាបច្បាស់នូវ
 គ្រែលោក ប្រសើរដោយសីលាទិគុណរកបុគ្គលណាមួយស្មើគ្មាន ជាអ្នក
 ទូន្មាននូវបុរសដែលគួរទូន្មានបាន ជាសាស្ត្រាចារ្យនៃទេវតានឹងមនុស្ស
 ទាំងឡាយ ត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌លែងវិលត្រឡប់មកកាន់កាប់ថ្មីទៀត
 ព្រះតថាគតនោះទ្រង់ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាចំពោះខ្លួនឯង នូវលោក
 នេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោកនឹងព្រហ្មលោក នូវពពួកសត្វព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេពនឹងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
 ប្រកាស ព្រះតថាគតនោះសំដែងធម៌មានលំអបទដើម លំអបទកណ្តាល
 នឹងបទចុង បរិបូណ៌ដោយអត្ថនឹងព្យញ្ជនៈ ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌
 ដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ពេញលេញ គហបតីក្តី កូនរបស់គហបតីក្តី ឬ
 បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលណាមួយ ជាខាងក្រោយក្តី បានស្តាប់នូវធម៌នោះ
 លុះបុគ្គលនោះស្តាប់នូវធម៌នោះហើយ រមែងបានចំពោះ នូវសទ្ធាក្នុង
 ព្រះតថាគត បុគ្គលនោះប្រកបដោយការបានចំពោះនូវសទ្ធានោះហើយ
 រមែងពិចារណាឃើញច្បាស់ថា ការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះជាទីចង្អៀតចង្អល់
 (ពេកណាស់) ជាផ្លូវហូរមកនៃធូលីគឺកិលេស បញ្ចេញជាឧកាសទំនេរច្រើន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

នយំទំ សុត្តរំ អតារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ
ឯកន្តបរិសុទ្ធិំ សង្ខតំទំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតំ យទ្ទ-
នាហំ កេសមស្សំ ឱហារេត្វា កាសាយានំ វត្ថានំ
អន្នាទេត្វា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជេយ្យន្តំ ។
សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគត្វន្ធិ
បហាយ មហន្តំ វា ភោគត្វន្ធិ បហាយ អប្បំ វា
ញាតិបរិវន្តំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវន្តំ បហាយ
កេសមស្សំ ឱហារេត្វា កាសាយានំ វត្ថានំ អន្នា-
ទេត្វា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជតិ ។

[៧០] សោ ឯវំ បព្វជេតោ សមាធា ភិក្ខុនិ
សិក្ខាសាដីវសមាបន្នោ ចាណាតិចាតំ បហាយ ចា-
ណាតិចាតា បដិវរេតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិ-
តសត្តោ លង្គិ ទយាបន្នោ សព្វចាណាភូតហិតានុ-
កម្មី វិហារតិ ។ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា
បដិវរេតោ ហោតិ ទិន្នាទាយំ ទិន្នចាដិក្ខន្ធិ អថេ-
នេន សុចិត្តតេន អត្តនា វិហារតិ ។ អព្រហ្មចរិយំ
បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរេតោ មេជ្ជនា

លុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទូលបណ្ណសកៈ

(ព្រោះជាឧកាស ដើម្បីធ្វើកុសលតាមសប្បាយ) បុគ្គលដែលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ មិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌ដោយចំណែកមួយ ឲ្យបរិសុទ្ធដោយចំណែកមួយ ដូចជាស័ន្ធដែលគេខាត់ហើយ នោះបានទេ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញ្ញាកោរសក់ នឹងពុកមាត់ពុកចង្កា ហើយស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់ដោយទឹកអម្ពត់ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ លុះសម័យខាងក្រោយមក បុគ្គលនោះក៏លះបង់នូវគំនរកោតៈតិចក្តី លះបង់នូវគំនរកោតៈច្រើនក្តី លះបង់នូវញាតិវង្សតិចក្តី លះបង់នូវញាតិវង្សច្រើនក្តី ហើយកោរសក់នឹងពុកមាត់ពុកចង្កា ស្ងៀកដណ្តប់នូវសំពត់ជ្រលក់ដោយទឹកអម្ពត់ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ។

(៧១) លុះបុគ្គលនោះ បានបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏បរិបូណ៌ដោយសិក្ខាព្រមទាំងអាជីវៈនៃភិក្ខុទាំងឡាយ ជាអ្នកលះបង់បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត មានអាជ្ញាដាក់ចុះហើយ មានគ្រឿងសស្ត្រាដាក់ចុះហើយ មានសេចក្តីខាសបាប មានសេចក្តីអាណិត មានសេចក្តីអនុគ្រោះសព្វសត្វដោយប្រយោជន៍ ។ លះបង់អទិន្នាទាន វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន កាន់យកតែវត្ថុដែលគេឲ្យ ប្រាថ្នាតែវត្ថុដែលគេឲ្យ មានអត្តភាពដ៏ស្អាត មិនមែនជាចោរ ។ លះបង់នូវអព្រហ្មចរិយគឺធម៌មិនប្រសើរ ហើយប្រព្រឹត្តតែធម៌ដ៏ប្រសើរ ចៀសវាង វៀរស្រឡះចាកមេថុន

ឧបម្បវិគ្គស្ស បុឡហន្តិបកោបមសុត្តេ សិក្ខាសាដីវសមបន្តតា

តាមធម្មា ។ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវរតោ
 ហោតិ សច្ចវាទំ សច្ចសន្ធា វេតោ បច្ចយិកោ អវិសំ-
 វាទកោ លោកស្ស ។ មិសុណំ វាទំ បហាយ មិសុ-
 ណាយ វាទាយ បដិវរតោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា ន
 អមុត្រ អក្ខតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ន
 ឥមេសំ អក្ខតា អម្មសំ ភេទាយ ឥតិ ភិញ្ញំ វា
 សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បនាតា សមត្តារមោ
 សមត្តរតោ សមត្តន្ទំ សមត្តករណំ វាទំ ភាសិតា
 ហោតិ ។ ធម្មសំ វាទំ បហាយ ធម្មសាយ វាទាយ
 បដិវរតោ ហោតិ យា សា វាទា នេលា កណ្ណាសុខា
 មេមនីយា បាទយន្តមា ចោរី ពហុជនតត្ថា ពហុ-
 ជនមនាទា តថាវរី វាទំ ភាសិតា ហោតិ ។

ឧបម្ពុត្ត ឬឡហត្ថិបទោបមសូត្រ ភាពជាអ្នកប្រកបព្រមដោយសិទ្ធិនឹងសាវ័រៈ

ជាធម៌របស់អ្នកស្រុក ។ លះបង់មុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ
 ពោលតែពាក្យពិត តន្ត្រីពាក្យពិតដោយពាក្យពិត^(១) ជាអ្នកមានសំដី
 ទៀងទាត់ មានពាក្យដែលគួរជឿ មិនបានពោលបំភ្លាត់សត្វលោក ។
 លះបង់បិសុណាវាចា វៀរស្រឡះចាកបិសុណាវាចា គឺជាពាក្យអំពី
 សំណាក់ជននេះហើយមិននាំទៅប្រាប់ជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកនូវជនទាំង
 ឡាយនេះ ឬពាក្យក្នុងសំណាក់ជនឯណោះហើយមិននាំមកប្រាប់ដល់
 ពួកជននេះ ដើម្បីបំបែកនូវជនទាំងឡាយឯណោះដូច្នេះ ជាអ្នកផ្សះផ្សា
 នូវជនទាំងឡាយដែលបែកគ្នាហើយ ឬឱ្យកំឡាំងថែមដល់ជនទាំងឡាយ
 ដែលជានឹងគ្នាហើយ មានសេចក្តីព្រមព្រៀងជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុង
 សេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា រីករាយតែក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា និយាយតែ
 វាចា ដែលជាគ្រឿងធ្វើឱ្យព្រមព្រៀងគ្នា ។ លះបង់ផរុសវាចា វៀរ
 ស្រឡះចាកផរុសវាចា វាចាណាដែលមិនមានទោស នាំមកនូវសេច-
 ក្តីសុខដល់គ្រូចៀក ជាពាក្យគួរស្រឡាញ់ ជាពាក្យគួរតំកល់ទុកក្នុង
 ហឫទ័យ ជាសំដីរបស់អ្នកក្រុង ដែលជាទីត្រេកអរដល់ជនច្រើន ជាទី
 ពេញចិត្តដល់ជនច្រើន ជាអ្នកនិយាយតែវាចាមានសភាពដូច្នោះ ។

១ ដែលថា តន្ត្រីពាក្យពិតដោយពាក្យពិតនេះ គឺមិននិយាយពាក្យកុហកឬឆ្លើយចម្លោះ ។
 បានសេចក្តីថា ជាអ្នកនិយាយពាក្យពិតមិនដាច់ ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចណ្ឌសកំ

សម្មប្បណាបំ បហាយ សម្មប្បណាថា បដិវិរតោ ហោតិ

កាលវាទំ ភូតវាទំ អត្ថវាទំ ធម្មវាទំ វិនយវាទំ និទា-

នវតី វាទំ ភាសិតា កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវ-

តី^(១) ។ សោ វីជិតាមភូតតាមសមារម្មា បដិវិរតោ

ហោតិ ។ ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្ថបរតោ វិរតោ វិកា-

លកោជនា ។ នច្ចតីតវាទិតវិស្វកនស្សនា បដិវិរតោ

ហោតិ ។ មាលាភន្ធុវិលេបនធារណាមណ្ឌានវិក្ខុសនដ្ឋានា

បដិវិរតោ ហោតិ ។ ឧទ្ទាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ

ហោតិ ។ ជាត្របរជតប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។

អាមកធាញ្ញប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។

អាមកមិសប្បដិក្កហណា បដិវិរតោ ហោតិ ។

១ ឧ ម. បរិយន្តវតី អត្ថសំហិតន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

លះបង់សម្បត្តិលាបៈ វៀរស្រឡះចាកសម្បត្តិលាបៈ ជាអ្នកពោលនូវ
 ពាក្យតាមកាលគួរ ជាអ្នកពោលនូវពាក្យពិត ជាអ្នកពោលនូវអត្ថ (ពោល
 ពាក្យអាស្រ័យប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ននឹងបរលោក) ជាអ្នកពោលនូវធម៌
 (ពោលពាក្យអាស្រ័យលោកុត្តរធម៌) ជាអ្នកពោលនូវវិន័យ (ពោល
 ពាក្យអាស្រ័យសំវេរិន័យនឹងបហានវិន័យ) ពោលនូវពាក្យគួរតែកល់ទុក
 ក្នុងហឫទ័យ ជាពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីអាង តាមកាល ជាពាក្យមាន
 កំណត់ ។ ភិក្ខុនោះវៀរស្រឡះចាកកិរិយាផ្តល់ផ្តាប់នូវពិជតាមនឹងភូតតាម។
 ជាអ្នកបរិភោគនូវភត្តតៃ ១ ពេល វៀរស្រឡះចាកការបរិភោគក្នុងរាត្រី
 វៀរស្រឡះចាកការបរិភោគក្នុងកាលខុស ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយា
 រំព្រៀងប្រគំនឹងមើលនូវវល្ល័ងដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ ។ វៀរ
 ស្រឡះចាកកិរិយាទ្រទ្រង់នឹងប្រដាប់ តាក់តែង ស្មិតស្មាងរាងកាយដោយ
 ផ្អាកម្រងនឹងគ្រឿងក្រអូបនឹងគ្រឿងលាបផ្សេងៗ ។ វៀរស្រឡះចាកទីដេក
 ទីអង្គុយដ៏ខ្ពស់នឹងទីដេកទីអង្គុយដ៏ប្រសើរ ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយា
 ទទួលកាន់យកនូវមាសនឹងប្រាក់ ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលកាន់យក
 នូវស្រូវស្រស់ ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលកាន់យកនូវសាច់ឆៅ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស ព្វឡហត្ថិបទោបមសុត្តេ សិក្ខាសាដីវសមាបន្តតា

វត្ថុកុមារិកប្បដិក្ខហណា បដិវរតោ ហោតិ ។ ទាសីទា-

សប្បដិក្ខហណា បដិវរតោ ហោតិ ។ អដេឡកប្បដិក្ខ-

ហណា បដិវរតោ ហោតិ ។ កុក្កជស្វករេប្បដិក្ខហណា

បដិវរតោ ហោតិ ។ ហត្ថិកវស្សវឡវប្បដិក្ខហណា បដិវ-

រតោ ហោតិ ។ ខេត្តវត្ថុប្បដិក្ខហណា បដិវរតោ ហោតិ ។

ទូតេយ្យប្បហិណាគមនាធុយោតា បដិវរតោ ហោតិ ។

កយវិក្កយា បដិវរតោ ហោតិ ។ តុលាក្ខជកំស-

ក្ខជមាណក្ខជា បដិវរតោ ហោតិ ។ ឧក្កោជនវញ្ញ-

ននិកតិសារិយោតា^(១) បដិវរតោ ហោតិ ។ ធនន-

១ ឧ. ម. ឧក្កោជនវញ្ញននិកតិសារិយោតា ។

ឧបម្ពវត្ថុ ពូជ្យហត្ថិបទោបមសូត្រ ភាពជាអ្នកប្រកបព្រមដោយសិក្ខានិងសាដីរៈ

វៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាទទួលស្រ្តី^(១) នឹងកុមារី ។ វៀរស្រឡះចាក
 កិរិយាទទួល នូវខ្ញុំស្រីនឹងខ្ញុំប្រុស^(២) ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួល
 នូវពាតែនឹងចៀម ។ វៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាទទួលនូវមាន់នឹងជ្រូក ។
 វៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួល នូវដំរី គោ សេះ ឈ្មោលនឹងញី ។
 វៀរស្រឡះចាកកិរិយាទទួលនូវស្រីនឹងចម្ការ ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយា
 ប្រកបនូវទូតកម្ម គឺនាំសំបុត្រឬពាក្យបណ្តាំដល់គ្រហស្ថ នឹងទៅដោយ
 គេបញ្ជូនពីផ្ទះមួយ ទៅផ្ទះមួយ ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាលក់ទិញផ្លាស់ប្តូរ
 (របស់ផ្សេងៗ) ។ វៀរស្រឡះចាកអំពើកោងដោយដង្ហើម បន្ទំដោយភាជន៍
 មាស នឹងអំពើកោងដោយរង្វាស់រង្វាល់^(៣) ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយា
 ប្រកបនូវអំពើកោងដោយមូលបង្គាប់ បំភាន់ដោយឧបាយ នឹងបន្ទំដោយ
 របស់ឬម^(៤) ។ វៀរស្រឡះចាកកិរិយាកាត់អវយវៈមានវដ្តនឹងជើងជាដើម

១ ស្រ្តីក្នុងទីនេះ សំដៅយកស្រ្តីដែលមានប្តី ស្រ្តីក្មេងជាងនេះហៅថាពុមារី ការទទួលក្តី
 ប៉ះពាល់ក្តី នូវស្រីទាំងនោះមិនគួរទេ ។ ២ ត្រង់ដែលថា វៀរមិនទទួលខ្ញុំស្រីខ្ញុំប្រុសនោះ គឺ
 ទទួលដោយអំណាច ជាខ្ញុំប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន មិនគួរទេ បើទទួលដោយអំណាចធ្វើកប្បិយ-
 ការក្នុងអ្នកចាត់ចែងការងារក្នុងអារាម ទើបគួរ ។ អង្គកថា ។ ៣.៤ មើលនយលក្ខណៈ
 ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ទីយទីកាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

វេទនាទូលំវិបកមាស អាណាបសហសាគារា បដិវរតោ
 ហោតិ ។ សោ សន្តដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន
 វីរេន កុច្ឆបរិហារិកេន បិណ្ឌាចារេន យេន យេនេវ^(១)
 បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ ។ សេយ្យជាបិ
 ធាម បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ សបត្ត-
 ការាវេ ឌេតិ ឯវមេវ^(២) ភិក្ខុ សន្តដ្ឋោ ហោតិ កា-
 យបរិហារិកេន វីរេន កុច្ឆបរិហារិកេន បិណ្ឌាចារេន
 យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ ។
 សោ ឥមំធា អរិយេន សីលក្ខន្ធទូន សមញ្ញាតតោ
 អជ្ឈតំ អនុវដ្ឋសុខំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ ចក្កុចា-
 រូបំ ទិស្វា ន ទិមិត្តត្ថាហំ ហោតិ ធានុព្យញ្ញ-
 ទត្ថាហំ យត្វាជីករណាមេនំ ចក្កុដ្ឋ្រយំ អសំវុត្តំ
 វិហារនំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា
 ធម្មា អន្ធាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាទយ បដិបដ្ឋតិ

១ ម. យេន ច ។ ២ ឌ. ឯវមេវ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាស្រុក

សម្លាប់ ចាប់ចង ធ្វើឲ្យវង្វេងផ្លូវ ឬនាំអ្នកស្រុក នឹងកំហែងយកទ្រព្យ
 គេ^(៤) ។ ភិក្ខុនោះជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរដែលជាគ្រឿងរក្សាទុកកាយ
 ដោយបិណ្ឌបាតដែលជាគ្រឿងរក្សាទុកផ្លែ នឹងចៀសចេញទៅក្នុងទិស
 ណា ។ តែងកាន់យក (នូវគ្រឿងបរិក្ខារ) តែប៉ុណ្ណោះ ចៀសចេញទៅ
 (ក្នុងទិសនោះៗ) ។ ដូចជាសត្វស្វាបហើរទៅក្នុងទីណា ។ ក៏មានតែទម្ងន់
 ស្វាបរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ហើរទៅ ដូចម្តេចមិញ ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយ
 ចីវរដែលជាគ្រឿងរក្សាទុកកាយ ដោយបិណ្ឌបាតដែលជាគ្រឿងរក្សាទុក
 ផ្លែ នឹងចៀសចេញទៅក្នុងទិសណា ។ តែងកាន់យក (នូវគ្រឿងបរិក្ខារ)
 ប៉ុណ្ណោះ ចៀសចេញទៅ ដូច្នោះដែរ ។ ភិក្ខុនោះប្រកបដោយសីលទូន្ម
 ដ៏ប្រសើរនេះហើយ សោយនូវសេចក្តីសុខដែលមិនមានទោស ក្នុង
 សន្តានចិត្តខ្លួនបាន ។ ភិក្ខុនោះឃើញប្រដោយចតុរហ័យ មិនកាន់យក
 នូវនិមិត្ត មិនបានកាន់យកនូវអនុញ្ញាតឡើយ អកុសលធម៌ដ៏លាមក
 ទាំងឡាយ គឺអភិជ្ឈនឹងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវបុគ្គលដែលមិន
 សង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺបុគ្គលណា ភិក្ខុនោះក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយ

១ មើលនយលរូណៈ ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ទី១និកាយ ។

បេឡូឡូស្យូ ព្រឡូហត្ថិបកោបមសុត្តេ សិក្ខាសាដ៏សមាបន្តកា

រក្ខតិ ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។
 សោតេន សន្និ សុត្វា... យានេន កន្ធិ យាយិត្វា...
 ជិក្ខុយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋតំ ដុស្សិ-
 ត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តត្តាហំ ហោតិ
 ធានុព្យញ្ញនត្តាហំ យត្វាជិក្ខុវណ្ណមនំ មនិទ្ធិយំ
 អសំវតំ វិហារនំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា តាបកា អកុ-
 សលា ធម្មា អន្ធាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ
 រក្ខតិ មនិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។ សោ
 ឥមំនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមម្ពាគតោ អជ្ឈតំ
 អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ ។ សោ អភិក្កន្តេ
 បដិក្កន្តេ សម្មជានការី ហោតិ អាណាគិតេ វិណា-
 គិតេ សម្មជានការី ហោតិ សម្មិញ្ញតេ បសាវិតេ
 សម្មជានការី ហោតិ សង្ខ្យាដិបត្តនីវរិយាវណោ សម្ម-
 ជានការី ហោតិ អសិតេ បិតេ ខាយិតេ សាយិតេ
 សម្មជានការី ហោតិ ឧត្តារប្បស្សាវកម្មេ សម្មជាន-
 ការី ហោតិ កតេ បិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ
 កាសិតេ តុល្លិតាវេ សម្មជានការី ហោតិ ។

ឧបម្បវត្ត ពូជ្យហត្ថបទោបមសូត្រ ភាពជាអ្នកប្រកបព្រមដោយសិទ្ធិនិងហេដ្ឋីវៈ

គឺចក្ខុនោះ រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺចក្ខុ ដល់នូវសេចក្តីសង្រួម ក្នុងឥន្ទ្រិយ
 គឺចក្ខុ ។ ពួសំឡេងដោយត្រចៀក... ធ្មក្ខិនដោយច្រមុះ... ទទួល
 រសដោយអណ្តាត... ពាល់ត្រូវសម្បស្សដោយកាយ ... ដឹងធម្មាម្មណ៍
 ដោយចិត្ត មិនបានកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុញ្ញាតៈឡើយ
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ គឺអភិជ្ឈនឹងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាម
 នូវបុគ្គលដែលមិនបានសង្រួម នូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តណា ភិក្ខុនោះក៏ប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្តនោះ រក្សានូវឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ដល់នូវសេច-
 ក្តីសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយគឺចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះប្រកបដោយឥន្ទ្រិយសំរេងប្រ-
 សើវនេះហើយ ទើបសោយចំពោះនូវសុខដែលមិនច្រឡំដោយកិលេស
 ក្នុងសន្តានចិត្ត ។ កាលភិក្ខុនោះឈានទៅមុខនឹងឈានថយក្រោយ ក៏
 មានសេចក្តីដឹងខ្លួន កាលក្រឡេកមើលទៅមុខនឹងក្រឡេកមើលទៅទិស
 ផ្សេង ។ ក៏មានសេចក្តីដឹងខ្លួន កាលអង្គញ្ជ័យដឹងនឹងលាវដឹង ក៏មាន
 សេចក្តីដឹងខ្លួន កាលទ្រទ្រង់នូវសង្ស័យជាត្រនីនិងចិវរ ក៏មានសេចក្តីដឹង
 ខ្លួន កាលបរិភោគ ផឹក ទំពាស្តី ដេញកំដេញប ក៏មានសេចក្តីដឹងខ្លួន
 កាលបន្ទោបង់នូវទុច្ចារៈនឹងបស្សវៈ ក៏មានសេចក្តីដឹងខ្លួន កាលដើរ រយរ
 អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយ នៅស្ងៀម ក៏មានសេចក្តីដឹងខ្លួន ។

(៧២) សោ ឥមំនា ច អរិយេន សីលក្កន្ធន
 សមន្មាគតោ ឥមំនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវេន
 សមន្មាគតោ ឥមំនា ច អរិយេន សតិសម្មជញ្ញេន
 សមន្មាគតោ វិវិកំ សេនាសនំ ភជនំ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ
 បព្វនំ កណ្តំ តិរិកុហំ សុសានំ វេនបន្តំ អត្តោកាសំ
 បលាលបុញ្ញំ ។ សោ បច្ឆាកន្តំ បិណ្ឌមាតប្បដិក្កន្ធនោ
 ជិសីនតិ បល្លង្គំ អាកុដិក្ខា ឧដ្ឋំ កាយំ បណិជាយ
 បរិមុខំ សតី ឧបជ្ឈបេត្វា ។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ
 បហាយ វិភតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហារតិ អភិជ្ឈាយ
 ចិន្តំ បរិសោធនតិ ។ ព្យាបាទបដោសំ បហាយ
 អព្យាបន្នចិត្តោ វិហារតិ សព្វប្បណក្ខតហិតាទុកម្បី
 ព្យាបាទបដោសា ចិន្តំ បរិសោធនតិ ។ ជីនមិទ្ធំ
 បហាយ វិភតជីនមិទ្ធោ វិហារតិ អាលោកសញ្ញា
 សតោ សម្មជាដោ ជីនមិទ្ធា ចិន្តំ បរិសោធនតិ ។
 ឧទ្ធចក្កក្កន្តំ បហាយ អនុទូតោ វិហារតិ អជ្ឈន្តិ
 វេបសន្តចិត្តោ ឧទ្ធចក្កក្កន្តា ចិន្តំ បរិសោធនតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(៧២) ភិក្ខុនោះប្រកបដោយសីលក្ខន្ធដ៏ប្រសើរនេះផង ប្រកប
 ដោយឥន្ទ្រិយសំរើរដ៏ប្រសើរនេះផង ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈដ៏ប្រ-
 សើរនេះផង តែងសេចក្តីទ្រទ្រង់សេនាសនៈស្ងាត់ គឺព្រៃ ម្លប់ឈើ ភ្នំ
 ជ្រោះភ្នំ រូងភ្នំ ព្រៃសួសាន ព្រៃឆ្ងាយ ទីវាល ទីគំនរចំបើង ។ ភិក្ខុ
 នោះត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុងវេលាព្រាយភក្ត្រក៏អង្គុយពែនក្នុង
 តម្រង់កាយត្រង់ តាំងស្មារតីឲ្យមានមុខឆ្មោះ (ទៅរកកម្មង្គាន) ។ ភិក្ខុ
 នោះលះបង់នូវអភិជ្ឈក្នុងលោក មានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា ជម្រះចិត្តឲ្យ
 ស្អាតចាកអភិជ្ឈា ។ លះបង់នូវព្យាបាទនឹងសេចក្តីប្រមូស្ត មានចិត្តមិន
 ព្យាបាទ មានសេចក្តីអនុគ្រោះសព្វសត្វដោយប្រយោជន៍ ជម្រះចិត្តឲ្យ
 ស្អាតចាកព្យាបាទនឹងសេចក្តីប្រមូស្ត ។ លះបង់នូវមិនមិច្ឆៈ គឺសេចក្តីងងឹយ
 នឹងឆោកងក់ មានចិត្តប្រាសចាកមិនមិច្ឆៈ មានសេចក្តីសំគាល់នូវពន្លឺ មាន
 សតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកមិនមិច្ឆៈ ។ លះបង់នូវទុច្ចត្ត-
 កក្កចៈ គឺសេចក្តីរាយមាយចិត្តនឹងសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មានចិត្តមិនរាយ
 មាយ មានចិត្តស្ងប់រៀបរៀងដ៏រឹងមាំ ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកទុច្ចត្តកក្កចៈ ។

ឧបសម្ព័ន្ធស្ស ពូជ្ឈបត្តិបកោមសុត្តេ ចតុបដ្ឋានំ

វិចិត្តំ បហាយ តិណ្ណវិចិត្តោ វិហរតិ អកម៌កដិ
កុសលេសុ ធម្មេសុ វិចិត្តោយ ចិត្តំ បរិសោធនតិ ។

[៧៣] សោ ឥមេ បញ្ច ដីវេណោ បហាយ
ចេតសោ ឧបត្តិលេសេ បញ្ចាយ ទុក្ខលីករណោ
វិវត្តេ កាមេហិ វិវត្ត អកុសលេហិ ធម្មេហិ
សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកដំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហរតិ ។ ឥទ្ធិ(១) វុច្ឆតិ ព្រាហ្មណ
តថាគតបទំ ឥតិបិ តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ តថា-
គតារញ្ញតិ ឥតិបិ ។ ន ត្រេវ តាវ អរិយស្សាវកោ
និដ្ឋំ កច្ឆតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ កកវា ស្វាគ្វាតោ កក-
វតា ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ កកវតោ សាវកសង្ឃេតិ ។
ចុន ចបំ ព្រាហ្មណ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារនំ វ្យាសមា
អន្តរុត្តំ សម្បសាននំ កេតសោ ឯកោធិការំ អវិតក្កំ
អវិចារំ សមាធិដំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធវ វិហរតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ ចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ រូបដ្ឋាន ៤

លះបង់នូវវិចិត្រច្នៃ គឺសេចក្តីឆ្លៀងឆ្នល់ ឆ្លងផុតចាកវិចិត្រច្នៃ អស់សេចក្តីសង្ស័យក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកវិចិត្រច្នៃ ។

(៧៣) ភិក្ខុនោះលះបង់នូវនិវរណៈទាំង៥នេះ ដែលជាគ្រឿងសៅហ្មងចិត្ត ធ្វើបញ្ញាឲ្យមានកំឡាំងថយ ហើយស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបានដល់នូវបឋមជ្ឈានប្រកបដោយវិតក្កៈនឹងវិចារៈ មានបីតិច្ឆ័យសុខៈ ដែលកើតអំពីវិវេកជាអារម្មណ៍សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះគឺថាគតហៅថា ស្នាមជើងរបស់ព្រះគឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាទីត្រដុសរបស់ព្រះគឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាស្នាមចាក់ដោយភ្នករបស់ព្រះគឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះឡើយ ព្រះអរិយសាវ័កតែងចូលចិត្តថា ព្រះមានព្រះភាគជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគលោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ប្រការមួយទៀត លុះភិក្ខុរម្ងាប់វិតក្កៈនឹងវិចារៈ រួចហើយ ក៏បានចូលទុតិយជ្ឈានជាទីផ្សរផង ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ញ៉ាំងចិត្តជាសមាធិឲ្យចម្រើនឡើង មិនមានវិតក្កៈនឹងវិចារៈ មានតែបីតិច្ឆ័យសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិប៉ុណ្ណោះ ។ បេ ។ ក៏បានចូលតតិយជ្ឈាន... ចូលចិត្តតតិយជ្ឈាន សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថ

ឥទ្ធិ វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ តថាគតបទំ ឥតិបិ តថាគត.
 ធិសេវិតំ ឥតិបិ តថាគតាវញ្ញិតំ ឥតិបិ ។ នត្រេវ
 តាវ អរិយស្មារតីកោ ធិដ្ឋំ កច្ចតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
 កកវា ស្វក្ខាតោ កកវតា ធិម្មោ សុប្បដិបន្នោ
 កកវតោ សាវកសង្ឃាតិ ។

[៧៤] សោ ឯវិ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ
 បរិយោធាតេ អនុដ្ឋលោ វិកត្វបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ
 កម្មដ៏យេ វិតេ អានេញ្ញប្បត្តេ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 ិតញ្ញាលាយ ចិត្តំ អភិធិដ្ឋាមេតិ ។ សោ(១) អនេកវិហិតំ
 បុព្វេនិវាសំ អនុស្សវតិ សេយ្យប្បទំ ឯកម្មំ ជាតិ
 ទ្វេបិ ជាតិយោ ។ បេ ។ ឥតិ សាគារំ សឧទ្ទេសំ
 អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សវតិ ។ ឥទ្ធម្មំ
 វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ តថាគតបទំ ឥតិបិ តថាគតធិសេវិតំ
 ឥតិបិ តថាគតាវញ្ញិតំ ឥតិបិ ។ នត្រេវ តាវ

១ អ លោ ឯវិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះគឺថាគតហៅថា ស្នាមជើងរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ
 ថាជាទីត្រដុសរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាស្នាមចាក់ដោយភ្នករបស់
 ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ។ មិនប៉ុន្តែប៉ុណ្ណោះឡើយ ព្រះអរិយសាវ័កតែង
 ចូលចិត្តថា ព្រះមានព្រះកាគ ជាសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះ
 កាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះ
 កាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។

(៧៤) កាលបើចិត្តតាំងខ្ជាប់ខ្ជួនបរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានកិលេស
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទំន់សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងធីង
 មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះបង្កាន់ចិត្តទៅ
 ដើម្បីបុព្វេនិវាសានុស្សត្រិញ្ញាណ ។ ភិក្ខុនោះក៏រក្សានូវបុព្វេនិវាសជាច្រើន
 ប្រការ គឺ រលឹកបាន១ ជាតិខ្លះ ២ ជាតិខ្លះ ។ បេ ។ ភិក្ខុនោះរលឹកបាន
 នូវបុព្វេនិវាសានុស្សត្រិជាច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងទទ្ទេស
 យ៉ាងនេះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះឯងគឺថាគតហៅថា ស្នាមជើង
 របស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាទីត្រដុសរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជា
 ស្នាមចាក់ដោយភ្នករបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះឡើយ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស ចូឡហត្ថិបរោបមសុត្តេ ចុត្តបរាគញាណំ

អរិយស្សាវតោ និដ្ឋំ កច្ចតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ កកវា
ស្វាត្វាតោ កកវតា ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ កកវតោ
សាវកសង្ឃាតិ ។

(៧៥) សោ ឯវិ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ
បរិយោទានេ អនុដ្ឋលោ វិភត្តបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ
កម្មជ័យេ វិតេ អាណេញប្បត្តេ សត្តានំ ចុត្តបចា-
តញ្ញាណាយ ចិត្តំ អភិជញ្ញាមេតិ ។ សោ ទិព្វេន
ចត្តិយា វិសុទ្ធលោ អតិក្កន្ធមាទុសកេន ។ បេ ។
យថាកម្មបកេ សត្តេ បជាធាតិ ។ ឥទម្បំ វុច្ចតិ
ព្រាហ្មណា តថាគតបទំ ឥតិបិ តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ
តថាគតារញ្ជិតំ ឥតិបិ ។ នត្រូវ តាវ អរិយស្សាវតោ
និដ្ឋំ កច្ចតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ កកវា ស្វាត្វាតោ កកវតា
ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ កកវតោ សាវកសង្ឃាតិ ។

ឧបម្មវត្ថុ ឬឡហត្ថិបទោបមសូត្រ បុគ្គបបាតញ្ញាណ

ព្រះអរិយសាវ័កតែងចូលចិត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃ
សាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។

(៧៥) កាលបើចិត្តតាំងខ្ជាប់ខ្ជួនបរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានកិលេស
ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទទេសមគ្គរដ្ឋលក្ខម ជាចិត្តនឹងធីន៍
មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះក៏បង្កើនចិត្តទៅ
ដើម្បីចូត្តបបាតញ្ញាណនៃសត្វទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះមានចក្ខុដូចជាទិព្វ
ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់នូវចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវសត្វ
ទាំងឡាយ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មរបស់ខ្លួន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
នេះឯង គឺថាគតហៅថា ស្នាមជើងរបស់ព្រះគឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាទី
ត្រជុំសររបស់ព្រះគឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាស្នាមចាក់ដោយភ្នក របស់ព្រះ
គឺថាគតដូច្នេះខ្លះ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះឡើយ ព្រះអរិយសាវ័កតែងចូលចិត្ត
ថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ
លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

(៧៦) សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ
 បរិយោទានេ អនង្គណេ វិភត្តបក្កិលេសេ មុទុក្ខតេ កម្ម-
 ជ័យេ បិតេ អាណេញប្បត្តេ អាសវំ ឧយញ្ញាណាយ
 ចិត្តំ អភិធិដ្ឋាមេតិ ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តំ យថាក្ខតំ
 បជាធាតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ
 អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ អយំ
 ទុក្ខនិរោធតាមិធិ បដិបទាតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ ។
 ឥមេ អាសវំ យថាក្ខតំ បជាធាតិ អយំ
 អាសវសមុទយោតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ អយំ
 អាសវនិរោធាតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ អយំ
 អាសវនិរោធតាមិធិ បដិបទាតិ យថាក្ខតំ បជាធាតិ ។
 ឥទម្បី វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ តថាគតបទំ ឥតិបិ
 តថាគតនិសេវិតំ ឥតិបិ តថាគតាវព្វិតំ ឥតិបិ ។
 ឧត្រេវ តាវ អរិយស្សាវកោ និដ្ឋង្គតោ ហោតិ ។
 អបិច ខោ និដ្ឋំ កច្ចតិ សម្មាសម្ពុទ្ធា កកវា
 ស្វាត្វាតោ កកវតា ធម្មោ សុប្បដិបន្នោ កកវតោ
 សាវកសង្ឃេតិ ។ តស្ស ឯវំ ជាធតោ ឯវំ បស្សតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(៧៦) កាលបើចិត្តតាំងខាប់ខ្លួន បរិសុទ្ធផ្លូវផ្លូវ មិនមានកិលេស
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទទេសមគ្គរដល់ការនាកម្ម ជាចិត្តនឹង
 ធីន៍ មិនញាប់ញ័រទៅតាមអារម្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុនោះក៏បង្ហើនចិត្ត
 ទៅដើម្បីអាសវក្ខយញ្ញាណ ។ ភិក្ខុនោះក៏ដឹងតាមពិតថា នេះជាទុក្ខ
 ដឹងតាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងតាមពិតថា នេះជាសេចក្តី
 រលត់ទុក្ខ ដឹងតាមពិតថា នេះជាបដិបទាឲ្យបានដល់នូវសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ។
 ដឹងតាមពិតថា នេះជាអាសវៈ ដឹងតាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើត
 អាសវៈ ដឹងតាមពិតថា នេះជាសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ ដឹងតាមពិតថា
 នេះជាបដិបទាឲ្យបានដល់នូវសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
 នេះឯងគិតថាគតហៅថា ស្នាមជើងរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាទី
 ត្រជុសរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាស្នាមចាក់ដោយភ្នក របស់ព្រះ
 តថាគតដូច្នេះខ្លះ ។ ព្រះអរិយសាវ័កលោកមិនត្រឹមតែចូលចិត្តដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអរិយសាវ័កតែងចូលចិត្តថា
 ព្រះមានព្រះភាគជា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោក
 ប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។ កាលភិក្ខុនោះដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ

ឧបម្ពវគ្គស្ស បូជ្ឈហត្ថិបទោបមសុត្តេ អាសវច្ចយញ្ញាណំ

កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ កាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ
អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ
ហោតិ ខីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ
ករណីយំ នាមរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជានិ ។ ឥទម្ហិ
វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ តថាគតបទំ ឥតិបិ តថាគតនិសេវិតំ
ឥតិបិ តថាគតាវត្ថុតំ ឥតិបិ ។ ឯត្តាវតា ខោ
ព្រាហ្មណ អរិយស្សាវកោ និដ្ឋង្គតោ ហោតិ សម្មា-
សម្ពុទ្ធោ កកវា ស្វាគ្គាតោ កកវតា ឆន្ទោ សុប្បដិបន្នោ
កកវតោ សាវកសង្ឃាតិ ។ ឯត្តាវតា ខោ ព្រាហ្មណ
ហត្ថិបទោបមោ វិត្តារេន បរិច្ចរោ ហោតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ ចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ អាសវិច្ឆយញ្ញាណ

ចិត្តក៏ផុតស្រឡះចាកកាមាសវៈ (គ្រឿងត្រាំគឺកាម) ផង ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ
 ចាកកវាសវៈ (គ្រឿងត្រាំគឺកត) ផង ចិត្តក៏ផុតស្រឡះចាកអវិជ្ជាសវៈ
 (គ្រឿងត្រាំគឺអវិជ្ជា) ផង កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹងក៏កើត
 ឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ភិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់ថា កំណើតអស់
 ហើយ មគ្គព្រហ្មចារ្យអាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡស-
 ភិច្ចអាត្មាអញក៏បានធ្វើស្រេចហើយ ករណីយកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះឯង
 តថាគតហៅថា ស្នាមជើងរបស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាទីគ្រុឌុស
 របស់ព្រះតថាគតដូច្នេះខ្លះ ថាជាស្នាមចាក់ដោយភ្នែករបស់ព្រះតថាគត
 ដូច្នេះខ្លះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះអរិយសាវ័កតែងចូលចិត្តដោយ
 ហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
 ព្រះធម៌ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងប្រពៃហើយ ព្រះសង្ឃ
 សាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ លោកប្រតិបត្តិប្រពៃហើយ ។ ម្នាល
 ព្រាហ្មណ៍ ធម៌ដែលមានឧបមាដូចស្នាមជើងដំរី ពេញបរិបូណ៌ដោយ
 ពិស្តារ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

(៧៧) ឯវំ វុត្តេ ជាណុស្សោណំ ព្រាហ្មណោ ក-
 កុវុទ្ធិំ ឯតទេវោច អភិក្កន្ធិំ ភោ តោតម អភិក្កន្ធិំ ភោ
 តោតម សេយ្យថាបិ ភោ តោតម ធិក្កជ្ជនំ វា
 ឧក្កដេយ្យ បដិច្ឆន្ធិំ វា វិវេយ្យ មុទ្ធិស្ស មក្ខំ អា-
 ចិត្តេយ្យ អន្ធការេ វា តេលប្បដ្ឋោតំ ជារេយ្យ ចក្ក-
 មន្តោ រូបាធិ ធិក្កន្ធិតិ ឯវមេវំ ភោតា តោតមេន
 អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ឯសាហំ កក-
 វុទ្ធិំ តោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ញំ ភិក្ខុសង្ឃញ្ញំ ឧ-
 បាសកំ មិ កវំ តោតមោ ជារេតុ អជ្ជតត្ថេ ចាណុ-
 បេតិ សរណាផ្គតន្តិ ។

ចូឡហត្ថិបទោបមស្កន្តំ សុត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមទិកាយ មូលបទដ្ឋកថាៈ

(៧៧) កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 ជាណុស្សរណ៍ព្រាហ្មណ៍ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា
 បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពីព្រះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពីព្រះ
 ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយដោយ
 អនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ គួរនាដូចជាគេផ្សាររបស់ដែលផ្គាប់ ឬបើក
 បង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង ពុំនោះដូចជាគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ពុំ
 នោះសោតដូចជាគេទ្រាលប្រទីបក្នុងទីងងឹតដោយគិតថា ឬរសអ្នកមាន
 ចក្ខុ តែងឃើញនូវរូបទាំងឡាយបាន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ សូមដល់នូវព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹងទីរលឹក សូម
 ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថាជាឧបាសក ដល់សរណគមន៍
 ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមអំពីថ្ងៃនេះទៅ ។

២ ចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ ទី ៧ ។

អដ្ឋមី មហាហត្ថិបទោបមសុត្តំ

(៧៨) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាវា-
មេ ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សាវីបុត្តោ ភិក្ខុ អា-
មន្តេសិ អារុសោ ភិក្ខុវេតិ ។ អារុសោតិ ខោ តេ
ភិក្ខុ អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស បច្ឆស្ស័សំ ។ អា-
យស្មា សាវីបុត្តោ ឯតទរោច សេយ្យថាបិ អារុសោ
យានិ កានិចំ ជង្គលានិ^(១) ចាណានិ បទជាតានិ
សព្វានិ តានិ ហត្ថិបទេ សមោជានិ កច្ចនិ ហត្ថិបទិ
តេសំ អកុមក្ខាយតិ យទិទំ មហន្តត្ថេន ឯវមេវ
ខោ អារុសោ យេ កេចិ កុសលា ធម្មា សព្វេ តេ
ចត្វសុ អរិយសច្ចេសុ សង្ខហំ កច្ចនិ កតមេសុ
ចត្វសុ ធុត្តេ អរិយសច្ចេ ធុត្តសមុទយេ អរិយសច្ចេ
ធុត្តនិរោធម អរិយសច្ចេ ធុត្តនិរោធតាមិនិយា បដិប-
បាយ អរិយសច្ចេ ។

មហាបាតិបទោបមស្ថត្រ ទី ៨

(៧៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងជេតវនាម របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ព្រះសាវីបុត្រមានអាយុ ហៅភិក្ខុទាំង
ឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយមានអាយុ ។ ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ
បានទទួលស្តាប់ថេរវាចានៃព្រះសាវីបុត្រមានអាយុថា បពិត្រលោកមាន
អាយុ ។ ព្រះសាវីបុត្រមានអាយុ មានថេរវាចាដូច្នេះថា នៃអ្នកទាំង
ឡាយមានអាយុ ស្នាមជើងទាំងឡាយណាមួយ របស់ពួកសត្វដែលនៅ
លើផ្ទៃផែនដី ស្នាមជើងទាំងអស់នោះ តែងប្រជុំចុះក្នុងស្នាមជើងដំរី
ស្នាមជើងដំរីប្រាកដជាវិសេសជាងស្នាមជើង នៃសត្វទាំងអម្បាលនោះ
ព្រោះស្នាមជើងដំរីនោះជាស្នាមជើងធំ ដូចម្តេចមិញ ម្ចាស់អ្នកទាំង
ឡាយមានអាយុ កុសលធម៌ទាំងឡាយណានីមួយ កុសលធម៌ទាំង
អស់នោះ តែងសង្រ្គោះចូលក្នុងអរិយសច្ច់ទាំង ៤ ដូច្នោះឯង អរិយសច្ច់
ទាំង ៤ តើដូចម្តេចខ្លះ គឺ ទេកអរិយសច្ច ១ ទេកសមុទេយអរិយសច្ច ១
ទេកនិរោធអរិយសច្ច ១ ទេកនិរោធគាមិនីបជិបទាអរិយសច្ច ១ ។

[៧៩] កតមោវាសោ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ជាតិបិ
 ទុក្ខា ជរាបិ ទុក្ខា មរណំ^(១) ទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សទាយាសាបិ ទុក្ខា យម្បីច្នំ ន លភតិ តម្បី
 ទុក្ខំ សង្ខតេន បញ្ចាទានក្ខន្ធា^(២) ទុក្ខា ។ កតមេ
 ចាវាសោ បញ្ចាទានក្ខន្ធា សេយ្យម្ពំនំ រូប្យទាន-
 ក្ខន្ធា វេទ្ខន្យទានក្ខន្ធា សញ្ញាទានក្ខន្ធា សង្ខា-
 រូប្យទានក្ខន្ធា វិញ្ញាណ្យទានក្ខន្ធា ។ កតមោ
 ចាវាសោ រូប្យទានក្ខន្ធា ចត្តារិ ច មហាក្ខតានំ
 ចត្ថំ ច មហាក្ខតានំ ឧទាទារ្យបិ^(៣) ។ កតមេ
 ចាវាសោ ចត្តារោ មហាក្ខតា បឋវីធាតុ អាកាសធាតុ
 តេជោធាតុ វាយោធាតុ ។

[៨០] កតមោ ចាវាសោ បឋវីធាតុ ។ បឋវី-
 ធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា សិយា ពាហិរា ។ ក-
 តមោ ចាវាសោ អជ្ឈត្តិកា បឋវីធាតុ ។ យំ អជ្ឈត្តិ

១ ឧ. មរណម្បី ។ ២ ម. បញ្ចាទានក្ខន្ធាបិ ។ ៣ ឧ. ម. ឧបាទាយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(៧៩) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ទុកអរិយសច្ច តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ជាគិគីសេចក្តីកើតជាទុក្ខ ១ ជរាគីសេចក្តីគ្រាំគ្រាជាទុក្ខ ១ មរណៈ
 គីសេចក្តីស្លាប់ជាទុក្ខ ១ សោកៈគីសេចក្តីវិន័យស្លាប់ជាទុក្ខ ១ បរិទេវៈគី
 សេចក្តីខ្សឹកខ្សួលជាទុក្ខ ១ ទុក្ខៈគីសេចក្តីលំបាកកាយជាទុក្ខ ១ ទោម-
 នស្សត្រីសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តជាទុក្ខ ១ ទុបាយាសៈគីសេចក្តីតានតឹងចិត្តជា
 ទុក្ខ ១ បុគ្គលប្រាថ្នានូវរបស់ណាមិនបាន របស់នោះនាំមកនូវទុក្ខ ១
 ដោយសេចក្តីបំប្រញ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ ចាត់ជាទុក្ខ ១ ។ ម្នាល
 អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ទុបាទានក្នុងទាំងឡាយ ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ គី
 រូបចាត់ជាទុបាទានក្នុង ១ វេទនាចាត់ជាទុបាទានក្នុង ១ សញ្ញាចាត់ជា
 ទុបាទានក្នុង ១ សង្ខារចាត់ជាទុបាទានក្នុង ១ វិញ្ញាណចាត់ជាទុបាទា-
 នក្នុង ១ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ រូបចាត់ជាទុបាទានក្នុង ដូចម្តេច
 ខ្លះ គីពួកមហាក្ខត្រូប៤ នឹងទុបាទាយរូប គីរូបដែលអស្រ័យនឹងមហាក្ខត-
 រូបទាំង ៤ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ មហាក្ខត្រូបទាំង ៤ ដូច
 ម្តេចខ្លះ គីបឋវីធាតុ ១ អាបេធាតុ ១ តេជោធាតុ ១ វាយោធាតុ ១ ។

(៨០) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បឋវីធាតុ តើដូចម្តេច ។
 គីបឋវីធាតុខាងក្នុងក៏មាន បឋវីធាតុខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលអ្នកទាំង
 ឡាយមានអាយុ បឋវីធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធាតុណាជាខាង

ឧបម្ពវគ្គស្ស មហាបត្តិបទោបមសុត្តេ បឋវីធាតុ

បច្ចុត្តំ កក្កុលំ ទរិកតំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យមីទំ
 កេសា លោមា ធា ធិន្តា តថា មិសំ ញា
 អដ្ឋំ អដ្ឋមិញ្ចំ វត្តំ ហធរិយំ យក្កនំ កិលោមកំ
 មហាតំ បដ្ឋាសំ អដ្ឋំ អន្តតុលំ ឧទរិយំ កវីសំ
 យំ វា បនព្វាម្បិ កិញ្ចំ អដ្ឋត្តំ បច្ចុត្តំ កក្កុលំ
 ទរិកតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វត្តតារុសោ អដ្ឋត្តកា ប-
 ឋវីធាតុ ។ យា ចេវ ខោ បន អដ្ឋត្តកា បឋវីធាតុ
 យា ច ពាហិរា បឋវីធាតុ បឋវីធាតុវេសោ ។ តំ
 ធនំ មម ធនេសោហមស្មី ន មេសោ អត្តាតិ ឯ-
 វមេតំ យថាភ្នំតំ សម្មប្បញ្ញាយ ធម្មតំ ។ ឯវមេតំ
 យថាភ្នំតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា បឋវីធាតុយា
 ឯត្ថំធម្មតំ បឋវីធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។ ហោតិ ខោ
 សោ អារុសោ សមយោ យំ ពាហិរា អាថោធាតុ
 បធុត្តតិ អន្តរហិតា តស្មី សមយោ ពាហិរា ប-
 ឋវីធាតុ ហោតិ ។ តស្មា ហិ ធាម អារុ-
 សោ ពាហិរាយ បឋវីធាតុយា តាវ មហាល្លិកាយ

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថបទោបមសូត្រ បបរីធាតុ

ក្នុងអាស្រ័យនៅខ្លួន ជាបសវនី ជាបសវន្ត្រាតត្រាត ដែលវិញ្ញាណ
 ចូលទៅកាន់យក គឺសក់ទាំងឡាយ រោមទាំងឡាយ ក្រចកទាំងឡាយ
 ធ្មេញទាំងឡាយ ស្បែក សាច់ សរសៃទាំងឡាយ ឆ្អឹងទាំងឡាយ
 ខួរក្នុងឆ្អឹង ទាច បេះដូង ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះ
 វៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ឬក៏ធាតុដទៃណាមួយ ជាខាងក្នុង
 អាស្រ័យនឹងខ្លួន ជាបសវនី ជាបសវន្ត្រាតត្រាត ដែលវិញ្ញាណចូល
 ទៅកាន់យក ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ នេះហៅថា បបរីធាតុ
 ខាងក្នុង ។ បបរីធាតុខាងក្នុងណាត្តិ បបរីធាតុខាងក្រៅណាត្តិ
 ធាតុទាំងពីរនេះ⁺ ឈ្មោះថាបបរីធាតុតែម្យ៉ាង ។ ភិក្ខុឃ្លើញបបរីធាតុ
 នេះ⁺ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ធាតុនោះឯង មិនមែន
 ជាបសវន្ត្រាត នេះមិនមែនជាអាត្មាអញ នេះមិនមែនខ្លួនរបស់អញ ។
 លុះឃើញបបរីធាតុនេះ⁺ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះហើយ
 តែងនឿយ ណាយក្នុងបបរីធាតុ ធ្វើចិត្តឲ្យធុញទ្រាន់ក្នុងបបរីធាតុ ។
 ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ អាប្តាធាតុខាងក្រៅជារង្វង់ក្នុងសម័យ
 ណា បបរីធាតុខាងក្រៅក៏រលាយទៅក្នុងសម័យនោះ ។ ម្នាលអ្នកទាំង
 ឡាយមានអាយុ អម្បាលបបរីធាតុខាងក្រៅនោះ ជាបសវនីដល់ម្ល៉ោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អនិច្ចតា បញ្ញាយិស្សតិ ខយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ វយ.
 ធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ។
 កី បនិមស្ស មត្តជ្ជកស្ស កាយស្ស តណ្ហាចានិន្ទស្ស
 អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មីតិ វា អថខុស្ស នោ
 តេវេត្ថ ហោតិ ។ តញ្ចេ អារុសោ ភិក្ខុំ បរេ អក្កោសន្តិ
 បរិកាសន្តិ រោសេន្តិ វិហោសេន្តិ ។ សោ ឯវិ
 បដានាតិ ឧប្បដ្ឋា ខោ មេ អយំ សោតសម្មស្សដា
 ទុក្ខា វេទនា សា ច ខោ បដិច្ច នោ អប្បដិច្ច
 កី បដិច្ច ដស្សំ បដិច្ច ។ សោបិ ខោ ដស្សោ(១)
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ វេទនា អនិច្ចាតិ បស្សតិ សញ្ញា
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ សង្ខារ អនិច្ចាតិ បស្សតិ
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ តស្ស ធាតាវច្ឆណាមេវ
 ចិត្តំ បក្ខន្ធតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ(២) ។

១ ឧ. ម. សោ ធិស្សោ ។ ២ ឧ. ម. អនិម្ពច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្តេចគង់មានសភាពមិនទៀង ជាធម្មតា គង់មានសភាពអស់ទៅ ជា
ធម្មតា គង់មានសភាពសូន្យទៅ ជាធម្មតា គង់មានសភាពប្រែប្រួល
ជាធម្មតា ។ ចំណង់បើកាយ ដែលតាំងនៅបន្តិចបន្តួចនេះ ភិក្ខុនឹង
ប្រកាន់ ដោយតណ្ហាថាអញ ថារបស់អញ ថាអញមាន ដូចម្តេចបាន
(កាលបើគិតដូច្នេះហើយ) សេចក្តីប្រកាន់ ដោយអំណាចតណ្ហា មាន៖
ទិដ្ឋិ ក្នុងបឋវីធាតុជាខាងក្នុងនេះ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមានឡើយ ។
ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើជនទាំងឡាយដទៃដែរ ប្រទេច
ខ្លាំងខ្លប់ បៀតបៀន ភិក្ខុនោះ ។ ភិក្ខុនោះតែងជឿយ៉ាងនេះថា
ទុក្ខវេទនាកើតអំពីសោតសម្បជញ្ញៈនេះ កើតឡើងដល់អាត្មាអញហើយតើ
ក៏វេទនានោះអាស្រ័យហេតុ ឬមិនមែនមិនអាស្រ័យហេតុទេ អាស្រ័យ
ហេតុអ្វី គឺអាស្រ័យផស្សៈ ។ ភិក្ខុនោះឯងឃើញថាផស្សៈមិនទៀង
ឃើញថាវេទនាក៏មិនទៀង ឃើញថាសញ្ញាក៏មិនទៀង ឃើញថាសង្ខារ
ទាំងឡាយក៏មិនទៀង ឃើញថាវិញ្ញាណក៏មិនទៀង ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏
ស្តុះស្តាជ្រះថ្លា បិតនៅព្រម ស៊ប់ស្ទួននៅក្នុងការម្សឺណ៍គឺធាតុនោះឯង

ឧបម្ពវត្តស្ស មហាហត្ថិបទោបមសុត្តេ បឋវីធាតុ

តញ្ចោ អារុសោ ភិក្ខុំ បរេ អនិដ្ឋេហិ អកក្កេហិ
អមនាបេហិ សមុទាចរន្តិ ទាលិសម្មស្សនបិ លេខុ-
សម្មស្សនបិ ទណ្ហសម្មស្សនបិ សត្តសម្មស្សនបិ ។
សោ ឯវំ បដាធាតុ តថាក្ខតោ ខោ អយំ កាយោ
យថាក្ខតស្មី កាយេ ទាលិសម្មស្សនបិ កមន្តិ
លេខុសម្មស្សនបិ កមន្តិ ទណ្ហសម្មស្សនបិ កមន្តិ
សត្តសម្មស្សនបិ កមន្តិ ។ វុត្ថំ ខោ បនេតំ ភក្កវតា
កកក្ខបមេ^(១) ឡិវនេ ឧកតោទណ្ហកេន បេបិ
ភិក្ខុវេ កកកេន ចោរា ឡិចរកា អង្គមង្គានិ
ឡិក្កន្តេយ្យំ តត្រាបិ^(២) យោ មនោ បនោសេយ្យ ន
មេ សោ តេន សាសនំ តរោតិ ។ អារន្តិ ខោ
បន មេ វិរិយំ ភវិស្សតិ អសល្លំ ឧបដ្ឋិតា
សតិ អប្បម្ពដ្ឋា^(៣) បស្សនោ កាយោ អសារនោ

១ ឧ. ម. កកក្ខបមោវិទេតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. តត្របិ ។ ៣ ឧ. អសម្ពដ្ឋាតិ ទិស្សតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថិបទោបមសូត្រ បឋវីធាតុ

ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើដន់ទាំងឡាយដទៃ បៀតបៀនភិក្ខុ
 នោះ ដោយសម្មស្សវដ្ឋក្តី ដោយសម្មស្សវដ្ឋដ៏ក្តី ដោយសម្មស្សវដ្ឋបង្កក្តី
 ដោយសម្មស្សវគ្រឿងសស្ត្រាភ័ក្តី ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ
 មិនជាទីគាប់ចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាយនេះឯង
 ជាធម្មជាតិសម្រាប់រងសម្មស្សវដ្ឋខ្លះ សម្រាប់រងសម្មស្សវដ្ឋដ៏ខ្លះ សម្រាប់
 រងសម្មស្សវដ្ឋម្យងខ្លះ សម្រាប់រងសម្មស្សវគ្រឿងសស្ត្រាខ្លះ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ បានជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏ការនេះ ទុកក្នុង
 តុល្ល ដែលមានឧបមាដូចរណារ ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើ
 ចោរទាំងឡាយ ជាអ្នកធ្វើអំពើថោកទាប គប្បីអារអយវៈតូចធំទាំង
 ឡាយ ដោយរណារដែលមានដងទាំងពីរខាង ភិក្ខុណាមួយ មាន
 ចិត្ត (មិនអត់ធន់) ប្រទូស្តកាយព្រោះដង្ហើម ដែលពួកចោរអារនោះ ភិក្ខុ
 នោះឈ្មោះថាមិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់គាត់ថាគត ដោយហេតុដែលមិន
 អត់ធន់នោះ ។ ភិក្ខុនោះគិតថា សេចក្តីព្យាយាមដែលអាត្មាអញប្រារព្ធ
 ហើយ មិនផ្ទុយឡើយ សតិដែលអាត្មាអញតាំងខ្ជាប់ហើយ មិន
 ភ្លាំងភ្លាត់ឡើយ កាយដែលស្ងប់ស្ងាត់ហើយ មិនរសាបរសល់ឡើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកត្តំ កាមំទានំ ឥមស្មី កាយេ

ចាណំសម្មស្សាបំ កមន្តុ លេខុសម្មស្សាបំ កមន្តុ

ទណ្ឌសម្មស្សាបំ កមន្តុ សត្តសម្មស្សាបំ កមន្តុ

ករិយតិ ហិទំ ពុទ្ធានំ សាសនន្តំ ។ តស្ស

ចេ អាវុសោ ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ ឯវំ

ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា

កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន

សិរិជ្ជតិ សិរេតិ អាចជ្ជតិ អលាភា វត មេ ន វត

មេ លាភា ធិល្បទ្ធំ វត មេ ន វត មេ សុលទ្ធំ

យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធំ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ

អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ចិត្តដែលតំកល់នឹងហើយ ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ឥឡូវនេះ ទោះ
 សម្មស្សវដ្តត្រូវក្តី សម្មស្សជុំដីត្រូវក្តី សម្មស្សដង្កូវត្រូវក្តី សម្មស្សគ្រឿង
 សស្រ្តាត្រូវក្តី ត្រង់កាយនេះ (ក៏ត្រូវ) ចុះ អញនៅតែធ្វើតាមពុទ្ធសា-
 សនានេះ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ កាលបើភិក្ខុនោះរលឹកនូវ
 ព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះ
 ហើយ ទុបេក្ខាដែលអាស្រ័យនឹងកុសល^(១) ក៏មិនទាន់តាំងនៅនឹងបាន ។
 ភិក្ខុនោះក៏តក់ស្លុត ដល់នូវសេចក្តីសង្វេគដោយហេតុនោះថា ឧហ្ម្ម⁺ យើង
 ជាមនុស្សឥតលាភ ឧហ្ម្ម⁺ យើងជាមនុស្សមិនមានលាភ ឧហ្ម្ម⁺ អត្តភាព
 ជាមនុស្ស យើងបានដោយកម្រ ឧហ្ម្ម⁺ អត្តភាពជាមនុស្ស យើងមិន
 មែនបានដោយងាយទេ ត្រង់ដែលអាត្មាអញរលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ
 រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទុបេក្ខា

១ ត្រង់ដែលថា ទុបេក្ខាអាស្រ័យកុសលនោះ បានដល់វិបស្សនូបេក្ខា នឹងឆ្លងបេក្ខាទាំង២
 នេះ ។ ឆ្លងបេក្ខា ១ នេះ គឺរបស់ព្រះវិណាស្រពលោកមិនត្រេកអរ មិនទោមនស្ស ក្នុង
 ឥដ្ឋារម្មណ៍នឹងអធិដ្ឋារម្មណ៍ឡើយ ។ វិចិត្រត្រូវតាំងវិបស្សនារបស់ខ្លួនទុកក្នុងឆ្លងបេក្ខា របស់
 ព្រះវិណាស្រពនោះដោយកំឡាំងសេចក្តីព្យាយាម នឹងសម្រេចដោយការវិនា ។ អន្តិកថា ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស មហាហត្ថបទេបមសុត្តេ បបរិពាត

កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិភិ ។ សេយ្យថាបិ
 អាវុសោ សុណិសា សស្សរិ^(១) ទិស្វា សិរិជ្ជតិ សិវេតំ
 អាបជ្ជតិ ឯវមេវ ខោ អាវុសោ តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ ឯវំ
 ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ
 អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ ។
 សោ តេន សិរិជ្ជតិ សិវេតំ អាបជ្ជតិ អលាភា វត
 មេ ន វត មេ លាភា ទុល្លទ្ធិ វត មេ ន វត មេ
 សុលទ្ធិ យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ
 អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា
 កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិភិ ។ តស្ស ចេ
 អាវុសោ ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ
 អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា
 កុសលនិស្សិតា សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន អត្តមនោ
 ហោតិ ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុនោ
 ពហុកតិ ហោតិ ។

១ ឧ. ម. សស្សរិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថបទោបមសូត្រ បឋវីជាតុ

ដែលអាស្រ័យនឹងកុសល ក៏មិនទាន់តាំងនៅនឹងបាន ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ដូចស្រីជាកូនប្រសា ឃើញឥតកក្កើតហើយ ក៏
 ភក់ស្លុតដល់នូវសេចក្តីព្រួយបារម្ភ ដូចម្តេចមិញ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ
 មានអាយុ កាលបើភិក្ខុនោះ រលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌
 យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទេវតាដែលអាស្រ័យនឹង
 កុសល ក៏មិនតាំងនៅនឹងបាន ដូច្នោះឯង ។ ភិក្ខុនោះភក់ស្លុត ដល់នូវ
 សេចក្តីសង្វេគ ដោយហេតុនោះថា ឧហ្ម្មា⁺ អាត្មាអញជាមនុស្សឥតលាភ
 ឧហ្ម្មា⁺ អាត្មាអញជាមនុស្សឆ្នែងលាភ ឧហ្ម្មា⁺ អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មា
 អញបានដោយកម្រ ឧហ្ម្មា⁺ អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មាអញមិនបានដោយ
 ងាយទេ ត្រង់ដែលអាត្មាអញ រលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌
 យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទេវតាដែលអាស្រ័យ
 នឹងកុសល ក៏មិនទាន់តាំងនៅមាំ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ
 បើភិក្ខុនោះ រលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹក
 នូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទេវតាដែលអាស្រ័យនឹងកុសល ក៏តាំង
 នៅមាំបាន ។ ភិក្ខុនោះមានចិត្តត្រេកអរដោយហេតុនោះ ។ ម្នាលអ្នក
 ទាំងឡាយមានអាយុ ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា
 ភិក្ខុនោះធ្វើរឿយៗហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទដ្ឋកថា

(៨០) កតមា ចារុសោ អាថោធាតុ ។
 អាថោធាតុ សិយា អជ្ឈត្តិកា សិយា ពាហិរា ។
 កតមា ចារុសោ អជ្ឈត្តិកា អាថោធាតុ ។ យំ
 អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ អាថោ អាថោគតំ ឧបាទិទ្ធិំ សេយ្យដីទិ
 ចិត្តំ សេម្ហំ បុព្វេ លាហិតំ សេនោ មេនោ អស្ស
 វសា ខេន្នោ សិដ្ឋាណិកា លសិកា មុត្តំ យំ វា
 បទពាម្បំ កិញ្ចំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ អាថោ អាថោគតំ
 ឧបាទិទ្ធិំ អយំ វុត្តតារុសោ អជ្ឈត្តិកា អាថោធាតុ ។
 យា ចេវ ខោ បទ អជ្ឈត្តិកា អាថោធាតុ យា ច
 ពាហិរា អាថោធាតុ អាថោធាតុវេវសោ ។ តំ នេតំ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
 យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ យថា-
 ក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាថោធាតុយា ទិព្វន្តតិ
 អាថោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។ ហោតិ ខោ សោ
 អារុសោ សមយោ យំ ពាហិរា អាថោធាតុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសក

(៨១) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ អាបុរាណគុក្កីដូចម្តេច ។

អាបុរាណគុខាងក្នុងក៏មាន អាបុរាណគុខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ អាបុរាណគុខាងក្នុង ដូចម្តេចខ្លះ ។ ធាតុណាដែលជាខាងក្នុង ដែលអាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក ឬមានសភាពប្រហែលនឹងទឹក ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក គឺប្រមាត់ ស្មេស្ម ខ្លះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបោរ ទឹកលំអិល ទឹកមូត្រ ឬក៏ធាតុដទៃណាមួយជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក ឬមានសភាពប្រហែលនឹងទឹក ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ នេះហៅថា អាបុរាណគុខាងក្នុង ។ ក៏អាបុរាណគុខាងក្នុងណាភ្នំ អាបុរាណគុខាងក្រៅណាភ្នំ ធាតុទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថា អាបុរាណគុ តែមួយយ៉ាង ។ ភិក្ខុគួរឃើញអាបុរាណគុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្លះឯងមិនមែនជាបស់អញ នេះក៏មិនមែនជាអញ ខ្លួននោះមិនមែនជាបស់អញ ។ លុះភិក្ខុនោះឃើញអាបុរាណគុទាំងពីរនេះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះហើយ តែងនឿយណាយក្នុងអាបុរាណគុ ធ្វើចិត្តឱ្យធុញក្នុងអាបុរាណគុ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលអាបុរាណគុខាងក្រៅ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាហត្ថិបទោបមសុត្តេ អាពោធា។

បក្កប្បតិ សា តាមម្បី វហតិ និកមម្បី វហតិ នកម្បី
 វហតិ ជនបទម្បី វហតិ ជនបទប្បនេសម្បី វហតិ ។
 ហោតិ ខោ សោ អាវុសោ សមយោ យំ មហាសមុទ្រ
 យោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ ទ្វិយោជន-
 សតិកានិបិ ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ តិយោជនសតិកា-
 និបិ ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ ចតុយោជនសតិកានិបិ
 ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ បញ្ចយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ
 ឡិក្ខច្ឆន្តិ ឆយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ
 សត្តយោជនសតិកានិបិ ឧទកានិ ឡិក្ខច្ឆន្តិ ។ ហោតិ
 ខោ សោ អាវុសោ សមយោ យំ មហាសមុទ្រ
 សត្តតាលម្បី ឧទកំ សណ្ឋាតិ ឆត្តាលម្បី ឧទកំ
 សណ្ឋាតិ បញ្ចតាលម្បី ឧទកំ សណ្ឋាតិ ចតុតាលម្បី
 ឧមកំ សណ្ឋាតិ តិតាលម្បី ឧទកំ សណ្ឋាតិ
 ទ្វិតាលម្បី ឧទកំ សណ្ឋាតិ តាលមត្តម្បី ឧទកំ
 សណ្ឋាតិ ។ ហោតិ ខោ សោ អាវុសោ សមយោ

ឧបម្ពវត្ថុ មហាបតិបទោបមសូត្រ អាបោធាតុ

ដោរជន់ឡើងហើយ អាបោធាតុនោះ ក៏លិចស្រុកខ្លះ លិចនិគមខ្លះ
 លិចនគរខ្លះ លិចជនបទខ្លះ លិចជនបទនឹងប្រទេសខ្លះ ។ ម្ចាស់អ្នក
 ទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលទឹកក្នុងមហាសមុទ្រមានជម្រៅ ១០០
 យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន ទឹកមានជម្រៅ ២០០ យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន
 ទឹកមានជម្រៅ ៣០០ យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន ទឹកមានជម្រៅ ៤០០
 យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន ទឹកមានជម្រៅ ៥០០ យោជន៍ រីឯទៅក៏
 មាន ទឹកមានជម្រៅ ៦០០ យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន ទឹកមានជម្រៅ
 ៧០០ យោជន៍ រីឯទៅក៏មាន ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយ មានអាយុ
 ចួនកាលទឹកមានជម្រៅ ៧ ដើមត្នោត ដក់នៅក្នុងមហាសមុទ្រខ្លះ ទឹក
 មានជម្រៅ ៦ ដើមត្នោតដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៥ ដើមត្នោតដក់នៅ
 ខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៤ ដើមត្នោតដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៣ ដើម
 ត្នោតដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ២ ដើមត្នោតដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ
 ១ ដើមត្នោតដក់នៅខ្លះ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាល

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

យំ មហាសមុទ្ទេ សុត្តន្តោវសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ
 ធម្មោវសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ បញ្ចោវសម្មំ ឧទកំ
 សណ្ឋាតំ ចតុប្បោវសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ តិច្ចា-
 វសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ ទ្វិច្ចោវសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ
 ចោវសម្មត្ថម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ ។ ហោតិ ខោ
 សោ អារុសោ សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ អឡុច្ចោ-
 វសម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ កងមត្តម្មំ ឧទកំ
 សណ្ឋាតំ ជន្មមត្តម្មំ ឧទកំ សណ្ឋាតំ តោប្បក-
 មត្តម្មំ^(១) ឧទកំ សណ្ឋាតំ ។ ហោតិ ខោ សោ
 អារុសោ សមយោ យំ មហាសមុទ្ទេ អង្គលីបត្វតេ-
 មនមត្តម្មំ ឧទកំ ន ហោតិ ។ តស្សា ហិ នាម
 អារុសោ ពាហិរាយ អាចោជានុយា តាវ មហាល្មិ-
 កាយ អនិក្ខតា បញ្ញាយិស្សតិ ខយធម្មតា បញ្ញា-
 យិស្សតិ វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ វិបរិណាមធម្មតា
 បញ្ញាយិស្សតិ ។ កី បនិមស្ស មត្តជ្ជកស្ស
 កាយស្ស តត្ថាទានិទ្ធស្ស អហន្តំ វា មមន្តំ វា

១. ខ. ពោធិមត្តម្មំ ។ ម. ពោធិមត្តម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទឹកមានជម្រៅ ៧ ដំហរបុរសដក់នៅក្នុងមហាសមុទ្រខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៦ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៥ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៤ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ៣ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ២ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ទឹកមានជម្រៅ ១ ដំហរបុរសដក់នៅខ្លះ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលទឹកមានជម្រៅពាក់កណ្តាលដំហរបុរសដក់នៅ ក្នុងមហាសមុទ្រខ្លះ ទឹកមានប្រមាណត្រឹមចង្កេះដក់នៅខ្លះ ទឹកមានប្រមាណត្រឹមជង្គង់ដក់នៅខ្លះ ទឹកមានប្រមាណត្រឹមភ្នែកគោរដក់នៅខ្លះ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលទឹកគ្រាន់តែសើមថ្នាំងម្រាមដៃ (ដក់នៅ) ក្នុងមហាសមុទ្រមិនមានឡើយក៏មានដែរ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ សូម្បីអាបោធាតុខាងក្រៅនោះជាបស់ធំដល់ម្ល៉ោះ គង់មានសភាពមិនទៀងជាធម្មតា គង់មានសភាពអស់ទៅជាធម្មតា គង់មានសភាពសូន្យទៅជាធម្មតា គង់មានសភាពប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ចំណង់បើកាយដែលតាំងនៅបន្តិចបន្តួចនេះ ភិក្ខុនឹងប្រកាន់ដោយតណ្ហាថាអញ ថារបស់អញ ថាអញ

ឧបច្ចវដ្តស្ស មហាហត្ថិបទោមសុត្តេ តេជោធាតុ

អដ្ឋតិ វា អថ ខុស្ស នោ តេវេត្ត ហោតិ ។ តស្ស
 ច អារុសោ ភិក្ខុនោ ឯវំ តុម្ហំ អនុស្សរតោ ឯវំ
 ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា
 កុសលធិស្សីតា សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន អត្ថមនោ
 ហោតិ ។ ឯត្តវតាថិ ខោ សោ អារុសោ ភិក្ខុនោ
 ពហុកតំ ហោតិ ។

[៨២] កតមា ចារុសោ តេជោធាតុ ។ តេជោធាតុ
 សិយា អដ្ឋតិកា សិយា ពាហិរា ។ កតមា ចារុសោ
 អដ្ឋតិកា តេជោធាតុ ។ យំ អដ្ឋតិ បច្ចតិ តេជោ
 តេជោគតំ ឧទាទិដ្ឋំ សេយ្យជីដិ យេន ច សន្តប្បតិ
 យេន ច ជីវតិ^(១) យេន ច បរិឡាប្បតិ យេន ច
 អសិគប័តខាយិកសាយិកំ សម្មាបរិណាមិ កច្ចតិ យំ វា

១ ឧ. ជីវិយតិ ។ ម. ជីវិយតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថបទោបមសូត្រ តេជោធាតុ

មាន ដូចម្តេចបាន (កាលបើគិតដូច្នេះហើយ) សេចក្តីប្រកាន់ដោយអំណាច
 ធាតុ មាន៖ ទិដ្ឋិ ក្នុងអាប្រាជានុជាខាងក្នុងនេះរបស់ភិក្ខុនោះ មិនមាន
 ឡើយ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ កាលបើភិក្ខុនោះ រលឹកនូវ
 ព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះ
 ហើយ ទើបទម្រង់ដែលអាស្រ័យកុសលតាំងនៅនឹងបាន ។ ភិក្ខុនោះ
 មានចិត្តត្រេកអរដោយហេតុនោះ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ភិក្ខុ
 នោះឈ្មោះថា ធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះមានព្រះភាគរឿយៗ ហើយ
 ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឯង ។

(៨២) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ តេជោធាតុដូចម្តេចខ្លះ ។
 តេជោធាតុខាងក្នុងក៏មាន តេជោធាតុខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលអ្នកទាំង
 ឡាយមានអាយុ តេជោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធាតុណា ជា
 ខាងក្នុង ដែលអាស្រ័យនូវនឹងខ្លួន ជាភ្លើង ឬមានសភាពប្រហែលនឹងភ្លើង
 ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក គឺតេជោធាតុ ដែលញ៉ាំងកាយឲ្យក្តៅ
 សព្វ ១ តេជោធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យគ្រាំគ្រា ១ តេជោធាតុដែលដុត
 កាយឲ្យក្រហល់ក្រហាយ ១ តេជោធាតុសម្រាប់ដុតកោដនដែលបុគ្គល
 ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី ជញ្ជក់ជញ្ជាប់ ឲ្យទ្រុឌទ្រោមទៅដោយប្រពៃ ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

បទពាម្បំ កិញ្ចំ អជ្ឈនំ បច្ចុនំ តេជោ តេជោភត្តំ
 ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតាវសោ អជ្ឈន្តិកា តេជោជានុ ។
 យា ចេវ ខោ បទ អជ្ឈន្តិកា តេជោជានុ យា ច
 ពាហិរា តេជោជានុ តេជោជានុវេសោ ។ តំ នេតំ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខនំ
 សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋត្វំ ។ ឯវមេតំ យថាក្ខនំ សម្ម-
 ប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជោជានុយា ឯត្វំទ្គតិ តេជោជានុ-
 យា កិល្គំ វិរាជេតិ ។ ហោតិ ខោ សោ អាវុសោ
 សមយោ យំ ពាហិរា តេជោជានុ បក្កប្បតិ សា
 តាមម្បំ ឧបាតិ នករម្បំ ឧបាតិ ឯកមម្បំ ឧបាតិ
 ជនបទម្បំ ឧបាតិ ជនបទប្បទេសម្បំ ឧបាតិ ។
 សា ហវិត្តំ វា បន្តំ វា សេលន្តំ វា ឧទកន្តំ
 វា រមណីយំ វា ក្ខមិកាតំ អាកម្ម អនាហារា
 ធិញ្ញាយតិ ។ ហោតិ ខោ សោ អាវុសោ សមយោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

មួយទៀត ធាតុដទៃណាមួយ ជាខាងក្នុង ដែលអាស្រ័យនូវខ្លួន ជាភ្លើង
 ឬមានសភាពប្រហែលនឹងភ្លើង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក ម្ចាស់
 អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ នេះហៅថា តេជោធាតុខាងក្នុង ។ តេជោ-
 ធាតុខាងក្នុងណាភ្នំ តេជោធាតុខាងក្រៅណាភ្នំ ធាតុទាំងពីរនេះ
 ឈ្មោះថា តេជោធាតុតែមួយយ៉ាង ។ ភិក្ខុគួរឃើញតេជោធាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះឯង មិនជារបស់អញ
 នោះក៏មិនមែនជាអញ នោះមិនមែនខ្លួនរបស់អញ ។ លុះភិក្ខុនោះឃើញ
 តេជោធាតុនុ៎ះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះហើយ តែងនឿយ
 ណាយក្នុងតេជោធាតុ ធ្វើចិត្តឲ្យធូញទ្រាន់ក្នុងតេជោធាតុ ។ ម្ចាស់អ្នក
 ទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលតេជោធាតុខាងក្រៅកម្រើកឡើង តេជោ-
 ធាតុនោះ ឆេះស្រកខ្លះ ឆេះនគរខ្លះ ឆេះនិគមខ្លះ ឆេះជនបទខ្លះ ឆេះ
 ជនបទនឹងប្រទេសខ្លះ ។ តេជោធាតុនោះ ឆេះស្មៅស្រស់ខ្លះ ឆេះផ្លូវធំខ្លះ
 ថ្នក់ខ្លះ ទឹកខ្លះ ផ្លូវផែនដីជាមណីយដ្ឋាន (ដែលគ្មានស្មៅ) ខ្លះ ឥតមាន
 គ្រឿងឆេះតទៅទៀត ក៏លេច់បាត់ទៅ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាហត្ថិបទោបមសុត្តេ តេជោនាគុ

យំ កក្កដបត្តេនបិ ឆានុទទ្ទលេនបិ^(១) អត្ថំ គវេ-
សន្តិ ។ តស្សា ហិ នាម អារុសោ តាហិរាយ
តេជោនាគុយា តាវ មហាល្លិកាយ អនិច្ចតា បញ្ញា-
យិស្សតិ ខយេធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ វយេធម្មតា
បញ្ញាយិស្សតិ វិបវណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ ។
កី បដិមស្ស មត្តជ្ជកស្ស កាយស្ស តណ្ហាចា-
ទិន្នស្ស អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មិតិ វា អថខុស្ស
នោ តេវេត្ថ ហោតិ ។ តស្ស ចេ អារុសោ ភិក្ខុនោ
ឯវិ ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវិ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវិ
សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលដិស្សិតា
សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន អត្តមនោ ហោតិ ។
ឯត្រាវតាបិ ខោ សោ អារុសោ ភិក្ខុនោ ពហុកតំ
ហោតិ ។

១ ឧ. ឆានុទទ្ទលេនបិ ។ ម. ឆានុទទ្ទលេនបិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថបទោបមសូត្រ តេជោធាតុ

ចួនកាលជនទាំងឡាយ ស្វែងរកភ្លើងដោយស្វាបមាន់ខ្លះ ដោយការក្អក
សរសៃស្បែកខ្លះ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ សូម្បីតេជោធាតុ
ខាងក្រៅនោះធំដល់ម៉្លោះ គង់មានសភាពមិនទៀងជាធម្មតា គង់មាន
សភាពអស់ទៅជាធម្មតា គង់មានសភាពសូន្យទៅជាធម្មតា គង់មាន
សភាពប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ចំណង់បើកាយដែលតាំងនៅបន្តិចបន្តួច
នេះ ភិក្ខុនឹងប្រកាន់ដោយតណ្ហា ថា អញ ថា របស់អញ ថា អញមាន
ដូចម្តេចបាន (កាលបើគិតដូច្នោះហើយ) សេចក្តីប្រកាន់ដោយអំណាច
តណ្ហា មាន៖ ទិដ្ឋិ ក្នុងតេជោធាតុជាខាងក្នុងនោះរបស់ភិក្ខុនោះ មិនមាន
ឡើយ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ កាលបើភិក្ខុនោះរលឹក
ម្ល៉េះព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកម្ល៉េះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកម្ល៉េះសង្ឃយ៉ាង
នេះហើយ ឧបេក្ខាដែលអាស្រ័យនឹងកុសល ក៏តាំងនៅនឹងបាន ។ ភិក្ខុ
នោះមានចិត្តត្រេកអរ ដោយហេតុនោះ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមាន
អាយុ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា ធ្វើតាមពាក្យប្រដៅ របស់ព្រះមានព្រះភាគ
រឿយៗ ហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

(៨៣) កតមា ចារុសោ វាយោធាតុ ។ វាយោ-
 ធាតុ សិយា អដ្ឋត្ថិកា សិយា ពាហិរា ។ កតមា
 ចារុសោ អដ្ឋត្ថិកា វាយោធាតុ ។ យំ អដ្ឋត្ថិ-
 បទ្ទត្ថំ វាយោ វាយោគតំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យដីទំ ឧទ្ធព្ពមា
 វតា អធាកមា វតា កុដ្ឋិសយា វតា កោដ្ឋសយា
 វតា អដ្ឋមដ្ឋានុសារិយោ វតា អស្សាសោ បស្សាសោ
 ភតិ វា យំ វា បទព្វាម្បិ កេត្វិ អដ្ឋត្ថំ បទ្ទត្ថំ
 វាយោ វាយោគតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុទ្ធតារុសោ អដ្ឋត្ថិកា
 វាយោធាតុ ។ យា ចេវ ខោ បទ អដ្ឋត្ថិកា វាយោ-
 ធាតុ យា ច ពាហិរា វាយោធាតុ វាយោធាតុវេសោ ។
 តំ ធនំ មម ធនេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
 យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋត្ថំ ។ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា វាយោធាតុយា ទិទ្ធព្ពតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

[៨៣] ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ វាយោធាតុ តើដូចម្តេច ។ វាយោធាតុខាងក្នុងក៏មាន វាយោធាតុខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ វាយោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធាតុណាជាខាងក្នុង ដែលអាស្រ័យនូវខ្លួន ជាខ្យល់ ឬមានសភាពប្រហែលនឹងខ្យល់ ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក គឺខ្យល់បក់ឡើងលើ១ ខ្យល់បក់ចុះក្រោម^(១) ខ្យល់បក់នៅក្នុងផ្ទៃគឺបក់ខាងក្រៅពោះវៀន១ ខ្យល់បក់ក្នុងពោះវៀន១ ខ្យល់បក់សព្វសព្វាងកាយ^(២) ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល នឹងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ មួយទៀត វាយោធាតុដទៃណានីមួយ ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាខ្យល់ ឬមានសភាពប្រហែលនឹងខ្យល់ ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្នុង ។ វាយោធាតុខាងក្នុងណា ក្តី វាយោធាតុខាងក្រៅណា ក្តី ធាតុទាំងពីរនោះ ឈ្មោះថា វាយោធាតុតែមួយយ៉ាង ។ ភិក្ខុវាយេញវាយោធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ នុ៎ះក៏មិនមែនជាអញ នោះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះភិក្ខុនោះឃើញវាយោធាតុនុ៎ះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះហើយ ក៏នឿយណាយក្នុងវាយោធាតុ

១ បានដល់ខ្យល់ដែលនាំចេញនូវឧត្តារៈនឹងបស្ស្ចាវៈជាដើម ។ ២ បានដល់ខ្យល់ដែលបក់ក្នុងវេលាបត់ចូលនឹងលាចេញនូវអវិយវៈតូចធំជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ឧបសគ្គស្ស មហាបត្តិបទោបមសុត្តេ វិយោធាតុ

វិយោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។ ហោតិ ខោ សោ
 អាវុសោ សមយោ យំ ពាហិរា វិយោធាតុ បត្តុប្បតិ
 សា តាមម្បិ វិហតិ និគមម្បិ វិហតិ នករម្បិ
 វិហតិ ជនបទម្បិ វិហតិ ជនបទប្បទេសម្បិ វិហតិ ។
 ហោតិ ខោ សោ អាវុសោ សមយោ យំ តិញ្ញាជំ
 បច្ឆិមេ មាសេ តាលបណ្ណានិបិ វិជ្ជបនេនិបិ វាតិ
 បរិយេសន្តិ ឌិស្សវនេនិ តិណានិ ន ឥញ្ញន្តិ(១) ។
 តស្ស ហិ ធាមាវុសោ ពាហិរាយ វិយោធាតុយា
 តាវ មហាបត្តិកាយ អនិក្ខតា បញ្ញាយិស្សតិ ខយ-
 ធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ វយធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ
 វិបរិណាមធម្មតា បញ្ញាយិស្សតិ ។ កី បនិមស្ស
 មត្តជ្ជកស្ស កាយស្ស តណ្ហាចានិទ្ធិស្ស អហន្តិ វា
 មមន្តិ វា អស្មីតិ វា អថខ្យស្ស នោ តេវេតុ ហោតិ ។
 តញ្ចេ អាវុសោ ភិក្ខុំ បរេ អក្កោសន្តិ បរិភាសន្តិ
 រោសេន្តិ វិហោសេន្តិ ។ សោ ឃីរំ បដាធាតិ ឧប្បន្នា
 ខោ មេ អយំ សោតសម្មស្សជា ឌុក្ខា វេទនា

ឧបម្ពវត្ថុ មហាហត្ថបទោចមសូត្រ វិយោធាតុ

ធ្វើចិត្តឲ្យធុញទ្រាន់ក្នុងវាយោធាតុ ។ នៃអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួន
 កាលវាយោធាតុខាងក្រៅកម្រើកឡើង វាយោធាតុនោះបក់លំអិតស្រុកខ្លះ
 បក់លំអិតនិគមខ្លះ បក់លំអិតនគរខ្លះ បក់លំអិតជនបទខ្លះ បក់លំអិត
 ជនបទនឹងប្រទេសខ្លះ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ចួនកាលដល់
 វិវេចខាងចុងនៃតម្រូវដូរ ជនទាំងឡាយតែងស្វែងរកឲ្យលំដោយផ្ចិតស្វិត
 ភ្លោតខ្លះ ដោយផ្ចិតសម្រាប់បក់ភ្លើងខ្លះ សូម្បីតែស្បូវក្នុងសំយ៉ាបផ្ទះក៏មិន
 កំរើកក៏មានដែរ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ សូម្បីវាយោធាតុខាង
 ក្រៅនោះ ធំដល់ម្ល៉ោះ គង់មានសភាពមិនទៀងជាធម្មតា គង់មាន
 សភាពអស់ទៅជាធម្មតា គង់មានសភាពសូន្យទៅជាធម្មតា គង់មាន
 សភាពប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ចំណង់បើកាយដែលតាំងនៅបន្តិចបន្តួច
 នេះ ភិក្ខុនឹងប្រកាន់ដោយតណ្ហាថាអញ ថាបេសអញ ថាអញមានដូច
 ម្តេចបាន (កាលបើគិតដូច្នេះហើយ) សេចក្តីប្រកាន់ដោយអំណាចតណ្ហា
 មាន៖ ទិដ្ឋិ ក្នុងវាយោធាតុជាខាងក្នុងនោះ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមាន
 ឡើយ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើជនទាំងឡាយដទៃដេរ
 ប្រទេច ខ្លាំងខ្លប់ បៀតបៀនភិក្ខុនោះ ។ ភិក្ខុនោះតែងដឹងយ៉ាងនេះ
 ថា ទុក្ខវេទនាកើតអំពីសម្ពុស្សៈនេះ កើតឡើងហើយដល់អាត្មាអញ គឺ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សា ច ខោ បដិច្ច ខោ អប្បដិច្ច កី បដិច្ច ដស្ស័
 បដិច្ច ។ សោ បិ ខោ ដស្សោ អនិច្ចាតិ បស្សតិ វេទនា
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ សញ្ញា អនិច្ចាតិ បស្សតិ សង្ខារ
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ តស្ស
 ធាតាវម្មណាមេវ ចិត្តំ បក្ខន្ធតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ
 វិមុត្តតិ^(១) ។ តញ្ចេ អារុសោ ភិក្ខុ បរេ អនិដ្ឋេហិ
 អកក្កេហិ អមនាបេហិ សមុទាចរន្តិ ចាណិសម្ម-
 ស្សេនបិ លេខុសម្មស្សេនបិ ទណ្ឌាសម្មស្សេនបិ សត្ត-
 សម្មស្សេនបិ ។ សោ ឯវិ បជាធាតិ តថាគ្វតោ ខោ
 អយំ កាយោ យថាគ្វតស្មី កាយេ ចាណិសម្មស្សាបិ
 កមន្តិ លេខុសម្មស្សាបិ កមន្តិ ទណ្ឌាសម្មស្សាបិ
 កមន្តិ សត្តសម្មស្សាបិ កមន្តិ ។ វុត្ថំ ខោ បនេតិ
 ភក្កវតា កកក្ខបមេ ឡិវនេ ឧកតោ ទណ្ឌាកេន ចេបិ
 ភិក្ខុវេ តតកេនេនចោរា ឡិចរកា អង្គមង្គលំ ឡិក្កន្តេយ្យ
 តត្រាបិ យោ មនោ បនោសេយ្យ ន មេ សោ តេន
 សាសនករោតិ ។ អារទ្ធិ ខោ បន មេ វីរិយំ ភវិស្សតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

កំរេនានោះឯងអាស្រ័យហេតុ ឬមិនអាស្រ័យហេតុទេ អាស្រ័យហេតុអ្វី
 គឺអាស្រ័យផស្សៈ ។ ភិក្ខុនោះឯងឃើញថា ផស្សៈមិនទៀង ឃើញថា
 វេទនាមិនទៀង ឃើញថា សញ្ញាមិនទៀង ឃើញថា សង្ខារទាំងឡាយ
 មិនទៀង ឃើញថា វិញ្ញាណមិនទៀង ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏ស្ទុះស្ទា
 ជ្រះថ្លា បិតនៅព្រម សិបស្នូននៅ ក្នុងការម្សឺណ៍គឺធាតុនោះឯង ។
 ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ មានអាយុ បើជនទាំងឡាយដទៃបៀតបៀនភិក្ខុ
 នោះ ដោយសម្មស្សវដ៍ក្តី សម្មស្សដុដ៍ក្តី សម្មស្សដំបងក្តី សម្មស្ស
 គ្រឿងសស្ត្រាភ័ក្ត្រ ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញ
 ចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះតែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាយនេះឯងជាសភាព
 សម្រាប់រើសសម្មស្សវដ៍ខ្លះ សម្មស្សដុដ៍ខ្លះ សម្មស្សដំបងខ្លះ សម្មស្ស
 សស្ត្រាខ្លះ ។ ព្រោះហេតុនោះបានជា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះ
 ពុទ្ធដីការនេះ ក្នុងឧវាទដែលប្រៀបដូចរណារថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រសិនបើពួកចោរ ជាអ្នកធ្វើអំពើថោកទាប គប្បីអារអរយវះកូចធំទាំង
 ឡាយ (របស់ភិក្ខុនោះ) ដោយរណារថដែលមានដងទាំងពីរខាង ភិក្ខុ
 ណាធ្វើចិត្តប្រទូស្ត (មិនអត់ធន់) ក្នុងជំងឺដែលពួកចោរអារនោះ ភិក្ខុនោះ
 ឈ្មោះថា មិនធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់តថាគត ដោយហេតុដែលមិនអត់
 ធន់នោះ ។ ភិក្ខុនោះគិតថា សេចក្តីព្យាយាមដែលអាត្មាអញប្រារព្ធហើយ

ឧបម្ពវត្តស្ស មហាហត្ថបកោបមសុត្តេ វិយោធាតុ

អសល្លំដំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា បស្សនោ
 កាយោ អសារនោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកត្តំ កាមំ-
 នាមំ ឥមស្មី កាយេ ចាណិសម្មស្សបិ កមន្ត
 លេខុសម្មស្សបិ កមន្ត ទណ្ឌសម្មស្សបិ កមន្ត
 សត្តសម្មស្សបិ កមន្ត ករិយតិ ហំទំ ពុទ្ធានំ
 សាសនន្តំ ។ តស្ស ចេ អារុសោ ភិក្ខុយោ ឯវំ
 ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ
 អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ ។
 សោ តេន សំវិជ្ជតិ សំវេតិ អាចជ្ជតិ អលាភា វត
 មេ ន វត មេ លាភា ទុល្លទ្ធិ វត មេ ន វត
 មេ សុលទ្ធិ យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ
 ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា
 កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យថាបិ អារុសោ
 សុណសា សស្សំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេតិ អាចជ្ជតិ

ឧបម្ពវគ្គ មហាហត្ថិបទោបមសូត្រ វិយោធាតុ

នឹងមិនធូរថយឡើយ សតិដែលអាត្មាអញតាំងឃ្លាប់ហើយ នឹងមិនកាន់
 ភ្នាក់ឡើយ កាយដែលស្ងប់ស្ងាត់ហើយ នឹងមិនរសាប់រសល់ឡើយ ចិត្ត
 ដែលតំកល់នឹងហើយ នឹងមានការម្នាក់ម្នាក់មូលតែមួយ ឥឡូវនេះ ទោះ
 សម្មសង្ខដ៏ត្រូវក្តី សម្មសង្ខដ៏ដ៏ត្រូវក្តី សម្មសង្ខដ៏បង្កត្រូវក្តី សម្មសង្ខគ្រឿង
 សស្រ្តាត្រូវក្តី ត្រង់កាយនេះ (ក៏ត្រូវទៅចុះ) ឯអាត្មាអញក៏នៅតែធ្វើតាម
 ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនេះមិនលែង ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ
 មានអាយុ កាលបើភិក្ខុនោះ រលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះ
 ធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទុបេត្តាដែលអាស្រ័យ
 នឹងកុសល មិនទាន់តាំងនៅនឹងបាន ភិក្ខុនោះតែងតក់ស្លុត ដល់នូវសេចក្តី
 សង្កេតដោយហេតុនោះថា ឧហ្មា⁺ អាត្មាអញជាមនុស្សឥតលាភ ឧហ្មា⁺ អា-
 ត្មាអញជាមនុស្សមិនមានលាភ ឧហ្មា⁺ អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មាអញបាន
 ដោយកម្រ ឧហ្មា⁺ អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មាអញមិនមែនបានដោយងាយ
 ទេ ត្រង់ដែលអាត្មាអញរលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាង
 នេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទុបេត្តាដែលអាស្រ័យនឹងកុសល
 មិនទាន់តាំងនៅនឹងបាន ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ដូចស្រីជាកូន
 ប្រសា ឃើញឥតកក្កើតហើយ ក៏ព្រួយបារម្ភ ដល់នូវសេចក្តីសង្កេត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

ឯវមេវ ខោ អារុសោ តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ ឯវំ
 ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ
 សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន
 សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន សិរិជ្ជតិ សំវេកំ អាបជ្ជតិ
 អលាភា វត មេ ន វត មេ លាភា ទុល្លទ្ធិ វត មេ
 ន វត មេ សុលទ្ធិ យស្ស មេ ឯវំ ពុទ្ធិ អនុស្ស-
 រតោ ឯវំ ធម្មំ អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ
 ឧបេក្ខា កុសលនិស្សិតា ន សណ្ឋាតិ ។ តស្ស
 ចេ អារុសោ ភិក្ខុនោ ឯវំ ពុទ្ធិ អនុស្សរតោ ឯវំ ធម្មំ
 អនុស្សរតោ ឯវំ សង្ឃំ អនុស្សរតោ ឧបេក្ខា កុស-
 លនិស្សិតា សណ្ឋាតិ ។ សោ តេន អត្ថមនោ ហោតិ ។
 ឯត្ថាវតាថ ខោ អារុសោ ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបង្គោលកៈ

ដូចម្តេចមិញ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ កាលភិក្ខុនោះរលឹកនូវព្រះពុទ្ធ
យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ
ទេវេត្វាដែលអាស្រ័យនឹងកុសលក៏មិនបានតាំងនៅនឹងដូច្នោះឯង ។ ភិក្ខុ
នោះតែងតក់ស្លុត ដល់នូវសេចក្តីសង្ខេបដោយហេតុនោះថា ឧប្បា⁺ អាត្មា
អញជាមនុស្សឥតលាភ ឧប្បា⁺ អាត្មាអញជាមនុស្សមិនមានលាភ អត្តភាព
ជាមនុស្ស អាត្មាអញបានដោយកម្រ អត្តភាពជាមនុស្ស អាត្មាអញមិនមែន
បានដោយងាយទេ ត្រង់ដែលអាត្មាអញរលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវ
ព្រះធម៌យ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទេវេត្វាដែលអាស្រ័យ
នឹងកុសល មិនទាន់តាំងនៅនឹងបាន ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ
កាលបើភិក្ខុនោះ រលឹកនូវព្រះពុទ្ធយ៉ាងនេះ រលឹកនូវព្រះធម៌យ៉ាងនេះ
រលឹកនូវព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះហើយ ទេវេត្វាដែលអាស្រ័យនឹងកុសល រមែង
តាំងនៅនឹងបាន ។ ភិក្ខុនោះមានចិត្តត្រេកអរដោយហេតុនោះ ។ ម្ចាស់
អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ភិក្ខុនោះបញ្ជាក់ថាធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះ
មានព្រះភាគរឿយ ។ ហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។

(៨៤) សេយ្យថាបិ អារុសោ កដ្ឋញ្ច បដិច្ច វលិត្តា
 បដិច្ច មត្តិកញ្ច បដិច្ច តិណញ្ច បដិច្ច អាកាសោ
 បរិវារិតោ អនារន្តេរ^(១) សំឡំ កច្ឆតិ ឯវមេវ ខោ អារុ-
 សោ អដ្ឋញ្ច បដិច្ច ញារញ្ច បដិច្ច មំសញ្ច បដិច្ច
 ចម្មញ្ច បដិច្ច អាកាសោ បរិវារិតោ រូបន្តេវ សំឡំ
 កច្ឆតិ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ចេរ^(២) អារុសោ ចត្តិ អបរិភិដ្ឋិ
 ហោតិ ពាហិរា ច រូបា ន អាចារិ អាគច្ឆន្តិ នោ
 ច តដ្ឋោ សមន្នាហារោ ហោតិ នេវ តាវ តដ្ឋស្ស
 វិញ្ញាណភាគស្ស ចាតុកាលេ ហោតិ ។ អដ្ឋត្តិកញ្ចេរ
 អារុសោ ចត្តិ អបរិភិដ្ឋិ ហោតិ ពាហិរា ច រូបា
 អាចារិ អាគច្ឆន្តិ នោ ច តដ្ឋោ សមន្នាហារោ
 ហោតិ នេវ តាវ តដ្ឋស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស ចាតុកាលេ
 ហោតិ ។ យតោ ច ខោ អារុសោ អដ្ឋត្តិកញ្ចេវ ចត្តិ
 អបរិភិដ្ឋិ ហោតិ ពាហិរា ច រូបា អាចារិ អាគច្ឆន្តិ

១ ឱ, អនារន្តេរ ។ ឃ, អវិការន្តេរ ។ ២ ឃ, អដ្ឋត្តិកញ្ចេវ ។

ឧបម្ពវត្ត មហាហង្គបទោមសូត្រ វគ្គសង្គហៈ

[៨២] ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ អាកាសគឺទីពឹងដែលអាស្រ័យគ្រឿងឈើខ្លះ អាស្រ័យវល្លិសម្រាប់ចងខ្លះ អាស្រ័យដីសម្រាប់លាបខ្លះ អាស្រ័យស្បូវប្រក់ខ្លះ ផ្គុំជាមួយគ្នាហើយ ក៏រាប់ហៅថាផ្ទះបានយ៉ាងណាមិញ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ អាកាសដែលអាស្រ័យផ្គុំខ្លះ អាស្រ័យសរសៃខ្លះ អាស្រ័យសាច់ខ្លះ អាស្រ័យស្បែកខ្លះ រួបរួមជាមួយគ្នាហើយ ទើបហៅថារូបបាន ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើចក្ខុខាងក្នុងមិនសាបសូន្យទេ តែរូបទាំងឡាយខាងក្រៅមិនបានមកកាន់គន្លងចក្ខុផង ការពិចារណា អារម្មណ៍ដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះមិនមានផង ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះ ក៏មិនទាន់កើតប្រាកដនៅឡើយ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើចក្ខុខាងក្នុងមិនសាបសូន្យទេ ហើយរូបទាំងឡាយខាងក្រៅមកកាន់គន្លងចក្ខុ តែការពិចារណា អារម្មណ៍ដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះមិនមាន ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះ ក៏មិនទាន់កើតប្រាកដនៅឡើយ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានអាយុ កាលណាបើចក្ខុខាងក្នុងមិនសាបសូន្យផង រូបទាំងឡាយខាងក្រៅមកកាន់គន្លងចក្ខុផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

តន្តោ ច សមន្មាហារោ ហោតិ ។ ឯវំ តន្តស្ស
 វិញ្ញាណភាគស្ស ចាតុកាលោ ហោតិ ។ យំ តថាភូតស្ស
 រូបំ នំ រូប្យចានាទត្តន្តេ សង្កហំ កច្ចតិ ។ យា តថាភូ-
 តស្ស វេទនា សា វេទន្យចានាទត្តន្តេ សង្កហំ កច្ចតិ ។
 យា តថាភូតស្ស សញ្ញា សា សញ្ញាចានាទត្តន្តេ
 សង្កហំ កច្ចតិ ។ យេ តថាភូតស្ស សង្ខារោ តេ
 សង្ខារ្យចានាទត្តន្តេ សង្កហំ កច្ចតិ ។ យំ តថាភូ-
 តស្ស វិញ្ញាណំ នំ វិញ្ញាណ្យចានាទត្តន្តេ សង្កហំ
 កច្ចតិ ។ សោ ឯវំ បដាធាតុំ ឯវំ កករមេសំ^(១) បញ្ចដ្ឋំ
 ឧចានាទត្តន្តានំ សង្កហោ សង្កាតោ សមវាយោ
 ហោតិ ។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភកវតា យោ បដិច្ច-
 សមុប្បាទំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ យោ
 ធម្មំ បស្សតិ សោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ការពិចារណា អារម្មណ៍ដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះ ក៏កើតមានផង ។

ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពីចក្ខុនឹងរូបនោះ ទើបកើតប្រាកដឡើង

បាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។ រូបណាដែលកើតជាមួយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណ

រូបនោះសង្គ្រោះចូលក្នុងរូបបាទានក្ខន្ធ ។ វេទនាណាដែលកើតជាមួយ

នឹងចក្ខុវិញ្ញាណ វេទនានោះសង្គ្រោះចូលក្នុងវេទនបាទានក្ខន្ធ ។ សញ្ញា

ណាដែលកើតជាមួយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណ សញ្ញានោះសង្គ្រោះចូលក្នុងសញ្ញា

បាទានក្ខន្ធ ។ សង្ខារទាំងឡាយណាដែលកើតជាមួយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណ

សង្ខារទាំងឡាយនោះសង្គ្រោះចូលក្នុងសង្ខារបាទានក្ខន្ធ ។ វិញ្ញាណ

ណា ដែលកើតជាមួយនឹងចក្ខុ វិញ្ញាណនោះសង្គ្រោះចូលក្នុងវិញ្ញាណ

បាទានក្ខន្ធ ។ ភិក្ខុនោះតែងដឹងច្បាស់ យ៉ាងនេះថា ការសង្គ្រោះ

គឺប្រមូលប្រជុំរូបបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញ

ទៀត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា បុគ្គលណាឃើញបដិច្ច-

សមុប្បាទ (គឺសេចក្តីកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ) បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាឃើញធម៌ បុគ្គលណាឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញ

បដិច្ចសមុប្បាទ (គឺសេចក្តីកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ) ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាហត្ថិបកោបមសុត្តេ ខុទ្ទកន្ត្រោ

បដិច្ចសមុប្បន្នា ខោ បដិមេ យេនិទំ បញ្ចាទានា-
នក្ខត្តា យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧទានានក្ខន្ធនុសុ ឆន្ទោ
អាលយោ អនុនយោ អជ្ឈេសានំ សោ ធុត្តសមុទ-
យោ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧទានានក្ខន្ធនុសុ ឆន្ទ-
រកវិនយោ ឆន្ទរកប្បហានំ សោ ធុត្តនិរោធាតិ^(១) ។
ឯត្តាវតាបិ ខោ អារុសោ ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោតិ ។
អជ្ឈតិកក្ខោ អារុសោ សោតិ អបរិកិដ្ឋំ ហោតិ . . .
យានំ អបរិកិដ្ឋំ ហោតិ . . . ដិព្វំ អបរិកិដ្ឋា ហោ-
តិ . . . កាយោ អបរិកិដ្ឋោ ហោតិ . . . អជ្ឈតិកោ
ចេ អារុសោ មនោ អបរិកិដ្ឋោ ហោតិ ពាហិរា
ច ធម្មា ន អាទាមំ អាកច្ឆន្តំ នោ ច តដ្ឋោ
សមន្នាហារោ ហោតិ នេវ តាវ តដ្ឋស្ស វិញ្ញា-
ណភាគស្ស ចាតុភារោ ហោតិ ។ អជ្ឈតិកោ ចេ
អារុសោ មនោ អបរិកិដ្ឋោ ហោតិ ពាហិរា ច ធម្មា

ឧបម្បវត្ត មហាហត្ថបទោបមសូត្រ ទន្ធសង្គហៈ

ឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ ណាដែលមាននៅ ឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះឯង កើត
ឡើងព្រមព្រោះអាស្រ័យហេតុ សេចក្តីពេញចិត្ត សេចក្តីអាល័យ សេចក្តី
ត្រេកអរនឹងសេចក្តីជ្រប់ចុះ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះណា សេចក្តីពេញ
ចិត្តជាដើមនោះ ឈ្មោះថាទុក្ខសមុទយៈ (ហេតុជាទីកើតឡើងនៃទុក្ខ)
ការកំចាត់បង់នូវតម្រេកដោយអំណាចនៃតណ្ហា នឹងការលះបង់នូវតម្រេក
ដោយអំណាចនៃតណ្ហា ណា ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះ ការកំចាត់
បង់នូវតម្រេកជាដើមនោះ ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយ
មានអាយុ ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាភិក្ខុនោះធ្វើ
រឿយៗហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្ចាស់អ្នកទាំង
ឡាយមានអាយុ បើសោតប្បសាទខាងក្នុងមិនសាបសូន្យ... ឃាន-
ប្បសាទមិនសាបសូន្យ... ជីវ្ហបសាទមិនសាបសូន្យ... កាយប្បសាទមិន
សាបសូន្យ... ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ បើចិត្តខាងក្នុង មិនសាប
សូន្យទេ តែធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយខាងក្រៅ មិនបានមកកាន់គន្លងកវ្តៈ
ផង ការពិចារណាអារម្មណ៍ដែលកើតអំពីចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មិន
ទាន់មានផង ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពីចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏
មិនទាន់កើតប្រាកដនៅឡើយ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយ មានអាយុ
បើចិត្តខាងក្នុង មិនសាបសូន្យផង ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយខាងក្រៅ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

អាចារ្យ អាគច្ឆន្តិ ឆោ ច តន្តោ សមន្មាហារោ ហោតិ
 នេវ តាវ តជ្ជស្ស វិញ្ញាណភាគស្ស ចាតុភារោ ហោតិ ។
 យតោ ច ខោ អាវុសោ អជ្ឈត្ថកោ ថេវ មនោ
 អបរិកេន្នោ ហោតិ ពាហិរា ច ធម្មា អាចារ្យ អាគច្ឆន្តិ
 តន្តោ ច សមន្មាហារោ ហោតិ ។ ឯវំ តជ្ជស្ស វិញ្ញា-
 ណភាគស្ស ចាតុភារោ ហោតិ ។ យំ តថាគ្គតស្ស
 រូបំ នំ រូប្យចានានក្ខន្ធទ្ធ សង្កហំ កច្ឆតិ ។ យា
 តថាគ្គតស្ស វេទនា សា វេទន្យចានានក្ខន្ធទ្ធ សង្កហំ
 កច្ឆតិ ។ យា តថាគ្គតស្ស សញ្ញា សា សញ្ញា-
 នានក្ខន្ធទ្ធ សង្កហំ កច្ឆតិ ។ យេ តថាគ្គតស្ស
 សង្ខារា តេ សង្ខារ្យចានានក្ខន្ធទ្ធ សង្កហំ កច្ឆន្តិ ។
 យំ តថាគ្គតស្ស វិញ្ញាណំ នំ វិញ្ញាណ្យចានានក្ខន្ធទ្ធ
 សង្កហំ កច្ឆតិ ។ សោ ឯវំ បដិធានតំ ឯវំ កេរិ-
 មេសំ បញ្ចដ្ឋំ ឧចានានក្ខន្ធានំ សង្កហោ សង្កិចា-
 តោ សមវាយោ ហោតិ(១) ។ វុត្ថំ ខោ បនេតំ ភកវតា
 យោ បដិច្ចសមុប្បាទំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ក៏បានមកកាន់គន្លងកវ្លៈផង តែការពិចារណាអារម្មណ៍ ដែលកើតអំពី
 ចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះមិនមាន ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពីចិត្តនឹង
 ធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏នៅមិនទាន់ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ
 កាលណា បើចិត្តខាងក្នុងមិនសាបសូន្យផង ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយខាង
 ក្រៅបានមកកាន់គន្លងកវ្លៈផង ការពិចារណាអារម្មណ៍ដែលកើតអំពីចិត្ត
 នឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មានផង ។ ចំណែកនៃវិញ្ញាណដែលកើតអំពី
 ចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ទើបកើតប្រាកដឡើងបាន យ៉ាងនេះឯង ។ រូប
 ណាដែលកើតជាមួយនឹងមនោវិញ្ញាណ រូបនោះសង្រ្គោះចូលក្នុងរូបបា-
 ទានក្ខន្ធ ។ វេទនាណាដែលកើតជាមួយនឹងមនោវិញ្ញាណ វេទនានោះ
 សង្រ្គោះចូល ក្នុងវេទនបាទានក្ខន្ធ ។ សញ្ញាណាដែលកើតជាមួយនឹង
 មនោវិញ្ញាណ សញ្ញានោះសង្រ្គោះចូលក្នុងសញ្ញាបាទានក្ខន្ធ ។ សង្ខារទាំង
 ឡាយណា ដែលកើតជាមួយនឹងមនោវិញ្ញាណ សង្ខារទាំងឡាយនោះ
 សង្រ្គោះចូលក្នុងសង្ខារបាទានក្ខន្ធ ។ វិញ្ញាណាដែលកើតជាមួយ
 នឹងកវ្លៈ វិញ្ញាណនោះ សង្រ្គោះចូលក្នុងវិញ្ញាណបាទានក្ខន្ធ ។ កិក្ខុនោះ
 តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ការសង្រ្គោះ គឺប្រជុំប្រមូលទូទៅបាទានក្ខន្ធ
 ទាំង៥នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
 ដូច្នេះថា បុគ្គលណាឃើញបដិច្ចសមុប្បាទ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញធម៌

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាហត្ថិបទោបមសុត្តេ ខន្ធសង្កហោ

យោ ធម្មំ បស្សតិ សោ បដិច្ចសមុប្បទំ បស្សតីតិ ។
 បដិច្ចសមុប្បន្នា ខោ បនិមេ យទិទំ បញ្ចាទា-
 នក្ខត្វា យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧទាទានក្ខន្ធនុសុ ឆន្ទោ
 អាលយោ អនុនយោ អដ្ឋោសានំ សោ ទុក្ខសមុ-
 ទយោ យោ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧទាទានក្ខន្ធនុសុ
 ឆន្ទរាគរិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ សោ ទុក្ខនិរោធាតិ ។
 ឯត្តាវតាបិ ខោ អារុសោ ភិក្ខុនោ ពហុកតំ ហោ
 តីតិ ។ ឥទមវោច អាយស្មា សារីបុត្តោ អត្តមនា តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទនំ ។

មហាហត្ថិបទោបមសុត្តំ អដ្ឋមំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបម្មវិគ្គ មហាហត្ថិបទោបមសូត្រ ខន្ធសង្គហៈ

បុគ្គលណាឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឃើញបដិច្ចសមុប្បាទ ។

ឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ ណា ដែលមាននៅ ឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះឯង កើតឡើងព្រមព្រោះអាស្រ័យហេតុ សេចក្តីពេញចិត្ត សេចក្តីអាល័យ សេចក្តីត្រេកអរ នឹងសេចក្តីជ្រប់ចុះ ណា ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះ សេចក្តីពេញចិត្តជាដើមនោះ ឈ្មោះថា ទុក្ខសមុទ័យ ការកំចាត់បង្ខំនូវ តម្រេកដោយអំណាចតណ្ហា នឹងការលះបង់តម្រេកដោយអំណាចតណ្ហា ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធាំន៍ ៥ នេះ ការកំចាត់បង្ខំនូវតម្រេកជាដើមនោះ ឈ្មោះ ថាទុក្ខនិរោធ ។ ម្ចាស់អ្នកទាំងឡាយមានអាយុ ពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះ មានព្រះភាគ ឈ្មោះថា ភិក្ខុនោះធ្វើរឿយ ៗ ហើយ ដោយហេតុមាន ប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ។ លុះព្រះសាវីបុត្រ មានអាយុ សំដែងនូវ មហាហត្ថិបទោបមសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ ក៏មានចិត្ត ត្រេកអរ រីករាយហើយ ចំពោះភាសិត របស់ព្រះសាវីបុត្រមានអាយុ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មហាហត្ថិបទោបមសូត្រ ទី ៨ ។

និម្មិត មហាសារោបមសុត្តំ

(៨៥) ឯវម្កេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
រាជគហោ វិហារតិ តំជ្ឈក្កដេ បព្វតេ ។ អចិរេវ្យក្កន្តេ
នេវនត្ថេ តត្រ ខោ ភក្កវា នេវនត្ថំ អារត្តំ ភិក្ខុ
អាមន្តេសិ វេទ ភិក្ខុវេ ឯកោ កុលបុត្តោ សទ្ធា
អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឌុតិណ្ណាមិ
ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោគបរិនេវទុក្ខនោម-
នស្សុទាយាសេហិ(១) ទុក្ខានតិណ្ណា ទុក្ខបរេតោ អប្ប-
វនាម វេទស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តតិវិយា
បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវិ បព្វជិតោ សមាធ�ោ លាភ-
សញ្ញាសិលោកំ អភិធិព្វត្ថេតិ ។ សោ តេន លាភ-
សញ្ញាសិលោកេន អត្ថមនោ ហោតិ បរិច្ចណ្ណាសង្កប្បោ ។
សោ តេន លាភសញ្ញាសិលោកេន អត្តានុត្តិសេតិ
បរិ វម្កេតិ អហមស្មំ លាភី សញ្ញាសិលោកវា

១ កត្តបិ បេត្តកេ ជិវាមរណោ សោកេហិ... ឧបាយាសេហិតិ ទិស្សត្ថំ ។

មហាសារោបមសូត្រ ទី ៩

(៨៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់នៅលើភ្នំគិដ្ឋកូដ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។ កាលដែលទេវទត្ត
ចៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រារព្ធទេវទត្ត
ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសា-
សនានេះ មានកុលបុត្រពួកខ្លះ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្លូវដោយ
សព្វា គិតថា អាត្មាអញជាអ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក
សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថា មានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខបរិត
ហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដ
បាន ។ កុលបុត្រនោះ លុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈ
នឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត
មានតំរិះដ៏បរិបូណ៌ដោយ លាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រ
នោះ រមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈ
នឹងសេចក្តីសរសើរនោះថា អាត្មាអញជាអ្នកបានលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តី

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាសាធម្មមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយសាខាបលាសោ

ឥមេ បនពោ ភិក្ខុ អប្បញ្ញាតា អប្បេសក្ខាតិ ។
 សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន មជ្ឈតិ បមជ្ឈតិ
 បមាទំ អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាធា ទុក្ខំ វិហារតិ ។
 សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី
 សារបរិយេសនំ ចរមាធា មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ដេក្កំ អតិក្កម្ម
 តចំ អតិក្កម្ម បប្បដិកំ សាខាបលាសំ ធម្មា
 អាធាយ បក្កមេយ្យ សារន្តិ មញ្ញមាធា ។ តមេនំ
 ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វិទេយ្យ ន វតាយំ កវំ
 បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ ន អញ្ញាសិ ដេក្កំ ន
 អញ្ញាសិ តចំ ន អញ្ញាសិ បប្បដិកំ ន អញ្ញាសិ
 សាខាបលាសំ តថាហយំ^(១) កវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាធា មហតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ដេក្កំ
 អតិក្កម្ម តចំ អតិក្កម្ម បប្បដិកំ សាខាបលាសំ
 ធម្មា អាធាយ បក្កន្តោ សារន្តិ មញ្ញមាធា

ឧបម្ពវត្ថុ មហាសារោបមសូត្រ មែកនឹងស្លឹកនៃព្រហ្មចរិយធម៌

សរសើរ ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយឯទៀតៗ នេះ ជាអ្នកមិនមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
 យសស័ក្តិ ។ កុលបុត្រនោះតែងស្រវឹង វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ
 ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះប្រមាទហើយ វែងនៅ
 ជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ
 ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិត
 នៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ ហើយកាត់
 យកតែមែកនឹងស្លឹកមក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរស
 មានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា ឧ បុរស
 ដ៏ចំរើននេះមិនស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតើ
 ហេតុដូច្នោះ បានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរក
 ខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ
 (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ ហើយកាត់យកតែ
 មែកនឹងស្លឹកមក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អន្តិ
 ធានុភវិស្សត្តតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ សធកត្តោ
 កុលបុត្តោ សទ្ធា អតារស្មា អនតារីយំ បព្វជិតោ
 ហោតិ ឌុតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោ
 កបរិទេវទុក្ខនោ មនស្សទាយាសេហិ ទុក្ខាតិណ្ណោ
 ទុក្ខបរេតោ អប្បេវ ធាម សមស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តតិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ
 ឯវំ បព្វជិតោ សមាធា លាភសក្ការសិលោកិ
 អភិធម្មត្ថតិ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន
 អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន អត្តានុក្កំសេតិ បរិ វម្រេតិ
 អហមស្មិ លាភី សក្ការសិលោកាវ សមេ បនព្វោ
 ភិក្ខុ អប្បញ្ញាតា អប្បសក្ខាតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន មជ្ឈតិ បមជ្ឈតិ បមាទំ
 អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាធា ទុក្ខំ វិហរតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្ការៈ

ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើ ដោយខ្លឹមឈើនោះ ការងារនោះ ក៏នឹងមិន
សម្រេចប្រយោជន៍ ដល់បុរសនោះឡើយ សេចក្តីនេះមានទុបមាយ៉ាង
ណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបមេយ្យដូចជាកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុង
សាសនានេះ ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ដោយសត្វ គិតថា
អាត្មាអញជាអ្នកមានជាតិ ដរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្របសង្កត់ហើយ
ឈ្លោះថា មានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិភវហើយ ធ្វើមេចហ្ន៎
នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រ
នោះលុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈ នឹងសេចក្តីសរសើរ
ឲ្យកើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះ
បរិបូណ៌ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះ
រមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តី
សរសើរនោះថា អាត្មាអញជាអ្នកមានលាភសក្ការៈ នឹងសេចក្តីសរសើរ
ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដទៃនេះ មិនមានក្តីឈ្លោះ យសស័ក្តិទេ ។
កុលបុត្រនោះ រមែងស្រវឹង វង្សឹង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះលា-
ភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះប្រមាទហើយ រមែងនៅជាទុក្ខ ។

ឧបទ្ទវគ្គស្ស មហាសារោបមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយបប្បដំក

អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាខាបលាសំ អត្តហេសិ
ព្រហ្មចរិយស្ស តេន ច វេសាទំ អាចានិ ។

(៨២) ឥធិ បទ ភិក្ខុវេ ឯកទ្វេ កុលបុត្តោ
សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ
ឡតិល្លោម្ហំ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកបរិ-
នេវទុក្ខនោមនស្សតាយាសេហិ ទុក្ខោតិល្លោ ទុក្ខ-
បរេតោ អប្បេវនាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
អន្តតិរិយា បញ្ចាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ
សមាធា លាភសក្ការសិលោកំ អភិទិត្តេតិ ។
សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ
ហោតិ ន បរិប្បណាសដ្ឋប្បោ ។ សោ តេន លាភ-
សក្ការសិលោកេន ន អត្តាទុក្ខំសេតិ ន បរិវាម្ពតិ ។
សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ ន
បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា
សីលសម្មទំ អាវរេតិ ។ សោ តាយ សីលសម្ម-
នាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិប្បណាសដ្ឋប្បោ ។ សោ

ឧបម្ពវត្ត មហាសាហេមសូត្រ ព្រមនៃព្រហ្មចរិយធម៌

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ គេថាគតហៅថា បានកាន់យកតែមែក
នឹងសន្លឹក របស់ព្រហ្មចរិយៈ ហើយដល់ នូវការបន្ទូរបន្ទុយសេចក្តី
ព្យាយាម ដោយហេតុនោះ ។

(៨៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ មានកុលបុត្រពួក
ខ្លះទៀត ចេញចាកផ្ទះដោយសទ្ធា ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយគិតថា អាត្មា
អញជាអ្នកមានជាតិដរាបណាៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីឡើងខ្សួល សេចក្តី
ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថា
មានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបរត់ហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើ
នូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រនោះលុះបួស
យ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។
កុលបុត្រនោះ ក៏មិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយ
លាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើក
តំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តី
សរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះ មិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់
នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិន
ប្រមាទហើយ វេទនាបាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តី
ពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយសីលសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

តាយ សីលសប្បទាយ អត្តាទុក្ខិសេតិ បរិ
 វេទ្គតិ អហមស្មី សីលវា កល្យាណធម្មោ ឥមេ
 បទពោ ភិក្ខុ ទុស្សីលា ចាបធម្មាតិ ។ សោ តាយ
 សីលសប្បទាយ មជ្ឈតិ បមជ្ឈតិ បមាទំ អាបជ្ឈតិ
 បមត្តោ សមាធនោ ទុក្ខំ វិហរតិ ។ សេយ្យថាបិ
 ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ
 ចរមាធនោ មហតោ វុត្ថុស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ
 អតិក្កម្ភេវ សារំ អតិក្កម្ភ ដេក្ខំ អតិក្កម្ភ តទំ
 បប្បដិកំ ធម្មា អាទាយ បក្កមេយ្យ សារន្ត
 មត្តាមាធនោ ។ តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវិ
 វេទេយ្យ ន វតាយំ ករិ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ ន
 អញ្ញាសិ ដេក្ខំ ន អញ្ញាសិ តទំ ន អញ្ញាសិ
 បប្បដិកំ ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ តថាហយំ ករិ
 បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ
 ចរមាធនោ មហតោ វុត្ថុស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វេមង្គលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្ហាប្រអកដទៃ ព្រោះសីលសម្បទានោះថា
 អាត្មាអញជាអ្នកមានសីល មានធម៌ល្អ ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដទៃ ។
 នេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់ ។ កុលបុត្រនោះ វេមង្គស្រវឹង
 វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ដោយសីលសម្បទានោះ លុះប្រមាទហើយ
 វេមង្គនៅជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយ
 ខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំ
 មានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ហើយ ក៏រំលងខ្លឹម ស្រាយ សំបក ហើយ
 កែវយកតែក្រមរមក សំគាល់ថាខ្លឹមហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមាន
 ចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា ឧបុរសដ៏ចំរើននេះ
 មិនស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតើ ហេតុដូច្នេះ
 បានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ជាអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ
 ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ)

ឧបម្ពវិទ្យា មហាសារេមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយបប្ផដំក

អតីតកម្មេ សារី អតីតកម្ម ដេក្ខុ អតីតកម្ម តចំ
 បប្បដិកំ ធម្មា អាទាយ បក្កនោ សារន្តិ មញ្ញ-
 មាទោ យញ្ញស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ញស្ស
 អត្ថំ នាទុកវិស្សតីតិ វិវាទេ ខោ ភិក្ខុវេ ឥនេ-
 កន្តោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ
 បព្វជិតោ ហោតិ ឌីតិណ្ណាម្មិ ជាតិយា ជរាយ
 មរណេន សោកបរិនេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសេហិ
 ទុក្ខោតិណ្ណា ទុក្ខបរេតោ អប្បេវ នាម ឥមស្ស
 កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេ-
 ថាតិ ។ សោ វិ បព្វជិតោ សមាទោ លាភ-
 សក្ការសិលោកំ អភិធិព្វត្ថេតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្ថមនោ ហោតិ ន
 បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិ-
 លោកេន ន អត្ថានុក្កិសេតិ ន បរិ វម្រេតិ ។
 សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ
 ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាទោ

ឧបម្ពវត្ថុ មហាសារោបមសូត្រ ព្រមនៃព្រហ្មចរិយធម៌

ហើយ ក៏រំលងខ្លីម ស្រាយ សំបក ហើយកែរយកតែក្រមមក
 សំគាល់ថាខ្លីមហើយចៀសចេញទៅ ការងារណា ដែលបុរសនោះ
 ត្រូវធ្វើដោយខ្លីមឈឺនោះ ការងារនោះ ក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍
 ដល់បុរសនោះឡើយ (សេចក្តីនេះមាន១២មាយ៉ាងណា) ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ១២មេឃ្យដូចជាកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ចេញចាក
 ផ្ទះដោយសទ្ធា ចូលទៅកាន់ផ្លូវដោយគិតថា អាត្មាអញជាអ្នកមានជាតិ
 ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ
 ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាមាន
 ទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិតហើយ ធ្វើមេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវ
 ទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រនោះលុះបួស
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។
 កុលបុត្រនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយលាភ-
 សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើង
 ខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបអ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ
 នោះ ។ កុលបុត្រនោះ មិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តី
 ប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិនប្រមាទហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្កាសកំ

សីលសម្បទំ អារាធនិ ។ សោ តាយ សីល-
 សម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណាសន្តប្បោ ។
 សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ បរិ-
 វម្ភេតិ អហមស្មំ សីលវា កល្យាណធម្មោ ឥមេ
 បទពោ ភិក្ខុ ទុស្សីលា ចាបធម្មាតិ ។ សោ តាយ
 សីលសម្បទាយ មជ្ឈតិ បមជ្ឈតិ បមាទំ អាបជ្ឈតិ
 បមត្តោ សមាធ�ោ ទុក្ខំ វិហារតិ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ បប្បដិកំ អត្តហេសិ ព្រហ្មចរិយស្ស តេជ-
 ច វោសាទំ អាចាទិ ។

(៨៧) ឥធិ បទ ភិក្ខុវេ ឯកច្ឆោ កុលបុត្តោ
 សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ
 ឡតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោកបរិនេវ-
 ទុក្ខនោមនស្សចាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេ-
 តោ អប្បវេ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
 អន្តតារិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ
 សមាធ�ោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិជព្វត្ថតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

វេមនំបាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះ មានសេចក្តីពេញចិត្ត
 មានគម្រិះបរិច្ចណិដោយសីលសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះវេមនំលើក
 កំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសីលសម្បទានោះថា អាត្មា
 អញជាអ្នកមានសីល មានធម៌ល្អ ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដទៃ ។ នេះ
 ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់ ។ កុលបុត្រនោះ ក៏ស្រវឹង វង្វេង
 ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសីលសម្បទានោះ លុះប្រមាទហើយ
 វេមនំនៅជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះតថាគតហៅថា បាន
 កាន់យកតែក្រមរ របស់ព្រហ្មចរិយៈ ហើយដល់នូវការបន្ទុះបន្ថយសេចក្តី
 ព្យាយាម ដោយហេតុនោះ ។

[៨.៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ
 ចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្លូវដោយសទ្ធា គិតថា អាត្មាអញជា
 អ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ
 ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាមានទុក្ខ
 គ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបិតហើយ ធ្វើមេចហ្ន៎⁺ នឹងធ្វើនូវទីបំផុត
 ខែកងទុក្ខទាំងអស់នេះឲ្យប្រាកដឡើងបាន ។ កុលបុត្រនោះលុះបួស
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។

សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ
 ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្កា-
 រសិលោកេន ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរិវេទ្តតិ ។ សោ
 តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ
 ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា សីលសម្បទំ
 អារាធនិ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ
 ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ
 តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរិ
 វេទ្តតិ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន មជ្ឈតិ
 ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា
 សមាធិសម្បទំ អារាធនិ ។ សោ តាយ សមា-
 ធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។
 សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តានុក្កំសេតិ បរិ
 វេទ្តតិ អហមស្មិ សមាហិតោ ឯកត្ថចិត្តោ ឥមេ
 បនព្វោ ភិក្ខុ អសមាហិតោ វិព្ពន្ធចិត្តាតិ ។ សោ
 តាយ សមាធិសម្បទាយ មជ្ឈតិ បមជ្ឈតិ បមាទំ
 អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាធា ទុក្ខំ វិហារតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាសារោបមសូត្រ សំបកនៃព្រហ្មចរិយធម៌

កុលបុត្រនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ ដោយ
 លាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនបាន
 លើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបានបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹង
 សេចក្តីសរសើរនោះទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិន
 ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះ
 មិនប្រមាទហើយ រមែងបាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមាន
 សេចក្តីពេញចិត្តដោយសីលសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌
 ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ
 ព្រោះសីលសម្បទានោះឡើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង
 មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសីលសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទ
 ហើយ រមែងបាននូវសមាធិសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះ មានសេចក្តី
 ពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយសមាធិសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះ
 លើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះថា
 អាត្មាអញជាអ្នកមានចិត្តខាប់ខ្លួន មានចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការម្នាក់តែមួយ
 ចំណែកកិត្តិកុំទាយដទៃ ។ នេះ មិនមានចិត្តខាប់ខ្លួន មានចិត្តវិល
 ផ្សេង ។ ។ កុលបុត្រនោះតែងស្រវឹង វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រ-
 មាទព្រោះសមាធិសម្បទានោះ លុះប្រមាទហើយ រមែងនៅជាទុក្ខ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សេយ្យថាវិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថកោ សារគវេសី
 សារបរិយេសនំ ចរមាធា មហាតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ជេក្កំ តចំ
 ធន្ទា អាទាយ បក្កិមេយ្យ សារន្តំ មញ្ញមាធា ។
 តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ ន វតាយំ
 កវំ បុរិសោ អញ្ញាសំ សារំ ន អញ្ញាសំ ជេក្កំ ន អញ្ញាសំ
 តចំ ន អញ្ញាសំ បប្បជេកំ ន អញ្ញាសំ សាខាបលា-
 សំ តថាហយំ កវំ បុរិសោ សារត្ថកោ សារគវេសី
 សារបរិយេសនំ ចរមាធា មហាតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ជេក្កំ តចំ
 ធន្ទា អាទាយ បក្កិក្កោ សារន្តំ មញ្ញមាធា យញ្ញស្ស
 សារេន សារករណីយំ តញ្ញស្ស អត្ថំ ធានុកវិស្សតិភ
 ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ឥនេកក្កោ កុលបុត្តោ សទ្ធា
 អតាវស្មា អនតាវយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឱតិណ្ណាមិ
 ជាតិយា ជរាយ ចរណេន សោកបរិនេវទុក្ខនោមនស្ស-
 ចាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណា ទុក្ខបរេតោ អប្បេវ ធាម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលចល្ហាសភៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ឥស្សន៍រកខ្លឹមឈើ
ត្រាច់ទៅឥស្សន៍រកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ)
ក៏រំលងខ្លឹម រំលងស្រាយ ហើយស្មោះយកតែសំបកមកសំគាល់ថាខ្លឹម
ហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុឃើញបុរសនោះហើយនិយាយ
យ៉ាងនេះថា ឥ បុរសដ៏ចំរើននេះមិនស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ
មែក ស្លឹកទេតើ ព្រោះហេតុនោះ បុរសដ៏ចំរើននេះ អ្នកត្រូវការដោយ
ខ្លឹមឈើ ឥស្សន៍រកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅឥស្សន៍រកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំ
មានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹមរំលងស្រាយ ហើយស្មោះយក
តែសំបកមកសំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារសំខាន់ណា
ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើនោះ ការងារនោះក៏នឹងមិនសម្រេច
ប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះឡើយ (សេចក្តីនេះ ទុបមាយ៉ាងណាមិញ)

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបមេយ្យដូចកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ
បានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយសព្វ គិតថា អាត្មាអញជា
អ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តី
ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះ
ថា មានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិតហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎⁺

ឧបម្ពវគ្គស្ស មហាសាហេមសុត្តេ ព្រហ្មចរយកថា

ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា
 បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាធា
 លាភសក្ការសិលោកំ អភិធិព្វត្តេតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន
 បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោ-
 កេន ន អត្តាទុក្ខំសេតិ ន បរំ វម្ពេតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន ប-
 មាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា សីលសម្មទំ
 អារាធនិ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ អត្ត-
 មនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ
 តាយ សីលសម្មទាយ ន អត្តាទុក្ខំសេតិ ន បរំ
 វម្ពេតិ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ ន មជ្ឈតិ
 ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមា-
 ធា សមាធិសម្មទំ អារាធនិ ។ សោ តាយ
 សមាធិសម្មទាយ អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណ-
 ាសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ
 អត្តាទុក្ខំសេតិ បរំ វម្ពេតិ អហមស្មី សមាហិតោ

ឧបច្ចវត្ត មហាសាលាបមស្សត្រ សំបកនៃព្រហ្មចរិយធម៌

នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រ
នោះលុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យ
កើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះ មិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះ
បរិបូណ៌ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិន
លើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបង្ហូរអ្នកដទៃព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តី
សរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តី
ប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិនប្រមាទ
ហើយ វេមន៍បាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តីពេញ
ចិត្តដោយសីលសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុល-
បុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបង្ហូរអ្នកដទៃព្រោះសីលសម្ប-
ទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រ-
មាទព្រោះសីលសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វេមន៍បាននូវសមាធិ-
សម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយ
សមាធិសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះតែងលើកតម្កើងខ្លួនឯង បន្ទុះបង្ហាបង្ហូរ
អ្នកដទៃព្រោះសមាធិសម្បទានោះថា អាត្មាអញជាអ្នកមានចិត្តខាប់ខ្លួន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ឯកគ្គនិក្ខេតោ ឥមេ បណ្ណោ ភិក្ខុ អសមាហិតា
 វិព្ពន្ធនិក្ខេតតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ មជ្ឈតិ
 បមជ្ឈតិ បមាទំ អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាធា ទុក្ខំ
 វិហារតិ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តចំ អត្តហេសិ
 ព្រហ្មចរិយស្ស តេន ច វេសាទំ អាចាទិ ។

(៨៨) ឥធិ បណ ភិក្ខុវេ ឯកគ្គោ កុលបុត្តោ
 សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឱ-
 តិណ្ណោម្បិ ធាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោកបរិទេវ-
 ទុក្ខនោមនស្សទាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេ-
 តោ អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
 អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ
 សមាធា លាភសក្ការសិលោកំ អភិវិព្វត្ថេតិ ។ សោ
 តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្កៈ

មានចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងការម្នាក់តែមួយ ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដទៃ ។

នេះ ជាអ្នកមានចិត្តមិនខ្ជាប់ខ្ជួន មានចិត្តវិលវេជ្ជ ។ ។ កុលបុត្រ

នោះ ក៏ស្រវឹង វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសមាធិសម្បទា

នោះ លុះប្រមាទហើយ វេចន៍នៅជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ភិក្ខុនេះ គឺថាគិតហៅថា បានកាន់យកតែសំបកនៃព្រហ្មចរិយៈ ហើយ

ដល់នូវការបន្ទុះបន្ទុយសេចក្តីព្យាយាម ដោយហេតុនោះ ។

(៨៨) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត កុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុង

សាសនានេះ បានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួសដោយសង្ខារ គិត

ថា អាត្មាអញជាអ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តី

ខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់

ហើយ ឈ្មោះថា មានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខឈឺហើយ ធ្វើ

ម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។

កុលបុត្រនោះ លុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តី

សរសើរឲ្យកើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះ មិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត

ឧបសគ្គស្ស មហាសារេមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយដេត្ត

ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោ-
 កេន ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិវាម្ពតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ជតិ ន បមជ្ជតិ ន បមា-
 ទំ អាបជ្ជតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ សីលសម្មទំ អារា-
 ជេតិ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ អត្តមនោ ហោតិ
 នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សីល-
 សម្មទាយ ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិវាម្ពតិ ។ សោ
 តាយ សីលសម្មទាយ ន មជ្ជតិ ន បមជ្ជតិ ន បមា-
 ទំ អាបជ្ជតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ សមាធិសម្មទំ អារា-
 ជេតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ អត្តមនោ
 ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តាយ
 សមាធិសម្មទាយ ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិវាម្ពតិ ។
 សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ ន មជ្ជតិ ន បមជ្ជតិ
 ន បមាទំ អាបជ្ជតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ ញាណទស្ស-
 ទំ អារាជេតិ ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តម-
 នោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញាណ-
 ទស្សនេន អត្តានុក្កិសេតិ បរិវាម្ពតិ អហមស្មិ

ឧបម្មវត្ថុ មហាសារោបមសូត្រ ស្រាយនៃព្រហ្មចរិយធម៌

មិនមានតម្រិះបរិច្ចណិ ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុល-
 បុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភ-
 សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិន
 ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះ
 មិនប្រមាទហើយ វែមងបាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមាន
 សេចក្តីពេញចិត្តដោយសីលសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិច្ចណិ
 ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ
 ព្រោះសីលសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិន
 ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសីលសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ
 វែមងបាននូវសមាធិសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះ មានសេចក្តីពេញចិត្ត
 ដោយសមាធិសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិច្ចណិទេ ។ កុល-
 បុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសមាធិ-
 សម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តី
 ប្រមាទព្រោះសមាធិសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វែមងបាននូវ
 ញាណទស្សនៈ(១) ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះ
 បរិច្ចណិដោយញាណទស្សនៈនោះ ។ កុលបុត្រនោះ វែមងលើកតម្កើង
 ខ្លួនឯង បន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះថា អាត្មាអញ

១ ធានដល់ ទិព្វចក្ខុ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

ជាដំ បស្សំ វិហារមិ ឥមេ បនេញ ភិក្ខុ អជាដំ អបស្សំ
 វិហារន្តិកំ ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន មជ្ឈតិ បមជ្ឈ-
 តិ បមាទំ អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាធនោ ទុក្ខំ វិហារតិ ។
 សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី
 សារបរិយេសដំ ចរមាធនោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ ដេត្តំ ធម្មោ អាទាយ
 បក្កមេយ្យ សារន្តិ មញ្ញមាធនោ ។ តមេដំ ចត្តមា
 បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វេទេយ្យ ន វតាយំ កវំ បុរិសោ
 អញ្ញាសិ សារំ ន អញ្ញាសិ ដេត្តំ ន អញ្ញាសិ តចិ
 ន អញ្ញាសិ បប្បដិកំ ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសិ
 តថាហយំ កវំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សា-
 របរិយេសដំ ចរមាធនោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ ដេត្តំ ធម្មោ អាទាយ
 បក្កន្តោ សារន្តិ មញ្ញមាធនោ យញ្ញស្ស សារេន
 សារគវណ្ណយំ តញ្ញស្ស អត្ថំ នាទុក្ខវិស្សត្តិ ឯវ-
 មេវ ខោ ភិក្ខុវេ ឥនេកេថោ កុលបុត្តោ សទ្ធា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ បួលបណ្ណាសកៈ

បានស្គាល់ បានឃើញ (នូវរូបល្អិត) ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយឯទៀត ។
 នេះ មិនបានស្គាល់ មិនបានឃើញ (នូវរូបល្អិត) ទេ ។ កុលបុត្រនោះ
 តែងស្រវឹង វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះ
 លុះប្រមាទហើយ រមែងនៅជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នក
 ត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាល
 បើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម ហើយចាំងយកតែ
 ស្រាយមកសំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុបាន
 ឃើញបុរសនោះហើយ និយាយយ៉ាងនេះថា ឧបុរសដ៏ចំរើននេះមិនស្គាល់
 ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតើ ព្រោះហេតុនោះ បានជា
 បុរសដ៏ចំរើននេះ អ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅ
 ស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម
 ហើយចាំងយកតែស្រាយមកសំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការ
 ដ្ឋានពោធិ៍ ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការដ្ឋាននោះក៏នឹងមិន
 សម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះឡើយ (សេចក្តីនេះ ឧបមាយ៉ាងណា
 មិញ) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបមេយ្យដូចកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុងសាសនា

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាសារេមមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយដេត្តំ

អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឌុតិណ្ណាមិ
 ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោកបរិទេវទុក្ខនោម-
 នស្សុទាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណា ទុក្ខបរេតោ អប្ប-
 រ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខត្វន្ធស្ស អន្ត-
 ករិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ
 សមាធនោ លាភសក្ការសីលោកំ អភិជិត្តតិ ។
 សោ តេន លាភសក្ការសីលោកេន ន អត្តមនោ
 ហោតិ ន បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភ-
 សក្ការសីលោកេន ន អត្តាទុក្ខំសេតិ ន បរិ-
 វម្ភេតិ ។ សោ តេន លាភសក្ការសីលោកេន ន
 មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ
 សមាធនោ សីលសម្មទំ អារាធេតិ ។ សោ តាយ
 សីលសម្មទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ
 បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សីលសម្ម-
 ទាយ ន អត្តាទុក្ខំសេតិ ន បរិ វម្ភេតិ ។
 សោ តាយ សីលសម្មទាយ ន មជ្ឈតិ ន ប-
 មជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ

ឧបទ្វីប មហាសារាបមសូត្រ ស្រាយនៃព្រហ្មចរិយធម៌

នេះ បានចេញចាកផ្ទះ ចូលកាន់ផ្ទះដោយសព្វា គិតថា អាត្មា
អញជាអ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្របសង្កត់ហើយ
ឈ្មោះថាមានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិតហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎
នឹងធ្វើទៅទប់ផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រ
នោះលុះបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យ
កើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិ-
ចូណិដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។ កុលបុត្រនោះ
មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹង
សេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់ទៅ
សេចក្តីប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិន
ប្រមាទហើយ វេមន៍បាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តី
ពេញចិត្ត ដោយសីលសម្បទានោះ តែមិនមានតម្រិះបរិចូណិទេ ។
កុលបុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះ
សីលសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់ទៅ
សេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសីលសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វេមន៍

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទ្ទានុកថំ

សមាធិសម្មាទិ អារាធនតិ ។ សោ តាយ សមាធិ-
 សម្មាទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណ-
 សង្កប្បោ ។ សោ តាយ សមាធិសម្មាទាយ ន
 អត្តានុក្កិសេតិ ន បរំ វម្ពេតិ ។ សោ តាយ សមា-
 ធិសម្មាទាយ ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន បមាទិ អាបជ្ឈតិ
 អប្បមត្តោ សមាទោ ញ្ញាណទស្សនំ អារាធនតិ ។
 សោ តេន ញ្ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ
 បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញ្ញាណទស្សនេន
 អត្តានុក្កិសេតិ បរំ វម្ពេតិ អហមស្មំ ជាទំ បស្សំ
 វិហារមិ ឥមេ បទព្វោ ភិក្ខុ អជាទំ អបស្សំ វិហា-
 រជ្ជតិ ។ សោ តេន ញ្ញាណទស្សនេន មជ្ឈតិ
 បមជ្ឈតិ បមាទិ អាបជ្ឈតិ បមត្តោ សមាទោ ទុក្ខំ
 វិហារតិ ។ អយំ វុត្ថតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ជេត្តិ អត្តហេសិ
 ព្រហ្មចរិយស្ស តេន ច វោសាទំ អាចានិ ។

[៨៩] ឥធិ បទ ភិក្ខុវេ ឯកទ្វោ កុលបុត្តោ
 សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឱ-
 ត្ថណោមិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន សោកបរិនេវ-

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសកៈ

បាននូវសមាធិសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះ មានសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយ
 សមាធិសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុលបុត្រនោះ
 មិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបំអួកដវៃទេ ព្រោះសមាធិសម្បទា
 នោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះ
 សមាធិសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ រមែងបាននូវញាណទស្សនៈ ។
 កុលបុត្រនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ ដោយញាណ-
 ទស្សនៈនោះ ។ កុលបុត្រនោះរមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទុះបង្ហាបំអួកដវៃ
 ព្រោះញាណទស្សនៈនោះថា អាត្មាអញបានដឹង បានឃើញ (រូបល្អិត)
 ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដវៃៗនេះ មិនបានដឹង មិនបានឃើញ (រូបល្អិត
 ទេ ។ កុលបុត្រនោះ តែងស្រវឹង វង្វេង ដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះ
 ញាណទស្សនៈនោះ លុះប្រមាទហើយ រមែងនៅជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះគេថាគតហៅថា បានកាន់យកតែស្រាយរបស់ព្រហ្ម-
 ចរិយៈ ហើយដល់នូវការបន្តរបន្ថយសេចក្តីព្យាយាមដោយហេតុនោះ ។

(៨៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត កុលបុត្រពួកខ្លះក្នុង
 សាសនានេះ បានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយសុទ្ធ គិត
 ថា អាត្មាអញមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល

ឧបសគ្គស្ស មហាសារេមសុត្តេ ព្រហ្មបរិយសាវោ

ទុក្ខនោមនស្សចាយាសេហំ ទុក្ខោតិល្លោ ទុក្ខបរេតោ
 អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្ត-
 ករិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាធា
 លាភសក្ការសិលោកំ អភិធិព្វត្ថេតិ ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ ហោតិ ន
 បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោ-
 កេន ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វុម្ពេតិ ។ សោ
 តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ
 ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា សីលសម្មទំ
 អារាធនតិ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ អត្តមនោ
 ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ
 តាយ សីលសម្មទាយ ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ
 វុម្ពេតិ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ ន មជ្ឈតិ
 ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមា-
 ធា សមាធិសម្មទំ អារាធនតិ ។ សោ តាយ
 សមាធិសម្មទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ

ឧបម្ពវគ្គ មហាសាលាបមសូត្រ ខ្ញុំមនៃព្រហ្មចរិយធម៌

សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះ
 ថាមានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិតហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើ
 នូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រនោះលុះ
 ឬសយ៉ាងនេះហើយ ក៏បានញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើត
 ឡើង ។ កុលបុត្រនោះមិនពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយលាភ-
 សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកកំភើងខ្លួន
 ឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ
 ឡើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តី
 ប្រមាទ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិនប្រមាទ
 ហើយ វែមង់បាននូវសីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះពេញចិត្តដោយ
 សីលសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិន
 លើកកំភើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសីលសម្បទានោះ ។
 កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទព្រោះសីល-
 សម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វែមង់បាននូវសមាធិសម្បទា ។
 កុលបុត្រនោះពេញចិត្ត ដោយសមាធិសម្បទានោះ តែថាមិនមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ
 ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរិ វម្ភេតិ ។ សោ តាយ
 សមាធិសម្បទាយ ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ
 អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធ�ោ ញ្ញាណទស្សនំ អា-
 រាជេតិ ។ សោ តេន ញ្ញាណទស្សនេន អត្តមធា ហោតិ
 ធា ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញ្ញាណ-
 ទស្សនេន ន អត្តានុក្កំសេតិ ន បរិ វម្ភេតិ ។
 សោ តេន ញ្ញាណទស្សនេន ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ
 ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធ�ោ សមយ-
 វិមោក្ខំ អារាជេតិ ។ ហំនំ ខោ បនេតំ ភិក្ខុវេ
 វិជ្ជតិ យំ សោ ភិក្ខុ តាយ សមយវិមុត្តយា បរិហា-
 យេថាតិ^(១) ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាធា មហាតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ សារំ ធម្មា អាទាយ បក្កមេយ្យ
 សារន្តំ ជាធមាធា ។ តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ
 ទិស្វា ឯវំ វិទេយ្យ អញ្ញាសំ វតាយំ ករំ បុរិសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះ
 បង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រ-
 វឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះ
 លុះមិនប្រមាទហើយ រមែងបាននូវញាណទស្សនៈ ។ កុលបុត្រនោះ
 ពេញចិត្តដោយញាណទស្សនៈនោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។
 កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះញា-
 ណទស្សនៈនោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវ
 សេចក្តីប្រមាទ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះ លុះមិនប្រមាទហើយ រមែង
 បាននូវសមយវិមោក្ខ^(១) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីសាបសូន្យ
 ចាកសមយវិមុត្តិនោះ ដោយហេតុណា ហេតុនេះឯងរមែងមាន ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ
 គ្រាប់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ)
 ក៏ចាំងយកតែខ្លឹមមក ដឹងថាខ្លឹមពិតហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមាន
 ចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា ឧ បុរសដ៏ចំរើននេះ

១ ប្រែថា ធម៌ដែលរួចចាក បច្ចុទិកធម៌គឺធម៌ជាបត្រ តាមកាលតាមវេលា បានដល់
 លោកិយសមាបត្តិ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស មហាសារេមមស្សន្តេ ព្រហ្មចរិយសារេ

សារី អញ្ញាសិ ដេត្តិ អញ្ញាសិ តចិ អញ្ញាសិ បប្បដិក្ខំ
 អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ តថាហយំ ភរិ បុរិសោ
 សារត្ថិកោ សារកវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាណោ
 មហានោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញោ វេត្តា
 អាទាយ បត្តន្តោ សារត្ថិ ជាធម្មានោ យញ្ញស្ស សារេន-
 សារកវល្លយំ តញ្ញស្ស អត្ថំ អនុភវិស្សត្ថិតិ ឃរមេវ
 ខោ ភិក្ខុវេ វេនេកតោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អតារស្មា
 អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឌុតិណ្ណម្មំ ជាតិយា
 ជរាយ មរណោ ន សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចា-
 យាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ អប្បេវ នាម
 ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខត្វន្ធស្ស អន្តតិរិយា
 បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឃរិ បព្វជិតោ សមាណោ
 លាភសញ្ញាសិលោកំ អភិជំពូត្តតិ ។ សោ តេន
 លាភសញ្ញាសិលោកេន ន អត្ថមនោ ហោតិ ន
 បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសញ្ញាសិ-
 លោកេន ន អត្ថានុក្កិសេតិ ន បរិ វម្រតិ ។

ឧបម្ពវត្ថុ មហាសាលបមសូត្រ ខ្លឹមនៃព្រហ្មបរិយធម៌

ស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកប្រាកដ ព្រោះ
 ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹម
 ឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះ
 មុខ) ក៏ចាំឆ័យកន្តែងខ្លឹមម្យ៉ាង ដឹងថាជាខ្លឹមពិត ហើយចៀសចេញ
 ទៅ ការងារណា ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះនឹង
 សម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះពិត (សេចក្តីនេះមានទុបមាយ៉ាងណា)
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបមេយ្យដូចជាកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ
 បានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះដោយសត្វ គិតថា អាត្មាអញ
 ជាអ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ
 ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាមានទុក្ខ
 គ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិត្តហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ និងធ្វើទ្រាំទ្រផុត
 នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រនោះលុះបួសយ៉ាង
 នេះហើយ បានញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។
 កុលបុត្រនោះមិនពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយលាភសក្ការៈនឹង
 សេចក្តីសរសើរនោះហើយ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិន
 បន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន មជ្ឈតិ
 ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ
 សីលសម្មទំ អារាធនិ ។ សោ តាយ សីល-
 សម្មទាយ អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិ-
 បុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សីលសម្មទាយ
 ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិ វម្ភេតិ ។ សោ តាយ
 សីលសម្មទាយ ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ
 អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធនោ សមាធិសម្មទំ
 អារាធនិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ
 អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។
 សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ ន អត្តានុក្កិសេតិ
 ន បរិ វម្ភេតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្មទាយ
 ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ
 សមាធនោ ញ្ញាណទស្សនំ អារាធនិ ។ សោ តេន
 ញ្ញាណទស្សនេន អត្តមនោ ហោតិ នោ ច ខោ
 បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញ្ញាណទស្ស-
 នេន ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិ វម្ភេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះ
 លាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វេមន៍បាននូវ
 សីលសម្បទា ។ កុលបុត្រនោះមានសេចក្តីពេញចិត្តដោយសីលសម្បទា
 នោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើង
 ខ្លួនឯង មិនបន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសីលសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រ
 នោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសីលសម្បទា
 នោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វេមន៍បាននូវសមាធិសម្បទា... ។ កុលបុត្រ
 នោះពេញចិត្តដោយសមាធិសម្បទានោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌
 ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះ
 សមាធិសម្បទានោះ ។ កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវ
 សេចក្តីប្រមាទ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វេមន៍
 បាននូវញាណទស្សនៈ ។ កុលបុត្រនោះពេញចិត្តដោយញាណទស្សនៈ
 នោះ តែថាមិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ កុលបុត្រនោះមិនលើកតំកើង
 ខ្លួនឯង មិនបន្ទះបង្គាប់អ្នកដទៃ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះ ។

ឧបម្ពវត្ថុស្ស មហាសារេបមសុត្តេ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ

សោ តេន ញាណទស្សនេន ន មជ្ឈតិ ន បមជ្ឈតិ
ន បមាទំ អាបជ្ឈតិ អប្បមត្តោ សមាធា អសម-
យវិមោក្ខំ អារាជេតិ ។ អដ្ឋានមេតំ ភិក្ខុវេ អន-
វកាសោ យំ សោ ភិក្ខុ តាយ អសមយវិមុត្តិយា
បរិហាយេថាតិ ។

(៧០) ឥតិ ខោ ភិក្ខុវេ នយិទំ ព្រហ្មចរិយំ លា-
ភសក្ការសិលោកានិសំសំ ន សីលសម្មទានិសំសំ
ន សមាធិសម្មទានិសំសំ ន ញាណទស្សនានិសំសំ
យា ច ខោ អយំ ភិក្ខុវេ អត្ថុប្បា ចេតោវិមុត្តិ
ឯតទត្ថបិទំ ភិក្ខុវេ ព្រហ្មចរិយំ ឯតំ សារំ ឯតំ
បរិយោសានន្តំ ។ ឥទមវេច ភកវា អត្ថមនា តេ
ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្តំ ។

មហាសារេបមសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបម្ពវគ្គ មហាសារោមបស្សត្រ ទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយធម៌

កុលបុត្រនោះមិនស្រវឹង មិនវង្វេង មិនដល់នូវសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះ
ញាណទស្សនៈនោះ លុះមិនប្រមាទហើយ វាមែនបាននូវអសមយវិមោក្ខ
(ធម៌ដែលរួចចាកកិលេសឥតមានកំណត់កាលវេលា បានដល់នូវវេលាកុ-
ត្តរធម៌)។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីសាបសូន្យចាកអសមយវិមុត្តិនោះ
ដោយហេតុណា ហេតុនេះមិនមែនជាទីតាំង មិនមែនជាឧកាសឡើយ ។

(៩០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រាហ្មចរិយៈនេះ មិនមែនមានលាភ-
សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរជាអាទិសង្សៈ មិនមែនមានសីលសម្បទាជាអា-
ទិសង្សៈ មិនមែនមានសមាធិសម្បទាជាអាទិសង្សៈ មិនមែនមានញាណ-
ទស្សនៈជាអាទិសង្សៈតែប៉ុណ្ណោះទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចេះតែវិមុត្តិ
ការរួចចាកកិលេសនៃចិត្តគឺអវហត្តផល ជាធម្មជាតិមិនកម្រើកណា ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រាហ្មចរិយៈនេះ មានអវហត្តផល⁺នេះជាប្រយោជន៍ មាន
អវហត្តផល⁺នេះ ជាខ្លឹម មានអវហត្តផល⁺នេះ ជាទីបំផុត ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគបានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មានសេចក្តីពេញ
ចិត្ត បានត្រេកអរហើយចំពោះភាសតិ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាសារោមបស្សត្រ ទី ៩ ។

ទស្សន៍ ឬទ្បសារោបមស្ថត្តិ

(៧០) ឯវេទ្ធ សុត្តិ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
អថខោ បិដ្ឋលកោច្ឆោ ព្រាហ្មណោ យេន កកវា
តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវតា សន្និ សម្មោទិ
សម្មោទន្តិយំ កមិ សារាណីយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តិ
និសីទិ ។ ឯកមន្តិ និសិទ្ធោ ខោ បិដ្ឋលកោច្ឆោ
ព្រាហ្មណោ កកវន្តិ ឯតទលេច យេមេ ភោ តោតម
សមណព្រាហ្មណោ សង្ឃនោ គណិនោ គណាចរិយា
ញាតា យសស្សនោ វិត្តកក សាធុសម្មតា តហុ-
ជនស្ស សេយ្យបីទំ ប្បណោ កស្សនោ មក្ខល
តោសាលោ អជិតោ កេសកម្ពលោ^(១) បក្កុនោ
កត្វាយនោ សញ្ញយោ វេលជ្ជបុត្តោ^(២) និគន្ធា
នាដបុត្តោ សព្វេតេ សកាយ បដិញ្ញាយ អត្តញ្ញីស្ម^(៣)
សព្វេវ ន អត្តញ្ញីស្ម ឧទាហុ ឯកេវ អត្តញ្ញីស្ម

១ ឧ. កេសកម្ពលី ។ ២ ឧ. ម. វេលជ្ជបុត្តោ ។ ៣ ឧ. ម. អត្តញ្ញីស្ម ។

បូជ្យសាវោបមសូត្រ ទី ១០

(៩១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។
គ្រានោះឯង ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះបិណ្ឌលកោច្ឆៈ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះ
ភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រករាយជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ
ហើយបញ្ចប់ពាក្យដែលគួរឲ្យកើតសេចក្តីរករាយ គួរជាទីរលឹកហើយ
ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះបិណ្ឌលកោច្ឆៈអង្គុយក្នុង
ទីដ៏សមគួរហើយ បានពោលពាក្យនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រ
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណា មានពួក មាន
គណៈ ជាអាចារ្យនៃគណៈ មានក្បួនឈ្មោះយសស័ក្តិ ធ្វើលទ្ធិដូចជាកំពង់
ជនច្រើននាក់បានសម្មតថាជាមនុស្សត្រឹមត្រូវ គឺបូរណកស្សប ១ មកូលិ-
គោសាល ១ អជិតកេសកម្ពល ១ បកុធកប្បាយនៈ ១ សញ្ញាយវេលដ្ឋបត ១
និគ្ខន្ធនាដបុត្ត ១ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះបានត្រាស់ដឹងដូចពាក្យ
ប្តេជ្ញារបស់ខ្លួន ឬមិនបានត្រាស់ដឹងទាំងអស់គ្នាទេ ឬថាត្រាស់ដឹងខ្លះ

ឧបម្ពវត្ថុស្ស បុរាណបិដកសុត្តន្ត សាវត្ថកបិដក

ឯកទ្វេ ឈ អត្តញ្ញីស្វតំ ។ អលំ ព្រាហ្មណ តិដ្ឋតេតិ
 សព្វេ តេ សកាយ បដិញ្ញាយ អត្តញ្ញីស្វ សព្វេ
 ឈ អត្តញ្ញីស្វ ឧទាហ ឯកទ្វេ អត្តញ្ញីស្វ ឯកទ្វេ
 ឈ អត្តញ្ញីស្វតំ ធម្មំ តេ^(១) ព្រាហ្មណ ទេសេស្សាមិ
 តំ សុណាហិ សាធុតំ មនសិករេហិ ភាសិស្សាមិ-
 តំ ។ ឯវំ ភោតិ ទោ បិដ្ឋលកោន្នោ ព្រាហ្មណោ
 កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

(៧២) កកវំ ឯតទរោច សេយ្យថាបិ ព្រាហ្មណ
 បុរិសោ សាវត្ថកោ សាវតវេសំ សាវបរិយេសនំ ចរ-
 មាធ�ោ មហតោ វុត្ថុស្ស តិដ្ឋតោ សាវតោ អតិក្កម្មេ
 សាវំ អតិក្កម្ម ដេក្កំ អតិក្កម្ម តទំ អតិក្កម្ម
 បប្បដិកំ សាខាបលាសំ ធេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ
 សាវត្ថំ មត្តាមាធ�ោ ។ តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា
 ឯវំ វទេយ្យ ឈ វតំយំ កវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សាវំ

១ ឧ. អត្តញ្ញីស្វ ធម្មត្ថេ ។

ឧបម្មវិធី ចូលរួមសម្រាប់សង្គម ឧបមាដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លីមឈឺ

មិនបានគ្រាស់ដីដីខ្លះ ។ ព្រះអង្គគ្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ កុំនិយាយ
ឡើយ ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះបានគ្រាស់ដី ដូច
ពាក្យប្តេជ្ញារបស់ខ្លួន ឬមិនបានគ្រាស់ដីទាំងអស់គ្នាទេ ឬថាគ្រាស់ដី
ខ្លះ មិនបានគ្រាស់ដីខ្លះ ដូច្នេះនេះចូរលើកទុកសិនចុះ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
គឺថាគតនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នកវិញ ចូរអ្នកប្រុងស្តាប់ធម៌នោះ ចូរធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ គឺថាគតនឹងសំដែង ។ បង្គំលកោចព្រាហ្មណ៍ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះសមណៈដ៏ចម្រើន ។

(៩២) ព្រះមានព្រះភាគបានគ្រាស់ព្រះពុទ្ធដីការនេះថា ម្ចាស់
ព្រាហ្មណ៍ ប្រៀបដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លីមឈឺ វិស្វន័រកខ្លីមឈឺ
គ្រាច់ទៅវិស្វន័រកខ្លីមឈឺ កាលបើឈឺធំមានខ្លីមបិតនៅ (ចំពោះមុខ)

រំលងខ្លីម ស្រាយ សំបក ក្រមរ ហើយកាត់យកតែមែកនឹងស្លឹកមក
សំគាល់ថាខ្លីម ហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុបានឃើញ
បុរសនោះហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចម្រើននេះ មិនស្គាល់ខ្លីម

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

ន អញ្ញាសិ ដេត្តិ ន អញ្ញាសិ តចំ ន អញ្ញាសិ
 បប្បដិកំ ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ តថាហយំ
 ករំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារប-
 រិយេសនំ ចរមាដោ មហាតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេត្តិ អតិក្កម្ម
 តចំ អតិក្កម្ម បប្បដិកំ សាខាបលាសំ ធម្មា
 អាទាយ បក្កន្តោ សារន្តិ មញ្ញមាដោ យញ្ញស្ស
 សារេន សារគរណីយំ តញ្ញស្ស អត្ថំ ធានុក-
 រិស្សតីតិ ។ សេយ្យថាថិ វា បន ព្រាហ្មណ
 បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ
 ចរមាដោ មហាតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ
 អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេត្តិ អតិក្កម្ម តចំ
 បប្បដិកំ ធម្មា អាទាយ បក្កមេយ្យ សារន្តិ
 មញ្ញមាដោ ។ តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឃី
 វនេយ្យ ន វតាយំ ករំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ ន
 អញ្ញាសិ ដេត្តិ ន អញ្ញាសិ តចំ ន អញ្ញាសិ បប្បដិកំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតី ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំ-
 រើននេះជាអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែង
 រកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម
 ស្រាយ សំបក ក្រមរ ហើយកាត់យកតែមែកនឹងស្លឹកមក សំគាល់ថាខ្លឹម
 ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណា ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ
 ការងារនោះក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះឡើយ ។ ម្ខាង
 ព្រាហ្មណ៍ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើត្រាច់
 ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលង
 ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ហើយកែយកតែក្រមរមក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយ
 ចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយនិយាយ
 យ៉ាងនេះថា ឱ បុរសដ៏ចំរើននេះមិនស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក ក្រមរ

ឧបម្ពវគ្គស្ស ព្រហ្មសាមេសសុត្តេ សារត្ថិក្ខបមា

ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ តថាហយំ ករំ
 បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសំ សារបរិយេសនំ
 ចរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ
 អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេក្កំ អតិក្កម្ម តនំ
 បប្បដិកំ ធម្មា អាទាយ បក្កតោ សារន្តិ មញ្ញ-
 មាណោ យញ្ញស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ញស្ស
 អត្ថំ នាទុករិស្សតីតិ ។ សេយ្យថាបិ វា បន ព្រាហ្មណ
 បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសំ សារបរិយេសនំ
 ចរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ
 អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេក្កំ តនំ ធម្មា អាទាយ
 បក្កមេយ្យ សារន្តិ មញ្ញមាណោ ។ តមេនំ ចត្តមា
 បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វេទេយ្យ ន វតាយំ ករំ បុរិសោ
 អញ្ញាសិ សារំ ន អញ្ញាសិ ដេក្កំ ន អញ្ញាសិ តនំ
 ន អញ្ញាសិ បប្បដិកំ ន អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ
 តថាហយំ ករំ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសំ
 សារបរិយេសនំ ចរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ

ឧបម្ពវត្ថុ ពូជសាហាមមសូត្រ ឧបមាដូចបុរសត្រូវការដោយខ្លីមឈើ

មែកនឹងស្លឹកទេតី ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ជាអ្នកត្រូវការ
ដោយខ្លីមឈើ ស្វែងរកខ្លីមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លីមឈើ កាល
បើឈើធំមានខ្លីមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លីម ស្រាយ សំបក
ហើយកែយកតែក្រមរមក សំគាល់ថាខ្លីម ហើយចៀសចេញទៅ
ការងារណា ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លីមឈើ ការងារនោះក៏នឹងមិន
សម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះឡើយ ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ឬក៏ដូចជា
បុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លីមឈើ ស្វែងរកខ្លីមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លីម
ឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លីមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លីម ស្រាយ
ហើយស្វែងយកតែសំបកមក សំគាល់ថាខ្លីម ហើយចៀសចេញទៅ ។
បុរសមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយ និយាយយ៉ាងនេះថា ឧ បុរស
ដ៏ចំរើននេះ មិនស្គាល់ខ្លីម ស្រាយ សំបក ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតី
ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ជាអ្នកត្រូវការដោយខ្លីមឈើ ស្វែង
រកខ្លីមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លីមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លីមបិតនៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

សារវតោ អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេត្តំ តចំ ឆេត្វា
 អាទាយ បក្កន្តោ សារន្តំ មញ្ញមាដោ យញ្ចស្ស
 សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អន្តំ នាទុក្ខវិស្សត្តិ
 សេយ្យថាបិ វា មន ព្រាហ្មណ បុរិសោ សារត្ថិតោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាដោ មហាតោ
 វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេ សារំ ដេត្តំ
 ឆេត្វា អាទាយ បក្កមេយ្យ សារន្តំ មញ្ញមាដោ ។
 តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វិទេយ្យ ន
 វតាយំ កវំ បុរិសោ អញ្ញាសិ សារំ ន អញ្ញាសិ
 ដេត្តំ ន អញ្ញាសិ តចំ ន អញ្ញាសិ បប្បដិកំ ន
 អញ្ញាសិ សាខាបលាសំ តថាហយំ កវំ បុរិសោ
 សារត្ថិតោ សារកវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាដោ
 មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេ
 សារំ ដេត្តំ ឆេត្វា អាទាយ បក្កន្តោ សារន្តំ មញ្ញមាដោ
 យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អន្តំ នាទុ-
 ក្ខវិស្សត្តិ ។ សេយ្យថាបិ វា មន ព្រាហ្មណ បុរិសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

(ចំពោះមុខ) កំរលង់ខ្លឹម ស្រាយ ហើយស្មោះយកតែសំបកមក សំគាល់
ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណា ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើ
ដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះ ក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះ
ឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពុំនោះសោត ដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹម
ឈើស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិត
នៅ (ចំពោះមុខ) កំរលង់ខ្លឹម ហើយចាំងយកតែស្រាយមក សំគាល់ថា
ខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយ
និយាយយ៉ាងនេះថា ឧ បុរសដ៏ចំរើននេះ មិនស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំបក
ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកទេតើ ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ជាអ្នកត្រូវ
ការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាល
បើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) កំរលង់ខ្លឹម ហើយចាំងយកតែ
ស្រាយមក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណាដែល
បុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍
ដល់បុរសនោះឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពុំនោះសោត ដូចបុរស

ឧបម្ពវគ្គស្ស ប្លង្គលាភេតមសុត្តេ បឋមប្លង្គលោ

សារត្ថំតោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាដោ
 មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញោ
 ធម្មា អាទាយ បក្កមេយ្យ សារន្តំ ជាទមាដោ ។
 តមេនំ ចក្កមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វេទេយ្យ
 អញ្ញាសិ វតាយំ កវំ បុរិសោ សាវំ អញ្ញាសិ ដេតិ
 អញ្ញាសិ តចំ អញ្ញាសិ បប្បដិតំ អញ្ញាសិ សាខា-
 បលាសំ តថាហយំ កវំ បុរិសោ សារត្ថំតោ សា-
 រគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមាដោ មហតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញោ ធម្មា អាទាយ បក្កតោ
 សារន្តំ ជាទមាដោ យញ្ញស្ស សារេន សារករណីយំ
 តញ្ញស្ស អត្ថំ អនុករិស្សតីតិ ។

(៧៣) ឯវមេវ ខោ ព្រាហ្មណ វេទេកត្ថោ
 ក្បុលបុត្តោ^(១) សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ
 ហោតិ ឌុតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោ-
 កបរិទេវទុក្ខនោមនស្សចាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណោ

១ ឧ. ម. ប្លង្គលោ ។

ឧបម្ពវត្ថុ ពុទ្ធសាសនាបទសូត្រ បុគ្គលទី ១

អ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ
 កាលបើឈើធំមានខ្លឹម បិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏ចាំងយកតែខ្លឹមមក ស្គាល់
 ថាខ្លឹមពិតហើយចៀសចេញទៅ ។ បុរសមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះ
 ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា ឧ បុរសដ៏ចំរើននេះស្គាល់ខ្លឹម ស្រាយ សំរក
 ក្រមរ មែកនឹងស្លឹកមែន ហេតុនោះបានជាបុរសដ៏ចំរើននេះ ជាអ្នកត្រូវ
 ការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាលបើ
 ឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏ចាំងយកតែខ្លឹមមក ស្គាល់ច្បាស់
 ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការសារណាដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើ
 ដោយខ្លឹមឈើ ការសារនោះក៏នឹងសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះ ។

(៩៣) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីដែលពោលមកហើយនេះ ក៏
 ដូចគ្នានឹងកុលបុត្រពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ចេញចាកផ្ទះ ចូលកាន់
 ផ្កសដោយសត្វ ដោយគិតថា គាត់អញជាអ្នកមានជាតិ ជរា មរណៈ
 សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាមានទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ទុក្ខបរេតោ អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខ-
 ក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ
 ឃំ បព្វជិតោ សមាធនោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិ-
 និព្វត្តេតិ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន
 អត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្ខេប្យា ។ សោ តេន
 លាភសក្ការសិលោកេន អត្តានុក្កំសេតិ បរំ វុត្តេតិ
 អហមស្មំ លាភំ សក្ការសិលោកាវា ឥមេ បណេញ
 ភិក្ខុ អប្បញ្ញតា អប្បេសក្ខាតិ ។ លាភសក្ការ-
 សិលោកេន ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតវា
 ច បណ្ឌិតវា ច តេសំ ធម្មានំ សង្កតិរិយា-
 យ ន ធម្មំ ជនេតិ ន វាយមតិ ឱលំនុត្តិកោ
 ច ហោតិ សាថិលីកោ^(១) ។ សេយ្យថាថិ សោ
 ព្រាហ្មណ បុរសោ សាវត្ថុកោ សាវត្ថេសី សាវបរិយេ-
 សនំ បរហនោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សាវត្ថោ
 អតិក្កម្មេវ សាវំ អតិក្កម្ម ជេតិ អតិក្កម្ម តចិ
 អតិក្កម្ម បប្បដិកំ សាខាបលាសំ ធនតា អាណាយ

១១. ម. សាថិលីកោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសក្កៈ

មានទុក្ខរូបរាគហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃកងទុក្ខទាំងអស់
នេះឲ្យប្រាកដបាន ។ កុលបុត្រនោះ លុះបួសរួចយ៉ាងនេះហើយ ក៏
ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។ កុលបុត្រនោះមាន
សេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរ-
សើរនោះ ។ កុលបុត្រនោះរមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្គាប់អ្នក
ដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះថា អាត្មាអញជាអ្នកមាន
លាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ ចំណែកកិច្ចទាំងឡាយដទៃៗនេះ ជា
អ្នកមិនមានក្តីរឿយសស័ក្តិទេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ដែលជា
ធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំ ជាងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ កុលបុត្រ
នោះមិនបានញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង មិនព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
ធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិញ្ញាត ប្រព្រឹត្តិធូរថយផង ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាប់
ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើនោះ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ)
ក៏រលងខ្លឹម ស្រាយ សំបត ក្រមរ ហើយកាត់យកតែមែកនឹងស្លឹកមក

ឧបទ្វីបក្នុងស្ប ព្រះសាវណ្ណបទសុត្តន្ត ទុតិយបុគ្គលោ

បក្កនោ សារន្តិ មញ្ញមាដោ យេត្ថស្ស សារេន
សារករណីយំ តេត្ថស្ស អន្តំ នាទុករិស្សត័តិ ។
តថ្ឋបមាហំ ព្រាហ្មណ ឥមំ បុគ្គលំ វនាមិ ។

(៧៤) ឥន បន ព្រាហ្មណ ឯកនោ បុគ្គលោ
សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ឱ-
តិណ្ណម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោកបរិនេ-
ទុក្ខនោមនស្សនាមាសេហិ ទុក្ខានិណ្ណា ទុក្ខបរតោ
អប្បវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិ-
រិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមាដោ
លាភសក្ការសិលោកំ អភិជព្វត្ថេតិ ។ សោ តេន
លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមដោ ហោតិ ន បរិ-
បុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន
ន អត្តាទុក្ខសេតិ ន បរំ វម្ពេតិ ។ លាភសក្ការសិ-
លោកេន ច យេ អញ្ញោ ធម្មា ទុត្តរិភរា ច
បណ្ឌិតភរា ច តេសំ ធម្មានំ សង្កតិរិយាយ ធម្មំ
ជនេតិ វាយមតិ អនោលំនវត្ថុកោ ច ហោតិ

ឧបម្ពវគ្គ ចូឡសាធាបមសូត្រ បុគ្គលទី ២

សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណាដែលបុរសនោះត្រូវ
ធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍ ដល់បុរស
នោះឡើយ ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ គឺថាគតពោលនូវបុគ្គលនេះថាដូច
ជាបុរសនោះដែរ ។

(៩៤) ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ
ចេញចាកផ្ទះចូលកាន់ផ្លូវដោយសត្វ ដោយគិតថា អាត្មាអញមានជាតិ
ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ពោមនស្ស
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តគ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានទុក្ខគ្រប
សង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបរឹតហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវទីបំផុត
នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះឲ្យប្រាកដបាន ។ បុគ្គលនោះលុះបួសរួចយ៉ាង
នេះហើយ រមែងញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។
បុគ្គលនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិច្ចណ៍ ដោយលាភ-
សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិន
បន្តុះបង្កាបអ្នកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ ធម៌
ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្លៃថ្នូរជាងលាភសក្ការៈនឹង
សេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង រមែងព្យាយាម
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនឃ្លាញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អសាថិលីកោ ។ សោ សីលសម្បទំ អារាធនំ ។
 សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ
 បរិច្ឆេទសង្ខប្បោ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ
 អត្តានុក្កិលេតិ បរិ វេទ្គតិ អហមស្មិ សីលវា កល្យា-
 ណធម្មោ ឥមេ បទពោ ភិក្ខុ ទុស្សីលា ចាប-
 ធម្មាតិ ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អពោ ធម្មា
 ឧត្តរិតវា ច បណ៌តតវា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ចិ-
 ក្ករិយាយ ន ធន្ធិ ជនេតិ ន វាយមតិ ឱល្លទុត្ត-
 កោ ច ហោតិ សាថិលីកោ ។ សេយ្យថាមិ
 សោ ព្រាហ្មណ បុរិសោ សារត្តិកោ សារកវេសិ
 សារបរិយេសនំ ចរមាទោ មហាតោ វុក្ខស្ស តិដ្ឋ-
 តោ សារវតោ អតិក្កម្មេ សារំ អតិក្កម្ម ដេត្តិ អ-
 តិក្កម្ម តនំ បប្បដិកំ នេត្វា អាទាយ បក្កេត្តា
 សារត្តិ មញ្ញមាទោ យញ្ញស្ស សារេន សារករណីយំ
 តញ្ញស្ស អត្តំ នាទុកវេស្សតីតិ ។ តថ្បមាហំ ព្រាហ្ម-
 ណ ឥមំ បុគ្គលំ វាទាមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ប្រព្រឹត្តិមិនធូរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសីលសម្បទា ។ បុគ្គល
 នោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយសីលសម្បទានោះ ។

បុគ្គលនោះរមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទុះបង្ហាបំប្លែងដៃ ព្រោះសីល-
 សម្បទានោះថា អាត្មាអញជាអ្នកមានសីល មានធម៌ល្អ ចំណែកភិក្ខុ,
 ទាំងឡាយដទៃៗនេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់ ។ ធម៌ទាំង
 ឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំជាងសីលសម្បទា បុគ្គល
 នោះមិនញ៉ាំងឆន្ទៈឱ្យកើត មិនព្យាយាមដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំង
 នោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិញ្ញាត ប្រព្រឹត្តិធូរថយផង ។ ម្នាល
 ព្រាហ្មណ៍ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ
 ត្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើនោះ កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះ
 មុខ) ក៏រំលងខ្លឹម ស្រាយ សំបក ហើយកែយកតែក្រមរមក សំគាល់
 ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណាដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើ
 ដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះ ក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍ ដល់
 បុរសនោះឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតពោលនូវបុគ្គលនេះថា
 ដូចជាបុរសនោះដែរ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស ពូជសារោបមសុត្តេ ភគិយបុគ្គលោ

(៧៥) ឥធិ បទ ព្រាហ្មណ ឯកទ្វេរ ។ បេ ។
អន្តតិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ ស-
មាដោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិទិត្តេតិ ។ សោ
តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមដោ ហោតិ
ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិ-
លោកេន ន អត្តាទុក្ខិសេតិ ន បរំ វុត្តេតិ ។ លាភ-
សក្ការសិលោកេន ច យេ អព្រោ ធម្មា ទុត្តរិតរា ច
បណ្ឌិតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ចតិរិយាយ ធម្មំ
ជនេតិ វាយមតិ អនោលំនុត្តិកោ ច ហោតិ អសា-
មិលិកោ ។ សោ សីលសម្មាទំ អារាជេតិ ។ សោ
តាយ សីលសម្មាទាយ អត្តមដោ ហោតិ ដោ
ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សីល-
សម្មាទាយ ន អត្តាទុក្ខិសេតិ ន បរំ វុត្តេតិ ។
សីលសម្មាទាយ ច យេ អព្រោ ធម្មា ទុត្តរិតរា
ច បណ្ឌិតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ចតិរិយាយ
ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ អនោលំនុត្តិកោ ច ហោតិ

ឧបទ្វីប ព្រះសាសនាបដិសេធ បុគ្គលទី ៣

(៩៥) ម្ចាស់ប្រាហ្មណ៍ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ

។ បេ ។ គប្បីធ្វើនូវទីបំផុតឲ្យប្រាកដបាន ។ បុគ្គលនោះលុះបួសរួច
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើតឡើង ។
 បុគ្គលនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិច្ចណិដោយលាភ-
 សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិន
 បន្ទុះបង្ហាបំអួកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឡើយ ។
 ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំ ជាងលាភសក្ការៈ
 នឹងសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ព្យាយាមដើម្បីធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញរា ប្រព្រឹត្តិ
 មិនធូរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសីលសម្បទា ។ បុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីពេញចិត្តដោយសីលសម្បទានោះ តែមិនមានតម្រិះបរិច្ចណិ
 ទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបំអួកដទៃព្រោះ
 សីលសម្បទានោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណាជាធម៌ដ៏លើសលុប នឹង
 ថ្ងៃថ្នាំជាងសីលសម្បទា បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ព្យាយាម
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញរា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបទដ្ឋកថា

អសាដិលីកោ ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារាធនិ ។
 សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ
 បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ
 អត្តានុកំសេតិ បរំ វម្ពេតិ អហមស្មំ សមាហិតោ
 ឯកក្ខត្តោ ឥមេ បទពោ ភិក្ខុ អសមាហិតា
 វិត្តន្តចិត្តាតិ ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ញ
 ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណ្ឌិតរា ច តេសំ ធម្មានំ
 សច្ចំកិរិយាយ ន ធនំ ជនេតិ ន វាយមតិ ឱលំន-
 វត្តិកោ ច ហោតិ សាដិលីកោ ។ សេយ្យថាថិ
 សោ ព្រាហ្មណ បុរិសោ សារត្ថិកោ សារកវេសី
 សារបរិយេសនំ ចរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ
 សារវតោ អតិក្កម្មេវ សារំ អតិក្កម្ម ជេត្តំ តចិ
 ធម្មា អាធាយ បក្កតោ សារត្ថំ មញ្ញមាណោ
 យញ្ចស្ស សារេន សារករណីយំ តញ្ចស្ស អត្ថំ នា-
 នុករិស្សតិ ។ តថ្បថមាហំ ព្រាហ្មណ ឥមំ បុគ្គលំ
 វនាមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ប្រព្រឹត្តិមិនធូរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសមាធិសម្បទា ។

បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិបូណ៌ដោយសមាធិសម្បទា
នោះ ។ បុគ្គលនោះ រមែងលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្ទះបង្ហាបំអ្នកដទៃ
ព្រោះសមាធិសម្បទានោះថា អាត្មាអញជាអ្នកមានចិត្តឆ្ងល់ខ្លួន មាន
ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការម្នាក់តែមួយ ឯភិក្ខុទាំងឡាយដទៃៗនេះ មិនមាន
ចិត្តឆ្ងល់ខ្លួន មានចិត្តវិលវេចផ្សេងៗ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណាជាធម៌ដ៏
លើសលុបនឹងថ្លៃថ្នូរជាងសមាធិសម្បទា បុគ្គលនោះមិនញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត
មិនព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការ
ប្រព្រឹត្តិញ្ញាត ប្រព្រឹត្តិធូរថយផង ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដូចបុរសអ្នក
ត្រូវការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើនោះ
កាលបើឈើធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រំលងខ្លឹម ស្រាយ ហើយ
ស្មោះយកតែសំបកមក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារ
ណា ដែលបុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះនឹងមិនសម្រេច
ប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតពោល
នូវបុគ្គលនេះថា ដូចជាបុរសនោះដែរ ។

ឧបម្ពវគ្គស្ស ពុទ្ធសាសនាបដិសុត្តន្ត បទុក្ខវគ្គសោ

(៧៦) ឥធិ បទ ព្រាហ្មណ ឯកទ្វេ បុគ្គលោ
 សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ
 ឌុតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ ន ។ បេ ។
 អន្ធកិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិ-
 តោ សមាធា លាភសក្ការសិលោកំ អភិធម្ម-
 ត្ថេតិ ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន
 អត្តមធា ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ
 តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តានុត្ថំសេតិ
 ន បរំ វុទ្ធីតិ ។ លាភសក្ការសិលោកេន ច
 យេ អព្វោ ធម្មា ឌុត្តរិតរា ច បណ្ឌិតតរា ច
 តេសំ ធម្មានំ សង្កតិរិយាយ ធន្ធិំ ជនេតិ វាយមតិ
 អនោលំធុត្ថំកោ ច ហោតិ អសាមីលំកោ ។
 សោ សីលសម្បទំ អារាធនិ ។ សោ តាយ
 សីលសម្បទាយ អត្តមធា ហោតិ ធា ច ខោ

ឧបម្ពវគ្គ ចូលសាលាបឋមសូត្រ បុគ្គលទី ៤

(៩៦) ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះចេញ
 ចាកផ្ទះចូលកាន់ផ្លូវដោយសង្ខារ គិតថា អាត្មាអញមានជាតិ ជរា មរណៈ
 គ្របសង្កត់ហើយ ។ បេ ។ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតឲ្យប្រាកដបាន ។ បុគ្គលនោះ
 លុះបួសរួចយ៉ាងនេះហើយ ក៏ញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យ
 កើតឡើង ។ បុគ្គលនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិច្ចណិ
 ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតំកើង
 ខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាបំអួកដទៃ ព្រោះលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ
 នោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំជាងលាភ-
 សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆ្មោះឲ្យកើត ព្យាយាម
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញ
 រា ប្រព្រឹត្តិមិនផ្ទុះថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសីលសម្បទា ។
 បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយសីលសម្បទានោះ តែមិនមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចល្ហាសកំ

បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ
 ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិ វុត្តេតិ ។ សីលសម្ប-
 ទាយ ច យេ អញ្ញេ ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណ្ឌិត-
 តតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ច្រិកិរិយាយ ធម្មំ
 ជនេតិ វាយមតិ អនោលីនុវុត្តិកោ ច ហោតិ
 អសាថិលីកោ ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារា-
 ជេតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តម-
 នោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។
 សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កិសេតិ
 ន បរិ វុត្តេតិ ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ញេ
 ធម្មា ឧត្តរិតរា ច បណ្ឌិតតរា ច តេសំ ធម្មានំ
 សច្ច្រិកិរិយាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ អនោលីនុវុត្តិកោ
 ច ហោតិ អសាថិលីកោ ។ សោ ញាណទស្សនំ
 អារាជេតិ ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ
 ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន ញាណ-
 ទស្សនេន អត្តានុក្កិសេតិ បរិ វុត្តេតិ អហមស្មិ
 ជានំ បស្សំ វិហារមិ ឥមេ បនព្វេ ភិក្ខុ អជានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

តម្រិះបរិច្ចណិទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កល់ខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្កាប់អ្នក
 ដទៃព្រោះសីលសម្បទានោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើស
 លុបនឹងថ្លៃថ្នាំជាងសីលសម្បទា បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ព្យា-
 យាមដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិន
 រួញក ប្រព្រឹត្តិមិនធូរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសមាធិសម្បទា ។
 បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយសមាធិសម្បទានោះ តែមិនមាន
 តម្រិះបរិច្ចណិទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កល់ខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្កាប់
 អ្នកដទៃ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណាជាធម៌ដ៏
 លើសលុបនឹងថ្លៃថ្នាំជាងសមាធិសម្បទា បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត
 ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិ
 មិនរួញក ប្រព្រឹត្តិមិនធូរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវញាណ-
 ទស្សនៈ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត មានតម្រិះបរិច្ចណិដោយ
 ញាណទស្សនៈនោះ ។ បុគ្គលនោះរមែងលើកតម្កល់ខ្លួនឯង បន្ទុះបង្កាប់
 អ្នកដទៃ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះថា ភាគាអញជាអ្នកបានដឹង បាន
 ឃើញ (រូបល្អិត) ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយដទៃៗ នេះ ជាអ្នកមិនដឹង មិន

ឧបម្ពវន្តស្ស បុព្វសារោបមសុត្តេ បព្វមបុត្តលោ

អបស្សី វិហារន្តិតំ ។ ញាណទស្សនេន ច យេ អញ្ញោ
 ធម្មា ធុត្តវត្តា ច បណីតតា ច តេសំ ធម្មានំ
 សន្និកិរិយាយ ន ធនំ ជនេតំ ន វាយមតិ ធិលំនុត្តិ-
 កោ ច ហោតិ សាថិលីកោ ។ សេយ្យថាបិ សោ
 ព្រាហ្មណ បុរិសោ សារត្ថកោ សារគវេសំ សារបរិ-
 យេសនំ ចរមាទោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ
 អតិក្កម្មេ សារំ ដេក្កំ ធម្មា អាទាយ បក្កតោ
 សារត្ថំ មញ្ញមាទោ យញ្ញស្ស សារេន សារករណីយំ
 តញ្ញស្ស អត្ថំ នាទុកិស្សត្ថិតំ ។ តថ្បមាហំ
 ព្រាហ្មណ ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ ។

[៧៧] ឥធិ បន ព្រាហ្មណ ឯកត្វោ បុគ្គលោ
 សទ្ធា អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ហោតិ ធិ-
 តិណ្ណាម្មំ ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោកបរិទេវ-
 ធុត្តនោមនស្សចាយាសេហិ ធុត្តានិណ្ណា ធុត្តបរេតោ
 អប្បេ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ធុត្តត្ថន្ធស្ស អន្ត-
 កិរិយា បញ្ញាយថាតិ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ
 សមាទោ លាភសក្ការសិលោកំ អភិនិព្វត្តិតំ ។

ឧបម្ពវត្ថុ ចូឡសារោបមសូត្រ បុគ្គលទី ៥

ឃើញ (ប្រល្មិត) ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹង
 ថ្ងៃថ្នាំជាងញាណទស្សនៈ បុគ្គលនោះមិនញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត មិនព្យាយាម
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិញ្ញាណ
 ប្រព្រឹត្តិធូរថយផង ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លឹម
 ឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាច់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើនោះ កាលបើឈើធំ
 មានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏រលង់ខ្លឹម ហើយចាំយកតែស្រាយ
 មក សំគាល់ថាខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការងារណាដែល
 បុរសនោះត្រូវធ្វើដោយខ្លឹមឈើ ការងារនោះក៏នឹងមិនសម្រេចប្រយោជន៍
 ដល់បុរសនោះឡើយ ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ គិតថាគតពោលនូវបុគ្គលនេះ
 ថាដូចជាបុរសនោះដែរ ។

(៩៧) ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្វះកង់សាសនា
 នេះ ចេញចាកផ្ទះចូលកាន់ផ្លូវដោយសង្ខារ គិតថា អាត្មាអញមានជាតិ
 ដរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ ទោម-
 នស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្របសង្កត់ហើយ ឈ្មោះថាមានទុក្ខ
 គ្របសង្កត់ហើយ មានទុក្ខរូបវិតហើយ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ នឹងធ្វើនូវទីបំផុត
 នៃកង់ទុក្ខទាំងអស់នេះ ឲ្យប្រាកដប៉ាន ។ បុគ្គលនោះលុះបួសរួច
 យ៉ាងនេះហើយ តែងញ៉ាំងលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរឲ្យកើត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលចណ្ឌសកំ

សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន ន អត្តមនោ
 ហោតិ ន បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។ សោ តេន លាភសក្កា-
 រសិលោកេន ន អត្តាទុក្ខិសេតិ ន បរិ វម្ពេតិ ។
 លាភសក្ការសិលោកេន ច យេ អញ្ញោ ធម្មា
 ទុត្តរិតរា ច បណ្ឌិតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ចៈ-
 កិរិយាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ អនោលំនុត្តិកោ
 ច ហោតិ អសាថិលំកោ ។ សោ សីលសម្បទំ
 អារាជេតិ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ អត្ត-
 មនោ ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ ។
 សោ តាយ សីលសម្បទាយ ន អត្តាទុក្ខិសេតិ ន
 បរិ វម្ពេតិ ។ សីលសម្បទាយ ច យេ អញ្ញោ ធម្មា
 ទុត្តរិតរា ច បណ្ឌិតតរា ច តេសំ ធម្មានំ សច្ចៈ-
 កិរិយាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ អនោលំនុត្តិកោ
 ច ហោតិ អសាថិលំកោ ។ សោ សមាធិសម្បទំ អារា-
 ជេតិ ។ សោ តាយ សមាធិសម្បទាយ អត្តមនោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

បុគ្គលនោះមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានតម្រិះបរិបូណ៌ ដោយលាភ-
សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង
មិនបន្តុះបង្គាប់អ្នកដទៃ ដោយលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះ ។
ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងវិប្បដ្ឋា ជាងលាភសក្ការៈ
នឹងសេចក្តីសរសើរ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ព្យាយាម
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញក
ប្រព្រឹត្តិមិនជួរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាន នូវសីលសម្បទា ។
បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយសីលសម្បទានោះ តែមិនមាន
តម្រិះបរិបូណ៌ទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបន្តុះបង្គាប់
អ្នកដទៃ ព្រោះសីលសម្បទានោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌
ដ៏លើសលុបជាងសីលសម្បទានោះ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត
ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិ
មិនរួញក ប្រព្រឹត្តិមិនជួរថយផង ។ បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសមាធិ-
សម្បទា ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្តដោយសមាធិសម្បទានោះ

ឧបបទ្កត្តស្ស បូជ្ឈសារោបមសុត្តេ បញ្ចមបុគ្គលោ

នោ ច ខោ បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តាយ
 សមាធិសម្បទាយ ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិ
 វុត្តេតិ ។ សមាធិសម្បទាយ ច យេ អញ្ចេ ធម្មា
 ឧត្តរិតោ ច បណ្ឌិតោ ច តេសំ ធម្មាមំ សច្ចៈ-
 កិរិយាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ អនោលំបុត្តកោ
 ច ហោតិ អសាទិលំកោ ។ សោ ញាណទស្សនំ
 អារាធនំ ។ សោ តេន ញាណទស្សនេន អត្តមនោ
 ហោតិ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណាសង្កប្បោ ។ សោ តេន
 ញាណទស្សនេន ន អត្តានុក្កិសេតិ ន បរិ វុត្តេតិ ។
 ញាណទស្សនេន ច យេ អញ្ចេ ធម្មា ឧត្តរិតោ ច
 បណ្ឌិតោ ច តេសំ ធម្មាមំ សច្ចៈកិរិយាយ ធម្មំ ជនេ-
 តិ វាយមតិ អនោលំបុត្តកោ ច ហោតិ អសាទិលំ-
 កោ ។ កតមេ ច ព្រាហ្មណ ធម្មា ញាណទស្ស-
 នេន ឧត្តរិតោ ច បណ្ឌិតោ ។ វេទ ព្រាហ្មណ
 ភិក្ខុ វិវិទេវ កាមេហំ វិវិទុ អកុសលេហំ ធម្មេហំ

ឧបម្ពរាជ ព្រះសាសនាបណ្ឌិត បុគ្គលទី ៥

តែមិនមានតម្រិះបរិច្ចណិទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិន
 បន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសមាធិសម្បទានោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយដទៃ
 ណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំ ជាងសមាធិសម្បទា បុគ្គលនោះ
 រមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះផង
 ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញរា ប្រព្រឹត្តិមិនជួរថយផង ។ បុគ្គលនោះ
 រមែងបាននូវញាណទស្សនៈ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីពេញចិត្តដោយ
 ញាណទស្សនៈនោះ តែមិនមានតម្រិះបរិច្ចណិទេ ។ បុគ្គលនោះមិនលើក
 តំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះញាណទស្សនៈនោះ ។ ធម៌
 ទាំងឡាយដទៃណា ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំ ជាងញាណទស្សនៈ
 បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌
 ទាំងនោះផង ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិមិនរួញរា ប្រព្រឹត្តិមិនជួរថយផង ។
 ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេច ដែលជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹង
 ថ្ងៃថ្នាំជាងញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ
 ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

សវិតក្កំ សវិតារំ វិវេកដំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ

ឧបសម្ពជ្ជំ វិហារតិ ។ អយម្បំ ទោ ព្រាហ្មណ

ឆម្មោ ញាណាទស្សនេន ឧត្តរិតរោ ច បណ្ឌិតតរោ

ច ។ បុន ចបរំ ព្រាហ្មណ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារាទំ

រូបសមា អជ្ឈតិ សម្មសាទនំ ធម្មសោ ឯកោ-

ទិការំ អវិតក្កំ អវិតារំ សមាធិដំ បីតិសុខំ ធុតិយំ

ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ពជ្ជំ វិហារតិ ។ អយម្បំ

ទោ ព្រាហ្មណ ឆម្មោ ញាណាទស្សនេន ឧត្តរិតរោ

ច បណ្ឌិតតរោ ច ។ បុន ចបរំ ព្រាហ្មណ

ភិក្ខុ សព្វសោ រូបសញ្ញាទំ សមត្ថក្កមា បដិយ-

សញ្ញាទំ អត្ថន្តមា នាទត្ថសញ្ញាទំ អមនសិការា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបទដ្ឋកថាសកៈ

បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីគិន្តីសុខ
 ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌នេះឯង ជា
 ធម៌ដ៏លើសលុប នឹងថ្ងៃថ្នាំជាងញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
 មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈវិចារៈរួចហើយ ក៏បានដល់នូវទុតិ-
 យជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសន្តាននៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះ
 ថ្លាគឺសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ
 មានតែបីគិន្តីសុខដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន
 ។ បេ ។ បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌នេះឯង
 ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំ ជាងញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
 មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបសញ្ញា^(១) ព្រោះអស់ទៅ
 នៃបដិឃសញ្ញា^(២) ព្រោះមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនាគត្ថសញ្ញា^(៣) ដោយ

១ រូបសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ឯរូបក្នុងទីនេះសំដៅយករូបារិយជ្ឈានផង អារម្មណ៍
 របស់រូបារិយជ្ឈាននោះផង ។ ២ បដិឃសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់កើតឡើងដោយការប៉ះពាល់
 គឺចក្ខុប៉ះពាល់នឹងរូប ត្រចៀកប៉ះពាល់នឹងសំឡេងជាដើម ។ ៣ នាគត្ថសញ្ញា សញ្ញាផ្សេងៗ
 គ្នា ឯសញ្ញាដែលផ្សេងៗគ្នានោះមាន ៤៤ គឺ កាមារិយកុសលសញ្ញា ៨ អកុសលសញ្ញា ១២
 កាមារិយកុសលវិបាកសញ្ញា ១១ អកុសលវិបាកសញ្ញា ២ កាមារិយកិរិយាសញ្ញា ១១ ។

អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧប-
សម្ពជ្ជំ វិហរតិ ។ អយម្យំ ទោ ព្រាហ្មណ ឆន្ទោ
ញ្ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតោ ច បណ៌តតោ ច ។
បុន ចបរំ ព្រាហ្មណ ភិក្ខុ សព្វសោ អាកាសា-
នញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តំ វិញ្ញា-
ណញ្ចាយតនំ ឧបសម្ពជ្ជំ វិហរតិ ។ បេ ។ សព្វសោ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថំ តត្ថិតិ អា-
តិក្កញ្ញាយតនំ ឧបសម្ពជ្ជំ វិហរតិ ។ បេ ។ សព្វសោ
អាតិក្កញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញាណសញ្ញា-
យតនំ ឧបសម្ពជ្ជំ វិហរតិ ។ អយម្យំ ទោ ព្រាហ្មណ
ឆន្ទោ ញ្ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតោ ច បណ៌តតោ
ច ។ បុន ចបរំ ព្រាហ្មណ ភិក្ខុ សព្វសោ នេវសញ្ញា-
ណសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនំ វេទនំ
ឧបសម្ពជ្ជំ វិហរតិ ។ បញ្ញាយបស្ស ទិស្វា អាសវា
បរិក្ខំណា ហោន្តំ ។ អយម្យំ ទោ ព្រាហ្មណ ឆន្ទោ
ញ្ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតោ ច បណ៌តតោ ច ។

ឧបម្ពវគ្គ ចូឡសារោបមសូត្រ បុគ្គលទី ៥

ប្រការទាំងពួង បានដល់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយការពិចារណាថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌នេះឯង ជាធម៌ដ៏លើសលុប នឹងថ្ងៃថ្ងា ជាងញាណទេស្យនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយវិញទៀត ភិក្ខុព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង បានដល់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយការពិចារណាថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ។ បេ ។ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង បានដល់នូវអាកាសញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយការពិចារណាថា អ្វីតិចតួចក៏មិនមានដូច្នេះ ។ បេ ។ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកាសញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង បានដល់នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ចាយតនជ្ឈាន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌នេះឯង ជាធម៌ដ៏លើសលុប នឹងថ្ងៃថ្ងា ជាងញាណទេស្យនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវនេវេសញ្ញានាសញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង បានដល់នូវសញ្ញាវេយ្យាករណ៍^(១) ។ អាសវៈទាំងឡាយរបស់ភិក្ខុនោះវេយ្យាករណ៍មិនមានសល់ ព្រោះបានឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌នេះឯង ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្ងាជាងញាណទេស្យនៈ ។

១ បេចក្តីវិលត់នូវសញ្ញានិងវេយ្យាករណ៍ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណសកំ

ឥមេ ខោ ព្រាហ្មណ ធម្មា ញាណទស្សនេន ឧត្តរិតក
 ច បណ្ឌិតតក ច ។ សេយ្យជាមិ សោ ព្រាហ្មណ
 បុរិសោ សារត្ថំកោ សារកវេសី សារបរិយេសនំ ធរមា-
 លោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ សារញ្ញោ
 ធរត្វា អាទាយ បក្កតោ សារត្ថំ ជាធម្មាលោ យព្វស្ស
 សារេន សារករណីយំ តព្វស្ស អត្ថំ អនុករិស្សតីតិ ។
 តទ្ធិបមាហំ ព្រាហ្មណ ឥមំ បុគ្គលំ វនាមិ ។

(៧៨) ឥតិ ខោ ព្រាហ្មណ នយំនំ ព្រហ្មចរិយំ
 លាភសក្ការសំលោកានិសំសំ ន សីលសម្មទានិ-
 សំសំ ន សមាធិសម្មទានិសំសំ ន ញាណទស្ស-
 នានិសំសំ យា ច ខោ អយំ ព្រាហ្មណ អកុប្បា
 ធនោវមុត្តំ ឯតទត្ថមិនំ ព្រាហ្មណ ព្រហ្មចរិយំ ឯតំ
 សារំ ឯតំ បរិយោសានន្តំ ។ ឯវំ វុត្តេ ចិដ្ឋលកោដ្ឋោ
 ព្រាហ្មណោ ភកវន្តំ ឯតទត្ថេន អភិក្កន្តំ ភោ កោតម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណសកៈ

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ធម៌ទាំងឡាយនេះឯង ជាធម៌ដ៏លើសលុបនឹងថ្ងៃថ្នាំជាង
ញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការ ដោយខ្លឹម
ឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាប់ទៅស្វែងរកខ្លឹមឈើនោះ កាលបើឈើ
ធំមានខ្លឹមបិតនៅ (ចំពោះមុខ) ក៏ចាំងយកតែខ្លឹមមក ដឹងច្បាស់ថា
ខ្លឹម ហើយចៀសចេញទៅ ការធារណា ដែលបុរសនោះត្រូវការធ្វើ
ដោយខ្លឹមឈើ ការធារនោះក៏នឹងសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះ ។
ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតពោលនូវបុគ្គលនេះ ថាដូចជាបុរសនោះដែរ ។

(៩៨) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រហ្មចរិយៈនេះមិនមែនមានត្រឹមតែលាភ-
សក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរជាអានិសង្សទេ មិនមែនមានត្រឹមតែសីល-
សម្បទាជាអានិសង្សទេ មិនមែនមានត្រឹមតែសមាធិសម្បទាជាអានិសង្ស
ទេ មិនមែនមានត្រឹមតែញាណទស្សនៈ ជាអានិសង្សទេ ដោយប្រការ
ដូច្នេះឯង ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ចេតោវិមុត្តិ ការរួចចាកកិលេសនៃចិត្តគឺ
អរហត្តផល ជាធម៌មិនកម្រើកណា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រហ្មចរិយៈនេះ
មានអរហត្តផល⁺នេះជាប្រយោជន៍ មានអរហត្តផល⁺នេះជាខ្លឹម មានអរហត្ត-
ផល⁺នេះជាទីបំផុត ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់ព្រះសូត្រនេះ
ចប់ហើយ ។ បិណ្ឌលកោច្ឆព្រាហ្មណ៍បានពោលពាក្យនេះនឹងព្រះមាន
ព្រះភាគថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពីព្រោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតម

ឧបម្មវត្ថុស្ស បូជ្ឈសារោមមសុត្តេ ទុក្ខទពាថា

អភិក្កន្ធិ ភោ តោតម ។ បេ ។ ឧបាសកំ មំ ករំ

តោតមោ ជាវេតុ អជ្ជតក្កេ ចាណុបេតិ សវណាដ្ឋតន្តំ ។

បូជ្ឈសារោមមសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបម្មវត្ថោ ធនិយោ ។

តស្សន្ទានំ

មោលិយតជ្ជនាវិដ្ឋមាធា

អន្ទវនេកដិប្បណ្ណានិវាទោ

វាសិតវេណុមហាគជ្ជមាធា

សារវរោប្បនបិដ្ឋលតោត្ថោ ។

ឧបម្ពវគ្គ ពូជសាសនបមសូត្រ ទទួលពាហិ

ដំបំរើន ពីពោះណាស់ ។ បេ ។ សូមព្រះគោតមដំបំរើន ចាំទុកនូវ
ខ្ញុំព្រះអង្គថាជាឧបាសក ដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើម
តាំងអំពីថ្ងៃនេះ តរៀងទៅ ។

ចប់ ពូជសាសនបមសូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ឧបម្ពវគ្គទី ៣ ។

បញ្ជីរឿងនៃឧបម្ពវគ្គនោះដូច្នេះ

រឿងមោលិយភិក្ខុ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់តម្រាម
ក្នុងកក្កបមសូត្រ ១ រឿងអវិជ្ជកុប្រកាន់មិច្ឆាទិដ្ឋិ ក្នុងអ-
លត្ថបមសូត្រ ១ រឿងកុមារកស្សប្រភិក្ខុនៅក្នុងអន្ទវន ក្នុង
វម៌កសូត្រ ១ រឿងបុណ្យភិក្ខុ ក្នុងវបិន្តសូត្រ ១ រឿងបុគ្គល
ដាច់ណាំ ក្នុងនិវបសូត្រ ១ រឿងសត្វម្រឹគដេកសង្កត់លើគំនរ
អន្ទាក់ ក្នុងបាសពសិសូត្រ ១ រឿងប្រៀបមេដំរីឈ្មោះករណ៍
(មានឆ្មេញក្បាំ) ក្នុងចូឡហត្ថិបទបមសូត្រ ១ រឿងស្នាម
ជើងដំរី ក្នុងមហាហត្ថិបទបមសូត្រ ១ រឿងធម៌ដ៏ប្រសើរ
ប្រៀបដូចខ្លឹមឈើ ក្នុងមហាសារោបមសូត្រ ១ រឿង
បង្គំលកោចព្រាហ្មណ៍ ក្នុងចូឡសារោបមសូត្រ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ

មជ្ឈិមនិកាយសូ មូលបណ្ណាសកំ

ទុតិយោ ភាគោ

ឧបម្មវគ្គោ

បឋមំ កកច្ចបមសុត្តំ

អង្កេ

ឧបម្មវគ្គសូ កកច្ចបមសុត្តេ ភិក្ខុនីសំសដ្ឋតា	៣
ឯកាសនកោជនតា	៧
ភក្កបុព្វវត្ថុ	៧
បញ្ច វចនបថា	១៥
អាកាសេ រូបលេខ្យបមា	១៧
វិទ្យារកស្ថបមា	២១
កកច្ចបមោវាទមនសិការោ	២៥

ទុតិយំ អលកឧបមសុត្តំ

ឧបម្មវគ្គសូ អលកឧបមសុត្តេ អវិជ្ជភិក្ខុវត្ថុ	២៧
អវិជ្ជទិដ្ឋារោចនំ	៣១

សត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

ទុតិយភាគ

ឧបម្ពវគ្គ

ភក្ខបមសូត្រ ទី ១

លេខទំព័រ

ឧបម្ពវគ្គ ភក្ខបមសូត្រ ការនៅប្រឡងប្រឡងនឹងភិក្ខុនី	៣
ការបរិភោគភោជនតែក្នុងអាសនៈមួយ	៧
រឿងផ្ទាប់មានមកហើយ	៨
គន្លងនៃពាក្យ ៥ ប្រការ	១៥
សេចក្តីប្រៀបដោយការត្រូវប្រកាន់អាកាស	១៨
សេចក្តីប្រៀបដោយសំពៀតស្បែកខ្លាត្រី	២១
ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះឧកិទ្ធិលប្រៀបដោយរណការ	២៥

អលតទូបមសូត្រ ទី ២

ឧបម្ពវគ្គ អលតទូបមសូត្រ រឿងអវិនិច្ឆ័យ	២៧
ការប្រាបបង្គំទូលអំពីទិដ្ឋិរបស់អវិនិច្ឆ័យ	៣១

អង្កេត

ឧបមវគ្គស្ស អលគឌឧបមសុត្ត អវិជ្ជកុំ អាមនាបនំ	៣៣
អវិជ្ជកុំគវហា	៣៥
ទុគ្គហិតា ធម្មា	៣៨
សុគហិតា ធម្មា	៤៣
កល្យបមា ធម្មទេសនា	៤៥
ឆ ទិដ្ឋដ្ឋាននិ	៤៧
បរិតស្សនាកថា	៥១
អត្តវទុបាទានទិដ្ឋនិស្សយំ	៥៥
ភិក្ខុនំ បដិប្បថា	៥៧
ទុក្ខតុបលិយោតិអាទិកា	៥៨
ចតុស្សច្ចប្បពាតិ	៦១
បដិបទាផលំ	៦៧

តតិយំ វម្មិតសុត្តិ

ឧបមវគ្គស្ស វម្មិតសុត្ត បណ្ណាសប្បញ្ញា	៧៣
បណ្ណាសប្បញ្ញាព្យាករណំ	៧៧

សង្ខេបបង្គោលប្រាប័រមាតិកា

២៩៧

លេខទំព័រ

ឧបម្មវត្ថុ អលតទ្ធុបមសូត្រ ការទ្រង់ឲ្យហៅអវិជ្ជាភិក្ខុ	៣៣
ការទ្រង់តិះដៀលអវិជ្ជាភិក្ខុ	៣៥
ធម៌ទាំងឡាយដែលមោឃបុរសរៀនមិនល្អ	៣៩
ធម៌ទាំងឡាយដែលកុលបុត្ររៀនល្អ	៤៣
ធម្មទេសនាមានឧបមាដោយក្បួន	៤៥
ហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិមាន ៦ យ៉ាង	៤៧
ពោលអំពីសេចក្តីតក់ស្លុត	៥១
អត្ថាទុបាទាននឹងទិដ្ឋិនិស្ស័យ	៥៥
ការទ្រង់សាកសួរចំពោះពួកភិក្ខុ	៥៧
ភិក្ខុដែលឈ្មោះថាមានសន្ទុះទ្វារកង់លើកឡើងហើយជាដើម	៥៩
ការបញ្ញត្តិសច្ចៈទាំង ៤	៦១
និលនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ	៦៧

វិម្ពិកសូត្រ ទី ៣

ឧបម្មវត្ថុ វិម្ពិកសូត្រ ប្រស្នា ១៥ យ៉ាង	៧៣
ការទ្រង់ព្យាករណ៍ប្រស្នា ១៥ យ៉ាង	៧៧

ចតុត្ថិ របរវិន័យសុត្តន្ត

អង្កេត

ឧបម្មវគ្គសូត្រ របរវិន័យសុត្តន្ត សន្មដ្ឋីអាទិកថា	៨១
សារីបុត្តសូត្រ បរិវត្តកន្ត	៨៣
បុណ្យសូត្រ បសំសា	៨៥
វសិតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា	៨៧
សត្តិ វិសុទ្ធិយោ	៩១
សត្តិ របរវិន័យតាបមា	៩៣
អពាមពាសមោទនកថា	៩៧

បញ្ចមិ និវាបសុត្តន្ត

ឧបម្មវគ្គសូត្រ និវាបសុត្តន្ត បឋមទុតិយមគ៌ជាតូបមា	១០១
តតិយមគ៌ជាតូបមា	១០៣
ចតុត្ថមគ៌ជាតូបមា	១០៧
បឋមសមណព្រាហ្មណា	១១១
ទុតិយសមណព្រាហ្មណា	១១៣

សង្ខេបចង្អុលប្រាប់មាតិកា

២៥៨

រថវិនិត្យសូត្រ ទី ៤

លេខទំព័រ

ឧបម្មវត្ថុ រថវិនិត្យសូត្រ	ពោលអំពីសេចក្តីសន្តោសជាដើម	៨១
	សេចក្តីបរិក្ខត្តនៃព្រះសាវិបុត្រ	៨៣
	សេចក្តីសរសើរព្រះបុណ្ណៈ	៨៥
	វុសិតព្រហ្មចរិយប្បញ្ញា	៨៧
	វិសុទ្ធភាំង ៧	៩១
	ឧបមាដោយរថព្រះទីនាំងទាំង ៧	៩៣
	ការក្សរាភក់ទៅវិញទៅមក	៩៧

និកាយសូត្រ ទី ៥

ឧបម្មវត្ថុ និកាយសូត្រ	សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹត ទី ១ ទី ២	១០១
	សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹត ទី ៣	១០៣
	សេចក្តីប្រៀបដោយពួកម្រឹត ទី ៤	១០៧
	សមណក្រាហ្មណ៍ពួក ទី ១	១១១
	សមណក្រាហ្មណ៍ពួក ទី ២	១១៣

អង្គ

ឧបម្ពវគ្គស្យ និវាបស្យតេ	គតិយសមណព្រាហ្មណា	១១៥
	ចតុត្ថសមណព្រាហ្មណា	១១៧
	មារមារបរិសានំ គតិ	១២៣

ធម្មំ បាសរាសិស្សតំ

ឧបម្ពវគ្គស្យ បាសរាសិស្សតេ	ភគវតោ រម្មកអស្សម្មបសង្កមនំ	១២៧
	អនិយបរិយេសនា	១២៧
	អរិយបរិយេសនា	១៣៣
	អាឡាបសង្កមនំ	១៣៥
	ឧទ្ទកបសង្កមនំ	១៣៧
	សន្តិវាបទបរិយេសនំ	១៤៣
	អធិគតធម្មាវដ្ឋនំ	១៤៥
	សហម្បតិព្រហ្មជ្ឈេសនា	១៤៧
	លោកំ ពេលោកនំ	១៤៧

សង្ខេបផ្ទៃប្រាជ្ញាបណ្ឌិត

២៥៧

លេខទំព័រ

ឧបទ្វីប ឆិកាបស្សត្រ	សមណព្រាហ្មណ៍ព្វកទី ៣	១១៥
	សមណព្រាហ្មណ៍ព្វកទី ៤	១១៩
	ដំណើរនៃការនឹងបរិស័ទនៃការ	១២៣

បាសកសិស្សត្រ ទី ៦

ឧបទ្វីប បាសកសិស្សត្រ ព្រះមានព្រះភាគស្តេចចូលទៅកាន់អាស្រមរបស់រដ្ឋ:

ព្រាហ្មណ៍	១២៧
ការស្វែងរកមិនប្រសើរ	១២៩
ការស្វែងរកដ៏ប្រសើរ	១៣៣
ស្តេចចូលទៅរកអាឡារតាបស	១៣៥
ស្តេចចូលទៅរកឧទ្ទកតាបស	១៣៩
ការទ្រង់ស្វែងរកសន្តិវរបទ	១៤៣
ការទ្រង់ពឹងពឹងមិដែលបានសម្រេចហើយ	១៤៥
ការក្រាបបង្គំខ្ពស់អាភាគនៃសហម្មតិព្រាហ្ម	១៤៧
ការទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក	១៤៩

សង្ខេប ចង្អុលប្រាប់មាតិកា

២៦០

លេខទំព័រ

ឧបម្មវត្ថុ ធាតុសាស្ត្រ ការទ្រង់រំពឹងអំពីព្រះបឋមទេសនា	១៥១
ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាជាមួយនឹងឧបកាដីរក	១៥៥
ទ្រង់សំដែងធម៌ទី៧របស់ព្រះគ្រីស្ទ	១៥៧
កាមតុណ ៥	១៦៣
ឧបមាដោយម្រឹត ៣ ពួក	១៦៥
អប្បជ្ឈាន ៤	១៦៧

ចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ ទី ៧

ឧបម្មវត្ថុ ចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ ស្ថាមព្រះធានាទាំង ៤	១៧១
ឧទានវាចារបស់ដាណុស្សោណិព្រាហ្មណ៍	១៧៥
ឧបមាដោយស្ថាមជើងជីវៈទាំង ៤	១៧៧
ភាពជាអ្នកប្រកបព្រមដោយសិក្ខានឹងសាធីវៈ	១៨១
រូបជ្ឈាន ៤	១៨៧
ចូត្តបឋានញាណ	១៨៩
អាសវ្យាយញាណ	១៩១

សង្ខេបបទប្រាសាទមាតិកា ២៦១

មហាហត្ថបទោបមសូត្រ ទី ៨

លេខទំព័រ

ឧបម្ពវគ្គ មហាហត្ថបទោបមសូត្រ បឋវីធាតុ	១៩៥
អាណោធាតុ	២០១
តេជោធាតុ	២០៣
វាយោធាតុ	២០៧
ទន្ធសង្គហៈ	២១១

មហាសារោបមសូត្រ ទី ៩

ឧបម្ពវគ្គ មហាសារោបមសូត្រ មែកនឹងស្លឹកនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២១៧
ក្រមរនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២១៩
សំបកនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២២៣
ស្រាយនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២២៧
ខ្លឹមនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២៣១
ទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយធម៌	២៣៥

ឧ.ស.មី ចូឡសារោបមស្មត្ត

អង្កេត

ឧបម្ពវគ្គស្យ ចូឡសារោបមស្មត្ត	សាវត្ថកបមា	២៣៧
	បឋមបុគ្គលា	២៤១
	ទុតិយបុគ្គលា	២៤៣
	តតិយបុគ្គលា	២៤៥
	ចតុតបុគ្គលា	២៤៧
	បញ្ចមបុគ្គលា	២៤៧
	ឧទានគាថា	២៥៥

សិទ្ធិកម្មប័ណ្ណប្រាប័ណ្ឌមាតិកា

២៦២

ច្បាប់សាលាបឋមស្រុក ទី ១០

លេខទំព័រ

ឧបម្ព័ន្ធ ច្បាប់សាលាបឋមស្រុក ឧបមាជ្ជបុរសអ្នកត្រូវការដោយខ្លីមឈឺ . .	២៣៧
បុគ្គលទី ១	២៤១
បុគ្គលទី ២	២៤៣
បុគ្គលទី ៣	២៤៥
បុគ្គលទី ៤	២៤៧
បុគ្គលទី ៥	២៤៩
ទទួលបានប័ណ្ណ	២៥៥

វិទ្យាវិទូបត្តិ

វិទូបាហោ	អវិទូបាហោ	អង្កេ	រជ្ជលេខាយំ
ឧបជ្ជយ្យ	ឧប្បជ្ជយ្យ	៨	១២
ឧដហវណិយោ	ឧដហវណិយោ	”	១៥
មយ្ហំមេតេ	មយ្ហំបេតេ	១០	១២
កិញ្ចតិ	កិញ្ចតិ	១១	៣
បុរិសោ	បុរិសោ	២១	៦
កវិស្សមីតិ	កវិស្សមីតិ	”	១០
អនេកបរិយាយោនាវុសោ	អនេកបរិយាយោនាវុសោ	២៨	១៤
តេ តេ	តេ	២៧	៧
វិវេដា	វិវេដា	៦៧	៨
ឧបមុវុត្តស្ស	ឧបមុវុត្តស្ស	៧៣	១
កថាចិ	កថាចិ	៨៤	៤
រថវិនិតសុត្ត	រថវិនិតសុត្ត	៨៥	១
បរវេនេមិ	បរវេនេមិ	១៣៨	១១

វិវិទាវិវិបត្ត

វិវិទាវិវិបត្ត	អវិវិទាវិវិបត្ត	អង្គ	រដ្ឋលេខាយ
ឧបម្ព គ្គស្ស	ឧបម្ពគ្គស្ស	១៥៧	១
អាបាថគ តា	អាបាថគតា	១៦៨	៦
ចត្តាវ បទានិ	ចត្តាវ បទានិ	១៧១	១
ឧមកំ	ឧមកំ	២០១	១៤
ឧក្កនេយ្យ	ឧក្កនេយ្យ	២០៨	១៥
អម្ពច្ចតិ	អម្ពច្ចតិ	"	១៨
អនុស្សវេតា	អនុស្សវេតា	២០៩	១៣
អតារនេវ	អតារនេវ	២១១	៤
ឧបាទានកន្ទេស្ស	ឧបាទានកន្ទេស្ស	២១៣	៣
សោ កបរិទេវ	សោកបរិទេវ	២១៨	៥
សីលសម្បទាយ	សីលសម្បទាយ	២២០	២
"	"	"	៥
សារេន-	សារេន	២៣៣	៦
បរិបណ្ណសង្កប្ប	បរិបណ្ណសង្កប្ប	២៤៨	៩

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មជ្ឍមនិកាយ	មជ្ឈមនិកាយ	៦	១
ឆន្ទណា	ឆន្ទៈណា	"	៦
ប្រកប	ប្រកប	១៥	១៥
នាៈ	នោះ	៣១	៧
ក្បួន	ក្បួន	៤៦	១៦
(៥០)	(២០)	៥០	៨
សង្ខារទាំងឡាយ.	សង្ខារទាំងឡាយ...	៥៧	១០
(៧២)	(២៧)	៧១	២
ឲ្យគេសាល់ថា	ឲ្យគេស្គាល់ថា	៨០	១៣
()	(១)	៨៧	៨
បានដល់	បានដល់	"	១៥
លុះស្រវឹង	លុះស្រវឹង	១០១	៥
ឯណោះផង	ឯណោះផង	១១១	១៧

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
សត្វទៅខាងមុខ	សត្វខាងមុខ	១២០	១២
អំពីសេចក្តីស្លាប់	អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ	"	១៣
របស់ខ្លួន	របស់ខ្លួន	១៣៨	"
គថាគត	គថាគត	១៥៤	៨
បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ	បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ	១៥៧	១
ជាអរិយ	ជាអរិយៈ	១៥៨	៥
ជាទីក្សេមបាកយោគៈ	ជាទីក្សេមបាកយោគៈ	១៦២	១១
ស្នាមព្រះបាទ	ស្នាមព្រះបាទ	១៧០	១២
នូវបុគ្គល	នូវបុគ្គល	១៨៥	៧
ដល់អាត្មាអញ ភី	ដល់អាត្មាអញភី	២០៧	១៧
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	២១៨	៤
សីលសម្បទានោះ	សីលសម្បទានោះ	២៣១	១២
សញ្ញាវេទយ៍តិរោធន៍	សញ្ញាវេទយ៍តិរោធន៍	២៥៣	១៥
អំពីថ្ងៃនេះ	អំពីថ្ងៃនេះ	២៥៥	៤

